

PROJEKT ALBATROS II MENA

PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM INFORMACYJNYM
W IRAKU, EGIPCIE I LIBANIE

Badanie środowiska informacyjnego:

IRAK

INFO OPS
POLSKA

Shaffafiya | shafafiyat.com

BADANIE ŚRODOWISKA INFORMACYJNEGO IRAKU

Warszawa 2024

Projekt jest realizowany przez:
Fundację INFO OPS Polska i Fundację im. Kazimierza Pułaskiego.

INFO OPS
POLSKA

PROJEKT ALBATROS II MENA

Badanie środowiska informacyjnego:

IRAK

Projekt finansowany z budżetu państwa w ramach konkursu Ministra Spraw Zagranicznych RP. "Dyplomacja publiczna 2024-2025 – wymiar europejski i przeciwdziałanie dezinformacji". Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1. Charakterystyka środowiska informacyjnego w Iraku	5
1.1. Media tradycyjne	6
1.1.1 Media państwowe	6
1.1.2 Media prywatne	8
1.1.3 Media regionalne — Kurdystan	18
1.1.4 Inne media regionalne	22
1.1.5 Media powiązane z organizacjami religijnymi i grupami mniejszości etniczno-religijnych	22
1.1.6 Zagraniczne	23
1.2 Media nietradycyjne	25
1.2.1 Media społecznościowe	26
1.3 Cykliczne wydarzenia i eventy	32
1.4 Organizacje pozarządowe i inne podmioty niepaństwowe mające wpływ na opinie	33
1.4.1 Instytucje edukacyjne (uczelnie wyższe)	33
1.4.2 Organizacje pozarządowe	34
1.4.3 Plemiona, meczety, bractwa i fundacje religijne	35
1.4.4 Bazary i kawiarnie	36
1.4.5 Organizacje mniejszości etnoreligijnych:	37
1.4.6 Aktywność dyplomacji rosyjskiej i innych instytucji związanych z Rosją	38
1.5. Podmioty gospodarcze mające potencjał wpływu na kształt i dostępność contentu	39
ROZDZIAŁ 2. Ocena nawyków informacyjnych i wrażliwości społeczeństwa w relacji do wpływu środowiska informacyjnego	40
2.1 Nawyki informacyjne społeczeństwa irackiego	40
2.2 Oglądalność i postrzeganie mediów państwowych	43
2.3 Oglądalność i postrzeganie mediów innych niż państwowe, w tym mediów partyjnych i sektariańskich	43
2.4 Popularność źródeł internetowych, w tym niezweryfikowanych	45
2.5 Popularność mediów zagranicznych	48
2.6 Podatność na informacje „bazarowe”, w tym teorie spiskowe	51
2.7 Uznawanie placówek religijnych (np. meczetów) jako źródła informacji	53
ROZDZIAŁ 3. Wrażliwości społeczne	54
3.1 Wrażliwości religijne i społeczno-religijne	54
3.2 Sektarianizm i etnosektarianizm	55
3.3 Etniczne	56
3.4 Polityczne i dotyczące bezpieczeństwa	57
3.5 Zagraniczne	58
ROZDZIAŁ 4. Wrażliwości psychologiczne społeczeństwa Iraku: Analiza kulturowa, ekonomiczna i psychospołeczna	61
4.1 Główne stresory psychologiczne w Iraku	62
4.1.1 Traумы wojenne Irakijczyków i ich długofalowe skutki	62
4.1.2 Zasięg traum wojennych wśród Irakijczyków	63
4.1.3 Niestabilność polityczna i ekonomiczna	66

4.2	Relacje rodzinne Irakijczyków i ich wpływ na wrażliwości psychologiczne	68
4.3	Migracja i problemy z uchodźcami w Iraku: Wpływ na wrażliwości psychologiczne	72
4.4	Struktura Religijna Iraku	77
4.5	Wpływ sytuacji gospodarczej i ekonomicznej na wrażliwości psychologiczne w Iraku	83
4.6	Przestępczość w Iraku i jej wpływ na wrażliwości psychologiczne	87
4.7	Postrzeganie administracji oraz struktur bezpieczeństwa Iraku a wrażliwości psychologiczne	90
ROZDZIAŁ 5. Kluczowe obszary wpływu zewnętrznego		96
5.1	Ekonomiczny	96
5.2	Humanitarny	103
5.3	Religijny	104
5.4	Geopolityczny i bezpieczeństwa	106
5.5	Ideologiczny	109
5.6	Tożsamościowy	111
ROZDZIAŁ 6. Kluczowe zasoby FIMI (obce) w Iraku oraz ich atrybucja		114
6.1	Firmy	114
6.2	NGO	115
6.3	Przywódcy religijni	116
6.4	Przywódcy polityczni	117
6.5	Przywódcy wojskowi, współpraca militarna i wojskowe formacje niepaństwowe	122
6.6	Media tradycyjne i nietradycyjne, liderzy opinii	124
6.7	Współpraca akademicka i naukowa	124
ROZDZIAŁ 7. Wybrane techniki i taktyki manipulacji, językowe mechanizmy perswazji, działania i efekty psychologiczne — identyfikacja i analiza		126
7.1	Oddziaływanie informacyjne i propagandowe	126
7.2	Wpływy gospodarcze, szczególnie w sektorze energetycznym: Taktyka zakulisowego finansowania działań aktywnych, korupcji, infiltracji	128
7.3	Wojskowe i bezpieczeństwa formy zaangażowania	129
7.4	Społeczno-kulturowe taktyki wpływu	130
7.5	Techniki propagandy w irackiej przestrzeni informacyjnej	131
7.6	Emocjonalne mechanizmy perswazji	134
ROZDZIAŁ 8. Działania propagandowe wymierzone w postrzeganie Zachodu i wartości demokratycznych w Iraku		138
8.1	Działania motywowane zewnątrznie	138
8.2	Działania motywowane wewnątrznie	139
8.3	Przykłady działań	139
ROZDZIAŁ 9. Działania propagandowe wymierzone w postrzeganie Polski		144
9.1	Narracje motywowane zewnątrznie	144
9.2	Narracje motywowane wewnątrznie	145
9.3	Przykłady działań	145
ROZDZIAŁ 10. Case Study — analiza narracji wymierzonej w Polskę w oparciu o model DISARM		154
10.1	Framework DISARM RED — próba ujednoczenia sposobu opisu i wymiany informacji dotyczących działań w przestrzeni informacyjnej	154
10.2	Rosyjska operacja wpływu prowadzona w przestrzeni informacyjnej Iraku: Kreowanie fałszywego obrazu Polski i Zachodu jako agresora dążącego do aneksji terytoriów Ukrainy.	156
REKOMENDACJE		160

ROZDZIAŁ 1. Charakterystyka środowiska informacyjnego w Iraku

Choć główne media kurdyjskie i arabskie (federalne) obejmują swoim zasięgiem cały Irak to Kurdowie raczej koncentrują się na mediach kurdyjskich, a Arabowie na federalnych/arabskich. Oprócz głównych mediów jest też pełno małych telewizji, portali itp. związanych ściśle z określonymi siłami politycznymi. Jednakże większość mediów, zarówno kurdyjskich jak i arabskich, jest bardzo mocno upolityczniona. Choć te główne, takie jak Rudaw czy Kurdistan24, starają się zachowywać pozory niezależności, to bardziej są one państwowe niż prywatne, reprezentując interesy odpowiednio prezydenta Regionu Nechirwana Barzaniego i premiera Regionu Masrura Barzaniego oraz ich partii – Partii Demokratycznej Kurdystanu (PDK). Są też niezależne media ale dziennikarze z nimi związani narażeni są na naciski, przemoc i aresztowania (zwłaszcza w Kurdystanie), więc nie mają one dużego zasięgu. Pośrednią rolę odgrywają media związane z ugrupowaniami opozycyjnymi, zwłaszcza telewizja NRT, powiązana z Ruchem Nowej Generacji założonym przez Szaswara Abdulwahida.

Specyfika irackiej sceny politycznej (duże rozdrobnienie, etnosektarianizm, ugrupowania zbrojne powiązane z różnymi partiami, trybalizm), a także kumulacja kapitału w warstwach wyższych (i zależność ich interesów od polityki, w tym wyborów) powoduje, że scena medialna jest bardzo rozdrobniona i wiele mediów jest ściśle związanych z poszczególnymi grupami (co jednak nie zawsze negatywnie odbija się na ich profesjonalizmie, czego najlepszym przykładem, choć nie jedynym, jest Rudaw).

Wśród telewizji największe zasięgi ma państwowa Iraqiyah oraz arabskojęzyczne Al Sharqiyah, Al Sumaria oraz kurdyjskojęzyczne Rudaw, Kurdistan24 i NRT. Ważnymi telewizjami są również arabskojęzyczne: Dijlah, Rabiaa, Rasheed, I-news, Awla, Ahad, Alghadeer, przy czym dwie ostatnie są powiązane z milicjami szyickimi, oraz kurdyjskojęzyczne: KNN, Kurdsat, Kurdistan TV, Sterk TV. Według Al Jazeery w 2022 r. było 57 kanałów telewizyjnych, którym wydano licencję w Iraku, przy czym od tego czasu liczba ta się jeszcze zwiększyła. Poza tym jest 60 biur stacji telewizyjnych nadających spoza Iraku oraz 152 stacje radiowe. W 2021 r. strony internetowe kilku telewizji (Al Kawthar TV, Nabaa, Karbala TV, Afaq TV, An Naeem, Al Alam, Kataib Hezbollah, Al Forat, Al Masirah, Kaf, Al Maloomah, AsiaSatTV) zostały przejęte przez USA.

Ze względu na globalizację zasięgów dzięki internetowi i zasięg języka arabskiego odbiorcy iraccy nie są ograniczeni do mediów irackich ale również mają dostęp do licznych serwisów ogólnoarabskich (a także arabskich wersji mediów światowych), w szczególności portali informacyjnych i telewizji. W mniejszym stopniu dotyczy to również mediów kurdyjskojęzycznych nadających spoza Iraku.

1.1. Media tradycyjne

1.1.1 Media państwowe

Media federalne

Irackie media publiczne funkcjonują w ramach finansowanej przez rząd firmy Iraqi Media Network, której szefem w 2024 r. został Karim Hammadi. Wcześniej, od stycznia 2020 r. szefem był prezenter Nabil Jassim. Mianowany był na to stanowisko jeszcze za premierostwa Adela Abdel Mahdiego, związanego z frakcjami proirańskimi ale większość jego kadencji przypadła na rządy Mustafy al-Kadhimi, wspieranego przez ZEA. Tuż po przejęciu rządu przez szyickie Ramy Koordynacyjne, których trzonem są ugrupowania powiązane z Iranem, pojawiły się zarzuty pod adresem Jassima i próba jego odwołania przez Radę Nadzorczą (styczeń 2023 r.). Premier Moohammad Szia al-Sudani nie uznał tych decyzji, natomiast w kwietniu 2023 r. kontrolę nad Radą Nadzorczą przejęła muqawama (islamski opór w Iraku czyli najbardziej proirańskie frakcje stanowiące zaplecze rządu Sudaniego). W odwołanie Jassima zaangażował się też skrajnie konserwatywno-islamistyczny, szyicki deputowany Raed al-Maliki, autor m.in. ustaw o kryminalizacji homoseksualizmu oraz o statusie personalnym (szerzej o tym dalej). Ostatecznie w marcu 2024 r. Jassim został odwołany. Rada Nadzorczą składa się z następujących osób: Awsam Majid Ghanem Hassan al-Mohammedawi (dziennikarz; autor książki o mediach publicznych jako kamieniu węgielnym demokracji; mający związki z Kataib Hezbollah; wg Washington Institute redaguje platformę KH o nazwie Kaf na Telegramie), Thaer Hatitah Ibrahim Al-Ghanimi (dyrektor generalny telewizji inews i mowafaq, związany z Kataib Sajid al-Szuhada, a także Kaisem al-Chazalim – AAH; aktywny na X, gdzie chwali ataki muqawamy), Hamad Mahmoud Muhammad Al-Dukhi (pisarz i poeta pochodzący z Niniwy, pracownik akademicki, sunnita), Waelan Abdullah Abdul Rahman Rashid (przedstawiciel kurdyjskiej PUK) i Sanaa Saeed Hadi Karumi (dziennikarka Holy Quran Radio, związana z Rajanem al-Kildani, dowódcą proirańskiej milicji chrześcijańskiej bliskiej KH).

Iraqi Media Network	
Telewizja Al Iraqiyah (https://imn.iq/)	Kilka kanałów, w tym kanał ogólny (na youtube - https://www.youtube.com/imngeneral) oraz informacyjny Iraqiyah Akhbaryah – oba kanały w streaming na żywo; również na youtube (https://www.youtube.com/@IraqiaNews) i na X (https://x.com/iraqmedianet - 2,1 mln obserwujących), a także na Instagramie i Telegramie oraz kanał kurdyjskojęzyczny Iraqiyah Kurdiyah, mający również swoją stronę na youtube (https://www.youtube.com/@IMN_KURDISH) i na: Facebooku (facebook.com/imn.kurdish); kanał turkmeńskojęzyczny Iraqiyah Turkmeniyah (ina.iq/turkmen); Youtube: https://www.youtube.com/channel/UCbDtmAb7N-5FUyYFVmyfp1A ; Facebook: https://www.facebook.com/groups/1404982096728802) Kanał syriackojęzyczny Iraqiyah Sirianiyah Facebook: https://www.facebook.com/syriac98/ ; Youtube: https://www.youtube.com/@IMN_SYRIAC .

Radio Al Iraqiyah (راديو-العراقية/imn.iq)	Istnieje również streaming online oraz konto na youtube oraz konto na Facebooku: https://www.facebook.com/iraqiaradio .
Magazyn IMN (https://magazine.imn.iq/)	Dwutygodnik o charakterze magazynu, wydawany zarówno w formie tradycyjnej (papierowej) jak i w formie pdf dostępnej w internecie, połączony z portalem (również o charakterze magazynu, tj. eseje i artykuły na różne tematy od polityki, poprzez gospodarkę, kulturę, sztukę, sprawy społeczne itp.)
Al Sabah	Dziennik, dyrektorem gazety jest Ahmed Abdel Hussein, gazeta ma też stronę internetową alsabaah.iq oraz wydanie online w pdf; w mediach społecznościowych na X (https://x.com/ALSabaahIQ - 16.tys. obserwujących), Facebooku (https://www.facebook.com/alsabaahnewspaper), Telegramie i Instagramie.
Iraqi News Agency (ina.iq)	Agencja prasowa (poza arabskim również w języku kurdyjskim, turkmeńskim i angielskim); obecna na X (https://x.com/INA_NEWS - 58,5 tys. obserwujących), Facebooku (https://www.facebook.com/INAwebsite), Youtube i Instagram.

Kurdyjski Rząd Regionalny

Struktura właścicielska koncernów medialnych Rudaw i Kurdistan24 bardziej kwalifikuje je jako media quasi-publiczne niż prywatne. Wprawdzie wykazują one czasem pewną niezależność, zwłaszcza Kurdistan24, ale generalnie realizują politykę informacyjną zgodną z interesem PDK ogólnie oraz odpowiednio Nechirwana i Masrura Barzanich w szczególności. Z drugiej jednak strony Rudaw dba o profesjonalizm i jest najbardziej rozpoznawalnym na świecie medium z Iraku dzięki swojemu bardzo dobremu serwisowi anglojęzycznemu.

Media kurdyjskie	
Rudaw https://www.rudaw.net/	<p>Telewizja kurdyjskojęzyczna, również ze streamingiem na żywo, największy zasięg, związana z PDK, kontrolowana przez prezydenta Nechirwana Barzaniego, strona internetowa (https://www.rudaw.net/) w 5 wersjach językowych (inna zawartość w każdej): sorani, kurmandzi, arabski, turecki, angielski; również kurdyjskojęzyczne radio Rudaw (również streaming na żywo online); Rudaw jest również obecna na platformie X w 5 wersjach językowych: sorani (1,4 mln obserwujących); angielskim (423 tys.), kurmandzi (246 tys.), arabskim (209 tys.) i tureckim (183 tys.), a także na Facebooku, Instagramie, Youtube, Snapchacie, Tiktoku, Telegramie.</p> <p>Ponadto istnieje Rudaw Research Center – ośrodek analityczny mający własną stronę internetową po kurdyjsku, arabsku i angielsku: https://rudawrc.net/.</p>

<p>Kurdistan24</p> <p>https://www.kurdistan24.net/</p>	<p>Druga największa telewizja w Kurdystanie (kurdyjskojęzyczna, streaming online na żywo), również związana z PDK ale kontrolowana przez konkurencyjną frakcję tj. premiera Masrura Barzaniego – strona internetowa w 6 wersjach językowych (sorani, kurmandži, farsi, angielski, arabski, turecki); na platformie X w wersjach językowych: sorani (242 tys. obserwujących), angielskim (163 tys.), tureckim (94 tys.), arabskim (50 tys.), kurmandži (40 tys.) i farsi (7 tys.), a także na Facebooku, Telegramie, Instagramie i Youtubie. Również radio Kurdistan24 (dostępne również online, kurdyjskojęzyczne). Ponadto istnieje Rudaw Research Center – ośrodek analityczny mający własną stronę internetową po kurdyjsku, arabsku i angielsku: https://rudawrc.net/.</p>
--	---

1.1.2 Media prywatne

Telewizja i serwisy informacyjne	
<p>Al Sharqiyah</p> <p>https://www.alsharqiya.com/ar</p>	<p>Sunnicka telewizja satelitarna nadająca z Bagdadu, jedna z najpopularniejszych w Iraku (ale mająca złą opinię wśród proirańskich szyitów, którzy zarzucają jej sympatyzowanie z obalonym reżimem Saddama Husajna), strona internetowa (https://www.alsharqiya.com/ar) - również wersja anglojęzyczna; obecność na X (2,8 mln obserwujących), Facebooku (8,9 mln obserwujących), Youtube i Instagram; właściciel sunnita Saad al Bazzaz (biznesmen mieszkający w Londynie i w przeszłości mający powiązania z Partią Baas, niemniej jego media mają opinię obiektywnych); posiada dwa kanały arabskojęzyczne nadające w streamingu na żywo online (ogólny i informacyjny). Bazzaz za Saddama był dyrektorem Irackiej Agencji Prasowej (https://ina.iq/eng/aboutus.html) oraz dyrektorem Irackiego Radia i Telewizji a także oficjalnej, założonej w 1958 roku, irackiej gazety „Al-Jumhuriya” (https://saadbazzaz.com/?page_id=5) - de facto był menadżerem baasistowskiej propagandy. W latach 1979-1984 był dyrektorem Centrum Kultury Irackiej w Londynie, co miało ułatwić mu uzyskanie obywatelstwa UK. Uciekł z Iraku w 1992 roku po ataku Iraku na Kuwejt, zawiedziony polityką i całą kondycją swojego kraju. W roku 1992 napisał książkę „The Gulf War and the One After”, gdzie krytykuje irackie władze. W 2005 roku The Guardian donosił, że Saad Al-Bazzaz, „Murdoch irakijskich mediów” został oskarżony w brytyjskim sądzie o to, że przyjął od Saudów 2,5 mln funtów na otwarcie swojej popularnej i poczytnej gazety Azzaman / Al-Zaman. Sąd potwierdził te zarzuty – za te pieniądze miał m.in. krytykować Katar. W 2007 roku, po egzekucji Saddama, irackie władze zamknęły biuro Al-Sharqiya w Bagdadzie pod zarzutem szerzenia sektarianizmu. Autor artykułu pisze, że wg. niektórych krytyków medium jest antyrządowe. Sam Al-Bazzaz stwierdził, będąc w Dubaju, że nie przeszkodziło to stacji nadawać. Al-Bazzaz jest dyrektorem 3 spółek w Wielkiej Brytanii: IBC TV Ltd, Sharqiya Ltd oraz Azzaman International Ltd.</p>
<p>Al Sumaria</p> <p>https://www.alsumaria.tv</p>	<p>Arabskojęzyczna telewizja i strona internetowa - tylko arabski, również arabskojęzyczne radio; zarówno radio jak i telewizja dostępne na żywo w streamingu online; obecność w mediach społecznościowych: X (4 mln), Facebook (5 mln), Instagram, Youtube, Telegram; uznawana za niezależną i liberalną; właścicielem jest Libańczyk- sunnita Chafic Elias Tabet (powiązania z Saudami), prezes zarządu Alsumaria Media Group, powiązany z dużą, libańską firmą budowlaną Consolidated Engineering & Trading Co.; Jedne z pierwszych wpisów archiwalnych na Wayback Machine wskazują, że Al-Sumaria należy do spółki offshore C.E.T. SAL z kapitałem zakładowym 1 mln dolarów.</p>

<p>Dijlah TV</p> <p>https://www.dijlah.tv/</p>	<p>Arabskojęzyczna telewizja satelitarna nadająca z Ammanu, należy do sunnickiego polityka Mohammada al-Karbuli z ugrupowania Al-Hal; również radio (zarówno tv jak i radio w języku arabskim i dostępne online w streamingu na żywo); strona internetowa w języku arabskim; obecna w mediach społecznościowych: X (1,2 mln), Facebook (5,6 mln), YouTube, Instagram.</p>
<p>Al Rabiaa</p> <p>https://alrabiaa.tv</p>	<p>Arabskojęzyczna telewizja satelitarna (sieć kanałów), bardzo profesjonalna strona internetowa (https://alrabiaa.tv/), newsy wrzucane z dużą częstotliwością - tylko arabski, również radio (zarówno radio jak i telewizja dostępne w streamingu online na żywo), obecność w mediach społecznościowych: YouTube: youtube.com/@alrabiaatv - aktywne, 1,15 mln subskrybentów, 22 000 materiałów; X: x.com/alrabiaatv - aktywne, 355 100 followersów; Facebook: facebook.com/alrabiaatv - aktywne, 2,4 mln followersów; Instagram; Telegram: t.me/s/alrabiaatv - aktywne, 22 500 subskrybentów; TikTok: tiktok.com/@alrabiaatv - aktywne, 1,6 mln followersów; założona w 2021 r. z inicjatywy Ghazwana Dżassima znanego prezentera telewizyjnego, który obecnie jest głównym managerem. Jassem wcześniej pracował m.in. w Al-Sumaria, Al Rasheed czy Asia Network TV. Jest on pewnego rodzaju influencerem (facebook.com/Ghazwan.Jassem - 152 tys. followersów; x.com/ghazwanaljassem - 530 tys. followersów), ma również kanał sportowy; w październiku 2022 r. siedziba telewizji została zaatakowana przez zwolenników Muktady as-Sadra za jeden z bliżej niesprecyzowanych reportaży przygotowanych przez telewizję (https://cpj.org/2022/10/al-rabiaa-tv-headquarters-stormed-by-protesters-in-baghdad/); powiązania z bankami irackimi: Rafidain i Rasheed; Al-Rabiaa jest siecią kanałów telewizyjnych. Sieć Al-Rabiaa ma także oprócz telewizji i portalu internetowego sieć radiową. Przekaz jest dość neutralny, ale oczywiście antyizraelski (tzw. „był syjonistyczny”). Strona posiada zakładkę dot. bezpieczeństwa, gdzie publikuje newsy dot. walki z ISIS pozytywnie nastawiona do Haszed Szaabi, w tym muqawamy. Przekaz odnośnie Ukrainy i Rosji jest lekko stronniczy w kierunku podkreślenia potęgi i zwycięstwa Rosji. O Polsce informacji mało - trochę ogółów o sytuacji na granicy + sport. W 2023 roku Al-Rabiaa nawiązała współpracę z katarskim beIN - może nadawać ich programy sportowe.</p>
<p>Al Rasheed</p> <p>https://www.alrasheedmedia.com/</p>	<p>Arabskojęzyczna telewizja satelitarna z filiami w kilku innych państwach arabskich, profil ogólny (nie wyłącznie informacyjny), strona internetowa (https://www.alrasheedmedia.com/) – tylko arabski, również radio odbierane w prowincjach: Bagdad, Basra, Mosul, Anbar i Kirkuk (zarówno telewizja jak i radio dostępne też w streamingu online na żywo); obecność w mediach społecznościowych: X (38 tys.), Facebook (6 mln), Youtube, Instagram; założona przez Saada Asema al Dżanabiego oraz jego syna Asema Saada; zbliżona do b. sunnickiego przewodniczącego parlamentu i założyciela partii Taqadum Mohammada al-Halbusiego.</p>
<p>Al Ahad</p> <p>https://alahad.iq/</p>	<p>Związana z Asaib Ahl al Haq tj. Kaisem al Chazalim, (część proirańskiej „osi oporu”) – strona internetowa tylko w języku arabskim, obecny na X (wersja arabska – 1,7 tys., wersja kurdyjska – 1,6 tys.,; wersja angielska – 14 tys.), Telegramie i Tiktoku; na Facebooku zablokowana; radykalnie antyzachodnia, antyturecka i proirańska; również niechętna wobec kurdyjskiej PDK (ale nie konkurencyjnej PUK) .</p>
<p>Alghadeer</p> <p>https://alghadeertv.iq/</p>	<p>Arabskojęzyczna telewizja związana z szyicką, proirańską Organizacją Badr Hadiego al-Ameri, strona internetowa w j. arabskim, obecność w mediach społecznościowych m.in. X (450 tys. obserwujących), Facebook (142 tys.),</p>

	poza tym Tiktok, Instagram, Telegram; proirańska i antyzachodnia ale bardziej umiarkowana niż Al Ahad (https://alghadeertv.iq/).
Al Awla https://alawla.tv/	<p>Telewizja arabskojęzyczna dostępna również w streamingu na żywo online, strona internetowa w j. arabskim i angielskim, obecność w mediach społecznościowych, obserwujących na X – 10 tys.; na Facebooku 732 tys.; YouTube: youtube.com/@alawlamedia - aktywne, 87 300 subskrybentów, 5 200 materiałów; Telegram: t.me/s/alawlatv - aktywne, 8 260 subskrybentów; powstała w 2023 r.; należy do Shadow Message Broadcasting Company, prezesem telewizji jest Dan Abdo, związana z proirańskim i powiązany z milicjami szyickimi asyryjskim politykiem i dowódcą Brygady Babilon Rajanem al-Kildani; Podaje się za „niezależną” i „umiarkowaną”, w rzeczywistości mocno proirańska, antyizraelska i propalestyńska, często przytaczane są wypowiedzi Chameneiego oskarżającego „reżim syjonistyczny” o zbrodnię. Jednocześnie obecnych jest dużo wypowiedzi papieża Franciszka, głównie dotyczących pokoju. Przekaz stosunkowo umiarkowany w nienawiści do Zachodu, nie licząc delikatnych wzmianek w stylu bycia „cywilizacją śmierci”, uwiarygadnianych wypowiedziami Franciszka. Na stronie istnieje przekaz live. Treści anglojęzyczne pojawiły się na anglojęzycznej stronie dopiero pod koniec sierpnia zeszłego roku. Wcześniej było to przekaz tylko po arabsku ze strony arabskiej. Na stronie anglojęzycznej jest więcej treści dot. katolików, niż szyitów i wypowiedzi Chameneiego.</p>
Al Etejah https://www.aletejahtv.iq	<p>Telewizja związana z Kataib Hezbollah, strona internetowa w języku arabskim; zablokowana na Youtube, na X od roku nie aktualizowane konto (500 obserwujących), Facebook – 9 tys. obserwujących; dostępny na irańskim aparat.com i na ok.ru.</p>
I-news https://www.i-news.tv/	<p>Satelitarna telewizja informacyjna (dostępna online na żywo) nadająca z Bagdadu od 2018 r.; strona internetowa (amatorska, dość uboga w swej zawartości) tylko po arabsku; obecność w mediach społecznościowych, YouTube: youtube.com/inewschannel1 - aktywne (w tym przekaz live), 538 000 subskrybentów, 47 000 materiałów, X: x.com/inewschanneltv - aktywne, 15 800 followersów, Instagram, Facebook: facebook.com/INWSTViq - aktywne, 1,3 mln followersów, Telegram: t.me/s/inewschannel_tv - aktywne, 13 000 subskrybentów, TikTok: tiktok.com/@inewschannel - 676 100 followersów; kluczowa postać – Ahmed al-Sahn (dyrektor generalny) i Bilal al-Ani (odpowiedzialny za media społecznościowe); Zespół: manager I News Channel: Ahmed Al Sahen, Social media: Bilal Al-Ani, redaktorzy: Laith Al-Khafaji, Hassanein Alaa, Muhammad Ali, Adel Hamed Al Saray, Mustafa Rasool; Na dzień 02.10.24, przekaz w dziale wiadomości międzynarodowych jest w 100% przekazem poświęconym „uderzeniom Hezbollahu na syjonistyczne cele”. Poprzednie newsy międzynarodowe również obfitowały w przekaz antyizraelski. Inews podał też fałszywe zdjęcie niedoszłego zabójcy Trumpa. Przekaz lokalny to głównie newsy dot. poczynań rządu (federalnego). Sama witryna jest mocno amatorska i niedoskonała technicznie, chociaż istnieje na niej przekaz live. W serwisie nabd.com istnieje też feed z newsami - obecnie głównie poświęconym „syjonistycznemu bytowi” etc.</p>
Al Rafidain	<p>Sunnicka telewizja satelitarna nadająca ze Stambułu, antyzachodnia i jednocześnie antyirańska, strona internetowa w języku arabskim, streaming online na żywo;</p>

https://alrafidain.tv/	
Al Forat https://alforatnews.iq/	Szyicka telewizja (dostępna również online na żywo), związana z Ammarem al-Hakimem, strona internetowa w języku arabskim, obecność w mediach społecznościowych: X (18 tys.), Facebook (6,2 mln), Instagram, Youtube, Tiktok, Telegram.
Al Baghdadiyah https://albaghdadiatv.com/	Telewizja satelitarna nadająca z Egiptu (dostępna również online w streamingu na żywo), założona przez szyitę Auna Hussajna al Chaszloka (niepowiązany z milicjami i partiami religijnymi i nie proirański), dwa kanały, obecna na X (4 tys.), Facebook (738 tys.), Instagram i Youtube; strona internetowa w języku arabskim; krytyczna zarówno wobec USA jak i Iranu oraz porządków w Iraku po 2003 r.
Samarra TV https://www.samarra.tv/	Arabskojęzyczny kanał satelitarny, nadaje z Irbilu i należy do Naqaa Dijlah Radio and Television Broadcasting Services Company, dostępny w streamingu online na żywo, również strona internetowa (https://www.samarra.tv/) tylko w języku arabskim, uboga w treść i słabo aktualizowana, obecność w mediach społecznościowych: X (14 tys.), Facebook (1,8 mln), Tiktok, Instagram, Youtube
UTV https://utviraq.net/	Nie jest to kanał ściśle informacyjny, lecz ogólny (określa się jako ogólnorozrywkowy ale ma też część informacyjną), dostępny również na żywo online; strona internetowa tylko w j. arabskim i pod względem informacyjnym raczej uboga, obecność w różnych mediach społecznościowych, w tym X (142 tys.); założycielem i prezesem jest Samad al-Khanjar (sunnita, syn znanego polityka Khamisa al-Khanjara); możliwe powiązania z Katarom poprzez beIN Network (Khanjar był długo popierany przez Turcję i Katar, a wcześniej miał powiązania z reżimem Saddama Husajna; w 2015 r. został oskarżony o wspieranie terroryzmu ale potem dogadał się z frakcjami proirańskimi przeciwko swojemu największemu sunnickiemu konkurentowi Halbusiemu; w 2024 r. znów znalazł się w konflikcie z frakcjami proirańskimi).
Al Fallujah https://alfallujah.tv/	Nie jest to kanał ściśle informacyjny, lecz ogólny (dostępna również na żywo online); strona internetowa tylko w j. arabskim i pod względem informacyjnym raczej uboga, obecność w mediach społecznościowych: X (70 tys.), Facebook (5,6 mln), Tiktok, Instagram, Youtube.
Alnujaba https://alnujaba.ir/	Również strona internetowa w języku arabskim; związana z proirańską milicją Harakat Hezbollah al-Nudżaba, objęta sankcjami USA; na X konto zawieszono, poza tym obecna na Telegramie; radykalnie proirańska i antyzachodnia ale jakościowo odstająca od Al Ahad czy Alghadeer, strona internetowa słabo aktualizowana i uboga informacyjnie; brak streamingu online.
Al Afaq	Założona przez Nuriego al-Malikiego, szyicka, narracja proirańska; (dostęp do strony internetowej https://www.afaq.tv/ zablokowany w 2021 r. przez USA; nowa strona: https://afaq.iq/ ; od 2020 r. nieaktywna w mediach społecznościowych).

https://www.afaq.tv/	
Asia Network Television	Strona internetowa zablokowana przez USA; na X (https://x.com/asiatvt) – 68 tys. obserwujących; Facebook (https://www.facebook.com/LREGN9/) – 62 tys.; telewizja nadal działa.
Alfarqadain	Szyicka telewizja, brak strony internetowej ale obecna na Facebooku, Instagramie i telegramie.
Al Taliah	Arabskojęzyczna telewizja, brak aktywnej strony internetowej i streamingu online; konto na youtube (2,7 mln obserwujących), na pozostałych mediach społecznościowych (Facebook, X, Instagram, Telegram) bardzo mała liczba obserwujących; szyicka.
Al Eshraq https://aleshraqtv.iq/	Arabskojęzyczna telewizja i strona internetowa; nadaje online na żywo; szyicka, być może związana z p.o. przewodniczącego parlamentu Muhsinem al-Mandalawi (do sprawdzenia), proirańska i antyamerykańska, mocno koncentrująca się na konflikcie izraelsko-palestyńskim i roli USA; obecność w mediach społecznościowych: X (400 obserwujących); Youtube, Instagram, Telegram, Facebook i Tik Tok.
Iraq24 https://iraq24hd.com/	Arabskojęzyczna satelitarna telewizja nadająca z Dubaju i poświęcona kwestiom gospodarczo-biznesowym; streaming online na żywo i raczej skromna strona internetowa; na X – 9 tys.; również Facebook, Instagram i Youtube.
Al Ayam; Al Walaa; Al Rased; Al Hashdna, ; Al Ebaa, Al Biladi, Babylon	Brak aktywności w internecie
TV Anwar https://anwartv2.com/	Związana z muqawamą antyzachodnią i antysaudyjską; serwis informacyjny na stronie internetowej; wszystko w języku arabskim; obecność na X (43 tys.), Facebook, Instagram, Youtube.
Mowafaq https://al-mawqef.com/	Arabskojęzyczna telewizja związana z milicją Kataib Sajid al-Szuhada; również strona internetowa w j. arabskim zawierająca newsy i artykuły polityczne (proirańskie); obecność na X (1,2 tys.), Facebook, Instagram, Youtube; brak streamingu online na żywo.

W 2021 r. Departament Sprawiedliwości USA przejął 33 strony internetowe mediów używane przez Irański Islamski Związek Radia i Telewizji (IRTVU), wśród których były media proirańskie w Iraku, a także trzy strony irackiej grupy antyterrorystycznej Kata'ib Hezbollah. Strony te, jak stwierdził, znajdowały się na domenach należących do USA, co stanowi naruszenie sankcji.

Inne media

Rozgłośnie radiowe	
Radio al Nakhla	arabski
Radio al-Bilad	arabski, szyickie, głównie religijne
Radio al Mirbad	arabski, nadaje z Basry – współpracuje z BBC
Radio Nawa	zarówno radio jak i strona internetowa w dwóch językach: kurdyjski i arabski, nadaje z Sulejmani – współpracuje z BBC
Radio al Salam	nadaje z Irbilu w językach arabskim i kurdyjskim
Radio Ur FM	arabski
Radio Shafaq	kurdyjski i angielski
RP News	arabski, szyickie – strona na Facebooku (https://www.facebook.com/RpNews1/)

Portale internetowe	
Shafaq News https://shafaq.com/	(angielski, arabski i kurdyjski) – Profesjonalny portal informacyjny, kurdyjski ale o zasięgu ogólnoirackim i nastawiony na ogólnoirackiego odbiorcę; raczej obiektywny i krytyczny wobec Iranu i milicji szyickich, dużo informacji z Kurdystanu (pozytywnych dla PDK); obecny na X (9 tys.), Facebook, Instagram, Youtube, Telegram; ponadto 2 kanały radiowe: po kurdyjsku i po angielsku; Shafaq News jest prowadzony przez Fundację Shafaq - założoną 1 marca 2004 roku w Bagdadzie. Jest to fundacja szyicko-kurdyjska (Fayli). W 2022 roku Shafaq News podpisało deal z BBC.
NINA (National Iraqi News Agency) https://www.ninanews.com/website	Powstała w 2005 r., reklamuje się jako niezależna, bogaty serwis informacyjny dostępny po arabsku i angielsku; kluczowe postacie: Moayad al-Lami, Shafiq al-Obaidi, Hafez al-Rawi.
Masalah https://almasalah.com/	Profesjonalny portal, bogaty w treść zarówno newsową jak i opiniotwórczą; relatywnie neutralny ale czasem krytyczny wobec USA; również krytyczny wobec partii religijnych; kluczowe osoby: Samir Obaid, Muhammad Saded Sadiqian, Zaki al-Saadi, Rias al-Fartusi; nieaktywne w mediach społecznościowych.

National News Center https://nnciraq.com/	Strona internetowa w j. arabskim, raczej słaba aktualizacja; szyicka i raczej islamistyczna.
1001 Iraqi Thoughts https://1001iraqithoughts.com/	Niezależny, anglojęzyczny portal analityczny, publikujący bardzo ciekawe analizy; perspektywa laicka, proreformatorska i głębokie spojrzenie od wewnątrz; na X – 11 tys. obserwujących; wydawca Hamza Hadad.
Al Masra https://almasra.iq/	Arabskojęzyczna strona powiązana z kurdyjską PUK, raczej propaganda partyjna.
Al Rai https://alray.org/	nana również jako Public Opinion News Agency (PONA albo RP News)–szyicki, związane z nim jest radio al Rai; obecność na X (5 tys. obserwujących); dyrektorem jest Muhannad al Aqabi ściśle związany z Haszed Szaabi (Team Media War).
Info Plus https://www.infoplusnetwork.com/	Szyicki portal, mocno antyamerykański; koncentruje się na Iraku.
Baghdad Times https://baghdad-times.net/	Głównie sprawy irackie.
Central News https://centrals.news/world/	Głównie sprawy irackie i arabskie; szyicki, związany z frakcjami proirańskimi.
Hath al Youm https://hathalyoum.net/	Serwis informacyjny w j. arabskim, kurdyjskim i angielskim, również wiadomości lokalne z prowincji.
+964 Media https://964media.com/	Serwis informacyjny w j. arabskim, kurdyjskim i angielskim, również wiadomości lokalne z prowincji; powiązane z Hath al Youm i szyitami, głównie Nurim al-Malikim.
Wijhat https://wijhat.org/	Założyciel i red. nacz. Mustafa Kamel, sunnicki i panarabski, krytyczny wobec Iranu ale również antyzachodni; media społecznościowe – odsyła na X do konta Mustafy Kamela (84,5 tys. obserwujących).
Strona internetowa Alam al Harbi (oddział medialny Haszed Szaabi) https://al-hashed.gov.iq/	Głównie informacje o przeprowadzonych operacjach wojskowych; w mediach społecznościowych: X (https://x.com/teamsmediawar - 1.3 mln); Facebook, Instagram, Telegram.

<p>Iraqi News</p> <p>https://www.iraqinews.com/</p>	<p>Anglojęzyczny portal, stworzony w 2000 r., tworzony prawdopodobnie w Bahrajnie. Serwis informacyjny dość ubogi, choć codziennie aktualizowany, dominują wiadomości ściągnięte z różnych agencji informacyjnych. Obecny na X (11 tys.), Facebooku i Instagramie.</p>
<p>Iraq Oil Report</p> <p>https://www.iraqoilreport.com/</p>	<p>Angielskojęzyczny portal poświęcony sprawom irackiego przemysłu naftowego (w tym aspektem politycznym), redagowany przez amerykański zespół.</p>
<p>Iraq Sun</p> <p>https://www.iraqsun.com/</p>	<p>Anglojęzyczny dziennik internetowy, tworzony w Australii i nieaktywny w mediach społecznościowych.</p>
<p>Hewar Mutamaddin</p> <p>https://www.ahewar.org/debat/nr.asp</p>	<p>Portal arabskojęzyczny związany z lewicową fundacją o tej samej nazwie; bardziej opiniotwórcza niż newsowa; aktywny również na X (9 tys. obserwujących), Youtube, Facebook.</p>
<p>Facelraq</p> <p>https://www.faceiraq.org</p>	<p>Arabskojęzyczny portal newsowy podający informacje z innych źródeł zarówno irackich, arabskich i światowych.</p>
<p>Al Ghad</p> <p>https://alghadpress.com</p>	<p>Arabskojęzyczny portal informacyjny z bogatym serwisem i raczej neutralny, 3,8 tys. Obserwujących na X, obecny też na Telegram, Facebook i Youtube.</p>
<p>Buratha News Agency</p> <p>https://burathanews.com/</p>	<p>Portal związany z „islamskim oporem w Iraku”, bogaty serwis, również międzynarodowy; brak aktywności na X.</p>
<p>Sot al Iraq (Głos Iraku)</p> <p>https://www.sotaliraq.com/</p>	<p>Lewicowy portal o bogatym serwisie informacyjnym; głównie sprawy irackie i świata arabskiego; na X – 8 tys. obserwujących, również na Facebooku, Youtube.</p>
<p>Bagdad Today</p> <p>https://baghdadtoday.news/</p>	<p>Portal o wysokim stopniu profesjonalizmu.</p>
<p>LNA</p> <p>https://www.lnaiq.com/</p>	<p>Portal o wysokim stopniu profesjonalizmu, deklarujący neutralność. Pomimo prób zachowania obiektywizmu w narracji, widoczne są szyicko-proirańskie tendencje. Charakteryzuje się umiarkowanymi zasięgami w mediach społecznościowych, jednak regularnie publikuje treści.</p>
<p>Al Jeebal</p>	<p>Portal poświęcony sprawom irackim i regionalnym, powstały w 2023 r., narracja sprawia wrażenie neutralnej; wśród dziennikarzy są i Arabowie</p>

https://aljeebal.com/	<p>i Kurdowie, m.in. kurdyjski politolog z Irbilu Bazar Szarif, piszący również dla Washington Institute; Rasheed Sufi, piszący również dla New Region i Jummar; Ali al-Araji, również piszący dla Jummar; Mustafa al-Saray, jednocześnie będący dyrektorem ds. badań i studiów w Al Bayan Center for Studies and Planning (to świadczy o dość obiektywnym charakterze tego medium bo Al Bayan to renomowany think tank ale jednocześnie al-Saray w lipcu 2024 r. odwiedził Chińską Republikę Ludową jako członek irackiej delegacji składającej się z przedstawicieli ośrodków badawczych i mediów. Delegacja odwiedziła także chińską stację telewizyjną CGTN Arabic w Pekinie, gdzie dyskutowano o wzmocnieniu komunikacji medialnej między stronami oraz o prezentowaniu obiektywnych poglądów na wspólne tematy. Ponadto delegacja spotkała się z przedstawicielami Chińskiego Instytutu Studiów Międzynarodowych, afiliowanego przy chińskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych); na Facebooku 100 tys. obserwujących.</p>
<p>Ultra Iraq</p> https://ultrairaq.ultrasawt.com/	<p>Portal krytycznie nastawiony do sił proirańskich (muqawamy); 7 tys. obserwujących na X.com; część sieci Ultra Sawt nadającej z Kataru.</p>
<p>Al Maalomah</p> https://almaalomah.me/	<p>Narracja agresywnie antyzachodnia, proirańska, prorosyjska; portal dostępny tylko poprzez VPN; brak aktywności na Facebooku i X.com.</p>
<p>Al Kitab</p> https://kitab.com/	<p>Narracja antyzachodnia, szyicka, proirańska i prorosyjska, uboga szata graficzna, brak aktywności na Facebooku i X.com.</p>
<p>Al Aalem al Jadeed</p> https://al-aalem.com/	<p>Portal opiniotwórczy, publikujący regularnie ciekawe raporty i opinie, mniej newsowy, starający się zachować obiektywizm i krytykujący władze ale jednocześnie czasem podatny na narrację antyamerykańską i czasem również propagandę rosyjską (nie w sposób agresywny, charakteryzujący media muqawamy).</p>
<p>Agencja WAA (Agencja Informacyjna Mediów Irackich)</p> https://al-iraqinews.com/	<p>Szyicka, bardzo skromny serwis informacyjny, kilka newsów dziennie</p>
<p>Shafaqna – Shia News Association</p> https://iraq.shafaqna.com/	<p>Kilka wersji językowych, w tym angielska, rosyjska i turecka, związana z szyickimi władzami religijnymi (Sistanim), dużo spraw religijnych i dotyczących świata szyickiego ale również sporo informacji i komentarzy politycznych, brak agresywnej propagandy.</p>

<p>Karbala International Agency (International Media Center – IMC)</p> <p>https://karbala-intel.net/arabic</p>	<p>Związana z mauzoleum Imama Husajna w Karbali, deklaruje, że jej celem jest pokazywanie islamu jako religii pokoju i dalekiej ekstremizmowi oraz budowanie mostów; poruszane są również tematy polityczne ale bez agresywnej narracji.</p>
<p>The New Region</p> <p>https://thenewregion.com/</p>	<p>Anglojęzyczny portal poświęcony Bliskiemu Wschodowi ale ze szczególnym uwzględnieniem Iraku i Kurdystanu; autorzy i z regionu i zachodni; profesjonalny.</p>
<p>Jummar</p> <p>https://jummar.media/</p>	<p>Analityczny portal w j. arabskim i angielskim; profesjonalny i niezależny, wspierany m.in. przez National Endowment for Democracy, WILPF, IMS i European Endowment for Democracy.</p>

<p style="text-align: center;">Tytuły prasowe</p>	
<p>Al Mada</p> <p>https://almadapaper.net/</p>	<p>Arabskojęzyczny dziennik wydawany w Bagdadzie, mający również wersję online w pdf, a ponadto strona internetowa w języku arabskim z serwisem informacyjnym; proweniencja lewicowa (tradycja świecka, antyislamistyczna, komunistyczno-nacjonalistyczna, krytyczna wobec władz), duży nakład i bardzo znana, mająca renomę, red. nacz. Fahri Karim; obecna w mediach społecznościowych: X (9,5 tys.), Facebook, Instagram, Youtube.</p>
<p>Al Mashriq</p>	<p>Red. nacz. Sabah al-Lami. Brak dostępnych informacji na temat bieżącej działalności portalu – strona internetowa jest nieaktywna, a ostatnia aktualizacja na Facebooku pochodzi z 2022 roku.</p>
<p>Tariq al Shaab</p> <p>https://www.tareeqashaab.com/</p>	<p>Dziennik Irackiej Partii Komunistycznej; bardziej publicystyka niż informacja; wydanie online w pdf, a poza tym strona internetowa z własnymi treściami; linki do mediów społecznościowych odsyłają do kont Irackiej Partii Komunistycznej; ponadto tygodnik kulturalny Al Saqafi w pdf online.</p>
<p>Azzaman</p> <p>https://www.azzaman.com/</p>	<p>Popularny arabskojęzyczny dziennik założony i wydawany przez Saada al-Bazzaza; proweniencja panarabska, krytyczna zarówno wobec Iranu, jak i USA; inne kluczowe osoby: red. nacz. wydania międzynarodowego Fateh Abdel Salam, red. nacz. wydania irackiego Ahmed Abdel Majeed; poza serwisem informacyjnym (bardziej publicystyczno-opiniotwórczym niż newsowym) na stronie jest też wydanie gazety w pdf (w 3 wersjach wydawniczych – międzynarodowej, irackiej i sportowej, wszystkie w języku arabskim); konta na X (1,7 tys.) i Facebook.</p>
<p>Al Sabah Al Dzadid</p>	<p>Arabskojęzyczny dziennik i strona internetowa, red. nacz.: Adnan al-Sarraj, założyciel: Ismail Zayer, oprócz strony internetowej, również wydanie pdf</p>

http://newsabah.com/	online; ma opinię niezależnego, obiektywnego i świeckiego; na X – 45 tys. obserwujących, obecny też na Facebooku i Youtube.
Al Sakaf al Jadid (Nowa Kultura) https://althakafaaljaded.a.net/	Lewicowy magazyn opiniotwórczy; wydawany również online w formie pdf.

1.1.3 Media regionalne — Kurdistan

Telewizja i radio ¹	
NRT https://www.nrttv.com/Default.aspx	Telewizja kurdyjskojęzyczna, dostępna też na żywo w streamingu online; dwa kanały – informacyjny i bardziej ogólny; opozycyjna, powiązana z Ruchem Nowej Generacji Szaswara Abdulwahida, który był jej właścicielem, jej dziennikarze bywali celem ataku kurdyjskiej bezpieki, zwłaszcza na terenach PDK; ma też stronę internetową (w kurdyjskim i arabskim, kiedyś była też wersja angielska ale aktualnie nieaktywna); dziennikarze są czasem celem ataków ze strony służb bezpieczeństwa KRG, zwłaszcza PDK; z NRT związane jest też radio Nalia FM; obecność w mediach społecznościowych: X (kurdyjska wersja – 1,2 tys., arabska – 143 tys.), Facebook, Youtube.
Kurdsat https://www.kurdsat.tv/	Ogólny kanał informacyjny - (https://www.kurdsatnews.com/), telewizja oraz radio w języku kurdyjskim dostępne online w streamingu na żywo; związana z PUK, strona internetowa w języku kurdyjskim i arabskim (jest też wersja angielska ale nieaktualizowana); również radio (dostępne również w internecie); obecna na X (wersja kurdyjska – 89 tys.), Facebook, Instagram, Youtube.
KNN https://www.knnc.net/	Kurdyjskojęzyczna telewizja związana z partią Gorran; portal po kurdyjsku, arabsku i angielsku, dość opozycyjny.
Kurdistan TV https://kurdistantv.net/	Satelitarna telewizja ściśle związana z PDK (mocno propagandowa), nadająca po kurdyjsku i dostępna na żywo online, ma też stronę w 4 językach: sorani, kurmandži, arabskim oraz farski; obecna na X (w sorani – 8,5 tys. obserwujących), Facebook, Instagram, Telegram, Youtube.
Zagros TV https://zagrosnews.net/	Arabskojęzyczna telewizja kurdyjska (strona internetowa też w arabskim), powiązana z PDK, dostępna w streamingu online na żywo, obecna na X (6 tys. obserwujących), Facebook, Instagram, Telegram, Youtube, Tiktok.
Zoom https://zoomnews.info/	Telewizja kurdyjskojęzyczna dostępna również w streamingu online żywo, założona przez Lahura Talabaniego (formalnie właścicielem jest firma Al-Ma'adel al-Dhahabi); strona internetowa po kurdyjsku i angielsku;

¹ Większość kanałów telewizyjnych jest afiliowana przy jednej z partii, a nawet frakcji danej partii.

	również radio (też dostępne również online na żywo); obecna na X (po angielsku, 1,8 tys. obserwujących), Instagram, Telegram, Youtube, Tiktok, Snapchat.
Speda TV	Kurdyjskojęzyczne, również radio; należy do Kurdyjskiej Unii Islamskiej – islamistów kurdyjskich związanych z Bractwem Muzułmańskim (https://www.speda.net/); strona internetowa w sorani, kurmandzi i arabskim; nadaje również online na żywo; zaledwie 281 obserwujących na X; również radio (też dostępne online).
WAAR	Kurdyjskojęzyczna (kurmandzi) telewizja nadająca z Duhok, powiązana z PDK (Nechirwan Barzani), charakter ogólny ale jest też część informacyjno-publicystyczna; na stronie internetowej (https://waarmedia.com/), w j. sorani i kurmandzi, brak serwisu informacyjnego; na X – 22 tys. obserwujących, obecna również w innych mediach społecznościowych; także radio; radio i tv dostępne również online;
Kirkuk TV, KRT https://kirkuktv.net/KU/Default	kontrolowana przez PUK, portal w języku kurdyjskim i arabskim; również radio (tv i radio kurdyjskojęzyczne); skoncentrowana na sprawach lokalnych; brak aktywności w mediach społecznościowych.
Gali TV - GK Sat https://www.gksat.tv/	Kontrolowana przez PUK, portal w języku kurdyjskim (informacyjnie niemal wyłącznie tematyka kurdyjska), nadaje z Kalaru; nadaje również na żywo online; na X tylko 430 obserwujących, obecna też na innych mediach społecznościowych (Youtube, Facebook, Instagram).
Sterk TV https://sterktv1.net/	Kurdyjskojęzyczna (kurmandzi) telewizja związana z PKK (ale legalna – zarejestrowana w Sulejmani), również strona internetowa (z podcastami w innych dialektach kurdyjskich), dostępna online na żywo, tematyka wyłącznie kurdyjska, głównie związana z PKK i prawami Kurdów; obecna na X (10 tys. obserwujących); Facebook (86 tys.), Instagram, Youtube, Tiktok, Telegram.
Khak TV https://www.khaktv.net/	Powiązane z PUK telewizja i radio poświęcone kwestiom kultury.

Portale internetowe i tytuły prasowe

W Regionie Kurdystanu jest bardzo dużo portali internetowych ale większość z nich nie jest zbyt często aktualizowana (kilka informacji dziennie) i przeważnie poświęcone są one tematyce kurdyjskiej. Jest jednak również kilka bardziej profesjonalnych portali (Basnews, Xendan oraz gazet (Hewlati, Avena, Kurdistan Nwe). Większość portali jest albo związana z określoną grupą polityczną (co jest często bardzo widoczne) albo są to portale atakujące władze KRG za korupcję i autorytaryzm.

Portale internetowe i tytuły prasowe	
Basnews https://www.basnews.com/	Bardzo profesjonalny i popularny portal informacyjny związany z PDK, dużo informacji, komentarzy, opinii; wersje językowe: j. sorani, kurmandzi, arabski i angielski (odrębne konta językowe na X: sorani – 14 tys.; angielski – 16 tys.; kurmandzi – 10 tys.; arabski – 2 tys.); tematyka głównie kurdyjska i iracka; należy do Masrura Barzaniego.
Xendan https://www.xendan.org/	Kurdyjskojęzyczny, dość profesjonalny portal informacyjny związany z PUK; obok tematyki kurdyjskiej i irackiej również dość bogaty serwis międzynarodowy; obecność w mediach społecznościowych: X (39 tys.), Facebook, Youtube, Instagram, Telegram.
PUK Media https://www.pukmedia.com/	Newsowa strona internetowa prowadzona przez PUK w językach: sorani, kurmandzi, arabski i angielski; obecność w mediach społecznościowych; na X odrębne konta językowe: sorani - 200; kurmandzi – 100; angielski – 8,8 tys.; arabski – 90), a także w innym mediach społecznościowych; tematyka głównie kurdyjska ale również w kontekście międzynarodowym.
Kurdistan Nwe Nowy Kurdistan	https://www.knwe.org/ ; kurdyjskojęzyczny dziennik popularny na terenach kontrolowanych przez PUK (wydawany przez tę partię); tematyka kurdyjska, iracka i międzynarodowa; brak wersji pdf online ale treściowo strona dość bogata, a tematyka również międzynarodowa; brak bieżącej aktywności w mediach społecznościowych.
Awena https://www.awene.com/	Tygodnik i strona internetowa wydawane w Sulejmani (w języku kurdyjskim), założony przez Asosa Ahmeda Hardi; ma opinię niezależnego i jest jednym z najważniejszych czasopism w Kurdystanie; wydanie pdf nie jest dostępne online ale jest dostępne odpłatnie w mailingu; na X 15 tys. obserwujących, na Facebook – 522 tyś.
Hawlati https://www.hawlati.co/	Niezależny, relatywnie lewicowy tygodnik i strona internetowa w j. kurdyjskim, należący do Tariqa Fatiha i kierowany przez Kamala Raufa; gazeta nie jest dostępna w formie pdf; na X – 1,8 tys. obserwujących; również na Facebooku, Instagramie i Youtube; tematyka głównie kurdyjsko-iracka.
Spee Media https://speemedia.com/	Kurdyjskojęzyczny portal informacyjny z Sulejmani, założyciel: Shuan Mohammed (wcześniej związany z Awene i Hewlati); tematyka przede wszystkim kurdyjska.
Kurdfil https://kurdfil.com/	Strona poświęcona tropieniu korupcji w KRG.

<p>Kurdistan Watch</p> <p>https://kurdistanwatch.substack.com/</p>	<p>Niezależny, anglojęzyczny portal analityczny poświęcony kwestiom Regionu Kurdystanu, na X – 12,4 tys. obserwujących.</p>
<p>Kirkuk Now</p> <p>https://www.kirkuknow.com</p>	<p>Portal w j. kurdyjskim, arabskim i angielskim; lokalny serwis informacyjny poświęcony sprawom prowincji Kirkuk i Regionu Kurdystanu; nie związany z określoną partią; obecny na X (wersja angielskojęzyczna – 4,5 tys. obserwujących), Facebook, Youtube, Instagram.</p>
<p>Lvin Press/Magazine</p> <p>https://lvinpress.com/</p>	<p>Wydawany co 10 dni magazyn kurdyjskojęzyczny społeczno-polityczno-kulturalny (nieдоступny online) i serwis informacyjny w j. kurdyjskim i angielskim; strona internetowa dość uboga w treści, większa aktywność na Facebooku (126 tys. obserwujących), natomiast brak jej na X; Lvin, wydawany w Sulejmani, uważany jest za niezależny i obiektywny, krytyczny wobec władz Regionu (skarży się, że jest celem cyberataków); tematyka głównie kurdyjska ale czasem również międzynarodowa (w tym nt. Rosji i wojny w Ukrainie).</p>
<p>Esta Media Network</p> <p>https://esta.krd/</p>	<p>Strona internetowa związana z PUK, serwis informacyjny skoncentrowany na sprawach Regionu Kurdystanu i raczej ubogi, są jednak też informacje zagraniczne; na X ma 2,7 tys. obserwujących; obejmuje również inne media cyfrowe ale niedostępne w internecie.</p>
<p>Hawler News</p> <p>https://hawlerweb.net/</p>	<p>Lokalna strona internetowa z Irbilu związana z PDK, a także dziennik Hawler, dostępny też w wersji pdf online; tematyka głównie kurdyjska.</p>
<p>Gulan</p> <p>https://gulanmedia.com/</p>	<p>Strona internetowa oraz tygodnik dostępny również online w wersji pdf; związane z PDK; ; na X – 1,3 tys. obserwujących; również w innych mediach społecznościowych (Facebook, Instagram, Youtube).</p>
<p>Kurdrawm</p> <p>https://www.kurdrawm.com/</p>	<p>Portal opiniotwórczy, koncentrujący się na kwestiach kulturalnych, naukowych ale publikujący również komentarze dotyczące kwestii politycznych (z intelektualnej perspektywy); publikacje nieregularne; obecność w mediach społecznościowych z małymi zasięgami.</p>
<p>Kurdish Globe</p> <p>https://kurdishglobe.krd/</p>	<p>Anglojęzyczna gazeta (tygodnik) i portal internetowy, który powstaje w Irbilu, założony w 2005 r.; związany z PDK.</p>
<p>Kurdistan Press</p> <p>https://www.kurdistanpress.net/</p>	<p>Portal związany z PDK; niezbyt bogaty w treść ale o dużych zasięgach na Facebook – 689 tys.; w innych mediach społecznościowych niezbyt aktywny.</p>
<p>Xwakurk</p>	<p>Portal związany z PDK, skoncentrowany na sprawach kurdyjskich.</p>

1.1.4 Inne media regionalne

W prowincjach (muhafazach) Iraku działają lokalne media, w tym telewizje takie jak w szczególności: Al-Anbar TV, Al-Babelyia, Salahaddin TV,

Al-Mowselya TV (Mosul) (<https://www.twitch.tv/almawsleyatv>); obecność na X - <https://x.com/ALMAWSLEYATV> - 4 tys. obserwujących; też obecna na Facebooku;

Nasiriyah – lokalny portal informacyjny, <https://nasiriyah.org/ar/>, a także radio, na X – 13,5 tys. obserwujących, również na Facebooku, Youtube, Instagram;

1.1.5 Media powiązane z organizacjami religijnymi i grupami mniejszości etniczno-religijnych

W Iraku, w tym w Kurdyście, jest szereg mediów, w tym telewizji, o charakterze wyłącznie religijnym (muzułmańskim). Ponadto są media związane z mniejszościami etnicznymi i religijnymi tj. Asyryjczykami/Chaldejczykami (chrześcijanami); Turkmenami; Jezydami; a także szyckie telewizje religijne: Karbala TV (<https://www.karbala-tv.iq/>), Ahl al Bayt TV, Al Anwar (<https://alanwar.tv/>); TV Minhadż (<https://minhaj-tv.com/>).

Portale internetowe	
Zowaa	Strona internetowa Asyryjskiego Ruchu Demokratycznego, który wydaje też czasopismo Bhra; strona w języku arabskim, angielskim i syriackim.
Syriac Press https://syriacpress.com/	Strona internetowa poświęcona sprawom społeczności asyryjsko-chaldejsko-syriackiej na całym Bliskim Wschodzie; krytyczna wobec Hezbollahu; tematyka – głównie sprawy tej mniejszości etnicznej i chrześcijańskiej; trzy wersje językowe: suroyo, arabski angielski.
Ishtar TV https://ishtartv.com/	Telewizja chaldejsko-asyryjsko-syriacka, nadająca również online, również strona internetowa, głównie informacje dot. tej społeczności ale również inne w tym ze świata; jest też anglojęzyczna wersja strony; audycje po asyryjsku, arabsku i kurdyjsku; nadaje z Ainkawy w Irbilu.
AINA (Assyrian International News Agency) http://www.aina.org/	Asyryjska agencja informacyjna i portal; koncentruje się na problematyce dotyczącej Asyryjczyków.
Mangish https://mangish.net/	Arabskojęzyczny portal chrześcijański informacyjna; tematyka nie ogranicza się do spraw chrześcijan w Iraku ale obejmuje szerokie spektrum tematów.

Turkmenli TV http://turkmenelitv.com	Telewizja oraz radio należące do Irackiego Frontu Turkmeńskiego; nadaje z Kirkuku ale ma również biuro w Bagdadzie oraz współpracę z telewizją turecką; nie jest to telewizja ściśle informacyjna a na stronie są jedynie najważniejsze informacje (w zakładce newsowej); również transmisja online na żywo (zarówno radio jak i tv); na X – 4,5 tys. obserwujących.
Kerkuk Net Haber Ajensi kerkuk.net	Turkmeńska agencja informacyjna i strona internetowa; również na X (9,7 tys.
Kerkuk Gazetesi https://kerkukgazetesi.com/	Tureckojęzyczna strona internetowa o charakterze informacyjno-polityczno-opiniotwórczo-kulturalno-społecznym, koncentrująca się na informacjach dotyczących irackich Turkmenów i świata turańskiego, w szczególności Turcji; aktywna na Facebooku i X ale z małymi zasięgami (odpowiednio 5,3 i 2,7 tys. obserwujących).
Lalish TV https://www.youtube.com/@LalishTV/streams	Jezydzka telewizja satelitarna; tematyka głównie społeczno-kulturalna dotycząca tej społeczności.
Ezidi24 https://ezidi24.com/	Niezależny portal poświęcony kwestiom jezydów; na X – 2,5 tys. obserwujących, również w innych mediach społecznościowych.
Lalish Media Network https://www.lalishduhok.com/	W j. sorani, kurmandzi i arabskim; redakcja w Dohuk i związana z PDK; afiliowana przy Centrum Kulturalno-Społecznym Lalish; głównie sprawy jezydów i kurdyjskie ale również inne informacje; 8 tys. obserwujących na X; również na Facebooku i Youtube.

1.1.6 Zagraniczne

Środowisko medialne Iraku kształtowane jest również przez media zagraniczne, które można podzielić na media arabskie, media kurdyjskie, arabskojęzyczne redakcje mediów międzynarodowych (przede wszystkim z USA, Wielkiej Brytanii, Rosji, Chin i Iranu), przy czym część z nich jest dedykowana w szczególności do irackiego odbiorcy.

Media arabskie: to, że iracki rynek medialny jest bardzo rozbudowany ogranicza zasięgi mediów ogólnoarabskich. Poza tym są to w większości media sunnickie, a Arabowie – sunnici stanowią w Iraku tylko ok. 19%. Najbardziej popularnym kanałem ogólnoarabskim jest przy tym Al Jazeera, która co najmniej do 2014 r. atakowała nowe władze szyickie w Iraku i była oskarżana o podjudzanie sunnitów przeciwko siłom USA w Iraku i rządowi, a także saudyjska Al Arabiya.

media rosyjskie, irańskie i chińskie: RT Arabic; Sputnik Arabic; CGTN Arabic; Russia News (https://x.com/mog_Russ); China in Arabic (https://x.com/mog_china); Al Alam TV (<https://www.alalam.ir/>);

światowe media: CNN Arabic (<https://arabic.cnn.com/>); BBC Arabic (<https://www.bbc.com/arabic>); Sky News Arabia (<https://www.skynewsarabia.com/>); France24 Arabic (<https://www.france24.com/ar/>); Voice of America (brak wersji arabskojęzycznej ale jest radio kurdyjskojęzyczne i portale w wersji kurdyjskiej - sorani i kurmandzi: <https://www.dengiamerika.com/>; <https://www.dengeamerika.com/>)

Inne media zagraniczne	
TV Al Hurra https://www.alhurra.com	Telewizja i strona internetowa finansowana z USA na świat arabski, ze specjalnym kanałem i podstroną dla Iraku.
Radio Sawa https://www.radiosawa.com/	Radio finansowane przez rząd USA i powiązane z telewizją al-Hura (podobnie jak al-Hura jest ogólnoarabskie ale podobnie jak tam jest dodatkowy kanał dedykowany na Irak).
MBC Iraq https://x.com/MBCIRAQtv/ https://www.youtube.com/@MBCIRAQChannel	Ogólny kanał telewizyjny będący częścią saudyjskiego koncernu medialnego MBC.
Amwaj Media https://amwaj.media/	Jeden z najlepszych portali analitycznych poświęconych tematyce bliskowschodniej; redagowany w Wielkiej Brytanii z wieloma autorami z Iraku; ma 3 bloki tematyczne: Iran, Irak, Półwysep Arabski i jest w trzech językach: angielskim, arabskim i farski; częste aktualizacje i duży obiektywizm.
Al Monitor https://www.al-monitor.com/	Portal zawierający artykuły, analizy i podcasty poświęcone regionowi MENA; ogromna ilość materiałów z codziennymi aktualizacjami; autorzy zarówno z regionu jak i spoza; niezależna i obiektywna.
Arabian Defence https://www.arabiandefence.com	Portal poświęcony sprawom zbrojeniowym w świecie arabskim (j. angielski).

Media kurdyjskie i kurdyjskojęzyczne	
Kurdpress https://www.kurdpress.com/	Tworzony w Iranie portal informacyjny w języku kurdyjskim, tureckim, perskim i angielskim.
Ronahi TV https://ronahi.tv/	Telewizja nadająca z Kurdystanu syryjskiego i związana z SDF/YPG; bogaty serwis informacyjny (również ze świata, np. duże zainteresowanie wojną w Ukrainie); strona internetowa w kurmandzi i arabskim; zablokowana na X, Facebooku, Youtube.
ANF (Firat News), https://anfenglishmobile.com/	Serwis informacyjny w 10 językach (m.in. kurmandzi, sorani, arabski, angielski, rosyjski, perski, turecki); głównie sprawy kurdyjskie ale nie tylko; bogaty serwis; ideologicznie związana z apoizmem (PKK, Rożawa); redagowana w Amsterdamie.
ANHA https://hawarnews.com/	Kurdyjska agencja informacyjna nadająca z Rożawy i związana z kurdyjskimi władzami Rożawy; strona internetowa, bogata w informacje i regularnie aktualizowana, jest w 6 językach (kurmandzi, arabski, angielski, rosyjski, hiszpański i turecki), tematyka nie ogranicza się do spraw kurdyjskich; obecna w mediach społecznościowych ale na X tylko 2 tys. obserwujących.
Mezopotamia Ajansi https://mezopotamyaajansi35.com/	Portal redagowany przez tureckich Kurdów i sympatyzujący z tamtejszą DEM Parti, tematyka kurdyjska; trzy wersje językowe: angielski, kurmandzi, turecki.

1.2 Media nietradycyjne

Niemal wszystkie media irackie, w tym kurdyjskie, mają swoje konta w mediach społecznościowych. Niektóre z mediów proirańskich są jednak zablokowane na takich portalach jak Facebook, X, Instagram. Wiele mediów, a także organizacji, think tanków etc. korzysta też z komunikatorów takich jak Whatsapp w celu przesyłania powiadomień o nowościach oraz tworzenia grup dyskusyjnych. Obecne w mediach społecznościowych są również partie polityczne i inne organizacje, a także instytucje rządowe oraz politycy i przywódcy religijni, wojskowi czy plemienni.

1.2.1 Media społecznościowe

A. Konta mediów:

Największe zasięgi na X oraz na Facebooku i Instagramie mają Iraq Media Network oraz Rudaw, Al Sharqiya, Al Sumaria, Basnews, Xendan, a także (choć w mniejszym stopniu) Kurdistan24, Zoomnews, Al Ahad, natomiast regularną ale mniejszą aktywność ma (kilka postów dziennie) NRT, Kurdsat, Al Forat, Al. Sabah. Posty na X wywołują małe interakcje (lajki, komentarze). Znacznie więcej interakcji jest na Facebooku. Np. wpisy kurdyjskojęzycznego konta Rudaw na Facebooku mają średnio od kilkuset do kilku tysięcy lajków oraz kilkadziesiąt – kilkaset komentarzy (jest ich kilkadziesiąt dziennie). Podobnie jest w przypadku Al Sharqiji i Al Forat, Nieco mniejsze interakcje mają Kurdistan24, NRT, KNN, Al Sumaria, Al Dijlah, Al Rabiaa, Al Rasheed, Al Awla, I-News, Bas News, Xendan (zwykle kilkaset lajków i kilkadziesiąt komentarzy) ale również i w przypadku tych mediów aktywność na Facebooku jest spora. Dziennik Sabah ma aktywność na poziomie kilka – kilkanaście postów dziennie ale liczba lajków waha się od kilku do kilkudziesięciu tysięcy, a komentarzy od kilkudziesięciu do kilkuset. Znacznie mniejsze interakcje na Facebooku ma INA oraz Irackie Radio, choć również zamieszczają one kilka-kilkanaście postów dziennie. Telewizja Al Ghadeer ma kilkadziesiąt wpisów dziennie ale tylko kilkanaście – kilkadziesiąt lajków i kilka – kilkanaście komentarzy. Podobnie jest w przypadku Samarra TV i Baghdadiyah TV, UTV TV.

Jeszcze mniejsze interakcje i aktywność ma Al Etejah, Al Rafidain. Niektóre media np. Asia Media Network, Al Eshraq mają kilka wpisów tygodniowo na Facebooku ze sporadycznymi interakcjami. Co najmniej kilkanaście postów dziennie ma na Facebooku Shafaq News ale ze sporadycznymi interakcjami. Hawlati ma kilkanaście postów dziennie ale z małymi interakcjami, podobną aktywność, ale z lepszymi interakcjami, ma Spee Media, natomiast Awena ma kilka postów tygodniowo. Codziennie kilkanaście postów na Facebooku publikuje również Azzaman i Al Mada ale nie mają dużych interakcji. Podobna skala interakcji występuje na Instagramie. Sporo interakcji jest przy transmisji na żywo online telewizji na youtube (np. Rudaw).

Niektóre irackie media (zwłaszcza antyzachodnie) korzystają też z takich portali jak Eitaa.com (irańska platforma podobna do Telegramu), Aparat.com (irańska platforma do udostępniania wideo, która działa podobnie jak YouTube), Nabd.com (arabska platforma agregująca wiadomości z różnych źródeł medialnych -bardzo dużo z Russia Today), Odnoklassniki (ok.ru), VKontakte.

A. Konta instytucji rządowych, edukacyjnych; think tanków, instytucji religijnych, w tym m.in.:

- ambasada rosyjska (na X - <https://x.com/RusEmbassyIraq> - 20 tys. obserwujących, kilkaset wyświetleń, małe interakcje; na Facebooku <https://www.facebook.com/rusembassyiraq/> – 19 tys. obserwujących, są interakcje); dla porównania ambasada UK ma 136 tys. obserwujących na X; USA – 172 tys.; natomiast Polska 1,7 tys. (konsulat w Irbilu 3,4 tys.)
- OIR Spokesman @OIRSpox (na X – 108 tys.)
- Oddział Medialny Haszed Szaabi, na X 1,3 mln obserwujących @teamsmediawar
- KDP Foreign Relations @kdpfro

B. Konta polityków i innych przywódców

Wielu irackich polityków chętnie korzysta z mediów społecznościowych, przede wszystkim z X; na Instagramie obecni są przede wszystkim politycy kurdyjscy; na Facebooku swoje profile ma też wielu szejków plemiennych. Jeżeli chodzi o konta na X to największe zasięgi mają np.:

- **Muqtada as-Sadr:** Jednym z najbardziej wpływowych przywódców bardzo aktywnych w mediach społecznościowych jest Muqtada as-Sadr, który na X ma 2,3 mln obserwujących. Jest to obecnie, obok związanych z Sadrem meczetów, jego główny kanał komunikacyjny, gdyż zlikwidował on swoje media tradycyjne po tym jak oficjalnie ogłosił wycofanie się z polityki po nieudanej próbie przejęcia władzy w czerwcu 2022r. Wpisy Sadra mają setki tysięcy wyświetleń, kilka-kilkanaście tysięcy lajków i 1-2 tys. komentarzy. Sadr wcześniej dysponował licznymi mediami ale wiele z nich zostało zlikwidowanych np. strona internetowa alsadronline.net (zanik w 2014 r.); Al Hawza (zlikwidowana przez USA w 2004 r.); Sadr Al-Iraq (telewizja) - telewizja satelitarna na koncesji czeskiej o profilu zakupowym (zlikwidowana w 2016 r.); strona al3marh.net (zamknięta w 2013 r.). Inne media związane z Sadrem, o których brak informacji i najprawdopodobniej już nie istnieją już to: gazeta Sada al-Sadr; gazeta Ishraqat al-Sadr, gazeta Sadr al-Iraq, tv Al Taif, tv Al Shadharat;
- **Nouri al Maliki** – 1 mln obserwujących na X; wyłączone komentarze, wpisy nieregularne (od lipca brak aktywności); kilkaset lajków; kilkadziesiąt tys. wyświetleń;
- **Ammar al-Hakim** – 910 tys. obserwujących, regularne wpisy, interakcje na poziomie kilkuset lajków i komentarzy;
- **Mohammad al-Sudani** – 1 mln obserwujących, nieregularne wpisy, interakcje na poziomie kilkuset lajków i komentarzy;
- **Mustafa al-Kadhimi** – 1,5 mln obserwujących, wpisy nieregularne; interakcje na poziomie kilkuset lajków i 100-200 komentarzy;
- **Haidar al-Abadi** – 1,3 mln obserwujących, wpisy nieregularne, mniejsze interakcje;
- **Kais al-Chazali** – 680 tys. obserwujących (nieregularna aktywność)

- czołowi politycy sunniccy mają znacznie mniejsze zasięgi np. Khamis Khanjar – 472 tys. na X, wpisy nieregularne, kilkadziesiąt komentarzy/100-200 lajków; Mohammad al-Halbusi – brak kont w mediach społecznościowych;
- **Masud Barzani** – 600 tys. obserwujących, wpisy nieregularne; interakcje na poziomie kilkuset lajków i 100-200 komentarzy;
- **Nechirwan Barzani** – 375 tys. obserwujących, wpisy nieregularne; interakcje na poziomie kilkuset lajków i kilkadziesiąt komentarzy; wpisy po angielsku, arabsku i kurdyjsku
- **Masrouf Barzani** – 500 tys. obserwujących, kilka-kilkanaście wpisów tygodniowo; interakcje na poziomie kilkuset lajków i kilkadziesiąt komentarzy; wpisy po angielsku, arabsku i kurdyjsku;
- **Qubad Talabani** – 650 tys. obserwujących, wpisy nieregularne; interakcje na poziomie kilkuset lajków i 100-200 komentarzy;
- **Bafel Talabani** – 50 tys. obserwujących, wpisy nieregularne; interakcje na poziomie kilkuset lajków i 100-200 komentarzy; wpisy po angielsku, arabsku i kurdyjsku
- **Lahur Talabani** – 60 tys. obserwujących, wpisy nieregularne; małe interakcje;
- **Barham Salih** – 1,1 mln obserwujących; wpisy nieregularne, małe interakcje;
- **Shaswar Abdulwahid** – 42 tys., wpisy nieregularne; interakcje na poziomie kilkuset lajków i 100-200 komentarzy; wpisy po angielsku, arabsku i kurdyjsku, ma również swoją stronę internetową (<https://shaswar.net/>),

C. Konta dziennikarzy, influencerów etc.

- **Brothersirq** – witryna informacyjna w mediach społecznościowych (telegram, facebook, X, instagram); (arabskojęzyczne konto antysektariańskie, proreformatorskie, 1 mln obserwujących) @Brothersirq
- **Wladimir van Wilgenburg** @vvanwilgenburg ; holenderski dziennikarz zajmujący się Kurdystanem i pracujący dla mediów kurdyjskich, przeważnie przebywający w Kurdystanie irackim
- **Ali al Mikdam** – iracki dziennikarz (szyita, niezależny), publikuje po arabsku, @ali_almikdam (32 tys. obserwujących)
- **Hamzeh Hadad**, autor strony 1001 Iraqi thoughts, angielski, @HamzehKarkhi
- **Rasha al Aqeedi** – aktywistka pro-obywatelska, 105 tys. obserwujących, @RashaAlAqeedi
- **Ahmed Alhusseiny** – niezależny proobywatelski dziennikarz, j.arabski,, @AhmedBroadcast

- **Shams** – niezależna dziennikarka związana z Ahmedem Alhusieny, j. arabski, @shamsxbasheer
- **Fazel Hawramy** – niezależny kurdyjski dziennikarz (po angielsku), @FazelHawramy
- **Kamal Chomani**, kurdyjski analityk piszący z Europy i krytyczny wobec rządzących w Kurdyście partii, 37,5 tys. obs., angielski, @KamalChomani
- **Karwan Faidhi Dri** (dziennikarz Rudaw, publikujący po angielsku) @KarwanFaidhiDr
- **Sajad Jiyad**, analityk, 20 tys. obserwujących, angielski, @SajadJiyad
- **Blesa Shaways** (dziennikarz z Kurdystanu, bliski PDK, publikuje po angielsku) @Bilesa_Shaweys
- **Lawk Ghafuri** (dziennikarz z Kurdystanu, publikuje po angielsku), @LawkGhafuri
- **Jared Szuba** (dziennikarz Al Monitor, często pisze o Iraku) @JM_Szuba
- **Kamaran Palani** – kurdyjski ekspert z Iraku, związany z kurdyjskim think tankiem MERI @KamaranMPalani, publikuje po angielsku
- **Shivan Fazil** – kurdyjski analityk, @ShivanFazil
- **Renad Mansour**, analityk, angielski, @renadmansour
- **Omar al Nidawi** – iracki analityk piszący z USA, angielski, @omar_nidawi
- **Ali al Bayati**, b. szef komisji praw człowieka, (arabski), @aliakramalbayat
- **Safeen Dizayee** (szef Department Foreign Relations KRG) – kurdyjski i angielski @SafeenDizayee
- **Hemn Hawrami** – bardzo wpływowa postać w PDK, mająca też dobre relacje zagraniczne, 200 tys. obserwujących, @heminhawrami
- **Sufian Sammarai** - <https://x.com/SufianSamarrai>, 192 tys. na X; sunnicka narracja sektariańska, skrajnie antyirański i antyszyicki, również anty-Hamas; jednocześnie antyzachodni i sympatyzujący z Saddamem Husajnem; redagował portal The Baghdad Post ale już się nie ukazuje; nie mieszka w Iraku; prorosyjski;
- **Sabah al-Khozai** - <https://x.com/sabahalkhozai> 154 tys. obserwujących na X - sektariański sunnita; antyirański, prosaudyjski, antyzachodni i prorosyjski
- **Bassam al Karbalai** – bardzo ważna postać w świecie szyickim – komponuje i śpiewa eulogie szyickie i ma na Youtube 11 mln obserwujących; nie ma tam wprawdzie treści politycznych <https://www.youtube.com/@BasimKarbalaei> ale może odgrywać również rolę wpływu w inny sposób np. ambasador Rosji Kutrashew demonstracyjnie wziął udział w zbiorowych modłach prowadzonych przez Karbalaiego.

- **Albasheer Show** – program satyryczny, bardzo często poruszający tematy polityczne, m.in. odgrywał ważną rolę w czasie protestów antyrządowych w 2019 r.; twórcą i prowadzącym jest dziennikarz i komik Ahmed al-Basheer (sunnita pochodzący z Ramadi i mieszkający w Bagdadzie, ale przez jakiś czas mieszkał w Jordanii); jego program jest tworzony we współpracy z Deutsche Welle Arabic i kurdyjską NRT TV i ma na youtube 7,2 mln obserwujących <https://www.youtube.com/watch?v=q64PGavtJDA>, a na Facebooku 4,9 mln obserwujących: <https://www.facebook.com/albasheershow>. Bardzo duże interakcje i wyświetlenia.
- **Tura News** – szyicki kanał na Telegramie, bardzo proirański i prorosyjski, (<https://t.me/s/tura313>).
- **Sabereen News** – szyicki kanał na X.com (<https://x.com/sabreens11>) i Telegramie (<https://t.me/SabrenNews22>), szerzący proirańską i prorosyjską narrację (motywem przewodnim na Telegramie jest „we will protect you from NATO lies”).
- **Moscow** – prorosyjskie konto kurdyjskojęzyczne bardzo aktywne na Facebooku (38 tys. obserwujących) (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100080269815742>).
- **WorldEvent** – prorosyjskie konto kurdyjskojęzyczne na Facebooku (3,9 tys. obserwujących); spora aktywność (https://www.facebook.com/profile.php?id=61564949154433&comment_id=Y29tbWVudDo4OTkzODEzOTU2NTkwNTVfOTMyMzk1MjU4Nzc1Mzc3).
- **XYZ Graphics** – nastawiony na sensacje kurdyjskojęzyczny kanał na Youtube, 181 tys. subskrybentów; podatny na szerzenie dezinformacji (<https://www.youtube.com/@XYZGraphics>).
- **Xumas** – 16 tys. obserwujących, pro – Saddam, pro – sunni, antyirańskie, antyszyickie i antyzachodnie ale również antyrosyjskie; publikuje po angielsku (https://x.com/xumas_ig).
- **Abdullah Hekmat** – 1,1 mln obserwujących; ma również kanał na youtube; teoretycznie jest to konto poświęcone tematyce sportowej ale pojawiają się też komentarze polityczne (narracja sunnicka) (<https://x.com/BaghdadTv>).
- **Hifa Fouad** – 25 tys. obserwujących, narracja prosyjska, pro-Iran/Rosja/Assad; antyzachodnia; sieje fake-newsy (https://x.com/H_Fuoad96).
- **Hydikm** – 15 tys. obserwujących, narracja szyicka, proirańska, prorosyjska i antyzachodnia, podatność na fejki (<https://x.com/Hydikm>).
- **Al Arabiya Iraq** – 3 mln obserwujących (dedykowane Irakowi konto saudyjskiej telewizji Al Arabiyah na X.com) (https://x.com/AlArabiya_Iraq).

- **Ishtarforimmigrationandasylum** – 231 tys. obserwujących, konto nastawione na informacje związane z migracją, podatne na narrację atakującą m.in. Polskę za los migrantów; również inne informacje związane z Irakiem i Syrią; podatność na propagandę i dezinformację (<https://www.facebook.com/Ishtarforimmigrationandasylum/>).
- **Iraqi Cartoon** – 12 tys. obserwujących, konto poświęcone rysunkowi i karykaturze; niektóre wpisy mają wydźwięk polityczny (<https://www.facebook.com/iraqcartoon>).
- **Kurdistan CT** – 7,2 mln obserwujących, konto Dyrekcji Generalnej ds. Zwalczenia Terroryzmu; regularne posty dot. wydarzeń w Iraku, Kurdystanie i regionie (nie tylko związanych z terroryzmem ale ogólnie polityką bezpieczeństwa), promuje Barzanich, zwłaszcza Masrura (<https://www.facebook.com/KURDISTAN.CT>).

1.3 Cykliczne wydarzenia i eventy

Najważniejszym wydarzeniem cyklicznym w Kurdystanie, poza świętami religijnymi, jest Nowroz, czyli Nowy Rok kurdyjsko-irański (21.03). Jest on zresztą również obchodzony poza terenami kurdyjskimi i jest dniem wolnym od pracy. W tym dniu pali się ogniska, a w kilku następnych organizuje się pikniki. Jeżeli chodzi o święta muzułmańskie to dla większości szyickiej najważniejsze są Aszura (ruchome, ze względu na kalendarz księżycowy) i Arbain (40 dni po Aszurze). W tym czasie do Iraku przybywają miliony pielgrzymów szyickich, zwłaszcza z Iranu. Poza tym świętuje się: Eid al-Adha, Eid al-Fitr oraz Mawlid (urodziny Mahometa), a także mniejsze festiwale szyickie np. urodziny Fatimy-Zahry (córci Mahometa i żony Alego, matki Husajna) czy Eid al Ghadeer gdy Ali miał zostać wyznaczony na następcę Mahometa. Swoje wydarzenia mają też irackie bractwa sufickie: Kadirija oraz Nakszebandija.

Jeżeli chodzi o świeckie święta to Kurdowie obchodzą Dzień Flagi 17 grudnia. Ważnymi datami są również: 3 sierpnia (rocznica rozpoczęcia ludobójstwa jezydów w Szengalu); 25 września (rocznica referendum niepodległościowego z 2017 – dzień ten jest mitologizowany przez PDK); 16 marca (atak chemiczny na Halabdzę – upamiętniany głównie w południowej części Kurdystanu); 1 marca (rocznica śmierci Mustafy Barzaniego – obchodzone przez PDK, w tym dniu są obchody przy jego grobie w miejscowości Barzan); 31 lipca (rocznica wymordowania członków klanu Barzanich przez reżim Saddama Husajna w ramach operacji Anfal). W Iraku arabskim obchodzony jest natomiast Dzień Zwycięstwa – 10 grudnia (rocznica pokonania ISIS); Dzień Niepodległości – 3 października; Dzień Republiki – 14 lipca (obalenie monarchii – świętują głównie środowiska lewicowe), 6 stycznia – Dzień Armii (utworzenie irackiej armii w 1921 r.). Środowiska proirańskie związane z Al-Haszed Asz-Szaabi mają swoje eventy, zwykle organizowane przez Alam Al-Harbi (War Media Team) związane z wojną przeciwko Saddamowi Husajnowi, walką z USA i walką z ISIS (np. rocznica zabicia Abu Mahdiego al-Muhandisa i Kassema Sulejmaniego). Środowiska lewicowe świętują też Dzień Kobiet (8 marca) i Święto Pracy (1 maja). Jeżeli chodzi o Dzień Kobiet to oficjalnie obchodzą go również władze kurdyjskie aby wywierać pozytywne wrażenie na Zachodzie. Należy poza tym pamiętać o eventach związanych z kampaniami wyborczymi do różnych wyborów w Iraku.

Obchodzone są też święta religijne mniejszości, w szczególności Boże Narodzenie oraz Wielkanoc (liderzy polityczni składają zwykle życzenia chrześcijanom ale przeciętny iracki muzułmanin się tym nie interesuje). Inne ważne święta mniejszości to obchodzony w kwietniu Nowy Rok jezydów oraz obchodzony 1 kwietnia nowy rok asyryjski.

1.4 Organizacje pozarządowe i inne podmioty niepaństwowe mające wpływ na opinie

1.4.1 Instytucje edukacyjne (uczelnie wyższe)

W Iraku działa ponad 100 państwowych i prywatnych uczelni wyższych, w tym ok. 30 w Regionie Kurdystanu. Uczelnie wyższe są przy tym ważnym ośrodkiem opiniotwórczym, gdyż w Iraku panuje dość duży szacunek do tytułów naukowych. Intelktualiści bywają zapraszani na różnego rodzaju wydarzenia, w tym konferencje. Najważniejszymi uczelniami są:

- A. **Uniwersytet Bagdadzki** – uczelnia publiczna, największa w Iraku, ogromny kompleks, ok. 80 tys. studentów; ulokowana w szyickiej dzielnicy Karrada
- B. **Al Mustansiriya** – renomowana uczelnia publiczna w Bagdadzie, której tradycje sięgają XIII w.; znajduje się w sunnickiej dzielnicy Adhamiyah;
- C. **Uniwersytet al Nahrain** – bardzo ważna uczelnia publiczna w Bagdadzie, ulokowany w szyickiej dzielnicy Karrada;
- D. **Uniwersytet al-Turath** – najważniejsza uczelnia prywatna w Bagdadzie, działa w dzielnicy Mansour, w pobliżu Zielonej Strefy;
- E. **American University of Iraq in Baghdad (AIUB)** – otwarty w 2021 r. prywatny uniwersytet otwarty na wzór podobnych uczelni w Regionie Kurdystanu czy np. w Bejrucie;
- F. **Uniwersytet w Kufie (publiczny) oraz Islamski Uniwersytet w Nadżafie** – obie uczelnie blisko ze sobą współpracują, a uniwersytet islamski ma wysoką renomę i nie kształci wyłącznie w zakresie religijnym; Nadżaf (i pobliska Kufa) to serce szyickiego Iraku;
- G. **Uniwersytet w Sulejmani** – publiczna uczelnia kształcąca ok. 25 tys. studentów; Sulejmani tradycyjnie uznawane jest za główny ośrodek intelektualny Kurdystanu
- H. **Uniwersytet Salahaddin w Irbilu** (publiczna)
- I. **The American University of Kurdistan** – renomowana uczelnia prywatna z ogromnym campusem na przedmieściach Dohuk
- J. **University of Kurdistan Hewler** – publiczna uczelnia założona z inicjatywy Nechirwana Barzaniego

1.4.2 Organizacje pozarządowe

W Iraku jest niewiele w pełni niezależnych organizacji pozarządowych, co związane jest z ogromną polityzacją przestrzeni publicznej, rolą partii politycznych i związanych z nimi milicji, a także finansami (co wiąże się z systemem muhasasa tj. rozdzielaniem urzędów państwowych partiom jako ich swoistych lenn). Warto również pamiętać, że obok partii politycznych/milicji, ważnym ośrodkiem oddziaływania społeczno-informacyjnego są plemiona. Istnieje też dużo wpływowych instytucji religijnych, zarówno muzułmańskich, jak i związanych z mniejszościami etnoreligijnymi.

Organizacje pozarządowe	
Team Media War (Alam al Harbi)	Haszed Szaabi, a zwłaszcza muqawama, jest obudowana różnymi instytucjami para-pozarządowymi, a TMW odgrywa kluczową rolę w organizowaniu różnych eventów; poszczególne grupy wchodzące w skład Haszed Szaabi mają też swoje ośrodki analityczne np. Centrum Studiów Strategicznych Badr (https://www.facebook.com/profile.php?id=100095176501205).
Rafidain Center for Dialogue	Do niedawna jedna z najważniejszych instytucji badawczych w Iraku, mająca siedzibę w Nadżafie i kierowana przez Zaida al-Taleqani; organizowała coroczne konferencje w Bagdadzie, w których uczestniczyli ministrowie, wysocy dowódcy wojskowi, ambasadorowie (zarówno Rosji czy Iranu, jak i państw europejskich); eksperci (zarówno z Iranu, jak i z Zachodu, w tym USA), politycy (od uczestników antyrządowych protestów, przez Kurdów po przedstawicieli frakcji proirańskich); szejków plemiennych itp. We wrześniu 2024 r. wybuchł jednak skandal, a Taleqani został aresztowany za znieważenie Sistaniego, a później zaczęły pojawiać się kolejne zarzuty (głównie ze strony środowisk proirańskich).
Al-Bayan Center for Planning and Studies	Jeden z najbardziej wpływowych irackich think tanków, skoncentrowany na badaniach politycznych, społecznych i ekonomicznych. Al-Bayan prowadzi analizy polityki krajowej i międzynarodowej, a także strategii rozwoju Iraku; bardzo bogata strona internetowa po arabsku i angielsku (https://www.bayancenter.org/); wiele analiz dotyczących Rosji, w tym wojny w Ukrainie i relacji Rosja – Zachód; utrzymuje kontakty z zachodnimi ambasadami i uczestniczy w konferencjach w Europie ale również rozwija kontakty w Chinach; W czerwcu 2024 Al-Bayan Center for Planning and Studies zorganizowało seminarium poświęcone relacjom iracko-chińskim, upamiętniając dwudziestą rocznicę powstania Chińsko-Arabskiego Forum Współpracy. W wydarzeniu uczestniczyli m.in. ambasador Chin w Iraku, Cui Wei, wiceminister spraw zagranicznych Iraku, dr Hisham Al-Alawi, oraz doradca premiera ds. stosunków zagranicznych, Farhad Alaeddin. Spotkanie moderował Mustafa Al-Saray, dyrektor działu badań w Al-Bayan Center.

Iraqi Institute for Economic Reform (IIER)	Think tank zajmujący się badaniami ekonomicznymi i proponowaniem reform gospodarczych, które mogą wspierać rozwój i stabilność ekonomiczną Iraku. Skupia się na reformie sektora publicznego i poprawie warunków inwestycyjnych; (https://iier.org/) – strona w j. arabskim i angielskim.
The Middle East Research Institute (MERI)	Z siedzibą w Erbilu, powiązany z PDK, MERI jest jednym z wiodących think tanków w Regionie Kurdystanu. Specjalizuje się w analizie politycznej, rozwoju demokratycznego i problemach bezpieczeństwa; strona internetowa w angielskim, arabskim i kurdyjskim (https://www.meri-k.org/); liczne publikacje; otwarta na współpracę z Zachodem’.
Institute of Regional and International Studies (IRIS)	Działający przy American University of Iraq - Sulaimani, IRIS skupia się na badaniach dotyczących polityki regionalnej, bezpieczeństwa, demokracji i rozwoju gospodarczego; (https://auis.edu.krd/iris/ - po angielsku) .
Al-Nahrain Center for Strategic Studies	Rządowy think tank specjalizujący się w badaniach strategicznych, zwłaszcza w zakresie bezpieczeństwa narodowego i polityki zagranicznej (https://www.alnahrain.iq/ - po arabsku).
Rewağ Baghdad Center	ograniczona aktywność (https://rewaqbaghdad.org/en)

Inne organizacje ściśle powiązane z partiami i politykami, w tym organizacje które powstały na bazie protestów antyrządowych z 2019 r. tj. Ruchu Tishreen (są jednak rozproszone, a wiele z nich przestało istnieć).

Al Baidar Center for Studies and Planning, <https://www.baidarcenter.org>, nie jest bardzo aktywne, ale w 2022 r. pisało o Duginie.

1.4.3 Plemiona, meczety, bractwa i fundacje religijne

W Iraku istnieje ponad 100 plemion ale najważniejszymi są konfederacje plemienne Dulajmi (Anbar); Szammar (Niniwa); Dźburi (Salahaddin). Plemiona nie odgrywają obecnie dużej roli politycznej bo utraciły ją na rzecz partii (i poprzez nie muszą zdobywać pozycję polityczną) ale odgrywają istotną rolę społeczną, co jest związane z wciąż funkcjonującym zjawiskiem asabijji (więzi społecznej) oraz rolą sądownictwa plemiennego. Ponadto kluczową rolę socjalizującą (a co za tym idzie informacyjną – a warto pamiętać, że Irakijczycy, w tym Kurdowie, mają zamiłowanie do plotek i teorii spiskowych powtarzanych drogą ustną) odgrywają piątkowe spotkania u szejka, połączone z obiadem i modlitwą w meczecie (czasem takie spotkania mogą gromadzić nawet z 200 osób). Plemiona są przy tym zbudowane bardzo hierarchicznie, a szejkowie umacniają związki z kuzynami z innych części Iraku polityką matrymonialną.

Meczet – znaczenie meczetów jest ogromne; warto dodać, że nie są one wyłącznie miejscem modlitwy i nabożeństwa ale ogólnie miejscem spotkań ummy, a zatem brak jest przeszkód do rozmów w nich o polityce i politycznych kazań (co jest w zasadzie normą)

Hawza – to znajdująca się w Nadżafie szyicka instytucja, która pełni jednocześnie rolę seminarium duchownego oraz zrzesza kluczowe duchowieństwo szyickie w Iraku, w tym trzech mardżów: Alego Sistaniego, Baszira al-Nadżafiego, Muhammada al-Fayadha. Choć w hawzie panuje zasada kwietyzmu (tj. nie angażowania się bezpośrednio w politykę) to odgrywa ona ogromne znaczenie m.in. w zakresie wymiany informacji i kształtowania światopoglądu. Hawza znajduje się dość mocno w opozycji do irańskiego modelu islamskiej republiki. Poza mardżami ogromną rolę w Hawzie odgrywają wielkie rody szyickich duchownych takie jak al-Choj (związana z nimi Fundacja dysponuje największymi funduszami wśród irackich instytucji religijnych szyitów jest aktywna m.in. w USA i Wielkiej Brytanii) i al-Hakim (również aktywna politycznie). Wielkim rodem jest też ród al-Sadr ale ze względu na osobę Muktady as-Sadra i jego zaangażowanie polityczne jest on obecnie na obrzeżach hawzy. Inną ważną szyicką instytucją religijną jest też Fundacja Kaszif al-Getaa, działająca na terenie mauzoleum Alego w Nadżafie i dysponująca ogromną biblioteką. Jest ona mocno zaangażowana w dialog międzyreligijny. Inną ważną instytucją związaną z Hawzą jest Irackie Centrum Dokumentacji Zbrodni Ekstremistycznych, <https://iraqicenter-fdec.org/> (dość regularnie aktualizowana strona), związane z sanktuarium Al-Abbasa w Karbali.

Mauzolea imamów w Nadżafie, Karbali, Samarze i Bagdadzie (Kadimija) – administracja tych mauzoleów jest też ważnym miejscem spotkań i wymiany informacji

Bractwo Kadirija – sunnickie bractwo sufickie kierowane przez rodzinę al-Dżilani, która kontroluje mauzoleum ich przodka Abdel Kadera al-Dzilaniego w Bagdadzie; bardzo wpływowe w Kurdystanie; Kadirija działa na całym świecie i związany jest z nią ród Kadyrowów i Ramzan Kadyrow utrzymuje relacje z mauzoleum Abdul Kadera w Bagdadzie; Kadirija ma też silne wpływy w Wielkiej Brytanii, zwłaszcza w Birmingham;

Bractwo Nakszebandija – sunnickie bractwo sufickie zawłaszczone przez zwolenników Saddama Husajna jako Jaysh Rijāl al-Ṭarīqah al-Naqshbandiyya, stworzone w 2006 r. przez kluczową postać reżimu Saddama tj. Izzata ad-Duriego, w 2014 r. początkowo poparło ISIS ale później stało się celem prześladowań ISIS, Duri zginął ok. 2020 r.

Hayat al-Ulama al-Muslimin Fi al-Iraq (Association of Muslim Scholars) – kluczowa instytucja religijna sunnitów.

1.4.4 Bazary i kawiarnie

Bazary i kawiarnie odgrywają ogromną rolę w życiu społecznym jako miejsce spotkań (klientela kawiarni zwykle ogranicza się do mężczyzn ale bywają wyjątki), a zatem również wymiany informacji. W szczególności niezwykle istotną rolę w irackiej stolicy odgrywają:

- A. bagdadzki bazar skupiony wokół ulicy ar-Raszid w centrum Bagdadu;

- B. ulica Mutanabi, która w piątki staje się jedną wielką księgarnią na wolnym powietrzu, przyciągając intelektualistów i studentów; znajduje się w pobliżu ulicy ar-Raszid w historycznym centrum Bagdadu;
- C. kawiarnia Shabandar, znajdująca się w pobliżu Tygrysu na ul. Mutanabi – bardzo ważne miejsce spotkań intelektualistów w Bagdadzie
- D. bagdadzki plac al-Tahrir – miejsce większości demonstracji w irackiej stolicy
- E. dzielnica Karrada – bywalcami tamtejszych kawiarni są często osoby związane z al-Haszed asz-Szaabi, w tym Team Media War; tutejsze kawiarnie są mniej tradycyjne i klientela jest bardziej mieszana jeśli chodzi o płeć;
- F. dzielnica as-Saura, zwana również Sadr City, ośrodek poparcia dla Muktady as-Sadra.

1.4.5 Organizacje mniejszości etnoreligijnych:

Organizacje mniejszości etnoreligijnych mają wpływ głównie na te grupy. Ponadto często są one przedmiotem rozgrywek między Kurdami (zwłaszcza PDK) i Arabami (zwłaszcza szyicką muqawamą). Związane jest to z mandatami parlamentarnymi zarezerwowanymi dla mniejszości. Na szczeblu federalnym jest to 5 mandatów dla chrześcijan i po jednym dla Szabaków, mandeńczyków Kurdów-Fejli oraz jezydów, natomiast na szczeblu kurdyjskim jest to 5 mandatów przypadających Asyryjczykom (2), Turkmenom (2) oraz Ormianom (1).

Przedmiotem rywalizacji (również w zakresie narracji kto wspiera a kto prześladowuje) są w szczególności chrześcijanie. W Iraku główne denominacje chrześcijańskie to:

- A. Asyryjski Kościół Wschodu, mający swoją główną siedzibę w Ainkawie w Irbilu czyli w Kurdyście (ryt chaldejski, kościół wschodni czyli przedefeski, nie związany ani z kościołem katolickim ani prawosławnym), na którego czele stoi patriarcha Mar Awa III rezydujący w USA;
- B. Chaldejski Kościół Katolicki – na czele stoi kardynał Louis Raphael Sako, który niedawno przeniósł się z Bagdadu do Irbilu, w związku ze sporem jaki wyniknął między nim a rządem federalnym; jest to największa grupa chrześcijańska;
- C. Inne: Syriacki Kościół Orientalny (przedchalcedoński), podlegający patriarche Antiochii; Syriacki Kościół Katolicki (arcybiskupstwa w Mosulu i Bagdadzie); Ormiański Kościół Apostolski; kościoły protestanckie;
- D. Duże znaczenie ma wywołujący kontrowersje (ze względu na związki z Iranem i muqawamą) Ruch Babylon Rajana al-Kildani (objętego sankcjami USA);
- E. Wśród jezydów spore wpływy na PKK (ale poza terenem Regionu Kurdystanu).

1.4.6 Aktywność dyplomacji rosyjskiej i innych instytucji związanych z Rosją

Elbrus Kiriłowicz Kutraszew jest ambasadorem rosyjskim w Iraku od kwietnia 2021 (البروس كوتراشيف, Instagram: <https://www.instagram.com/elbrus600/>) i stanowi główne źródło rosyjskiej dezinformacji w Iraku. Kutraszew jest związany z Ramzanem Kadyrowem, a jego aktywność w Iraku, obejmująca w szczególności spotkania z politykami oraz instytucjami edukacyjnymi, jest niezwykle wysoka. Kutraszew w szczególności szerzy rosyjską narrację w odniesieniu do wojny w Ukrainie oraz demonizowania Zachodu. Kutraszew jest muzułmaninem (choć imię jego ojca wskazywałoby na to, że nie pochodzi z religijnej rodziny) co wykorzystuje w budowaniu siatki kontaktów w Iraku.

Ambasada FR od wielu lat współpracuje z Uniwersytetem w Bagdadzie, jedną z kluczowych instytucji jest Wydział Języka i Literatury Rosyjskiej. Wydział Języka Rosyjskiego w Samarze został otwarty w 2018 r., (<https://en.uosamarra.edu.iq/3981-2/>).

W lipcu 2024 r. został otwarty Dom Rosyjski w Iraku; Otwarcia dokonał szef сотрудничества Jewgienij Primakov. Dyrektorem został Alak Ali Mohammed, który wziął udział również w obchodach 80 –lecia stosunków rosyjsko-irackich. Wziął również udział Al-Barghash Ali Mohammed, prezes Association for International Cooperation and Preservation of the Arabic Language, który wyraził silne poparcie irackiej społeczności akademickiej dla Rosji w obliczu jej obecnych wyzwań z Zachodem.

- Częste spotkania Kutraszewa z irackimi i kurdyjskimi instytucjami oraz udział w konferencjach co pozwala mu na prezentowanie zakłamanego obrazu wojny w Ukrainie (narracja: Ukraina i Rosja to bracia ale NATO napadło na Rosję manipulując reżimem Zeleńskiego);
- Kutraszew stara się utrzymywać bardzo bliskie relacje z wpływowymi politykami i duchownymi, uczestniczył m.in. w modłach żałobnych w 2023 r. w mauzoleum w Karbali stojąc przy Ammarze al-Hakimie albo w konferencji Centrum Studiów Strategicznych Badr; oferuje też studentom irackim stypendia w Rosji
- W mediach społecznościowych można zauważyć trend oznaczania hasztagiem lub zwrotem (روسيا العظيمة) „Wielka Rosja” konta w części fałszywe lub prowadzące intensywne działania propagandowe. Dodatkowo drugi zwrot to ابو علي بوتين Abu Ali Putin (wiąże się to ze spiskową teorią popularna wśród szyitów, jakoby Putin w rzeczywistości nazywał się Abdul Amir Abu al-Tin i urodził się w Bagdadzie w rodzinie sprzedawcy fig – po arabsku tin – i jako dziecko wyjechał z rodzicami do Moskwy gdzie ze względu na to, że jego nazwisko było ciężkie do wymówienia, zmienił je na Władimir Putin);
- media związane z tzw. muqawamą (مقاومة) mocno propagują prorosyjską informację.

1.5. Podmioty gospodarcze mające potencjał wpływu na kształt i dostępność kontentu

Iracki biznes oparty jest głównie na branży energetycznej i dlatego główni zagraniczni inwestorzy są właśnie z tej branży. Poza tym, w związku ze zniszczeniami Iraku w czasie wojny, działa tu również wiele koncernów z branży budowlanej. Powiązania z biznesem mają też wszystkie większe partie polityczne, co przekłada się również na kontrolę i finansowanie mediów. W Kurdystanie dotyczy to w szczególności rodzin Barzani (PDK) i Talabani (PUK). Np. do Barzanich należy ogólnoiracka telefonia komórkowa Korek. Biznesmenem jest jednak również lider Ruchu Nowej Generacji Szaswar Abdulwahid, który założył telewizję NRT. To powiązanie polityki, mediów i biznesu jest w zasadzie normą w Iraku i dotyczy również muqawamy, zwłaszcza po tym jak stała się ona zapleczem rządu Sudaniego.

Największe przedsiębiorstwa irackie to państwowe spółki naftowe, banki i telefonie komórkowe. Jeżeli chodzi o zachodnich inwestorów zagranicznych to są to w szczególności: ExxonMobil, BP, Total, Shell, Chevron. Ponadto w Iraku ścierają się wpływy biznesowo-polityczne kluczowych graczy regionalnych: Turcji, ZEA, Arabii Saudyjskiej, Iranu i Kataru. Wszystkie te państwa starają się wpływać na sferę informacyjną przez związki biznesowe, eventy i korupcję. Ponadto działają też podmioty chińskie takie jak CNPC, CNOOC, PetroChina oraz rosyjskie takie jak w szczególności Gazprom Neft oraz Lukoil i Rosneft. Co ciekawe, rosyjskie spółki wykazywały większą aktywność na terenach kurdyjskich i często opowiadały się po stronie Kurdystanu w sporach z Bagdadem. Np. w czasie kurdyjskiego referendum niepodległościowego w 2017 r. szef Rosneftu wysłał list do Ministra Ropy Iraku sugerujący, że rząd federalny „nie przejawia konstruktywnej pozycji i zainteresowania” ofertą Rosneftu dot. wydobycia ropy przez rosyjską firmę i powiedział, że będzie robił interesy bezpośrednio z rządem Kurdystanu. Warto zwrócić uwagę, że ówczesny rząd Hajdara al-Abadiego blisko współpracował z USA, które chciały by utrzymał się na stanowisku premiera. W tym samym roku na Międzynarodowym Forum Ekonomicznym w Sankt Petersburgu, Rosneft podpisał umowę z rządem Kurdystanu na 4 miliardy dolarów. W artykule na OilPrice.com, Simon Watkins pisze, że celem Rosji, przy wykorzystaniu swojego korporacyjnego proxy - Rosneftu - jest oderwanie Kurdystanu od Iraku (nawet nie stricte geopolityczne, a bardziej „miękkie”). W tym samym artykule autor wspomina też o gigantycznych chińskich inwestycjach w Dhi Qar, gdzie działa Lukoil.

Przykładem działań soft power jest to, że w trakcie wizyty Ławrowa w Iraku w 2019 roku, CEO Gazprom Nieftu, Aleksander Diukow, samodzielnie wręczył książkę „Kurdowie. Legendy wschodu.” prezydentowi Barzaniemu (soft powerowe zagranie, uznanie państwowości Kurdystanu). Autor artykułu podkreśla, że mimo, iż Brytyjczycy mają większe wpływy w Iraku, to nie interesują się wewnętrznymi sprawami tego państwa tak bardzo, jak Rosja².

² <https://dprom.online/oilngas/rossijskie-neftegazovye-kompanii-na-blizhnem-vostoke-i-v-afrike/>

ROZDZIAŁ 2. Ocena nawyków informacyjnych i wrażliwości społeczeństwa w relacji do wpływu środowiska informacyjnego

2.1 Nawyki informacyjne społeczeństwa irackiego

Na nawyki informacyjne irackiego społeczeństwa duży wpływ ma jego struktura demograficzna. Irak jest jednym z najmłodszych społeczeństw Bliskiego Wschodu, a jego przyrost naturalny wciąż jest bardzo wysoki. Mediana wieku w Iraku wynosi obecnie 20,6 (dla porównania w Turcji jest to 33; w Arabii Saudyjskiej – 29,6; w ZEA – 31,6, a w Iranie – 33,4) i w regionie jedynie Jemen i Palestyna mają nieznacznie niższą. Osoby poniżej 13 roku życia stanowią 32,6% populacji, w wieku produkcyjnym czyli 13-64 stanowią 64%, a powyżej 65 lat zaledwie 3,4%. Ponad 60% stanowią osoby poniżej 30 r. życia, czyli zaliczające się do generacji cyfrowej. Irak ma ponadto skomplikowaną strukturę etnosektariańską, przy czym przyjmuje się, że Kurdowie (w większości sunniti) oraz Arabowie-sunniti stanowią po ok. 20% (Kurdów jest nieznacznie więcej niż Arabów – sunnitów), a szyitów niespełna 60%. Największą grupą poza tymi trzema podstawowymi grupami etnosektariańskimi są Turkmeni, którzy się dzielą (mniej więcej po równo) na szyitów i sunnitów (sunnitów jest nieznacznie więcej). Poza tym istotnymi grupami są również: jazydzi, Szabakowie oraz chrześcijanie (w większości etnicznie Asyryjczycy/Chaldejczycy). Struktura ta ma znaczenie dla nawyków medialnych, gdyż zarówno scenę polityczną Iraku, jak i proveniencję poszczególnych mediów, cechuje silny etnosektarianizm tzn. każda grupa preferuje inne media. Ponadto większość mediów jest afiliowana nie tylko z określoną grupą etnosektariańską ale również z określonymi ugrupowaniami politycznymi. Dotyczy to zarówno terenów federalnych jak i Kurdystanu. Na rozwój sceny medialnej w tym kontekście wpływa fakt, że w ramach określonych grup etnosektariańskich występują głębokie konflikty polityczne co przekłada się również na media.

Ponieważ Irak jest państwem hybrydowym tj. wymykającym się z ścisłego, weberowskiego podziału na instytucje państwowe i niepaństwowe, dotyczy to również sceny medialnej. Państwowy koncern IMN jest upolityczniony i kontrolowany przez Radę, w której członkowie są obsadzani według klucza partyjno-etnosektariańskiego. Teoretycznie istnieje kontrola nad mediami, sprawowana przez Iracką Komisję Mediów i Komunikacji, stworzoną w 2004 r., która podlega parlamentowi, ale jest ona bardzo mocno upolityczniona. Jedną z zasad jest zakaz szerzenia narracji sektariańskiej, rasistowskiej, podżegania na tle religijnym ale pojawiają się wzajemne oskarżenia na tym tle. Gwałtowny przyrost liczby stacji telewizyjnych i portali informacyjnych nastąpił w ciągu kilku ostatnich lat tj. po pokonaniu Państwa Islamskiego i względnej stabilizacji. W szczególności wzrost znaczenia Haszed Szaabi i związanych z nim

partii spowodował rozwój powiązanych z nimi mediów. Z drugiej strony niestabilność emocjonalno-polityczna Mukhtady as-Sadra, przekładająca się na nagłe zwroty w jego aktywności medialnej, ma również wpływ na zmiany w krajobrazie medialnym (pojawianie się i znikanie mediów powiązanych z Sadrem). Taka pluralistyczna scena medialna mogłaby sugerować dużą wolność w tym zakresie jednak sytuacja wygląda inaczej. Decydujące znaczenie ma afiliacja dziennikarzy i stojąca za ich medium siła (polityczno-ekonomiczno-fizyczna) i ma miejsce zastraszanie, przekupstwa, więzienie, przemoc, czy nawet zabójstwa dziennikarzy, jeśli naruszają czyjeś interesy, a nie stoi za nimi określona siła. Różne grupy polityczne i etnosektariańskie wydają przy tym ogromne sumy pieniędzy na media i dezinformację, w celu kształtowania opinii publicznej. Taka sytuacja powoduje znaczący brak zaufania do mediów tradycyjnych, zwłaszcza postrzeganych jako sektariańskie. Badania BBC Action Media z 2019 r. wykazały też, że na terenach kurdyjskich największą popularnością cieszą się media, które mają kurdyjską tożsamość. Na terenach sunnickich, mimo dużej nieufności, mieszkańcy byli otwarci również na media innych grup, natomiast na terenach szyickich większość szukała informacji w źródłach alternatywnych wobec mediów sektariańskich³. Ponieważ niektóre media mają obcy kapitał więc otwiera to też drogę dla oddziaływania informacyjnego innych państw (w szczególności z regionu: Iranu, ZEA, Arabii Saudyjskiej, Turcji i Kataru).

Środowisko informacyjne w Iraku kształtowane jest przede wszystkim przez liczne w tym kraju telewizje, w tym kanały satelitarne. Różne badania pokazują, że telewizja stanowi od lat główne źródło informacji mieszkańców Iraku zarówno w części federalnej jak i kurdyjskiej. Drugim najważniejszym źródłem informacji jest internet, przy czym w ostatnich latach bardzo dynamicznie rozwijał się dostęp do internetu w Iraku oraz korzystanie z mediów społecznościowych, w tym w aplikacjach mobilnych. Następuje też dynamiczny rozwój usług streamingowych, w tym płatnych (w mniejszym stopniu dotyczy to jednak sfery informacyjnej). W 2023 r. dochody z płatnych usług streamingowych wideo wyniosły 79 mln USD, a audio – 7 mln USD (choć w niewielkim stopniu dotyczy to usług związanych z polityką to obejmuje to jednak również podcasty, materiały dokumentalne, a także filmy, które mogą stanowić instrument oddziaływania kognitywnego; wśród najpopularniejszych platform streamingowych obok sieci globalnych są również regionalne: saudyjska Shahid, emiracka OSN oraz katarska beIN; podcastów słucha 52,5% użytkowników tych platform, przy czym 27,5% robi to mniej niż 2 h tygodniowo⁴). Trzecim kluczowym źródłem informacji jest nieformalny obieg informacyjny na bazarach, w meczetach i kawiarniach. Irackie społeczeństwo pozostaje bardzo podatne na teorie spiskowe, a w ostatnim czasie rozwinął się również problem użycia AI do dezinformacji czego przykładem były deepfake'i oraz towarzysząca temu debata w czasie kurdyjskich wyborów parlamentarnych. Radio odgrywa znacznie mniejszą rolę, choć jest wciąż dość popularnym źródłem informacji w obozach dla IDP-sów. W szczytowym momencie (po 2014 r.) było aż 7 mln IDP-sów ale w 2024 r. liczba ta spadła do 1,1 mln, z czego tylko niespełna 158 tys. (głównie jazydzi na terenie KRG) mieszka wciąż w obozach. Oznacza to, że systemowe ograniczenia w dostępie do mediów takich jak telewizja czy internet są coraz mniejsze. Najmniejszą rolę odgrywają media drukowane (gazety), choć wciąż utrzymuje się kilka tytułów, głównie ze względów prestiżowych. Już w badaniu z 2012 r. wykazano, że 61% populacji irackiej w ogóle nie czyta gazet⁵, a w badaniu Gallupa z 2016 r. czytanie gazet deklarowało

³ <https://www.slideshare.net/slideshow/bbc-media-action-2019/136049590#13>

⁴ <https://kapita.iq/content/issue/rise-streaming-services-iraqi-market>

⁵ <https://medialandscapes.org/country/iraq/media/print>

23%. Większość gazet ma jednak również portale informacyjne i wersje online (pdf). W 2024 r. w badaniu IMN na pytanie o sposób czytania gazety codzienne tylko 12% odpowiedziało, że w wersji papierowej, a 88% - w wersji elektronicznej.

Istnieją również sygnały, że wielu dziennikarzy (zarówno prasy jak i telewizji i innych mediów) ma wysokość swojej pensji uzależnioną od stopnia aktywności w mediach społecznościowych. W większości wypadków media nie służą zarabianiu pieniędzy, lecz oddziaływaniu na opinię publiczną (dzięki czemu określone grupy nie tracą znaczenia politycznego, a przez to mają dostęp do pieniędzy publicznych), stąd dostęp do nich (tj. mediów informacyjnych) jest łatwy i bezpłatny (streamingu online telewizji czy radia na żywo, portali informacyjnych, gazet pdf itp.)

Badania Gallupa przeprowadzone w 2016 r. pokazały, że telewizja stanowiła wówczas główne źródło informacji, a 92,1% ankietowanych twierdziło, że ogląda ją co najmniej raz w tygodniu. To samo badanie wykazało, że dostęp do telewizji satelitarnej ma w Iraku 97,3% gospodarstw domowych (w Kurdystanie – 89%), podczas gdy dostęp do radia miało tylko 35%⁶, słuchanie radia co najmniej raz w tygodniu deklarowało 27,7%, a traktowanie go jako źródła informacji min. raz w tygodniu – 19, 7%. Skłonność do słuchania radia była większa wśród osób starszych, bardziej wykształconych i Kurdów, natomiast wśród ludzi młodych była niska i można się spodziewać, że od tego czasu jeszcze bardziej spadła. Bardzo często telewizor pozostaje włączony w tradycyjnych pokojach gościnnych (liderów plemiennych, partyjnych, klanowych etc.) gdy osoby zbierają się tam wieczorami lub w piątki. Determinuje to nie tylko absorpcję informacji ale również wymianę opinii.

⁶ <https://www.usagm.gov/wp-content/media/2015/03/Iraq-brief-FINAL.pdf>

2.2 Oglądalność i postrzeganie mediów państwowych

Media państwowe, mimo zastrzeżeń co do ich bezstronności, pozostają jednak mediami z największymi zasięgami w Iraku. W badaniu Gallupa z 2016 r. państwowa telewizja Al Iraqiyah, mimo zastrzeżeń do niej ze strony sunnitów, iż jest źródłem propagandy szyickich władz, pozostawała najpopularniejszą telewizją w Iraku, docierając do 68,8% Irakijczyków (przede wszystkim jednak szyitów). Badania BBC Media Action z 2019 r. potwierdzały to wykazując, że np. w szyickiej prowincji Basra 29% populacji uznaje tę telewizję za źródło informacji (23% przy użyciu telewizora, a 6% przy użyciu aplikacji mobilnej). Iraqi News Agency jest natomiast najbardziej popularną informacyjną stroną internetową ze 190 tys. obserwujących na Facebooku, 53 tys. na X oraz 17 tys. na Instagramie. Po pokonaniu ISIS napięcia sektariańskie nieco zmalały (relatywnie, w porównaniu do stanu z 2014 r., gdy doprowadziły do masowego poparcia ISIS przez sunnitów na etapie początkowym) co mogło poprawić percepcję mediów państwowych wśród sunnitów. Niemniej znacznie większą popularnością wśród sunnitów cieszą się prywatne telewizje Al Sharqija, Al Bagdadija, Al Sumaria oraz stacje zagraniczne: Al Jazeera, Al Arabia i Al Hura, w mniejszym stopniu BBC Arabic. Dziennik Al Sabah, podobnie jak inne media państwowe, postrzegany jest przez dużą część sunnitów jako narzędzie propagandy szyickich władz.

2.3 Oglądalność i postrzeganie mediów innych niż państwowe, w tym mediów partyjnych i sektariańskich

W Iraku większość mediów niepaństwowych ma swoją afiliację etnosektariańską i/lub partyjną. W drugiej dekadzie XXI w. najbardziej popularnymi telewizjami były: Al Sharqiya - badanie Gallupa z 2016 r. wykazało że dociera (deklaracje oglądania „w ubiegłym tygodniu”) do 65.2%, natomiast wg badania BBC Media Action z 2019 r. telewizję tę za źródło informacji postrzega 24%, z czego 13% ogląda przez telewizor, a 11% przez aplikacje mobilne), telewizja Al Bagdadija (docierała do 71%) i telewizja Al Sumeria (badanie Gallupa z 2016 r. wykazało, że dociera do 58.1%, natomiast wg badania BBC Media Action z 2019 r. telewizję tę za źródło informacji postrzega 10%, z czego 4% ogląda przez telewizor, a 6% przez aplikacje mobilne). Te trzy telewizje oglądane są przy tym przede wszystkim przez sunnitów. W przypadku szyitów sektariański wybór telewizji i innych mediów jest bardzo bogaty. Przeważnie są one jednak znacznie bardziej wyraziste w swym sektariańsko-propagandowym charakterze niż telewizje sunnickie czy kurdyjskie, co może skłaniać część szyitów do oglądania innych stacji. Badania z 2015 r. wskazywały przy tym telewizję Al Forat jako najbardziej popularną telewizję szyicką (docierała do 51%). Al Forat jest szczególnie popularna w Nadżafie i Zi Kar (gdzie w latach 2016-2024 miała podobne zasięgi jak Al Jazeera i Al Iraqiyah). W pierwszej dziesiątce znalazły

się jeszcze sunnicka telewizja Al Rasheed (40%) oraz telewizje zagraniczne (Arabija, Hura, Jazeera i BBC Arabic)⁷.

Inne portale informacyjne o największej oglądalności to kolejno: Iraqi Business News, Basnews, Noon News Agency, Kitabab, Lvin Press, Nasiriyah News, Avene, Al Mada, Sota al Iraq, Azzaman, Mangish, Iraq News Network, Xebab.⁸ Natomiast jeśli chodzi o wydania elektroniczne gazet to największą popularnością to Azzaman, Al Mada, Al Sabah al Jadid, Al Sabah, Xebab, Al Mashriq⁹. Kluczowymi tytułami prasowymi są Al Sabah, Al Sabah al Jadid oraz Azzaman.

W Kurdyście natomiast największą oglądalność ma TV Rudaw, który wg badania Gallupa z 2016 r. docierał (deklaracje oglądania „w ubiegłym tygodniu”) do 76% odbiorców w Regionie Kurdyśtanu (głównie tzw. części „żółtej” tj. PDK), natomiast na drugim miejscu było NRT (70%) i Kurdyśtan TV (53%), a na czwartym miejscu była dopiero związana z PUK telewizja Kurdsat, a następnie Zagros TV. W drugiej piątce nie było żadnej telewizji z obszaru federalnego (arabskiego), w tym Iraku, natomiast była Roj TV (zamknięta, a obecnie zastąpiona Sterk TV, związana z PKK – 14%) oraz telewizje zagraniczne: Al Jazeera, Al Arabija oraz BBC Arabic. Dane te nie uwzględniają telewizji Kurdyśtan24, która zaczęła nadawać dopiero w listopadzie 2015 r.

W badaniu Gallupa Kurdowie wskazali na następujące media jako główne źródło informacji (mogli wskazać 3) – Rudaw (55%) – głównie oglądana w Erbilu (70%) i Dohuk (77%), a w Sulejmani tylko 40%; NRT (42%) głównie oglądana w Sulejmani (68%), natomiast w Erbilu 40%, a w Dohuk 30%; Al Arabiya (11%); Kurdsat (8%); Facebook (6%), podczas gdy pozostali Iracy – Al Iraqiyah (51%); Al Sharqiyah (36%); Al Baghdadia (23%); Al Arabiyah (20%); Facebook (14%). Należy jednak wziąć pod uwagę, że o ile w Kurdyście krajobraz medialny nie uległ dużym zmianom od tego czasu to na terenach federalnych, zwłaszcza szyickich, pojawiło się sporo nowych mediów.

Wg Ultra Iraq z 2022 r. najpopularniejszymi stronami telewizyjnymi w Iraku na Facebooku są: Al Sharqiya z 5,6 miliona obserwujących, a tuż za nią plasuje się Al-Furat z 5,3 miliona oraz Karbalā' TV z 4,7 miliona¹⁰.

⁷ <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/050520164>

⁸ https://journalists.feedspot.com/iraq_news_websites/

⁹ <https://www.4imn.com/iq/>

¹⁰ <https://tiny.pl/m0sb4r5j>

2.4 Popularność źródeł internetowych, w tym niezweryfikowanych

W ciągu ostatnich kilkunastu lat w Iraku doszło jednak do daleko idącej digitalizacji społeczeństwa. O ile w 2012 r. odsetek użytkowników internetu w Iraku wynosił tylko 7,1% to do 2022 r. wzrósł do 71,9%¹¹, a wg danych Internet Society w 2024 r. wzrósł do 79%¹². Wg Gallupa 2016 r. najmniejszy odsetek użytkowników internetu i mediów społecznościowych dotyczył Anbaru i innych terenów sunnickich, a największy – Kurdystanu. W ostatniej dekadzie wzrosła w szczególności liczba użytkowników internetu i social mediów na szyickim południu. Internet bardziej służy komunikacji społecznej niż absorpcji informacji z mass mediów ale komunikacja społeczna w warunkach „informacji bazarowych”, jest w Iraku również ważnym czynnikiem kształtującym środowisko informacyjne.

W styczniu 2024 r. użytkowników internetu było już 36,22 mln tj. 78,7% populacji¹³ (wzrost od stycznia 2023 r. o 801 tys., przy wzroście populacji w tym czasie o 1 mln), a z social mediów korzystało blisko 32 mln (69,4%; wzrost o 7,7 mln od stycznia 2023 r.). Ponad 88% użytkowników internetu korzysta z co najmniej jednego z mediów społecznościowych. Kobiety są przy tym znacznie bardziej wykluczone cyfrowo (68,3% użytkowników social mediów to mężczyźni, a 31,7% kobiety). Oznacza to, że kobiety, choć znaczna ich część uczestniczy w życiu społeczno-politycznym Iraku, to istnieje duża ich część, dla których wciąż głównym źródłem informacji i kształtowania percepcji jest mąż. W badaniu przeprowadzonym przez World Bank w latach 2019-2020 aż 96% kobiet było cyfrowymi analfabatkami (należy jednak uwzględnić ogólną, gwałtowną cyfryzację Irakijczyków w ostatnich latach)¹⁴. Z kolei aktywnych numerów komórkowych było w 2024 r. 46 mln (100% populacji; poziom średniej światowej) co sprzyja korzystaniu z aplikacji mobilnych (w 2015 r. aplikacji mobilnych używali głównie młodzi mężczyźni i odsetek osób używających ich wynosił 25%, niemniej należy założyć, iż od tego czasu radykalnie wzrósł). W 2015 r. użytkownicy internetu głównie korzystali z niego w j. arabskim i to nawet w Kurdystanie i tylko 4,9% deklaroowało, że w ogóle nie korzysta z internetu po arabsku.

Facebook, miał na początku 2024 r. 19,3 mln użytkowników (wzrost o 1,4 mln od pocz. 2023), przy czym tylko 27,8% stanowiły kobiety. Użytkowników YouTube było natomiast 22,8 mln (spadek o 1,5 mln w porównaniu z pocz. 2023), w tym kobiet 46,2%; użytkowników Instagramu – 18,25 mln (o 4,3 mln więcej niż na pocz. 2023 r.), w tym kobiet 39,8%; użytkowników TikToka – 31,95 mln (wzrost o 8,1 mln w porównaniu z pocz. 2023), w tym kobiet 31,7%; a Snapchata – 17,74 mln (44,6% kobiet, wzrost o 1,6 mln w porównaniu z pocz. 2023). Natomiast użytkowników platformy X w Iraku na pocz. 2024 r. było tylko 2,55 mln (5,6% populacji), w tym kobiet zaledwie 19,3%, a liczba ta nie zmieniła się znacząco w porównaniu z 2023 r. Dane similarweb wskazują na wyraźną dominację Youtube'a wśród mediów społecznościowych, przed Facebookiem i Instagramem, zostawiając daleko w tyle inne media, w szczególności X i Telegram (o podobnej popularności).

¹¹ <https://www.ej-media.org/index.php/media/article/view/33/36#toc>

¹² pulse.internetsociety.org/en/reports/IQ/

¹³ <https://datareportal.com/reports/digital-2024-iraq>

¹⁴ <https://iraqtech.io/digital-illiteracy-isolating-iraqi-women-from-the-outside-world/>

O znaczeniu mediów społecznościowych w kształtowaniu środowiska informacyjnego świadczy to jakie są tam zasięgi poszczególnych massmediów (np. telewizji) oraz jakie środki są wydawane na płatne posty promocyjne. W okresie 25.08.2021 – 27.03.2024 w Iraku wydano na promocyjne posty na Facebooku kwotę 3,8 mln USD, przy czym najwięcej wydano w prowincji Bagdad (787 tys. USD), a następnie w kurdyjskich prowincjach Irbil i Sulejmani (odpowiednio 398 tys. USD i 385 tys. USD). Większość pieniędzy na płatne posty w Kurdystanie wydały partie polityczne. Kurdistan Watch przebadał 100 najbardziej promowanych kont: 37 z nich opłacało PDK (447,5 tys. USD), 14 – PUK (201 tys. USD), 4 – Gorran (25 tys. USD), 4 – Ruch Nowej Generacji (25 tys. USD), a 44 były opłacane przez inne podmioty (133 tys. USD).

Wśród stron na Facebooku, publikujących posty odpłatnie promowane, są w szczególności strony polityków związanych z PDK: Masrour Barzani (2,4 mln obserwujących; wpisy mają po kilka tys. lajków oraz ponad 1 tys. komentarzy); mediów: Rudaw (9 mln obserwujących), Kurdistan24 (4,1 mln obserwujących), Ava Media (1,9 mln obserwujących) oraz partii i jej różnych instytucji (strona PDK ma 681 obserwujących). Strony związane z innymi partiami kurdyjskimi mają mniejszą popularność na Facebooku np. w przypadku PUK Bafel Talabani ma 833 tys. obserwujących ale więcej interakcji od Masrura Barzaniego (kilkadziesiąt tysięcy lajków i kilka tys. komentarzy), a jego Channel 8 – 367 tys. obserwujących, natomiast Kurdsat – 1,8 mln. Shaswar Abdulwahid ma 1,1 mln obserwujących, a jego NRT – 589 tys. Natomiast Lahur Talabani ma 617 tys. obserwujących, natomiast jego Zoom News nie jest dostępny na Facebooku po tym jak w sierpniu miał stać się celem skutecznego cyberataku ze strony Channel8 Bafela Talabaniego (wcześniej to ten kanał miał być celem cyberataku ze strony ludzi Lahura). Kurdyjska aktywność polityczna na innych social mediach jest mniejsza ale np. na X Masrour Barzani ma 566 tys. obserwujących, Rudaw – 1,4 mln; Bafel Talabani tylko 52 tys., a Kurdsat – 513 tys., Szaswar Abdulwhid – 42 tys., a NRT – 73 tys.. natomiast Lahur Talabani – 64 tys., a Zoom News tylko 2 tys.

W federalnej części Iraku najbardziej aktywnymi przywódcami polityczno-religijnymi (szyickimi) w social mediach są Ammar al Hakim oraz Muktady as-Sadra, który jednak w 2019 r. zawiesił swoje konto na Facebooku. Ammar al Hakim obserwowany jest na Facebooku przez 5 mln osób, a jego wpisy mają zwykle od 1-3 tys. lajków i ok. 1 tys. komentarzy. Na X ma natomiast 910 tys. obserwujących. Konto Sadra na X jest jednak obserwowane przez 2,4 mln osób, podczas gdy premier Sudani i Nouri al Maliki mają na X po 1 mln obserwujących. Na Facebooku jest jednak wiele stron wspierających Sadra np.:

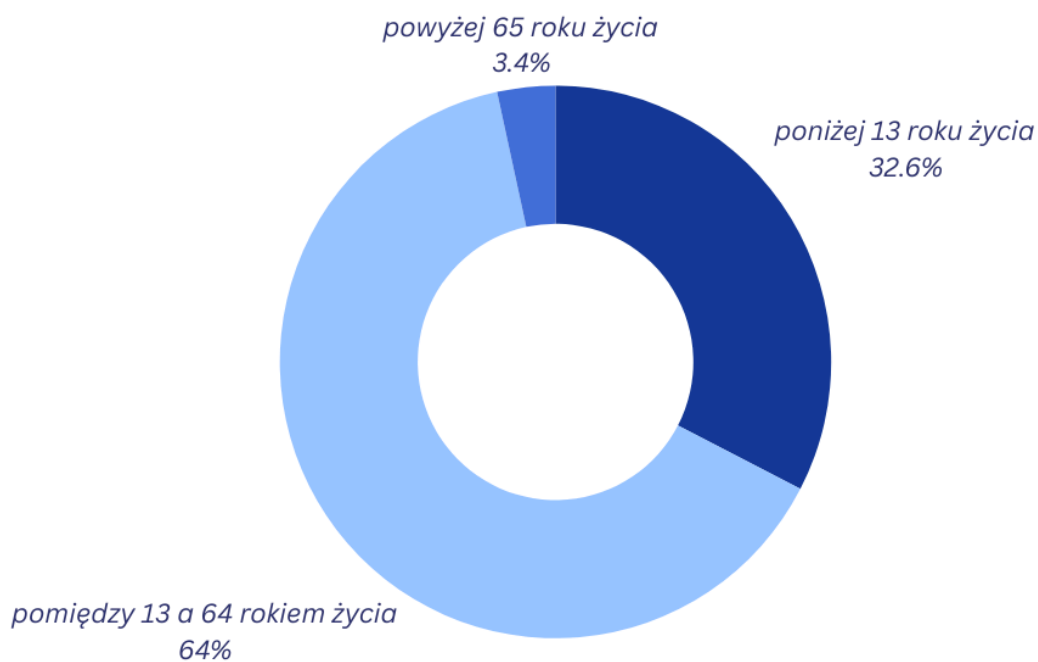
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100064582695984> z 152 tys. obserwujących.

Aktywność innych szyickich polityków na Facebooku jest mniejsza, a w przypadku sunnitów zasięgi w social mediach są jeszcze mniejsze.

Nawyki weryfikowania informacji pojawiających się w mediach internetowych, zwłaszcza społecznościowych są bardzo ograniczone co sprzyja manipulacjom, szerzeniu teorii spiskowych, a także rozpowszechnianiu deepfake'ów. Partie często tworzą „strony – cienie”, które służą do rozprzestrzeniania dezinformacji na temat przeciwników politycznych. Dotyczy to w szczególności Kurdystanu, który jest cyfrowo bardziej rozwinięty.

Duży wpływ na opinię publiczną mają też osoby, które można uznać za influencerów takie jak bardzo popularny szyicki piewca religijny (śpiewający naszidy na cześć imama Husajna) Bassam al-Karbalai, który na youtube ma ponad 11 mln subskrybentów, niemniej treści ukazujące się tam są wyłącznie religijne. Ogromny wpływ ma również Ahmed al-Basheer prowadzący show satyryczny albasheer show, który tylko na youtube ma od 1-3 mln wyświetleń i tysiące komentarzy.

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Wykres 1. Struktura demograficzna Iraku.

2.5 Popularność mediów zagranicznych

Wśród mediów zagranicznych najważniejszą rolę odgrywają telewizje: Al Arabija, Al Hurra, Al Jazeera. W mniejszym stopniu na opinię publiczną wpływają BBC Arabic, RT Arabic oraz Sputnik Arabic oraz inne media arabskojęzyczne, a także media irańskie. W Regionie Kurdystanu wpływ na środowisko informacyjne mają też media kurdyjskie spoza Iraku, przeważnie mające związek z PKK lub szerzej rozumianym ruchem apoistowskim.

Można przy tym zaobserwować z jednej strony systematyczny spadek zainteresowania mediami zagranicznymi w ostatnich latach (w ostatnich miesiącach, tj. od czasu ataku Izraela na Liban, Al Jazeera znów zalicza gwałtowny wzrost, a Al Arabiyah nieco bardziej umiarkowany) ale również gwałtowne skoki zainteresowania w korelacji z ważnymi wydarzeniami. Np. zainteresowanie Al Jazeera w Google Trends wzrosło w październiku 2023 (atak Hamasu na Izrael) z 16% do 65%, a Al Arabiji z 11% do 31%, przy czym w przypadku Al Jazeera w ujęciu rok do roku 2022-2024 wyniosło to odpowiednio 25%, 25%, 31%, a w przypadku Al Arabiji – 20%, 15%, 17%. Wcześniej podobny skok zainteresowania miał miejsce po rosyjskim ataku na Ukrainę w lutym 2022 r., przy czym dotyczył on też RT Arabic i w mniejszym stopniu Al Hurra i BBC Arabic.

- **Al Jazeera** – katarska telewizja od obalenia Saddama Husajna była oskarżana o podsycanie nienawiści sunnitów zarówno do amerykańsko-koalicyjnych sił w Iraku jak i do szyickich władz. Miało to wpływ na negatywną opinię na jej temat wśród szyitów, którzy oskarżali ją o wspieranie ISIS. Była ona też wielokrotnie zamykana w Iraku za sektarianizm i podsycanie do nienawiści m.in. w 2016 r. Badanie Gallupa z 2016 r. wykazało, że dociera ona do 25% populacji w Kurdystanie i 28% na terenach federalnych. Wg danych Google Trends od 2023 r. wyraźnie przebija popularność Al Arabiyah, co należy wiązać z tym, że jest najważniejszym źródłem arabskim dot. sytuacji w Strefie Gazy, co zepchnęło wcześniejsze zastrzeżenia sektariańskie na dalszy plan, podczas gdy saudyjska Al Arabija postrzegana może być przez pryzmat niejednoznacznego poparcia dla Palestyny i ugrupowań osi szyickiej walczących z Izraelem.
- **Al Arabiya/MBC** – badania Gallupa z 2016 r., że Al Arabiya była wówczas najbardziej popularnym, zagranicznym medium na terenie Iraku, docierającym do 44% populacji na terenach federalnych oraz do 32% populacji w Kurdystanie. Jednakże telewizja ta oglądana jest przede wszystkim przez sunnitów, a szyickie władze, a w szczególności grupy proirańskie, mają do niej negatywny stosunek. Al Arabiya, w okresie przed 2014 r., oskarżana była przez szyitów o podżeganie przeciwko nowym władzom, a w 2019 r. na jakiś czas zawiesił jej licencję w związku z negatywnymi materiałami na temat protestów w Iraku. Kontrowersje wzbudził też w 2021 r. wywiad z córką Saddama Husajna przeprowadzony na antenie tej telewizji. Według raportów międzynarodowych Al Arabiya nie jest przy tym niezależnym medium, lecz realizuje politykę saudyjską. Do 2018 r. należała do MBC – medialnego koncernu księcia Walida bin Ibrahima, jednakże „operacja antykorupcyjna” w 2018 r. doprowadziła do przejścia faktycznej kontroli nad tą stacją przez Mohammada bin Salmana. Popularność Al Arabiji może być też związana z popularnością sieci MBC, uznawanej za mającą najlepszą ofertę filmów i seriali w świecie arabskim. Te produkcje są jednak często również elementem oddziaływania

saudyjskiego na arabską opinię publiczną i wywołują kontrowersje wśród irackich szyitów – przykładem był serial „Muawija” nadawany przez MBC w czasie ramadanu 2023, pozytywnie przedstawiający kalifa umajadzkiego odpowiedzialnego za odsunięcie od przywództwa w islamie rodziny Mahometa. Sprawa ta doprowadziła do pogroźek ze strony Muktady as-Sadra i ostrej wymiany zdań między szyitami a sunnitami.

- **Al Hurra** – finansowana przez USA telewizja wg badań Gallupa z 2016 r. docierała do 33% na terenach federalnych i nie była w pierwszej 10-tce najważniejszych telewizji jeśli chodzi o Kurdystan. Badania US Agency for Global Media z 2021 r. wykazały, że rośnie udział na rynku irackim mediów MBN (do którego należy Al Hurra), co związane jest z jej profesjonalizmem i wyważonym, neutralnym przekazem (co bardzo ją odróżnia zwłaszcza od telewizji szyickich). Wg danych USAGM między 2020 a 2021 r. liczba odbiorców mediów MBN wzrosła z 1,8 mln do 13,3 mln, a samej telewizji Al Hurra z 6,2 mln do 8,5 mln. Irak jest przy tym głównym rynkiem dla MBN, w tym telewizji al-Hurra¹⁵. Od 2020 r. zainteresowanie Al Hurra zaczęło mocno spadać (wg Google Trends z 17% do 4%).
- **BBC Arabic** – Od 2020 r. zainteresowanie BBC Arabic zaczęło mocno spadać (wg Google Trends z 14% do 4%). Współpracuje jednak m. in. z Shafaq (na stronie pokazują się newsy BBC Arabic).
- **Media irańskie**, arabskojęzyczna Al Alam, cieszy się relatywnie sporą popularnością na terenach szyickich, natomiast w skali całego Iraku jest ona umiarkowana i nieporównywalna z Al Jazeera czy Al Arabiyya, a nawet RT Arabic i jest na poziomie zbliżonym do BBC Arabic i Al Hura (na poziomie ok. 5% wg Google Trends), przy czym od 2016 r. zainteresowanie to spadło z poziomu ok. 14%, co można wyjaśnić rozwojem irackich mediów szyickich. Współczynnik zainteresowania Al Alam w skali Iraku jest wprawdzie znacząco mniejszy niż Al Iraqiyah i Al Forat ale w ostatnich miesiącach dystans ten znacząco się zmniejszył (w skali całego Iraku). Zainteresowanie inną irańską telewizją arabskojęzyczną tj. TV Al Kahtar, nadającą głównie programy religijne i kulturalne, jest według Google Trends znikoma, co jednak może wynikać z profilu telewizji.
- **Media rosyjskie i inne** – RT dysponuje relatywnie znaczącym udziałem na rynku informacyjnym. Wg danych Google Trends zainteresowanie RT przed inwazją rosyjską na Ukrainę było znacznie niższe niż Al Jazeera i Al Arabiyah, a do 2020 r. jej popularność była zbliżona do BBC Arabic i Al Hurra, niemniej od tego czasu zainteresowanie tymi dwoma mediami znacznie spadło, a RT tylko nieznacznie, tak, że zaczęła dorównywać Al Arabiyah. Być może RT przejęła wówczas część widowni szyickich mediów powiązanych z Iranem, zablokowanych w 2021 r. przez Departament Stanu USA. Inwazja na Ukrainę spowodowała znaczący wzrost zainteresowania RT, niemniej w ostatnich miesiącach (po ataku Izraela na Liban), Al Arabiyah zwiększyła swoją przewagę nad RT, przy absolutnej dominacji Al Jazeera wśród mediów zagranicznych. RT ma przy tym znacząco wyższy udział wśród mediów zagranicznych na terenach szyickich (jest to wysokość relatywna, odniesiona do udziału innych

¹⁵ <https://www.usagm.gov/2021/11/15/mbn-increases-its-reach-in-iraq-by-23-percent/>

głównych mediów zagranicznych, a nie bezwzględna, odniesiona do wszystkich mediów w ogóle) tj. Nadżafie, Zi Kar, Wasit, Kadissija, Musana i Basra. Może to częściowo wynikać również z obecności rosyjskich inwestycji w tym regionie, choć należy pamiętać, że Rosja jest również bardzo aktywna inwestycyjnie na terenach kurdyjskich. Niemniej, przyglądając się zainteresowaniu samym RT, bez porównania (czyli znormalizowane dane dot. wyszukiwań związanych z RT vs. wszystkie inne wyszukiwania w Google) widać, że najwięcej jest ich tam, gdzie jest dużo rosyjskich inwestycji tj. w Kurdystanie i Nadżafie. Znacznie mniejsze (choć wciąż zauważalne) jest też zainteresowanie Sputnikiem. Media rosyjskie odgrywają również ważną rolę jako wtórne źródło informacji (tj. media irackie, w szczególności szyickie, a także takie platformy jak nabd, czerpią z nich informacje). Portal nabd czerpie newsy z wielu różnych źródeł, w tym zachodnich (Euronews, CNN, BBC Arabic), ale Russia Today wydaje się mieć zdecydowaną uprzywilejowaną pozycję, szczególnie w zakładce z „breaking newsami”. W dziale z wiadomościami ze świata także widać ogromną obecność RT, ale też większą różnorodność źródeł, niż w breaking newsach - obecne są np. Arab TV, Al Arabijja, CNN, BBC. Media, które wykorzystują newsy z RIA Novosti / RT / Sputnika i mówią o tym wprost to m.in.:

- Al-Sumaria (alsumaria.tv/Entity/100597/RIA%20Novosti/ar/2),
 - Kurdistan24 (np. kurdistan24.net/tr/story/492174),
 - INA - Iraqi News Agency, która podpisała w maju 2024 roku memorandum o porozumieniu z RT i Sputnikiem (ina.iq/eng/32756-ina-signs-two-memorandums-of-understanding-with-russia-today-and-russias-sputnik-in-kazan.html).
 - Przykładowy news INA z podanym źródłem PRAVDA: ina.iq/eng/31821-putin-called-russias-nuclear-triad-the-most-modern.html - wpisuje się w rosyjską taktykę zastraszania atomowego.
 - Skoro INA podpisała memorandum z Rosją, to w zasadzie rosyjskie newsy mogą być już „trzeciorzędne” i potencjalnie z jeszcze większą łatwością mogą wtapiać się w przekaz obecny w irackiej infosferze. Newsy bądź nawiązania do materiałów RIA pojawiają się także na alnaeem-news.iq, oraz alghadeertv.iq.
- **Chińskie media:** o ile CGTN Arabic nie jest w czołówce mediów popularnych w Iraku to przekaz chiński pojawia się wtórnie. W mediach kurdyjskich dotyczy to w szczególności Rudaw, w mniejszym stopniu innych mediów. CGTN przebija się też w mediach federalnych np. INA: ina.iq/eng/31778-china-applauds-arab-leagues-adoption-of-china-friendly-resolution.html Iraq News Gazette: artykuł z 8.11.2022 „China Global Television Network (CGTN): Cultural Solutions to the World's Challenges”
 - Warto zwrócić uwagę, że na stronach kilku popularnych **mediów szyickich** (Al-Ahad, Karbala TV, Al Forat, Aletyah TV - telewizji Kataib Hezbollahu) zwykle nie ma informacji na temat pochodzenia newsów lub są opisywane jako „tłumaczenie” - ale bez wskazania pochodzenia. W Al Forat bardzo rzadko pojawia się wskazanie źródła w tekście.

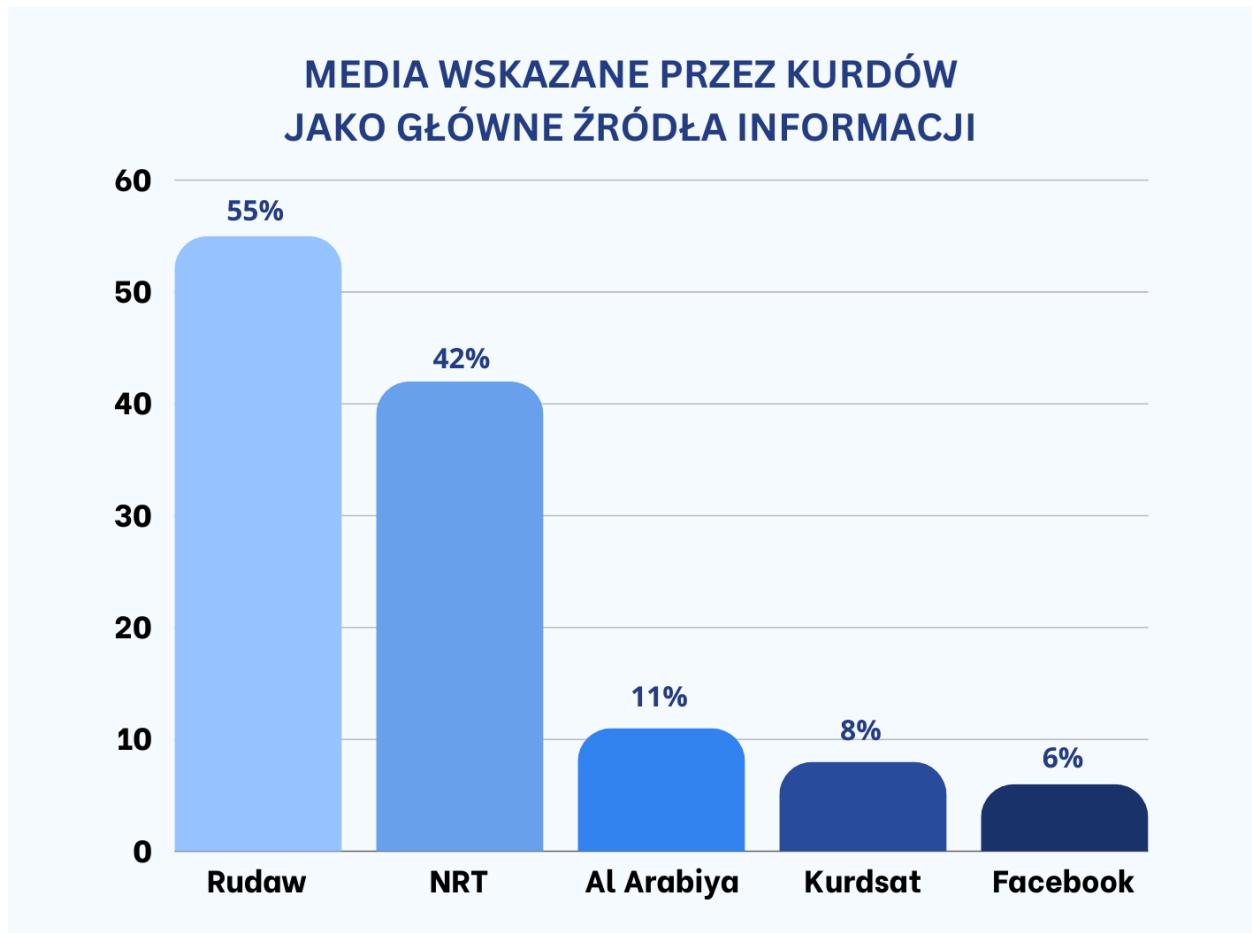
2.6 Podatność na informacje „bazarowe”, w tym teorie spiskowe

Podatność Irakijczyków, zarówno Arabów jak i Kurdów oraz innych grup, na teorie spiskowe jest bardzo duża. Istotną rolę odgrywa tu tradycyjny tryb życia, którego elementem jest życie społeczne obracające się wokół bazaru, kawiarni (w szczególności picia herbaty i palenia sziszy co dot. również ludzi młodych oraz tradycyjnych gier co dotyczy głównie osób starszych – niemal wyłącznie dotyczy to jednak mężczyzn, choć kobiety również rozsiewają plotki spotykając się w kobiecej części swoich domów), a także zakładów fryzjerskich (dot. bardziej osób młodych). Wg Gallupa 72,6% Irakijczyków wskazywało w 2016 r. „znajomych i rodzinę” jako źródło informacji co najmniej raz w tygodniu. W Kurdystanie 54% wskazywało, że wymienia informacje z rodziną i znajomymi codziennie, a dodatkowo 15% - co tydzień, natomiast w reszcie Iraku było to odpowiednio – 56% i 24%. Ponadto 70% przyznawało, że wymiana informacji ze znajomymi i rodziną następuje głównie „face to face”, a 22%, że głównie za pomocą środków elektronicznych (niemniej trzeba wziąć pod uwagę błyskawiczny rozwój internetu w Iraku w ostatnich latach). „Bazar” nie ma jednak monopolu na tego typu dezinformację, w związku z digitalizacją społeczeństwa i rozwojem internetowych trolli, botów oraz rozprzestrzenianiem się deepfake’ów (także w mediach tradycyjnych tj. telewizji). Szczególnie widoczne było to w czasie kampanii wyborczej do parlamentu kurdyjskiego we wrześniu i październiku 2024 r. Anonimowe konta imitujące serwisy informacyjne (finansowane przez indywidualne osoby lub partie), często o zasięgach ponad 100 tys. w 3-mln Kurdystanie, rozsiewały fałszywe informacje podsycające wzajemną nienawiść w już i tak mocno spolaryzowanym społeczeństwie¹⁶. Ocenia się, że tego typu kampanie dezinformacyjne mają zasięgi min. kilkudziesięciu tysięcy odbiorców i wszystkie partie (zarówno rządzące jak i opozycyjne) są zaangażowane w tego typu aktywność.

Problem deepfake’ów pojawił się bardzo wyraźnie w czasie kampanii wyborczej do parlamentu kurdyjskiego. W szczególności, na początku października pojawiła się rzekoma rozmowa telefoniczna braci Talabanich: Kubada i Bafela, czyli czołowych polityków PUK, w czasie której mieli oni omawiać fałszowanie wyborów przy współpracy z proirańskimi siłami w Bagdadzie, a także wypowiadać się negatywnie na temat peszmergów, jak również wypowiadać inne kompromitujące rzeczy. Mimo, że dość oczywiste było to, iż rozmowa została stworzona przez AI to została ona nadana przez dwie telewizje związane z Masrourem Barzanim, tj. AVA i Kurdistan24 i szeroko omawiana na ich antenach (kilka materiałów) jako prawdziwa rozmowa. W odpowiedzi media związane z PUK wyprodukowały kilka deepfake’ów (informując o tym, że są one deepfake’ami) z udziałem Masroura Barzaniego w celu pokazania łatwości tego typu manipulacji. Należy jednak uznać, że część odbiorców w kontrolowanej przez PDK części Kurdystanu uznała prezentowany przez AVA i Kurdistan24 deepfake za prawdę.

¹⁶ <https://inkstickmedia.com/ahead-of-elections-iraqi-kurdistans-shadow-media-ramps-up/>

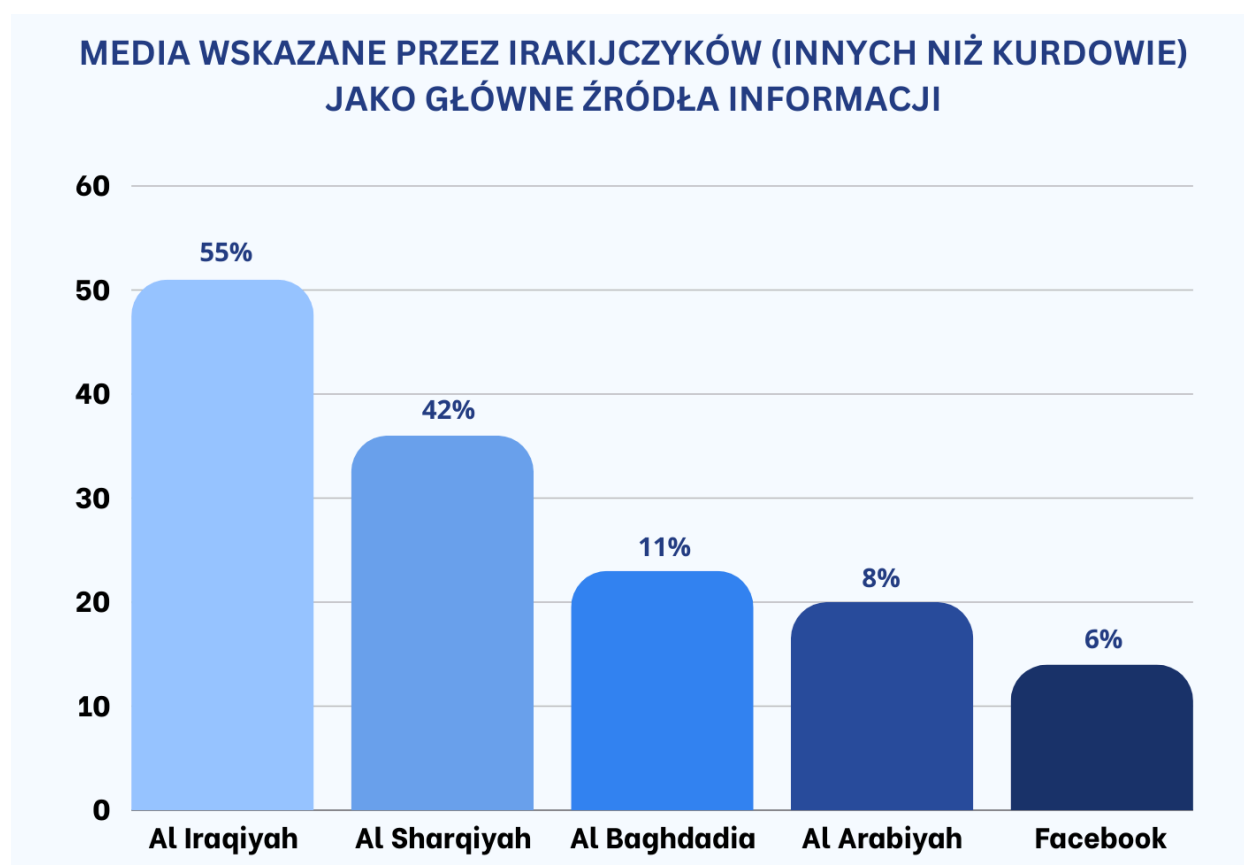
Ponadto społeczeństwo irackie jest bardzo podatne na spiskowe teorie wpisujące się w ich percepcję rzeczywistości oraz stereotypy na temat „innych”. Dotyczy to roli Irańczyków w Iraku (Arabowie-sunnici), spiskowych teorii na temat genezy szyizmu (sunnici, w tym część Kurdów), postrzeganie jezydów jako czcicieli diabła (sunnici, w tym część Kurdów), czy też przypisywanie Amerykanom wspierania ISIS (głównie proirańscy szyici) oraz różne teorie spiskowe związane z interwencją z 2003 r.

Wykres 2. Media wskazane przez mniejszość kurdyjską w Iraku jako główne źródła informacji.

2.7 Uznawanie placówek religijnych (np. meczetów) jako źródła informacji

Meczety stanowią bardzo ważny element kształtowania środowiska informacyjnego Iraku. Meczet w islamie nie spełnia takiej samej roli jak kościół w chrześcijaństwie, a jego rola jest znacznie szersza. To przede wszystkim miejsce spotkania ummy, czyli społeczności muzułmańskiej, a modlitwa jest tylko jednym z elementów tych spotkań. Chutby (kazania) wygłaszane przez kaznodzieję w czasie piątkowych modłów mogą być znacznie bardziej polityczne i być źródłem informacji oraz ich interpretacji, niż jest to w przypadku kazań w chrześcijaństwie, gdyż w islamie jest znacznie większe zatarcie różnic między tym co świeckie i tym co religijne. Poza meczetami istotne są również zakony sufickie, przede wszystkim bardzo silny w Iraku zakon Qadirija i jego odgałęzienie kurdyskie – zakon Kasnazani (al-Alija al-Kadirija al-Kasnazanija). Co prawda zakony sufickie koncentrują się na modlitwach i ceremoniach mistycznych ale ich spotkania mogą być również miejscem nieformalnego obiegu informacji, a przywódcy odgrywać rolę w oddziaływaniu na percepcję członków. Ponadto w przypadku szyitów ogromną rolę odgrywa hauza oraz powiązane z nią instytucje religijne. Wprawdzie od XX w. w irackiej hauzie panuje zasada kwietyzmu, tj. nie angażowania się bezpośredniego w politykę ale dotyczy to tylko hierarchów duchownych, a ponadto nie oznacza nie wypowiedzania się na tematy społeczne. Istnieją zresztą wyjątki od zasady kwietyzmu – Sistani wydał fatwę w związku z agresją ISIS na Irak oraz atakiem Izraela na Liban.

Wykres 3. Media wskazane przez Irakijczyków jako główne źródła informacji.

ROZDZIAŁ 3. Wrażliwości społeczne

3.1 Wrażliwości religijne i społeczno-religijne

Zdecydowana większość Irakijczyków do muzułmanie i wszelkie ataki na islam i związane z nim wartości oraz symbole są niedopuszczalne. Przejawem tej wrażliwości była np. reakcja w Iraku na spalenie Koranu w Szwecji przez asyryjskiego uchodźcę z Iraku Salwana Momikę (prawdopodobnie z inspiracji zewnętrznej) – wywołało to zamieszki wzniecone przez Muktaadę as-Sadra i atak na ambasadę Szwecji. Niedopuszczalne jest również znieważanie kluczowych postaci szyickiego kultu tj. w szczególności imama Husajna i imama Alego. Postaci te nie mogą być przedmiotem żartów czy jakiegokolwiek krytyki. Również werbalne ataki na szyickich mardżów, w szczególności Alego Sistaniego, są niedopuszczalne (sugestia jednej z izraelskich telewizji że Sistani będzie celem ataku spowodowała powszechne oburzenie we wszystkich mediach w Iraku, a premier wezwał ambasador USA, która wydała oświadczenie potępiające ataki na Sistaniego). Oskarżenie o krytykę czy kpienie z Sistaniego może zakończyć się postępowaniem karnym (przypadek Zaida Taleqaniego, który był szefem wpływowego Rafidain Center for Dialogue i został pod takim zarzutem aresztowany).

Niedopuszczalne i nie tolerowane jest jednak również wyszydzanie innych religii w Iraku: chrześcijaństwa, jazydyzmu i mandeizmu. Takie postacie jak Matka Boska czy Jezus występują zresztą również w islamie, choć mają inne znaczenie, niemniej np. wśród muzułmanek irackich (zwłaszcza szyitek) rozpowszechniony jest kult maryjny. Krytyka jazydyzmu, czy też ewentualnie również chrześcijaństwa, może być wypowiedzana prywatnie ale nie publicznie. W czasie wojny z ISIS szyickie milicje demonstracyjnie głośiły swoją gotowość do obrony chrześcijan i kościołów. Kwestią wrażliwą jest też łączenie ISIS z islamem dlatego organizacja ta nazywana jest Daesh, a przez szyitów określana mianem takfiri.

W kontekście religijnym za tabu należy również uznać pewne zjawiska społeczne, negatywnie oceniane z perspektywy moralno-religijnej. W szczególności chodzi tu o LGBT, które jest kwestią tabu, choć wiadomo jest, że homoseksualizm ma długie tradycje w świecie arabskim i homoseksualistą był najwybitniejszy poeta iracki Abu Nuwas, upamiętniony w Bagdadzie pomnikiem, a także patronujący parkowi i jednej z głównych arterii komunikacyjnych irackiej stolicy. Publiczne poruszanie tego tematu jest jednak bardzo ryzykowne, a wywieszenie tęczęj flagi przez kilka ambasad w 2020 r. z okazji Dnia Przeciwko Homofobii wywołało bardzo gwałtowną reakcję i oficjalne protesty. Tematem tym w szczególności grają siły proirańskie (co nie oznacza, że w innych grupach panuje większa tolerancja, niemniej Kurdowie, dbając o swój wizerunek bardziej „prozachodnich”, starają się tego w ogóle nie poruszać), a także Muktaada as-Sadr i pojawiły się nawet plany penalizacji homoseksualizmu (to jest inicjatywa religijnych środowisk szyickich). Istnieje przy tym tendencja do wrzucania LGBT do jednego koszyka z pornografią i ogólną „zachodnią demoralizacją” i „zachodnią bezbożnością”, co czyni ten temat podatnym na zewnętrzne oddziaływanie antyzachodnie oparte na tezie o „siejącym demoralizację zachodzie”. Paradoksem jest przy tym to, że w kurdyjskiej narracji skierowanej na zewnątrz (do partnerów z Zachodu) taka postawa szyitów bywa wykorzystywana w celu pokazania jak Kurdowie pozytywnie różnią się od Arabów.

W rzeczywistości jednak temat homoseksualizmu jest tematem tabu również w społeczności kurdyjskiej i nie jest poruszany w komunikacji skierowanej do wewnątrz.

Bardzo delikatnym tematem są też kwestie religijnego prawa rodzinnego, w szczególności religijne podejście do wieku, w którym zgodnie z islamem dopuszczalne jest zawarcie małżeństwa i jego konsumpcja. Ta sprawa stała się przedmiotem burzliwej debaty w związku z planami zmiany prawa o statusie osobistym, forsowanymi przez szyitów, które, przynajmniej teoretycznie, otworzyłyby drogę do małżeństw z 9-letnimi dziewczynkami. Inicjatorem tych zmian jest ten sam deputowany, który złożył projekt penalizacji homoseksualizmu i pornografii. Pokazuje to na głębokie różnice w pojmowaniu tego co jest dopuszczalne moralnie a co nie. Z drugiej strony te różnice dzielą również sam Irak i sunnici, w tym Kurdowie, sprzeciwiają się zmianom prawa rodzinnego, forsowanym przez szyitów. Kwestia ta jest jednak czubkiem góry lodowej tj. różnego rodzaju norm moralnych i społecznych odnoszących się do honoru, pozycji kobiet, zasad plemiennych itp. Tematy te nie są tabu i otwarcie się o nich mówi w przestrzeni publicznej (np. o praktyce oddawania kobiet jako „wykupu krwi” w przypadku zabójstwa osoby z innego plemienia – tzw. faslija), jednakże może to być temat wrażliwy (źle odbierany) w niektórych grupach (zwłaszcza konserwatywnych środowiskach plemiennych). Tematem tabu jest też ateizm.

Tematem tabu nie jest natomiast stosunek do alkoholu, choć temat ten również może wywoływać emocje. W 2023 r. na terenach federalnych wprowadzono zakaz sprzedaży alkoholu (po kilku wcześniejszych, nieudanych próbach) ale władze Kurdystanu nie uznały tego. Sprzedażą alkoholu zajmują się przy tym jazydzi i chrześcijanie i argumentem przeciwko zakazowi była kwestia tego, że uderza to w te społeczności. Było to więc upolitycznione w tym sensie, że odgrywało rolę w rywalizacji o mandaty zarezerwowane dla tych mniejszości w wyborach do parlamentu federalnego i kurdyjskiego.

3.2 Sektarianizm i etnosektarianizm

W Iraku funkcjonują dwa pojęcia odnoszą się do sekt czy grup etnoreligijnych: *ta'ife* oraz *mazhab*. To drugie jest użyte w konstytucji irackiej w odniesieniu do różnych grup subreligijnych czyli np. podziału na sunnitów i szyitów wewnątrz islamu. Konstytucja ponadto gwarantuje wolność religijną wskazując na niemuzułmańskie mniejszości religijne: chrześcijan, jazydów i mandejczyków. Dwie inne grupy: *kakai* oraz Szabakowie nie są uznawane za mniejszości religijne, lecz za muzułmanów i sprawa ich odrębności religijnej jest kwestią delikatną. Formalne podejście w Kurdystanie jest inne i uznaje się tam w zasadzie pełną tolerancję religijną, uznając *kakai*, a także zoroastrian i inne grupy za legalne wspólnoty religijne. Wrażliwą kwestią, zwłaszcza z perspektywy Kurdów, jest jednak również uznawanie etnicznej odrębności niektórych grup. W warunkach irackich oddzielenie tożsamości religijnej od etnicznej, oczywiście w warunkach europejskich, jest karkołomne, a wiele grup, np. jazydzi, to grupy etnoreligijne, a zarazem zamknięte (zakaz małżeństw z osobami spoza grupy, skutkujący wykluczeniem ze społeczności). Dlatego dla Kurdów, jazydzi, *kakai*, Szabakowie i fejli (szyicy Kurdowie), to kurdyjskie mniejszości religijne, podczas gdy dla sporej części tych grup, a także dla różnych sił w federalnej części Iraku, sytuacja jest zupełnie inna. Temat ten wywołuje emocje, choć absolutnie nie jest tabu, podobnie jak sprawa proporcji etnoreligijnych – dlatego również temat

spisu ludności przez długi czas był tematem tabu ale obecnie jest on przeprowadzany, choć należy się spodziewać, że jego wyniki staną się przedmiotem emocjonalnych sporów i oskarżeń o fałszerstwa i manipulacje.

Etnosektarianizm jest de facto podstawą irackiego systemu politycznego (tzw. muhasasa al ta'ifija) ale jednocześnie sektarianizm w rozumieniu ta'ifija jest potępiony w konstytucji jako forma rasizmu. O ile bowiem istnienie poszczególnych komponentów etnoreligijnych jest faktem społecznym to sektarianizm w negatywnym znaczeniu rozumiany jest jako antagonizm między grupami, szerzenie niechęci, poniżanie etc. Sprawa jest jednak bardziej skomplikowana bo w perspektywie każdej z grup są inne obszary wrażliwe. Np. sunnici za sektarianizm uznają szyicką martyrologię związaną z prześladowaniem szyitów za Saddama Husajna i z ich perspektywy żadnego prześladowania nie było, a Saddam wprawdzie popełniał zbrodnie ale sytuacja sunnitów i szyitów była taka sama i "wszyscy byli braćmi". W tej perspektywie ofiary powstania z 1991 r. to nie byli szyicy Irakijczycy, lecz przebrani Irańczycy, a za właśnie sektariańskie odpowiedzialny jest Iran i Zachód. Perspektywa szyicka jest oczywiście zupełnie inne i ich martyrologia oraz lata prześladowań są tematem bardzo dla nich ważnym. Dlatego tematem wrażliwym na tle sektariańskim jest cały czas ocena czasów Saddama Husajna (i szerzej partii Baas).

Problem z sektarianizmem nie odnosi się wyłącznie do relacji sunnicko-szyickiej. Wszelkie publiczne nawoływanie do nienawiści do innych religii jest niedopuszczalne i spotyka się z potępieniem autorytetów religijnych.

3.3 Etniczne

Zgodnie z konstytucją Irak jest państwem arabsko-kurdyjskim (język kurdyjski ma formalnie taki sam status języka oficjalnego jak arabski, choć w praktyce jest inaczej). Ponadto konstytucja wymienia inne mniejszości etniczne: Turkmenów, Asyryjczyków i Ormian. Ponieważ te dwie ostatnie grupy są obecnie nieliczne, a ponadto są tożsame z mniejszością chrześcijańską, więc ich status jako grup etnicznych nie rozpala emocji. Co innego kwestia relacji między Kurdami a Arabami, a także status Turkmenów. Oficjalna kurdyjska narracja oparta jest na założeniu, że Kurdowie zostali skrzywdzeni poprzez przyłączenie ich do Iraku, zawsze walczyli o wolność i niepodległość bo byli prześladowani i mordowani, a w 2003 r. w dobrej wierze chcieli budować nowy Irak razem z Arabami ale napotkali na same problemy z ich strony (ta narracja nie jest do końca podzielana przez wszystkich Kurdów ale dominuje w przekazie publicznym). W tym kontekście emocje budzi kwestia referendum niepodległościowego z 2017 r., które jest mitologizowane przez zwolenników PDK i Barzaniego. Z perspektywy irackiej jest to temat mało istotny natomiast budzi on emocje w ramach podziałów wewnątrzkurdyjskich, które same w sobie są zresztą tematem wrażliwym - zwłaszcza wojna domowa PDK-PUK, która miała miejsce w latach 90. i niedokonanie unifikacji kurdyjskiej Peszmergi (de facto podzielonej na część PDK i PUK). Tematem wrażliwym z perspektywy irackiej jest natomiast uzbrajanie Peszmergi w broń ciężką i jej relacje z USA. Również same podziały wewnątrzkurdyjskie i relacje poszczególnych grup z innymi państwami (np. PDK z Turcją czy PUK z Iranem) są tematem wrażliwym, choć szeroko (i emocjonalnie/polaryzująco) poruszonym publicznie. Podobnie ma się z kwestią aktywności PKK oraz działań Turcji przeciwko PKK, a także

przestrzegania praw człowieka w Kurdystanie (wszelkie zastrzeżenia w tym zakresie są odrzucane i traktowane jako wrogi atak).

Jednym z bardziej wrażliwych tematów jest sprawa statusu tzw. terenów spornych oraz implementacji art. 140 irackiej konstytucji. Chodzi o tereny, o których przyłączeniu do Regionu Kurdystanu miało zadecydować referendum. Nigdy go jednak nie przeprowadzono, a w latach 2014-2017 tereny te znalazły się pod kontrolą kurdyjską, w związku z osłabieniem władz federalnych przez wojnę z ISIS. W 2017 r., po referendum niepodległościowym, zostały one siłą zajęte przez siły federalne. W szczególności dotyczy to bogatego w ropę Kirkuku, którego populacja podzielona jest na trzy części: Kurdów, Turkmenów i Arabów, i każda z nich rości sobie pretensje do bycia główną/rdzenną ludnością.

Status Turkmenów to kolejna kwestia wrażliwa, przynajmniej z ich perspektywy, gdyż dążą oni do uznania ich za trzecią grupę w Iraku, równoprawną Arabom i Kurdom. Problemem jest też ich podział na szyitów i sunnitów i fakt, że w czasie wojny z ISIS wielu Turkmenów sunnickich mordowało swoich szyickich sąsiadów (zwłaszcza w Tel Afar), a ponadto wsparcie dla sunnickich Turkmenów ze strony Turcji, a dla szyickich ze strony Haszed Szaabi i Iranu.

3.4 Polityczne i dotyczące bezpieczeństwa

Jednym z najbardziej wrażliwych tematów jest korupcja. Temat ten jest oczywiście bardzo często poruszany i panuje pełna świadomość powszechności tego zjawiska. Problemem mogą być jednak oskarżenia pod konkretnym adresem.

Kolejnym problemem, wobec którego istnieje powszechna świadomość, jest trybalizm. Wśród warstw wykształconych, zwłaszcza ludzi młodych, panuje deklaratywne odrzucenie trybalizmu, jednakże w rzeczywistości więzy oparte na tzw. plemiennej asabijji są bardzo silne. Często prowadzi to do sięgania po przemoc w odpowiedzi na „znieważenie honoru”, choć w ostatnich latach Irak starał się to ukrócić za pomocą praw antyterrorystycznych. Delikatną kwestią jest też sprawa kolaboracji niektórych szejków z ISIS i krwawe rozliczenia jakie nastąpiły wewnątrz plemion po pokonaniu ISIS.

Kolejną wrażliwą kwestią jest rola poszczególnych formacji (zwłaszcza Peszmergi, Haszed Szaabi, armii oraz sunnickich sił plemiennych) w wojnie z ISIS oraz rzeczywiste i domniemane nadużycia wobec osób podejrzewanych o związki z ISIS. W zależności od komponentu społecznego wyolbrzymiane są zasługi jednych grup i umniejszane innych. W szczególności wśród Kurdów, zwłaszcza w części kontrolowanej przez PDK, panuje negatywna narracja na temat Haszed Szaabi (przedstawianej jako formacja sektariańska, proirańska, wroga Kurdom oraz sunnitom i terroryzująca Irak). Wśród jezydów i Kurdów bardzo wrażliwym tematem jest kwestia ataku ISIS na Szengal w sierpniu 2014 r. Peszmerga PDK uciekła wówczas i zostawiła jezydów na rzeź i ostatecznie ratunek przybył ze strony PKK, czego część jezydów nie zapomniała, mimo wysiłków PDK by narzucić odmienną narrację.

Wrażliwym tematem jest również regionalizacja Iraku. Konstytucja dopuszcza taką opcję i co jakiś czas temat stworzenia innych niż Kurdystan regionów się pojawia ale jest to przeważnie

traktowane jako zamach na integralność Iraku i nie dopuszcza się szerszych debat na ten temat.

Ocena czasów rządów partii Baas, a w szczególności Saddama Husajna jest kolejnym tematem wrażliwym, gdyż nie brak wśród sunitów osób, które nie postrzegają negatywnie tamtych czasów. W innych komponentach, tj. w szczególności wśród szyitów i Kurdów, czasem takie głosy też się pojawiają ale mają raczej charakter idealizacji przeszłości na tle problemów teraźniejszości. Oficjalna i dominująca narracja oparta jest na potępieniu partii Baas i osób mających z nią związki.

Bardzo wrażliwym tematem jest też ocena Muktady as-Sadra, gdyż jest on bardzo wrażliwy na swoim punkcie, a jednocześnie skłonny do gwałtownych, przemocowych reakcji, a jego zwolennicy są mu fanatycznie oddani.

Jako obszar wrażliwy należy też uznać problem demokratyzacji Iraku. Zarówno ocena stanu demokracji w Iraku, jak i antyrządowych protestów, wreszcie skutków oraz motywów jej wprowadzenia do Iraku, budzi duże emocje.

3.5 Zagraniczne

Jeżeli chodzi o obszary wrażliwości związane z czynnikami zagranicznymi to bardzo mocno zależą one od komponentu etnoreligijnego i politycznego. Krytyka innych państw i ich roli w Iraku jest przy tym powszechna ale w konkretnych kwestiach może wywołać reakcję w postaci fizycznej przemocy. Państwa, których rola wywołuje największe emocje to: Izrael, USA, Iran, Turcja oraz arabskie państwa sunnickie regionu.

- **Izrael** – negatywny stosunek do Izraela łączy szyitów, sunitów i religijnie nastawionych Kurdów; w PDK stosunek ten jest bardziej złożony, a jeszcze niedawno władze Kurdystanu (PDK) były oskarżane przez Iran o współpracę z Izraelem; widać to również w narracji w mediach, gdzie w mediach związanych z PDK obraz Izraela jest dość wyważony, podczas gdy w szyickich mediach dominuje nazywanie go „tworem syjonistycznym”; formalnie jednak jakiegokolwiek pozytywne prezentowanie Izraela jest niedopuszczalne, a za nawoływanie do normalizacji stosunków z nim grozi dożywocie (było to wprowadzone nie przez szyitów ale Saddama).
- **USA** – podatność na negatywną narrację w odniesieniu do USA jest bardzo duża, choć w poszczególnych komponentach są tego częściowo odmienne powody. W przypadku sunitów związana jest ona z negatywną oceną inwazji USA w 2003 r. i okupacji Iraku, która miała miejsce w późniejszym czasie. Negatywna percepcja amerykańskiej okupacji Iraku jest charakterystyczna też w przypadku proirańskich szyitów czy sadrystów, którzy jednak negatywnie oceniają Saddama Husajna i są zadowoleni z jego obalenia ale przypisują USA negatywną motywację. Dla wielu szyitów dowodem na antyszyickie nastawienie USA jest postawa tego kraju wobec powstania 1991 r., gdzie ich zdaniem Amerykanie specjalnie namówili szyitów do buntu by potem dać Saddamowi utopić go we krwi, gdyż widzieli w szyitach sojusznika Iranu i chcieli ich

osłabić. Negatywne emocje wobec USA wzbudza też wsparcie tego państwa dla Izraela. Idea „wprowadzania demokracji” przez USA jest przeważnie odrzucana i wykpiwana, co otwiera duże pole dla propagandy takich państw jak Rosja, choć sama demokracja jako taka nie jest przedmiotem krytyki, zwłaszcza ze strony szyickich ugrupowań proirańskich, gdyż są one beneficjentami panującego systemu uznawanego za demokratyczny. Z kolei Kurdowie, choć panuje wśród nich większa sympatia wobec USA, często podzielają pewne stereotypy dotyczące USA (np. że USA chce tylko ropy; że za wojnami stoi lobby zbrojeniowe itp.), ponadto część z nich ma pretensje do USA za to, że nie wsparły niepodległości Kurdystanu.

- **Iran** wzbudza przede wszystkim negatywne emocje wśród Arabów-sunitów i części Kurdów (zwłaszcza PDK, w mniejszym stopniu pozostali) ale nadmierna aktywność Iranu w Iraku nie podoba się również dużej części szyitów. W tym kontekście należy pamiętać, że przez kilkadziesiąt lat wszystko co się w Iraku kojarzyło z Iranem było przedstawiane w negatywnym świetle. Chodzi w szczególności o wojnę iracko-irańską (należy jednak pamiętać, że ¾ populacji Iraku urodziła się po jej zakończeniu) ale również inne wydarzenia (w narracji dżihadystów szyici byli pogardliwie nazywani bujidami czy safawidami co odnosiło się do irańskich dynastii panującymi nad Irakiem w odleglejszej przeszłości). Nurt sadrystów ma ambiwalentny stosunek do Iranu, z jednej strony determinowany nacjonalizmem arabskim, do którego nawiązywał ojciec Muktady, a z drugiej strony faktem, że Iran wspierał Muktadę przeciwko USA w czasie okupacji Iraku. Z drugiej strony siły proirańskie narzucają pozytywny wizerunek Iranu, a w szczególności dotyczy to sił zwanych „islamskim oporem w Iraku” (muqawama), będących częścią Haszed Szaabi, dysponujących wpływami politycznymi, medialnymi, ekonomicznymi i wojskowymi. Wpływy Iranu w Iraku związane są też z milionami pielgrzymów przybywających z Iranu do Iraku, co ma ogromne znaczenie ekonomiczne ale jest też instrumentem oddziaływania społecznego.
- **Turcja** – stosunek do Turcji determinowany jest w dużym stopniu faktem prowadzenia przez nią nielegalnych z punktu widzenia prawa międzynarodowego działań militarnych na terenie Iraku oraz sporem o wody Tygrysu i Eufratu. Stosunek do Turcji jest jednak zróżnicowany. Instrumentem wpływów Turcji jest w szczególności mniejszość turkmeńska (zwłaszcza sunnici), część sunitów-Arabów oraz PDK (wielu Kurdów z PDK deklaruje niechęć wobec Turcji ale w praktyce relacje instytucjonalne, wpływ na media oraz wpływy ekonomiczne są bardzo silne). Przejawem tych wpływów jest m.in. uciszanie przez kurdyjską bezpiekę związaną z PDK relacji dotyczących ofiar cywilnych tureckich nalotów na PKK (często obejmujące stosowanie represji). Narracja innych środowisk kurdyjskich na temat Turcji, a także stosunek do niej części środowisk proirańskich (zwłaszcza związanych z Kaisem al-Chazalim, co widać w przekazie telewizji Al Ahad) jest negatywna.

- **Sunnickie państwa arabskie** (w szczególności ZEA, Arabia Saudyjska, Katar) – wśród Kurdów i sunnitów panuje pozytywna percepcja ich roli w Iraku, podczas gdy siły proirańskie oskarżają te państwa o to, że wspierały ISIS, a następnie stały za protestami w 2019 r., a Emiraty miały sterować rządem Kadimiego.
- **Europa/Zachód** – postrzeganie Europy nie jest takie same jak w przypadku USA. Bardziej negatywne postrzeganie dotyczy Wielkiej Brytanii ale dotyczy przede wszystkim szyitów, zwłaszcza Sadra. Jest to częściowo związane z epoką kolonialną, która może być przedmiotem manipulacji informacyjnych (w szczególności ze strony Rosji), należy bowiem pamiętać, że Irak był brytyjskim terytorium mandatowym, a w 1920 r. Brytyjczycy krwawo stłumili iracką rewolucję (co jest ważnym wydarzeniem zarówno dla szyitów i sunnitów). Negatywna narracja dot. Europy może być ponadto związana z tematem migracji, oskarżeniami o rasizm i islamofobię, a także „demoralizację”. Jednak z drugiej strony nawet Sadr czy też siły proirańskie wyrażają otwartość na współpracę z Europą w zakresie gospodarczym, kulturalnym czy edukacyjnym. Udział takich państw jak Polska w okupacji Iraku jest bez znaczenia, gdyż w powszechnej świadomości była to okupacja amerykańska lub ew. amerykańsko-brytyjska.
- **Rosja/Chiny** – percepcja tych państw nie jest obciążona negatywnymi elementami, choć w przypadku Rosji byłoby to możliwe (np. wspieranie przez Rosję Saddama Husajna w narracji skierowanej do szyitów etc.). Rosja wykazuje przy tym bardzo silną aktywność dyplomatyczną, jednocześnie dywersyfikując swój przekaz. Na szyitów stara się oddziaływać przez swoje relacje z Iranem, podczas gdy pozytywny wizerunek wśród sunnitów budowany jest na jej sprzecznie wobec amerykańskiej interwencji w 2003 r., z kolei w Kurdystanie bardzo aktywne są rosyjskie firmy naftowo-gazowe, a ponadto oddziałuje ona na Kurdów poprzez diasporę kurdyjską w Rosji (nie można zapominać też, że to w Moskwie znalazł schronienie Mustafa Barzani po upadku kurdyjskiej Republiki Mahabadzkiej w Iranie w 1946 r. i przebywał tam do 1958 r. razem ze swoim synem Masudem – obecnym liderem PDK).

ROZDZIAŁ 4. Wrażliwości psychologiczne społeczeństwa Iraku: Analiza kulturowa, ekonomiczna i psychospołeczna

Irak, kraj znany jako kolebka cywilizacji, nosi również blizny współczesnych konfliktów, które głęboko wpłynęły na psychikę jego mieszkańców. Po dekadach wojen, kryzysów i przemian społecznych, Irakijczycy stoją przed trudnym zadaniem odbudowy nie tylko swojego kraju, ale także zdrowia psychicznego. Wrażliwości psychologiczne tej społeczności są kształtowane przez mieszankę traumy, silnych więzi kulturowych i nieustającego pragnienia stabilności.

Od wojny iracko-irańskiej w latach 80., przez inwazję koalicji pod przywództwem USA w 2003 roku, po walki z ISIS, Irakijczycy doświadczyli destrukcji, która pozostawiła trwałe ślady w ich psychice. Wielu z nich cierpi na zespół stresu pourazowego (PTSD), a objawy takie jak drażliwość, koszmary senne czy depresja są codziennością dla tych, którzy przeżyli bombardowania i przesiedlenia.

Najbardziej dramatycznym skutkiem traumatycznych doświadczeń jest jednak wpływ na dzieci. Pokolenie najmłodszych Irakijczyków, wychowanych w atmosferze nieustannego zagrożenia, boryka się z problemami emocjonalnymi i rozwojowymi, które istotnie kształtują ich wrażliwości psychologiczne.

Tradycyjnie w irackim społeczeństwie rodzina pełniła funkcję wsparcia emocjonalnego i materialnego. Jednak wojny i kryzysy ekonomiczne osłabiły tę strukturę. Migracje, zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne, rozdzieliły bliskich, co prowadzi do izolacji i osamotnienia. Mimo to wiele rodzin wciąż stara się pielęgnować tradycyjne więzi, co daje Irakijczykom siłę do przetrwania. Islam, główna religia Iraku, jest dla wielu Irakijczyków źródłem nadziei i ukojenia. Modlitwy, pielgrzymki do miejsc świętych oraz wiara w przeznaczenie pomagają wielu ludziom radzić sobie z trudnościami. Jednak religia, która powinna łączyć, stała się także jednym z powodów podziałów. Konflikty między sunnitami i szyitami zaostrzyły napięcia społeczne i wpłynęły na wzrost stresu i niepokoju.

Brak stabilności ekonomicznej jest kolejnym czynnikiem pogłębiającym kryzysy psychiczne w Iraku. Wysokie bezrobocie, zwłaszcza wśród młodzieży, prowadzi do frustracji, poczucia beznadziei i wyuczonej bezradności. Wielu młodych ludzi marzy o opuszczeniu kraju, w którym brakuje perspektyw na lepsze życie.

Problemy psychiczne często są ignorowane lub stygmatyzowane, co dodatkowo utrudnia dostęp do profesjonalnej pomocy. Niedobór wykwalifikowanych specjalistów oraz brak infrastruktury zdrowia psychicznego to wyzwania, z którymi Irak wciąż musi się zmierzyć.

Młodzi Irakijczycy żyją w rozdarciu między tradycyjnymi wartościami a wpływami globalizacji. Z jednej strony czują presję społeczną, by wypełniać tradycyjne role narzucane przez kulturę, z drugiej – marzą o nowoczesnym, otwartym na świat życiu. To wewnętrzne napięcie bywa źródłem konfliktów i stresu, ale także impulsem do zmian społecznych.

4.1 Główne stresory psychologiczne w Iraku

Irakijczycy, jako społeczeństwo dotknięte licznymi konfliktami, zmagają się z różnorodnymi stresorami psychologicznymi, które wpływają na ich zdrowie psychiczne i codzienne życie. Poniżej przedstawiono główne źródła stresu w Iraku, które wynikają z historycznych, społecznych, politycznych i ekonomicznych wyzwań. Stresory psychologiczne w Iraku są wielowymiarowe i głęboko zakorzenione w traumatycznej historii, niestabilności politycznej, napięciach religijnych i kryzysach gospodarczych. Ich skutki są widoczne zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym, prowadząc do wzrostu problemów psychicznych, takich jak depresja, lęki i PTSD. Rozwiązanie tych problemów wymaga kompleksowego podejścia, które uwzględnia poprawę systemów zdrowia psychicznego, edukację społeczeństwa oraz odbudowę więzi społecznych. Irakijczycy, mimo ogromnych trudności, wykazują wyjątkową odporność, która może być fundamentem dla przyszłych zmian.

4.1.1 Traumy wojenne Irakijczyków i ich długofalowe skutki

Wojny, które nawiedzały Irak przez ostatnie dekady, pozostawiły głębokie blizny w społeczeństwie tego kraju. Konflikty takie jak wojna iracko-irańska (1980–1988), wojna w Zatoce Perskiej (1991), inwazja USA w 2003 roku oraz walka z Państwem Islamskim miały destrukcyjny wpływ na zdrowie psychiczne i społeczne Irakijczyków. Celem niniejszej publikacji jest zbadanie długofalowych skutków traum wojennych w Iraku, z uwzględnieniem aspektów psychologicznych, społecznych i ekonomicznych, opartych na analizie literatury oraz dostępnych badań empirycznych.

Trauma wojenna definiowana jest jako zaburzenie psychiczne wynikające z doświadczenia konfliktu zbrojnego, obejmującego zarówno bezpośrednie narażenie na przemoc, jak i utratę stabilności społecznej. W przypadku Iraku, traumatyczne doświadczenia obejmują bombardowania, masowe egzekucje, przymusowe przesiedlenia oraz świadectwa ataków chemicznych, takich jak masakra w Halabdzji w 1988 roku, gdzie w wyniku użycia broni chemicznej zginęło ponad 5 tysięcy osób (Human Rights Watch, 1989).

4.1.2 Zasięg traum wojennych wśród Irakijczyków

Psychologiczne skutki konfliktów

Według badań przeprowadzonych przez UNHCR w 2019 roku, około 23-30% Irakijczyków cierpi na zespół stresu pourazowego (PTSD). Szczególnie dotknięte są dzieci, które przeżyły lata dorastania w ciągłym zagrożeniu. Objawy takie jak chroniczny lęk, koszmary nocne oraz trudności w nauce są powszechne wśród młodzieży. W badaniu UNICEF z 2018 roku wykazano, że 92% dzieci przesiedlonych wewnątrznie doświadcza zaburzeń psychicznych związanych z przemocą i niestabilnością.

Badania prowadzone przez organizacje międzynarodowe, takie jak WHO czy UNICEF, wskazują na alarmująco wysokie wskaźniki traum wśród Irakijczyków, które bezpośrednio rzutują na ich wrażliwość.

PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder): Według badania opublikowanego w czasopiśmie *Journal of Traumatic Stress* (2017), około 23–30% dorosłych Irakijczyków cierpi na PTSD w wyniku bezpośredniego narażenia na przemoc wojenną. Liczba ta jest znacznie wyższa wśród weteranów wojennych i osób przesiedlonych.

Zaburzenia depresyjne: Raport WHO z 2018 roku podaje, że około 37% populacji Iraku wykazuje objawy depresji związanej z traumą wojenną i niepewnością przyszłości.

Lęk i przewlekły stres: Wysoka częstość napadów paniki i zespołów lękowych występuje szczególnie wśród kobiet, które często padały ofiarą przemocy seksualnej w czasie wojen.

Młodzież Iraku wobec wrażliwości psychologicznych

Wojny w Iraku miały katastrofalny wpływ na młodych Irakijczyków, kształtując ich psychikę w sposób, który może mieć długofalowe skutki dla całego społeczeństwa. Trauma, utrata rodziny, brak dostępu do edukacji i bezpieczeństwa pozostawiły trwałe ślady w ich życiu. Dzieci i młodzież dorastające w strefach konfliktu zbrojnego są szczególnie narażone na psychologiczne skutki wojny. W przypadku Iraku, gdzie przez dekady dominowały działania zbrojne, młodzi ludzie stali się świadkami i ofiarami przemocy, przesiedleń, śmierci bliskich oraz utraty podstawowych praw. Trauma wywołana wojną może prowadzić do długoterminowych problemów psychologicznych, takich jak zespół stresu pourazowego (PTSD), depresja, lęki oraz zmiany w funkcjonowaniu emocjonalnym i społecznym.

Zespół stresu pourazowego (PTSD) jest jedną z najczęstszych diagnozowanych przypadłości wśród młodych Irakijczyków. W badaniu przeprowadzonym przez *Journal of Traumatic Stress* (2017), około 30% dzieci i młodzieży żyjących w strefach działań wojennych wykazywało objawy PTSD, takie jak:

- **Koszmary senne:** Powtarzające się sny związane z traumatycznymi wydarzeniami.
- **Unikanie bodźców:** Dzieci unikają miejsc i sytuacji, które przypominają im o traumie.
- **Hiperaktywność:** Stany nadmiernego pobudzenia, trudności z koncentracją, drażliwość.

Przykład: W Mosulu, który przez lata był pod kontrolą Państwa Islamskiego, odnotowano, że 50% dzieci cierpi na chroniczne objawy PTSD.

Jednym z najczęściej obserwowanych skutków tych wrażliwości jest izolacja społeczna, która ma swoje źródło w traumatycznych doświadczeniach, takich jak przemoc, utrata bliskich i przesiedlenia. Izolacja społeczna, w połączeniu z agresją, zaburzeniami komunikacyjnymi i dezintegracją rodzinną, prowadzi do trudności w adaptacji i rozwoju młodych Irakijczyków, którzy dorastają w warunkach wojny.

Izolacja społeczna wśród dzieci i młodzieży ma swoje źródła w indywidualnych traumach i strukturalnych zmianach społecznych spowodowanych wojną.

Trauma indywidualna: Dzieci, które doświadczyły przemocy, np. bombardowań, ataków zbrojnych lub śmierci bliskich, często wycofują się z kontaktów społecznych, widząc innych jako potencjalne zagrożenie.

Utrata poczucia przynależności: Przesiedlenia i migracje zmuszają dzieci do opuszczenia znanych im społeczności, co prowadzi do poczucia wyobcowania. Badania UNHCR wskazują, że w latach 2014–2017 około 3 miliony Irakijczyków, w tym 1,5 miliona dzieci, zostało przesiedlonych wewnątrz.

Konsekwencje izolacji

- **Problemy interpersonalne:** Młodzi Irakijczycy mają trudności w budowaniu zaufania i relacji z rówieśnikami, co ogranicza ich zdolność do uczestnictwa w życiu społecznym.
- **Samotność:** Dzieci w obozach dla uchodźców, gdzie brakuje stabilnych struktur społecznych, często cierpią na chroniczną samotność, co może prowadzić do depresji.
- **Wykluczenie społeczne:** Izolacja czyni dzieci bardziej podatnymi na marginalizację, co dodatkowo utrudnia ich reintegrację w społeczeństwie.

Agresja i nadmierne reakcje emocjonalne (Przemoc jako mechanizm obronny)

Wojna zmienia mechanizmy radzenia sobie z emocjami u dzieci, co często prowadzi do nadmiernych reakcji, takich jak agresja lub wybuchy gniewu. Świadectwo brutalności, takie jak walki uliczne czy przemoc domowa, może prowadzić do internalizacji agresji jako naturalnego sposobu radzenia sobie z trudnościami. Agresja bywa reakcją obronną, wynikającą z potrzeby zabezpieczenia się przed wyobrażonym lub rzeczywistym zagrożeniem.

Dzieci wykazujące agresywne zachowania mają trudności z przystosowaniem się do struktur społecznych, takich jak szkoły czy społeczności lokalne. Zachowania agresywne prowadzą do społecznego piętnowania, co wzmacnia izolację i poczucie wyobcowania.

Wojna wpływa również na zdolność dzieci do wyrażania emocji i komunikowania swoich potrzeb, co skutkuje zaburzeniami komunikacyjnymi.

Zaburzenia komunikacyjne

Dzieci unikają rozmów o swoich traumatycznych doświadczeniach, co utrudnia im wyrażanie uczuć i potrzeb. W regionach dotkniętych wojną brakuje dorosłych, którzy mogliby wspierać dzieci w rozwoju umiejętności komunikacyjnych. Trudności komunikacyjne prowadzą do problemów w relacjach z rówieśnikami i dorosłymi, które generują kolejną wrażliwość: Brak zdolności do efektywnej komunikacji i ograniczenie uczestnictwa dzieci w życiu społecznym.

Zaburzenia komunikacyjne bezpośrednio oddziałują na funkcjonowanie rodzin, jako podstawowej jednostki wsparcia. Dzieci osierocone przez wojnę często pozostają pod opieką dalszych krewnych, co prowadzi do napięć w „nowych” strukturach rodzinnych. Bezpośrednią pochodną jest sytuacja w której dzieci tracą zaufanie do dorosłych i innych autorytetów, takich jak nauczyciele. Niejednokrotnie też emocjonalność dzieci jest zaburzona. Starsze dzieci często muszą pełnić obowiązki dorosłych, co wpływa na ich rozwój emocjonalny i społeczny.

Problemy z integracją w szkole i społeczności

Dzieci doświadczające lub ukształtowane w oparciu o traumy wojenne napotykają wiele trudności w adaptacji do nowych środowisk, takich jak szkoły co ma istotny wpływ na poziom edukacji i wiedzy wynoszonej z systemu a to bezpośrednio przekłada się na wrażliwość niskiego poziomu krytycznego myślenia. Zaburzenia koncentracji i pamięci, trudności z nawiązywaniem trwałych relacji opartych na zaufaniu to wiodące czynniki kształtujące wrażliwość na dezinformacje w tej grupie.

Bariery adaptacyjne

Bariery adaptacyjne Irakijczyków są wielowymiarowe i obejmują aspekty psychologiczne, społeczne, ekonomiczne oraz kulturowe. Dzieci z doświadczeniami przesiedlenia są często postrzegane jako „inne”, co utrudnia ich integrację pokoleniową. Dobrym przykładem są wtórne problemy integracyjne. Irakijczycy, którzy emigrują do krajów o odmiennej kulturze, często napotykają trudności w adaptacji do nowych norm społecznych i kulturowych.

Przykładem jest trudność w integracji kobiet irackich w społeczeństwach zachodnich. W obozach dla uchodźców w krajach sąsiednich, takich jak Jordania czy Turcja, Irakijczycy często doświadczają wykluczenia społecznego. Stygmatyzacja związana z przynależnością etniczną lub religijną dodatkowo utrudnia budowanie relacji z lokalnymi społecznościami. Przesiedlenia wewnętrzne spowodowały utratę tradycyjnych struktur wsparcia, takich jak rodziny wielopokoleniowe i wspólnoty sąsiedzkie. Wszystkie te czynniki oraz brak poczucia przynależności w nowych społecznościach prowadzi do wrażliwości opartych na izolacji i trudności w integracji.

4.1.3 Niestabilność polityczna i ekonomiczna

Irak, kraj o bogatej historii i ogromnych zasobach naturalnych, od dekad zмага się z destabilizacją, która utrudnia jego odbudowę i rozwój. Wojny, wewnętrzne konflikty i korupcja doprowadziły do osłabienia struktur państwowych oraz zapaści gospodarczej, czyniąc z Iraku jedno z najbardziej niestabilnych miejsc na świecie.

Wszystko zaczęło się od wyniszczającej wojny z Iranem w latach 80., która pozostawiła kraj zadłużony i osłabiony. Kolejne konflikty, takie jak inwazja USA w 2003 roku i walka z Państwem Islamskim, pogłębiły chaos polityczny i społeczny. Irak zмага się z konfliktem wewnętrznym między trzema głównymi grupami: szyitami, sunnitami i Kurdami. Choć rząd próbował zjednoczyć kraj, napięcia religijne i etniczne często eskalują. Region Kurdystanu, mający autonomię od Bagdadu (formalnie: drugi szczebel federalny), stale toczy spory o złoża ropy naftowej i zakres swojej niezależności.

Do tego dochodzi problem korupcji, która przenika wszystkie szczeble administracji. W 2022 roku Irak znalazł się na jednym z ostatnich miejsc w rankingu percepcji korupcji Transparency International. Brak zaufania do rządu wywołuje protesty społeczne, które od 2019 roku gromadzą tysiące Irakijczyków domagających się zmian.

Irak jest jednym z największych producentów ropy naftowej na świecie, a jednak jego gospodarka jest w tragicznym stanie. Ponad 90% dochodów państwa pochodzi z eksportu tego surowca, co sprawia, że gospodarka kraju jest wrażliwa na wahania cen ropy na globalnym rynku.

Spadek cen ropy w 2020 roku spowodował załamanie budżetu, a brak dywersyfikacji gospodarki uniemożliwia odbudowę innych sektorów. Jednocześnie zniszczenia infrastruktury, brak inwestycji i wszechobecna korupcja sprawiają, że Irakijczycy nie mogą liczyć na podstawowe usługi, takie jak elektryczność czy woda.

Kryzys humanitarny w liczbach

- **6 milionów przesiedleńców:** Liczba osób, które musiały opuścić swoje domy w wyniku wojen i walk wewnętrznych.
- **25% w ubóstwie:** Co czwarty Irakijczyk żyje poniżej granicy ubóstwa, nie mając dostępu do podstawowych środków do życia.
- **14% bezrobocia:** Brak pracy dotyka zwłaszcza młodzież, która wkracza na rynek pracy w kraju bez perspektyw.

Od 2019 roku w Iraku odbywają się masowe protesty społeczne. Ludzie domagają się dostępu do wody, prądu i godnych warunków życia. Protestują przeciwko niesprawiedliwości, korupcji oraz braku perspektyw. Dochody z eksportu ropy trafiają głównie do elit politycznych, co pogłębia nierówności społeczne. Większość społeczeństwa żyje w biedzie, podczas gdy niewielka grupa korzysta z zasobów naturalnych kraju.

Gospodarka oparta na ropie

Blisko 90% budżetu państwa i aż 99% eksportu Iraku pochodzi z ropy naftowej. Irak, jako jeden z najbogatszych krajów w złoża ropy naftowej, teoretycznie powinien być liderem gospodarczym regionu Bliskiego Wschodu. Jednak rzeczywistość jest zupełnie inna. Po dziesięcioleciach konfliktów, korupcji i braku reform gospodarczych, kraj zmaga się z poważnymi problemami ekonomicznymi. Główne wyzwania obejmują uzależnienie od ropy naftowej, wysokie bezrobocie, brak infrastruktury i ogromne nierówności społeczne.

Podczas kryzysu cen ropy w 2020 roku, związanego z pandemią COVID-19, Irak znalazł się na skraju niewypłacalności. Wówczas ujawnił się główny problem: brak dywersyfikacji gospodarki.

Irak opiera swoją gospodarkę niemal wyłącznie na wydobyciu i eksporcie ropy naftowej, która stanowi:

- **90% dochodów budżetowych państwa,**
- **99% eksportu,**
- **65% PKB kraju.**

Taka monokultura gospodarcza sprawia, że Irak jest szczególnie podatny na wahania cen ropy na globalnym rynku. Spadki cen, jak te w 2020 roku podczas pandemii COVID-19, prowadzą do załamania budżetowych, obniżając zdolność państwa do realizacji podstawowych usług.

Wpływ sytuacji ekonomicznej na wrażliwości

Bezrobocie i ubóstwo: Wysokie bezrobocie i ubóstwo to jedne z najpoważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych Iraku. W 2021 roku wynosiło ponad 14%, a wśród młodzieży przekraczało 27%. Ubóstwo: 25% społeczeństwa żyje poniżej granicy ubóstwa, co oznacza brak dostępu do podstawowych dóbr i usług. Brak dywersyfikacji gospodarki i ograniczenia w sektorze prywatnym powodują, że wielu młodych ludzi nie widzi perspektyw na przyszłość popada w apatię lub angażuje się w nielegalne formy pozyskiwania finansowania.

Dekady konfliktów zbrojnych zniszczyły kluczową infrastrukturę kraju: Regularne przerwy w dostawach prądu są codziennością, dostęp do czystej wody jest ograniczony w wielu regionach, szczególnie w południowym Iraku. Taki obraz dysfunkcji ństwa rzutuje na inne spektrum potrzeb i zainteresowań niektórych grup społecznych w Iraku co czyni ich wrażliwość specyficzną - ukierunkowaną na wyobrażenia stabilizacji, która jest postrzegana poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb.

4.2 Relacje rodzinne Irakijczyków i ich wpływ na wrażliwości psychologiczne

Rodzina w kulturze irackiej odgrywa kluczową rolę jako fundament społeczny, ekonomiczny i emocjonalny. Jednak wieloletnie konflikty, migracje oraz przemiany społeczne znacząco wpłynęły na strukturę i dynamikę relacji rodzinnych, co przekłada się na wrażliwości psychologiczne mieszkańców Iraku. Z jednej strony tradycyjne wartości rodzinne oferują wsparcie w obliczu trudności, z drugiej jednak strony presja społeczna i rozpad więzi pod wpływem kryzysów może generować dodatkowy stres i czynić Irakijczyków podatnych na wpływ.

Rodzina jako źródło wsparcia psychologicznego

Centralna rola rodziny

W Iraku rodzina jest podstawową jednostką społeczną, która dostarcza wsparcia emocjonalnego i materialnego. Wielopokoleniowe gospodarstwa domowe są normą, co umożliwia dzielenie się odpowiedzialnościami i problemami. Członkowie rodziny wspierają się w radzeniu sobie z trudnymi doświadczeniami, takimi jak utrata bliskich, przesiedlenia czy ubóstwo co ma istotny wpływ na mitygowanie wrażliwości psychologicznych.

Pomoc materialna: Rodzina często zapewnia finansową stabilność, szczególnie w sytuacji wysokiego bezrobocia i trudności ekonomicznych.

Wpływ wspólnotowości

W społeczeństwie irackim przynależność do rodziny i większych struktur klanowych buduje poczucie przynależności, co może redukować izolację i lęki. Struktura klanowa w Iraku jest jednym z najstarszych i najważniejszych elementów organizacji społecznej. Wywodzi się z tradycyjnego systemu plemiennego, który od wieków funkcjonuje jako podstawa relacji społecznych, politycznych i ekonomicznych w tym kraju. Pomimo modernizacji i urbanizacji, klany nadal odgrywają kluczową rolę w codziennym życiu Irakijczyków, wpływając na ich tożsamość, lojalności i podejście do instytucji państwowych.

Klan w społeczeństwie irackim (arab. ashira) to rozbudowana struktura społeczna oparta na więzach krwi i wspólnym przodku. Klany dzielą się na mniejsze jednostki, takie jak rody (fakhd), które obejmują pojedyncze gospodarstwa domowe. Tradycyjny system klanowy wywodzi się z kultury plemion koczowniczych, które dominowały na Bliskim Wschodzie przez wieki. Większość klanów w Iraku ma korzenie beduińskie, choć niektóre powiązane są z osiadłymi społecznościami rolniczymi i miejskimi.

Relacje między klanami bywają przyjacielskie lub wrogie, w zależności od historii wzajemnych kontaktów. Klanowa solidarność jest jednak bardzo silna, co sprawia, że konflikty między klanami rzadko prowadzą do trwałych rozłamów.

Przynależność do klanu jest jednym z najważniejszych elementów tożsamości Irakijczyka, często ważniejszym niż lojalność wobec państwa. Klan zapewnia wsparcie w sytuacjach kryzysowych, takich jak konflikty prawne, finansowe czy osobiste. Klany odgrywają kluczową rolę w mobilizacji wyborców, szczególnie w regionach wiejskich. Przywódcy klanowi często działają jako pośrednicy między państwem a lokalnymi społecznościami. Co ważne, większość sporów w społecznościami lokalnych rozstrzygana jest w ramach klanowych, bez udziału sądów państwowych.

Mimo postępującej globalizacji i urbanizacji, klany w Iraku pozostają kluczowym elementem społeczeństwa. Współczesne wyzwania, takie jak potrzeba modernizacji i budowy silniejszych instytucji państwowych, mogą zmniejszyć ich wpływ w niektórych sferach, ale trudno sobie wyobrazić całkowite wyeliminowanie ich znaczenia. Klany odgrywają nadal istotną rolę w kształtowaniu tożsamości Irakijczyków oraz jako mechanizm przetrwania w trudnych warunkach społeczno-politycznych.

Struktura rodziny w Iraku

Rodzina jest fundamentalnym elementem irackiego społeczeństwa, odgrywając kluczową rolę w życiu codziennym, kształtowaniu tożsamości oraz utrzymaniu więzi społecznych. Tradycyjny model rodziny w Iraku opiera się na wartościach patriarchalnych, solidarności międzypokoleniowej i silnych więziach społecznych, które regulują relacje między członkami rodziny. Mimo postępujących zmian społecznych, takich jak urbanizacja i globalizacja, struktura rodziny w Iraku w dużej mierze pozostaje tradycyjna, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Najczęstszy model rodziny to wielopokoleniowe gospodarstwa domowe. Są normą w Iraku, szczególnie na wsiach i w mniejszych miastach. W jednym domu często mieszkają dziadkowie, rodzice, dzieci i czasami dalsi krewni. Każdy członek rodziny ma określoną rolę, a starsi członkowie, zwłaszcza dziadkowie, pełnią funkcję doradczą i nadzorczą.

- **Mężczyzna jako głowa rodziny:** W tradycyjnym modelu irackiej rodziny mężczyzna pełni funkcję głowy rodziny, odpowiadając za podejmowanie decyzji i utrzymanie gospodarstwa domowego.
- **Rola kobiet:** Kobiety są odpowiedzialne za prowadzenie domu, wychowanie dzieci i wspieranie emocjonalne rodziny. Ich rola jest jednak coraz bardziej zróżnicowana w miastach, gdzie kobiety często podejmują pracę zawodową.
- **Rola synów:** Synowie są postrzegani jako przyszli żywiele rodziny i są zachęceni do nauki oraz pracy, która przyniesie korzyści rodzinie.
- **Rola córek:** Córki są wychowywane z myślą o ich przyszłej roli jako żon i matek, chociaż w miastach kobiety coraz częściej mają możliwość rozwijania kariery zawodowej.

W dużych miastach, takich jak Bagdad czy Basra, coraz więcej rodzin składa się tylko z rodziców i dzieci. Ten model staje się bardziej powszechny w wyniku urbanizacji i zmieniającego się stylu życia. Tego typu komórki rodzinne często mają ograniczone wsparcie od innych członków rodziny, co może zwiększać obciążenie emocjonalne i finansowe.

W irackiej kulturze rodzina działa jako kolektyw, gdzie dobro rodziny jest ważniejsze niż indywidualne potrzeby. Decyzje, takie jak małżeństwo czy edukacja, są często podejmowane wspólnie z uwzględnieniem interesu całej rodziny.

Aranżowane małżeństwa są nadal powszechne, szczególnie w społecznościach wiejskich i tradycyjnych. Rodziny odgrywają kluczową rolę w wyborze partnerów, kierując się kryteriami społecznymi, religijnymi i ekonomicznymi. Młodsze pokolenia w miastach coraz częściej decydują się na małżeństwa z miłości, ale nadal poszukują akceptacji i wsparcia z tradycyjnym błogosławieństwem rodziny.

- **Solidarność międzypokoleniowa:** Mimo zmian społecznych, rodziny w Iraku wciąż cechuje silna solidarność i wzajemne wsparcie.
- **Rola dziadków:** Dziadkowie pełnią kluczową funkcję w wychowywaniu dzieci i przekazywaniu tradycji.
- **Kolektywizm:** Iracka rodzina jest silnie zorientowana na dobro wspólne, co kształtuje podejście do życia i relacje między członkami rodziny.

Struktura rodziny w Iraku pozostaje głęboko zakorzeniona w tradycji, zdominowana przez model wielopokoleniowy i patriarchalny. Rodzina pełni funkcję głównego źródła wsparcia emocjonalnego, materialnego i społecznego. Wpływ urbanizacji, globalizacji i konfliktów powodują jednak zmiany, szczególnie w dużych miastach, gdzie wzrasta liczba rodzin nuklearnych i rośnie rola kobiet w życiu publicznym. Mimo tych zmian, iracka rodzina nadal jest fundamentem społeczeństwa, kształtującym jego tożsamość i wartości.

Wpływ relacji rodzinnych na wrażliwości psychologiczne

a) Rodzina jako źródło wsparcia emocjonalnego

- **Stabilność w niestabilnym świecie:** W kraju dotkniętym wojnami i kryzysami ekonomicznymi rodzina często jest jedynym stałym elementem życia Irakijczyków. Wspólne przeżywanie trudności wzmacnia więzi emocjonalne i daje poczucie bezpieczeństwa.
- **Dzielenie ciężarów:** W tradycyjnych rodzinach wielopokoleniowych obowiązki są rozdzielane między członków rodziny, co zmniejsza obciążenie jednostki.

b) Ochrona przed izolacją społeczną

- **Przynależność i tożsamość:** W silnie kolektywistycznej kulturze irackiej rodzina zapewnia jednostce poczucie przynależności, co jest istotną wrażliwością.
- **Wsparcie w żałobie:** W społeczeństwie, które doświadczyło wielu konfliktów, rodziny wspierają się w procesie przeżywania żałoby i radzenia sobie z utratą bliskich.

c) Mechanizm radzenia sobie z traumą

- **Praktyki kulturowe i duchowe:** W rodzinach wspólne praktyki religijne, takie jak modlitwy czy obchodzenie świąt, pomagają w radzeniu sobie z traumą wojenną i trudnościami życia codziennego.
- **Tradycyjne rytuały:** Tradycje rodzinne i obrzędy pomagają w odbudowie poczucia normalności po doświadczeniu chaosu.

Stymulujący wpływ relacji rodzinnych na wrażliwości psychologiczne

a) Presja społeczna

- **Tradycyjne role płciowe:** Kobiety często czują się przytłoczone oczekiwaniami związanymi z ich rolą jako opiekunek domowego ogniska, podczas gdy mężczyźni są pod presją, by być żywicielami rodziny, nawet w obliczu kryzysu gospodarczego.
- **Oczekiwania wobec młodzieży:** Młodzi Irakijczycy często odczuwają presję, by spełniać rodzinne oczekiwania dotyczące edukacji, kariery czy małżeństwa, co może prowadzić do konfliktów wewnętrznych i frustracji.

b) Rozpad więzi rodzinnych

- **Migracje i przesiedlenia:** Konflikty i kryzysy ekonomiczne doprowadziły do rozdzielania wielu rodzin. Rozłąka z bliskimi prowadzi do poczucia osamotnienia, wyobcowania i braku wsparcia emocjonalnego.
- **Śmierć członków rodziny:** Strata bliskich w wyniku wojen i przemocy sekciarskiej pozostawia głębokie rany psychiczne, często prowadząc do depresji i zespołu stresu pourazowego (PTSD).

c) Konflikty międzypokoleniowe

- **Zmiany w stylu życia:** Młodsze pokolenia, szczególnie w miastach, dążą do większej autonomii i nowoczesnego stylu życia, co bywa źródłem konfliktów z bardziej konserwatywnymi starszymi członkami rodziny.
- **Brak zrozumienia:** Starsze pokolenia często postrzegają zmieniające się wartości jako zagrożenie dla tradycyjnych norm, co może prowadzić do napięć i stresu w rodzinach oraz tworzy wrażli

d) Przemoc domowa

- **Wpływ stresu ekonomicznego i traum wojennych:** Wysokie napięcie spowodowane ubóstwem, bezrobociem i PTSD może prowadzić do przemocy w rodzinach, co negatywnie wpływa na psychikę wszystkich jej członków, zwłaszcza dzieci.
- **Stygmatyzacja problemów rodzinnych:** W kulturze irackiej konflikty rodzinne i przemoc domowa są często traktowane jako sprawa prywatna, co utrudnia ofiarom uzyskanie pomocy.

4.3 Migracja i problemy z uchodźcami w Iraku: Wpływ na wrażliwości psychologiczne

Od dekad Irak zmaga się z przymusowymi migracjami i problemami uchodźczymi, które są wynikiem wieloletnich konfliktów zbrojnych, napięć religijnych i destabilizacji politycznej. Skutki przymusowych przesiedleń dotyczą nie tylko materialnych aspektów życia Irakijczyków, ale także ich odporności psychologicznej i emocjonalnej. Szczególnie dzieci i młodzież są narażone na długotrwałe konsekwencje traumatycznych doświadczeń.

Migracja wewnętrzna i zagraniczna

Migracja wewnętrzna

Migracja wewnętrzna w Iraku stanowi istotny problem humanitarny, będący wynikiem wieloletnich konfliktów zbrojnych, prześladowań oraz niestabilności politycznej. Od lat 60. XX wieku kraj ten doświadczał licznych przesiedleń, które nasiliły się po inwazji w 2003 roku oraz podczas walk z Państwem Islamskim w latach 2014–2017.

- **Lata 2006–2009:** Po zamachu na meczet Al-Askari w Samarrze w 2006 roku, nasilające się konflikty sektariańskie doprowadziły do przesiedlenia około 1,5 miliona Irakijczyków, co zwiększyło łączną liczbę wewnętrznie przesiedlonych osób do około 2,7 miliona.
- **Lata 2014–2017:** Ekspansja Państwa Islamskiego spowodowała masowe migracje ludności. W szczytowym momencie, w marcu 2016 roku, liczba wewnętrznie przesiedlonych osób osiągnęła 3,4 miliona.
- **Płeć i wiek:** Ponad 80% przesiedleńców stanowią kobiety i dzieci. Wiele z tych kobiet to osoby samotne lub bez opieki, a znaczny odsetek stanowią osoby starsze.
- **Podziały etniczne i religijne:** Około 58% przesiedleńców to Arabowie sunniccy, 29% to Arabowie szyicy, a pozostałe 13% to mniejszości, takie jak Szabakowie, chrześcijanie czy Ormianie.

Regiony dotknięte przesiedleniami:

- **Bagdad:** Około 60% przesiedleńców pochodzi z Bagdadu, a miasto to gości około 40% całej przesiedlonej populacji. Konflikty sektariańskie doprowadziły do homogenizacji dzielnic pod względem etnicznym i religijnym.
- **Północny Irak:** Kryzys w Mosulu oraz prowincjach Niniwa i Dohuk spowodował masowe przesiedlenia, zarówno wewnętrzne, jak i do Regionu Kurdystanu.

Barriere powrotu do domów:

- **Bezpieczeństwo:** Mimo spadku intensywności konfliktów, utrzymujące się zagrożenia, takie jak zamachy bombowe czy porwania, zniechęcają przesiedleńców do powrotu.
- **Warunki życia:** Wielu przesiedleńców straciło swoje domy lub są one zajęte przez innych. Brak dostępu do podstawowych usług, takich jak woda, elektryczność czy opieka zdrowotna, dodatkowo utrudnia powrót.
- **Spory własnościowe:** Nerozwiazane konflikty dotyczące własności ziemi i nieruchomości stanowią istotną przeszkodę w procesie reintegracji przesiedleńców.
- **Migracja wewnętrzna w Iraku** pozostaje poważnym czynnikiem wrażliwości psychologicznych ukierunkowanych polaryzację, integrację, kształtowania odpowiedzialności zastępczej, destabilizacyjnej.
- **Problemy humanitarne:** Przesiedleńcy często żyją w trudnych warunkach, z ograniczonym dostępem do podstawowych usług, takich jak opieka zdrowotna, edukacja czy czysta woda.
- **Obciążenie dla społeczności przyjmujących:** Napływ dużej liczby IDP może prowadzić do napięć społecznych i ekonomicznych w regionach, które ich przyjmują.
- **Długotrwałe skutki psychologiczne:** negatywne doświadczenia związane z przymusową emigracją.

Migracja zagraniczna

Irak zmaga się z problemem imigracji zewnętrznej, będąc zarówno krajem docelowym, jak i tranzytowym dla migrantów z regionu Bliskiego Wschodu. Konflikty zbrojne, niestabilność polityczna oraz ograniczone możliwości gospodarcze sprawiły, że Irak przyciąga różne grupy migrantów, w tym uchodźców i poszukiwaczy lepszych warunków życia. Jednocześnie kraj mierzy się z trudnościami w zarządzaniu migracją oraz integracją obcokrajowców. Polaryzacja i negatywne relacje, w tym konkurencyjność o zasoby, są czynnikiem wrażliwości psychologicznej. Problem imigracji zewnętrznej wykracza poza kwestie logistyczne i administracyjne, wpływając na gospodarkę, społeczeństwo oraz bezpieczeństwo państwa kształtując kompleksowo wrażliwość psychologiczną na tym kierunku.

Irak jest celem migracji z regionu, szczególnie z krajów takich jak Syria, Iran i Afganistan:

- **Uchodźcy syryjscy:** Konflikt w Syrii (od 2011 roku) doprowadził do napływu około 260 000 uchodźców do Iraku. Większość z nich znalazła schronienie w Regionie Kurdystanu, gdzie działają specjalne obozy, takie jak Domiz czy Gawilan.
- **Imigranci z Iranu:** Irak, zwłaszcza południowe prowincje, przyciąga imigrantów ekonomicznych z Iranu, poszukujących pracy w sektorze rolnictwa i budownictwa.
- **Migranci tranzytowi:** Irak leży na trasie migracji osób z Afganistanu i innych krajów Azji Środkowej, które próbują dotrzeć do Europy. Migranci ci często korzystają z nielegalnych tras, co zwiększa ryzyko związane z handlem ludźmi i przestępczością zorganizowaną.

Migranci w Iraku dzielą się na:

- **Uchodźców:** Osoby uciekające przed konfliktami i prześladowaniami, szukające ochrony w Iraku.
- **Imigrantów ekonomicznych z sąsiednich krajów,** dla których Irak jest szansą na poprawę warunków życia.
- **Migranci tranzytowi:** Osoby zmierzające do Europy, które traktują Irak jako przystanek na swojej drodze.

Problemy związane z imigracją zewnętrzną

Przeciążenie infrastruktury

Obozy dla uchodźców, szczególnie w Regionie Kurdystanu, stały się epicentrum problemów związanych z przeciążeniem infrastruktury. W wielu obozach dostęp do czystej wody jest ograniczony, co prowadzi do problemów sanitarnych i zdrowotnych. Raport UNHCR z 2022 roku wskazuje, że 43% mieszkańców obozów w Regionie Kurdystanu ma ograniczony dostęp do bieżącej wody. Tymczasowe schronienia, takie jak namioty i baraki, są przepełnione i często nieodpowiednie do długoterminowego zamieszkania. Przykładowo, w obozie Domiz na jedną rodzinę przypada mniej niż 10 m² przestrzeni mieszkalnej. Obozy często mają tylko podstawowe ośrodki medyczne, które nie są w stanie obsłużyć wszystkich potrzebujących. Przeludnienie i brak odpowiednich warunków sanitarnych sprzyjają rozprzestrzenianiu się chorób takich jak cholera i wirusowe zapalenie wątroby typu A.

Napływ migrantów zwiększa presję na lokalne zasoby, w tym na system edukacji i ochrony zdrowia. Miasta takie jak Erbil i Mosul borykają się z przeciążeniem swoich infrastruktur co generuje niechęć i frustracje lokalnych społeczności.

Konkurencja o zasoby

Imigranci ekonomiczni oraz uchodźcy często konkurują z lokalną ludnością o miejsca pracy, zwłaszcza w sektorze rolnictwa i budownictwa. Lokalne społeczności obawiają się, że ich szanse na zatrudnienie zostaną ograniczone przez napływ migrantów gotowych pracować za niższe stawki. Podobnie jak w innych krajach regiony kwestia migracji i jej odbiór jest czynnikiem kwalifikowanych do zastosowań wrażliwości psychologicznej.

Napływ uchodźców przeciąża systemy edukacyjne, opieki zdrowotnej i infrastrukturalne. W miastach takich jak Erbil czy Mosul brakuje miejsc w szkołach i szpitalach, co powoduje frustrację zarówno wśród lokalnej ludności, jak i migrantów. Oba czynniki sprzyjają prowokacji konfliktów.

Różnice kulturowe i religijne

Irak jest już głęboko podzielony pod względem etnicznym i religijnym. Napływ migrantów z różnych kultur i wyznań jeszcze bardziej komplikuje relacje społeczne. Na przykład uchodźcy syryjscy, którzy są głównie sunitami, często trafiają do regionów zdominowanych przez szyitów. Migranci często żyją w odizolowanych społecznościach, co utrudnia nawiązywanie relacji z lokalnymi mieszkańcami jak również sprzyja separacji informacyjnej.

Problemy z bezpieczeństwem

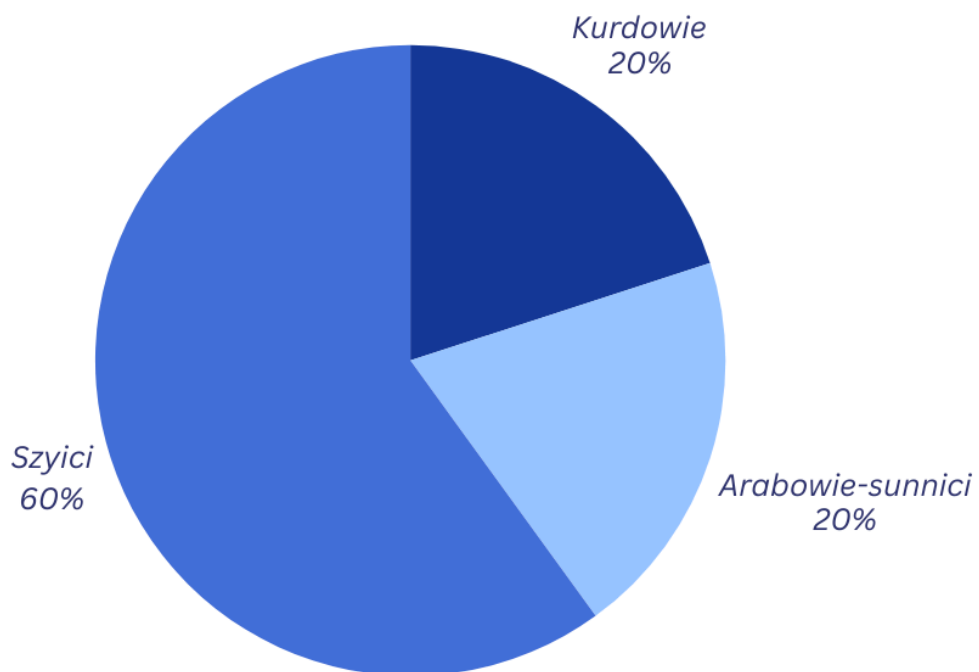
Migracja zewnętrzna w Iraku to zjawisko, które ma istotny wpływ na stabilność i bezpieczeństwo kraju. Irak, będący zarówno krajem docelowym, jak i tranzytowym dla migrantów, zmaga się z wyzwaniami związanymi z kontrolą granic, nielegalnym przepływem ludności oraz integracją uchodźców. Migranci z krajów takich jak Syria, Afganistan i Iran często korzystają z nielegalnych tras, aby przedostać się do lub przez Irak. Sieci przemytników kontrolujące szlaki migracyjne stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa granic. Według raportów UNHCR, w latach 2020–2023 odnotowano wzrost działalności przemytników na granicach z Turcją i Iranem. Migranci, zwłaszcza kobiety i dzieci, są narażeni na wykorzystywanie przez grupy przestępcze.

Słaba kontrola granic w Iraku umożliwia infiltrację przez członków grup terrorystycznych, takich jak Państwo Islamskie (ISIS), które próbują odrodzić swoje struktury w regionie a niektórzy migranci, pozbawieni środków do życia i wsparcia, stają się podatni na rekrutację przez grupy ekstremistyczne.

Napięcia etniczne i religijne

Migranci często różnią się od lokalnych społeczności pod względem etnicznym i religijnym, co prowadzi do napięć. Napływ uchodźców syryjskich (głównie sunitów) do regionów szyickich pogłębia już istniejące podziały religijne. Migracja zewnętrzna bywa wykorzystywana przez grupy polityczne jako narzędzie do wzmacniania retoryki podziałów i polaryzacji społecznej przenosząc kwestie wrażliwości psychologicznych wynikających z konsekwencji migracji na rynek wewnętrzny - polityczny - Iraku.

STRUKTURA ETNOSEKTARIAŃSKA

Wykres 4. Struktura etnosektariańska Iraku.

4.4 Struktura Religijna Iraku

Irak to kraj o bogatej historii i niezwykle złożonej strukturze religijnej i wspólnotowej. Od czasów starożytnych ziemie dzisiejszego Iraku były miejscem narodzin wielkich cywilizacji, takich jak Sumerowie, Babilończycy czy Asyryjczycy. Obecnie Irak charakteryzuje się mozaiką grup etnicznych, religijnych i kulturowych, co czyni go jednym z najbardziej zróżnicowanych państw Bliskiego Wschodu. Struktura religijna Iraku, złożona z różnorodnych grup wyznaniowych, ma głęboki wpływ na wrażliwości psychologiczne jego mieszkańców. W kraju, gdzie tożsamość religijna często przenika codzienne życie i relacje społeczne, zarówno konflikty między grupami, jak i ich wewnętrzna solidarność kształtują emocje, przekonania oraz sposób radzenia sobie z trudnościami. W artykule omówimy, jak specyficzne elementy tej struktury wpływają na psychologię jednostek i grup społecznych.

Irak jest zamieszkiwany przez wyznawców trzech głównych religii:

1. **Islam** – dominująca religia, dzieląca się na dwie główne gałęzie:
 - Sunnici (około 30–35% populacji),
 - Szyici (około 60–65% populacji, zdominowani w południowych regionach kraju).
2. **Chrześcijaństwo** – mniejszość religijna, obejmująca różne denominacje, takie jak Asyryjski Kościół Wschodu, Kościół Chaldejski czy Syryjski Kościół Prawosławny.
3. **Mniejsze wspólnoty religijne**, w tym:
 - Jazydzi,
 - Mandejczycy,
 - Żydzi (historycznie znacząca wspólnota, obecnie prawie nieobecna).

Religijna różnorodność Iraku

1. Okres starożytny: rozwój religii politeistycznych w Mezopotamii.
2. Islamizacja: po zdobyciu regionu przez Arabów w VII wieku n.e., islam stał się dominującą religią.
3. Okres osmański: różnorodność wspólnot pod kontrolą kalifatu osmańskiego.
4. Era kolonialna i nowoczesna: wzrost napięć między grupami religijnymi pod wpływem polityki kolonialnej oraz tworzenia państwa narodowego.

Wspólnotowość i relacje między grupami religijnymi czynnikiem stymulującym wrażliwość psychologiczną:

1. Szyici i Sunnici:
 - Konflikty wynikające z historycznych różnic doktrynalnych i politycznych.
 - Dysproporcje w dostępie do władzy, szczególnie widoczne w czasach Saddama Husajna, kiedy sunnici dominowali politycznie.
2. Mniejszości religijne:
 - Jazydzi jako ofiary prześladowań ze strony ISIS.
 - Chrześcijanie zmuszeni do emigracji z powodu przemocy i dyskryminacji.
3. Znaczenie wspólnot lokalnych:
 - W społecznościach wiejskich tożsamość plemienna i religijna odgrywa kluczową rolę.

Religijne i wspólnotowe obszary ryzyka

1. Konflikty sektariańskie: nasilone po inwazji USA w 2003 roku.
2. Ekstremizm religijny: działalność organizacji takich jak ISIS.
3. Emigracja mniejszości: spadek liczby chrześcijan i Jazydów.
4. Rola religii w polityce:
 - Szyicki islam stał się dominującą siłą polityczną po obaleniu Saddama Husajna.
 - Problemy związane z tworzeniem inkluzywnego rządu.

Współczesna historia Iraku obfituje w konflikty o podłożu religijnym. Na początku lat 2000 nastąpiła eskalacja napięć między szyitami i sunnitami, które doprowadziły do brutalnych starć i tragedii ludzkich. Takie doświadczenia często pozostawiły trwałe ślady w psychice i wrażliwości wynikającej z tożsamości religijnej. Choć konflikty rodzą cierpienie, religia w Iraku pełni także funkcję terapeutyczną. Rytuály, takie jak obchody Aszury w społecznościach szyickich, umożliwiają przeżywanie żalu w sposób wspólnotowy, co działa oczyszczająco na emocje. Pielgrzymki do miejsc świętych, takich jak Karbala czy Nadżaf, pomagają ludziom odnaleźć duchowe ukojenie i siłę do dalszego życia. Modlitwa i społeczna rola religii pomagają również w budowaniu poczucia wspólnoty, co zmniejsza uczucie osamotnienia i pomaga w radzeniu sobie z traumą oraz ma potencjał mitygacji wrażliwości budowanych na polaryzacji religijnej.

W Iraku religia i polityka są nierozzerwalnie związane. Polityczna marginalizacja sunnitów po upadku Saddama Husajna wywołała frustrację i poczucie niesprawiedliwości. Skrajna polaryzacja między grupami religijnymi często rodzi brak zaufania i wzajemną wrogość, które odbijają się na psychologii społeczeństwa i jego wrażliwości na ekstremizmy.

W Iraku religia stanowi jeden z najważniejszych filarów tożsamości społecznej. Jej znaczenie przejawia się w poczuciu przynależności. Członkowie grup religijnych, takich jak szyici, sunnici, jazydzi czy chrześcijanie, odczuwają silną więź ze swoją wspólnotą, która daje im poczucie bezpieczeństwa i wsparcia. Silna przynależność generuje wrażliwości psychologiczne: Mniejszości religijne, np. jazydzi czy chrześcijanie, które doświadczyły przemocy i prześladowań, często zmagają się z traumą, niskim poczuciem własnej wartości i wykluczeniem co daje pole do zastosowań działań o charakterze inspiracyjnym.

Liderzy religijni (wybrane aspekty)

Liderzy religijni są nie tylko przewodnikami duchowymi, lecz także istotnymi graczami na arenie publicznej. Ich autorytet sięga daleko poza świątynie, wpływając na kształtowanie polityki, mediację w konfliktach i życie codzienne wiernych. Poniżej przedstawiono najważniejszych liderów religijnych Iraku i ich rolę w kraju.

Najważniejsi liderzy religijni w Iraku	
<p>Wielki Ajatollah Ali al-Sistani</p> <p>Grupa wyznaniowa: Szyici</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ali al-Sistani jest najwyższym autorytetem religijnym irackich szyitów (mardża). Jego siedziba znajduje się w Nadżafie, jednym z najświętszych miast szyickiego islamu. • Znany z pragmatycznego podejścia, unika bezpośredniego angażowania się w politykę, ale jego głos ma ogromny wpływ na decyzje rządu i społeczeństwa. • Odegrał kluczową rolę w uspokojeniu sytuacji po inwazji USA w 2003 roku, apelując o spokój i udział szyitów w procesach demokratycznych. • Wspierał ruchy reformatorskie, wzywając rząd do walki z korupcją i poprawy życia obywateli. • Jego stanowiska są szeroko respektowane zarówno w Iraku, jak i poza jego granicami.
<p>Muqtada al-Sadr</p> <p>Grupa wyznaniowa: Szyici</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Syn duchownego Mohammada Sadeqa al-Sadra, Muqtada al-Sadr to przywódca ruchu Sadrowców. • Znany z radykalizmu, prowadził milicję „Armia Mahdiego”, która była aktywna w czasie konfliktów po inwazji USA. • Obecnie angażuje się w politykę, prowadząc ruch o mieszanym charakterze religijno-politycznym, który domaga się reform i walki z korupcją. • Jego polityczna baza to głównie ubodzy mieszkańcy Bagdadu i południowych regionów Iraku.

<p>Przywódcy sunniccy:</p> <p>Polityczni: Mohammad al-Halbusi; Khamis al-Khanjar; Mahmud al-Maszhadani</p> <p>Religijni: Ahmed Hassana al-Taha; Mohsen Abdel Hamid; Ibrahim al-Naama; Muthana Harith al-Dari; Abdul Latif al-Hamim; Afif al-Din al-Gilani; Nehru al-Kasnazani</p> <p>Grupa wyznaniowa: Sunnici</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Po wojnie w 2003 roku sunnici stracili dominującą pozycję polityczną, co spowodowało fragmentację ich przywództwa. • Sunnińscy liderzy religijni, tacy jak duchowni z meczetu Umm al-Qura w Bagdadzie, odegrali ważną rolę w mediacji między grupami religijnymi oraz w nawoływaniu do pokojowego rozwiązywania konfliktów. • Przywódcy ci często muszą balansować między wymaganiami lokalnych wspólnot a naciskami grup zbrojnych i ruchów radykalnych. • Autorytet sunnickich liderów religijnych jest mniejszy i bardziej rozproszony (autorytet w ramach mniejszych grup), niż szyickiego przywództwa (hauzy i mardżajatu). Nie odgrywają oni także znaczącej roli politycznej.
<p>Duchowi przywódcy Jazydów</p> <p>Najważniejsza postać: Baba Sziech</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jazydzi, mniejszość religijna skoncentrowana w rejonie Sindżaru, zmagają się z prześladowaniami, szczególnie po ludobójstwie dokonanym przez ISIS. • Baba Sziech pełni funkcję zarówno duchowego przewodnika, jak i lidera wspierającego odbudowę wspólnoty po traumatycznych doświadczeniach. • Jego rolą jest utrzymywanie tradycji religijnych jazydów oraz budowanie dialogu z innymi grupami religijnymi.
<p>Kardynał Louis Raphaël Sako</p> <p>Grupa wyznaniowa: Chrześcijanie (Kościół Chaldejski)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Louis Raphaël Sako jest patriarchą Kościoła Chaldejskiego, największej wspólnoty chrześcijańskiej w Iraku. • Jego działania skupiają się na ochronie praw chrześcijan, którzy od dekad są zmuszani do emigracji z powodu konfliktów i prześladowań. • Aktywnie uczestniczy w dialogu międzyreligijnym, promując pokój i współpracę między różnymi grupami religijnymi.

Liderzy religijni Iraku to postacie o ogromnym autorytecie, którzy kształtują losy kraju na wielu płaszczyznach. Ich działania mają kluczowe znaczenie w promowaniu idei, funkcjonowania społeczności i ochronie tożsamości kulturowej oraz religijnej. W świecie pełnym napięć ich rola pozostaje kluczowa, zarówno dla wiernych, jak i politycznego wymiaru Iraku. Relacja pomiędzy duchownymi a społeczeństwem tworzy wrażliwość autorytarnego oddziaływania na wybrane grupy społeczne i religijne.

Wpływ norm religijnych na zachowania Irakijczyków

Normy religijne silnie przenikają życie codzienne, społeczne i polityczne. Religia nie jest jedynie kwestią duchową – stanowi podstawę struktury społecznej, kształtując zachowania, relacje międzyludzkie i podejmowanie decyzji. Poniżej omówiono kluczowe aspekty wpływu norm religijnych na zachowania Irakijczyków.

Religia jest jednym z najważniejszych filarów tożsamości w Iraku. Szyici, sunnici, jazydzi, chrześcijanie i inne grupy wyznaniowe definiują swoją przynależność społeczną i kulturową w oparciu o tradycje religijne. Normy religijne wpływają na:

- Tworzenie więzi społecznych: Członkowie wspólnot religijnych są silnie związani wspólnymi obrzędami, tradycjami i wartościami.
- Wykluczenie „innych”: Normy religijne, które podkreślają różnice doktrynalne, mogą prowadzić do podziałów i wykluczenia osób spoza danej grupy wyznaniowej.

Rola norm religijnych w rodzinie

Religia, głównie islam, wywiera dominujący wpływ na życie rodzinne w Iraku. Podział społeczeństwa na sunnitów i szyitów, choć różni się w szczegółach interpretacji, opiera się na wspólnych zasadach etycznych i moralnych, które odgrywają kluczową rolę w definiowaniu ról rodzinnych i dynamiki relacji.

- Hierarchiczna struktura rodziny: W tradycyjnych rodzinach irackich mężczyzna, jako głowa rodziny, ma odpowiedzialność za jej utrzymanie i ochronę, podczas gdy kobieta koncentruje się na wychowywaniu dzieci i zarządzaniu domem. Ten model jest silnie wspierany przez religijne nauki o podziale ról płciowych.
- Rola dzieci: Dzieci postrzegane są jako błogosławieństwo od Boga. Ich wychowanie odbywa się w duchu religijności, z naciskiem na poszanowanie starszych i przestrzeganie norm moralnych.

Małżeństwo w Iraku jest nie tylko kontraktem pomiędzy dwojgiem ludzi, ale także wydarzeniem o głębokim znaczeniu religijnym i społecznym.

1. Małżeństwo aranżowane: Choć aranżowane małżeństwa są coraz rzadziej praktykowane w dużych miastach, nadal są normą na obszarach wiejskich. Wartości religijne podkreślają rolę rodziny w wyborze odpowiedniego partnera, aby zapewnić zgodność pod względem wiary i tradycji.
2. Poligamia: Dozwolona przez islam, poligamia jest praktykowana w niektórych częściach Iraku, choć jej popularność spada w miastach. Warto jednak zaznaczyć, że religia nakłada na mężczyznę obowiązek traktowania wszystkich żon równo.

Rodzina w Iraku pozostaje kluczowym elementem społeczeństwa, mimo licznych wyzwań związanych z transformacją społeczną i polityczną. Religijne wartości nadal odgrywają centralną rolę w definiowaniu ról i obowiązków jej członków. Współczesne zmiany nie zmieniają jednak fundamentalnego znaczenia rodziny jako źródła wsparcia i tożsamości kulturowej.

Religijne święta i rytuały jako regulacja zachowań

Święta religijne i rytuały wyznaczają rytm życia Irakijczyków. Święta religijne i rytuały są głęboko zakorzenione w tradycjach islamskich, które odgrywają kluczową rolę w życiu społecznym i indywidualnym. Wartości te nie tylko kształtują więzi wspólnotowe, ale również wpływają na psychologiczną wrażliwość mieszkańców., oddziałują na emocjonalną i społeczną świadomość jednostek, ich poczucie tożsamości oraz zdolność do działania.

Religijne święta i rytuały w Iraku:

- **Ramadan i Eid al-Fitr**

Ramadan, miesiąc postu, jest jednym z najważniejszych wydarzeń religijnych. Praktyki związane z postem, codzienne iftary (wieczorne posiłki po zakończeniu postu) oraz modlitwy tarawih mają silny wymiar duchowy i społeczny. Święto Eid al-Fitr kończy Ramadan, przynosząc radość i ulgę po miesiącu wyrzeczeń.

- **Ashura**

Ashura, szczególnie istotna dla szyitów, upamiętnia męczeńską śmierć imama Husajna w bitwie pod Karbalą. W ramach tego święta organizowane są procesje i rytualne lamentacje. Udział w uroczystościach Ashury często wzbudza silne emocje, takie jak żal, solidarność oraz poczucie sprawiedliwości. Rytualne ekspresję, np. recytowanie lamentów, mogą służyć jako forma psychologicznego oczyszczenia ale sprzyjają również radykalizacji postaw.

- **Eid al-Adha**

Święto Ofiarowania obchodzone jest na pamiątkę gotowości proroka Ibrahima do złożenia ofiary. Wiąże się z rytualnym składaniem zwierząt w ofierze, której część trafia do biednych.

- **Rytuały codziennego życia**

Modlitwa (salah), wspólne pielgrzymki (hajj) oraz recytacja Koranu to codzienne praktyki religijne, które kształtują duchowy i psychologiczny rozwój Irakijczyków.

Normy religijne w Iraku wpływają na postawy obywatelskie i polityczne. Wiele osób identyfikuje się z partiami politycznymi reprezentującymi ich grupę wyznaniową. Rekomendacje liderów religijnych odnośnie do wyborów czy decyzji politycznych często kształtują zachowania całych wspólnot. Radykalizacja postaw sprzyja działaniom ekstremistycznym. Terroryzm w Iraku jest złożonym zjawiskiem, którego korzenie sięgają głęboko w historii, polityce, religii i strukturach społecznych kraju. Jego narodziny i rozwój są wynikiem nałożenia się wielu czynników, od kolonialnej przeszłości po współczesne konflikty zbrojne.

4.5 Wpływ sytuacji gospodarczej i ekonomicznej na wrażliwości psychologiczne w Iraku

Irak, jako drugi co do wielkości producent ropy naftowej w OPEC, opiera swoją gospodarkę głównie na dochodach z eksportu tego surowca. W 2023 roku Produkt Krajowy Brutto (PKB) Iraku wyniósł 250,84 miliarda dolarów amerykańskich, co stanowiło około 0,24% światowej gospodarki. W 2024 roku Irak planował wyeksportować rekordowe 18 milionów ton oleju opałowego, co odpowiada około 380 tysiącom baryłek dziennie. Dla porównania, w 2023 roku eksport wyniósł 14 milionów ton. Ten wzrost ma na celu zrekomensowanie stagnacji w produkcji ropy naftowej spowodowanej ograniczeniami wydobywczymi w ramach kwot OPEC+. Spadek cen ropy naftowej stanowi poważne wyzwanie dla finansów publicznych Iraku. Budżet na 2024 rok został ustalony na poziomie 211 bilionów dinarów (około 161 miliardów dolarów) z przewidywanym deficytem wynoszącym 64 biliony dinarów. Założono średnią cenę ropy na poziomie 70 dolarów za baryłkę, co jest niższą wartością w porównaniu z poprzednimi latami. W rezultacie rząd planuje zwiększyć dochody niezwiązane z ropą poprzez poprawę ścigalności podatków, aby zrekomensować potencjalne straty.

Międzynarodowy Fundusz Walutowy prognozuje, że obecna ekspansja fiskalna przyczyni się do wzrostu gospodarczego w 2024 roku. Jednakże może to również prowadzić do pogorszenia bilansów fiskalnych i zewnętrznych oraz zwiększenia podatności Iraku na wahania cen ropy naftowej.

Gospodarka Iraku stoi przed znacznymi wyzwaniami, głównie z powodu zależności od sektora naftowego i wahań cen surowców. Niemniej jednak, poprzez dywersyfikację gospodarki, inwestycje w infrastrukturę oraz reformy fiskalne, kraj dąży do stabilizacji i zrównoważonego rozwoju w nadchodzących latach.

Sektor pozanaftowy jest niedoinwestowany, co sprawia, że gospodarka jest wyjątkowo wrażliwa na zmiany na rynkach surowców. Brak rozwoju przemysłu i sektora usług utrudnia tworzenie nowych miejsc pracy. Irak zajmuje jedno z najniższych miejsc w światowych rankingach przejrzystości. Korupcja w administracji publicznej i sektorze energetycznym pochłania ogromne środki, które mogłyby zostać przeznaczone na rozwój gospodarki i infrastruktury.

Wpływ sytuacji gospodarczej na wrażliwości psychologiczne

Irak od lat zmaga się z głębokimi problemami społecznymi, które są zarówno przyczyną, jak i skutkiem trwającego kryzysu. Napięcia religijne, brak dostępu do podstawowych usług, wysoka stopa bezrobocia i rozległa korupcja tworzą skomplikowaną sieć wyzwań, które istotnie wpływają na kondycję i uwarunkowania wrażliwości psychologicznych Irakijczyków.

1. Wysoka stopa bezrobocia

Oficjalna stopa bezrobocia w Iraku wynosi około 16%, a wśród młodych ludzi sięga nawet 40%. Rynek pracy jest zależny od sektora publicznego, który nie jest w stanie wchłonąć nowych pracowników. Brak możliwości zatrudnienia prowadzi do frustracji społecznej i wzrostu napięć politycznych.

2. Pogłębiająca się bieda

Według raportów ONZ około 25% populacji Iraku żyje poniżej granicy ubóstwa. Nierówny dostęp do zasobów i usług pogłębia różnice między regionami, szczególnie między miastami a obszarami wiejskimi.

Ograniczenia w dostępie do podstawowych usług

1. Kryzys edukacyjny

- System edukacji w Iraku cierpi z powodu niedofinansowania, zniszczeń infrastrukturalnych i braku wykwalifikowanych nauczycieli.
- Wskaźniki analfabetyzmu są szczególnie wysokie w regionach wiejskich, co ogranicza możliwości rozwoju młodych ludzi.

2. Niedobór opieki zdrowotnej

- Publiczny system opieki zdrowotnej jest w stanie kryzysu z powodu braku środków, niedoboru personelu i zniszczeń infrastrukturalnych.
- Choroby zakaźne, takie jak cholera, są nadal powszechne w niektórych regionach, a dostęp do specjalistycznej opieki medycznej jest znacznie ograniczony.

3. Niedobór wody i energii

- Irak zmaga się z kryzysem wodnym, spowodowanym zmianami klimatu, nadmiernym zużyciem zasobów i napięciami z sąsiednimi krajami.
- System energetyczny jest niestabilny, co prowadzi do częstych przerw w dostawach prądu, zwłaszcza podczas letnich upałów.

Korupcja i nieskuteczność administracji

- Irak znajduje się na jednym z najniższych miejsc w rankingach przejrzystości, co odzwierciedla rozległość problemu korupcji.
- Korupcja w sektorze publicznym ogranicza dostęp do zasobów, usług i możliwości zatrudnienia przez Irakijczyków. Niska dostępność pracy tworzy wrażliwości zarówno na tle ekonomicznym jak i społecznym czy religijnym. Sprzyja polaryzacji i inspirowaniu ekstremizmu. Frustracja wynikająca z bezrobocia, biedy i braku perspektyw powoduje wzrost napięć i poczucia beznadziei.

Rząd nie jest w stanie efektywnie reagować na potrzeby obywateli z powodu braku stabilności politycznej i zróżnicowanych interesów grup etnicznych i religijnych. Wielu Irakijczyków szuka lepszych warunków życia za granicą, co prowadzi do odpływu wykwalifikowanej siły roboczej i pogłębia kryzys w kraju.

W ostatnich latach Irakijczycy coraz częściej wychodzą na ulice, protestując przeciwko korupcji, niesprawiedliwości i brakom w usługach publicznych. Protesty są często tłumione siłą, co zwiększa nieufność wobec władz i poczucie bezsilności w społeczeństwie.

Ubóstwo a wrażliwości psychologiczne

1. Stres i niepewność

Brak stabilności ekonomicznej: Wysokie bezrobocie i niskie dochody powodują stałe uczucie niepewności o przyszłość. Rodziny żyjące na granicy ubóstwa często zmagają się z brakiem podstawowych zasobów, takich jak żywność, woda czy opieka medyczna, co zwiększa stres i lęk.

Niezaspokojone potrzeby podstawowe: Niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb, takich jak wyżywienie, mieszkanie czy edukacja dzieci, prowadzi do poczucia bezsilności i frustracji. Stres związany z codziennym przetrwaniem powoduje zmęczenie emocjonalne, co obniża zdolność do podejmowania decyzji i radzenia sobie z trudnościami.

2. Poczucie wstydu i stygmatyzacja

Utrata godności: W kulturze, w której silnie podkreśla się wartość rodziny i zdolność do zapewnienia jej godziwego życia, bieda często prowadzi do poczucia wstydu i utraty godności. Mężczyźni, będący tradycyjnie odpowiedzialni za utrzymanie rodziny, szczególnie dotkliwie odczuwają skutki ubóstwa, co wpływa na ich samoocenę i rolę społeczną.

Marginalizacja społeczna: Osoby żyjące w biedzie często są stygmatyzowane jako nieudolne lub leniwe, co pogłębia ich izolację społeczną. Marginalizacja prowadzi do poczucia bycia „gorszym” i wykluczeniem ze społeczeństwa.

3. Wpływ na dzieci i młodzież

Ograniczone możliwości edukacyjne: Dzieci z biednych rodzin często nie mają dostępu do odpowiedniej edukacji, co ogranicza ich możliwości rozwoju i szansę na lepszą przyszłość. Brak perspektyw wpływa na ich samoocenę i może prowadzić do poczucia beznadziei.

Dzieci żyjące w biedzie są bardziej narażone na przemoc domową, wykorzystywanie i pracę dziecięcą, co wpływa na ich rozwój psychiczny. Chroniczny brak bezpieczeństwa i stabilności zwiększa ryzyko rozwoju zaburzeń psychicznych, takich jak lęk czy depresja oraz sprzyja radykalizacji postaw.

4. Narastająca frustracja

Ubóstwo Irakijczyków powoduje frustrację i gniew, które często przenoszone są na relacje międzyludzkie, zarówno w rodzinie, jak i w społeczności. Zwiększone napięcia w biednych społecznościach mogą prowadzić do konfliktów, przemocy i rozpadu więzi społecznych.

W latach 2010–2015 odnotowano około 3 000 zgonów kobiet w wyniku przemocy domowej w irackim Kurdystanie. W 2015 roku co najmniej 125 kobiet w sześciu miastach tego regionu popełniło samobójstwo poprzez samospalenie. Wskaźniki przemocy wobec kobiet, samobójstw i zabójstw kobiet w irackim Kurdystanie gwałtownie wzrosły między 2014 a 2015 rokiem.

W 2015 roku prawie 200 kobiet zostało podpalonych przez inne osoby w tym regionie. Ponadto 44% zamężnych kobiet zgłosiło, że były bite przez mężów w przypadku nieposłuszeństwa.

Należy zauważyć, że powyższe statystyki dotyczą głównie regionu Kurdystanu i nie odzwierciedlają sytuacji w całym Iraku. Brak ogólnokrajowych, systematycznych badań i raportów na temat przemocy domowej w Iraku utrudnia pełne zrozumienie i skuteczne oszacowanie tego problemu.

5. Czynniki ekonomiczne a wrażliwość psychologiczna

Ludzie żyjący w biedzie są bardziej podatni na manipulację polityczną i religijną, co prowadzi do wzrostu sektarianizmu i napięć międzygrupowych. Długotrwałe życie w biedzie prowadzi do chronicznego stresu, który zwiększa ryzyko wystąpienia depresji, zaburzeń lękowych i PTSD. Brak możliwości poprawy sytuacji materialnej prowadzi do poczucia beznadziei, które wpływa na całą społeczność. W takich warunkach często pojawia się rezygnacja z aktywności społecznej, a młodzi ludzie mogą szukać alternatywnych dróg, takich jak radykalizacja czy emigracja. Radykalizacja znacznie ułatwia proces manipulacji postrzeganiem jak również stwarza szerokie możliwości dezinformowania.

Mechanizmy Obronne

1. **Solidarność Społeczna:** W wielu społecznościach bieda prowadzi do wzrostu solidarności i wzajemnej pomocy, co może działać jako mechanizm ochronny przed izolacją. Rodziny i sąsiedzi często wspierają się w trudnych sytuacjach, co wzmacnia więzi społeczne.
2. **Religia jako Źródło Nadziei:** Dla wielu Irakijczyków religia oferuje pocieszenie i nadzieję w obliczu trudności materialnych, co może łagodzić negatywne skutki psychologiczne biedy.

Bieda w Iraku ma głęboki i wielowymiarowy wpływ na wrażliwość psychologiczną jego mieszkańców. Skutki ubóstwa, takie jak chroniczny stres, poczucie wstydu i brak perspektyw, pogarszają jakość życia i prowadzą do problemów zdrowotnych oraz społecznych. Jednocześnie, w obliczu tych trudności, Irakijczycy często znajdują wsparcie w solidarności społecznej i wierze religijnej, co pomaga im radzić sobie z wyzwaniami.

4.6 Przestępczość w Iraku i jej wpływ na wrażliwości psychologiczne

Irak od dekad zmaga się z wysokim poziomem przestępczości, będącej wynikiem konfliktów zbrojnych, niestabilności politycznej i trudności gospodarczych. Przestępczość dotyka różnych aspektów życia społeczeństwa – od przemocy fizycznej po przestępstwa finansowe – i ma istotny wpływ na psychologię obywateli, zwiększając poczucie niepewności, stres i brak zaufania w relacjach społecznych.

Przestępczość w Iraku jest głęboko zakorzeniona w skomplikowanym tle politycznym, społecznym i gospodarczym kraju. Jej różnorodne formy, od przemocy domowej po działalność zorganizowanych grup przestępczych i terrorystycznych, mają poważne konsekwencje dla psychologii jednostek i całego społeczeństwa. Poniżej przedstawiono szczegółową analizę rodzajów przestępczości w Iraku oraz ich wpływu na wrażliwości psychologiczne Irakijczyków.

Rodzaje przestępczości w Iraku

1. Przestępczość zorganizowana

Grupy zorganizowane zajmują się handlem ludźmi, narkotykami, bronią i ropą naftową. Akty przemocy, takie jak porwania i wymuszenia, są powszechne a przestępczość zorganizowana często współpracuje z elementami politycznymi, co zwiększa bezkarność sprawców.

- **Nieufność społeczna:** Działalność tych grup osłabia zaufanie do lokalnych władz i instytucji.

2. Terroryzm

Terroryzm, zwłaszcza działalność ISIS, był kluczowym czynnikiem destabilizującym Irak. Ataki terrorystyczne, takie jak zamachy bombowe czy masowe porwania, sieją strach wśród ludności cywilnej. ISIS (Islamic State of Iraq and Syria, Państwo Islamskie) to ekstremistyczna sunnicka organizacja terrorystyczna, która odegrała znaczącą rolę w destabilizacji Iraku i regionu Bliskiego Wschodu. Organizacja powstała jako rozwinięcie Al-Kaidy w Iraku (AQI) i zyskała światową uwagę w 2014 roku, kiedy ogłosiła utworzenie samozwańczego kalifatu na zajętych terytoriach w Iraku i Syrii. ISIS stosowało brutalne metody, w tym masowe egzekucje, tortury, porwania i zamachy bombowe. Przeprowadziło ataki terrorystyczne na ludność cywilną, wojsko i infrastrukturę, szerząc strach i chaos. Główne źródła finansowania ISIS obejmowały: Handel ropą naftową z zajętych pól naftowych, przemyt, wymuszenia i podatki nakładane na mieszkańców zajętych terytoriów, handel ludźmi i artefaktami archeologicznymi. Choć kalifat ISIS został zniszczony, organizacja nadal stanowi zagrożenie. Grupy powiązane z ISIS przeprowadzają ataki na siły bezpieczeństwa i ludność cywilną w północnym i zachodnim Iraku. ISIS nadal rekrutuje nowych członków w Iraku i za granicą, wykorzystując luki w bezpieczeństwie i frustrację społeczną.

- **Wpływ na psychologię:** Chroniczny stres. Stała obecność zagrożenia sprawia, że Irakijczycy żyją w poczuciu niepewności i lęku.
- **Trauma dzieci:** Dzieci, które doświadczyły przemocy lub utraty bliskich, mają trudności z adaptacją i wykazują objawy depresji i lęku.

3. Przemoc domowa i przestępczość seksualna

Wysoki poziom przemocy domowej, szczególnie wobec kobiet, pozostaje istotnym problemem społecznym. Wiele przypadków przemocy seksualnej jest ukrywanych z powodu kulturowych norm i braku wsparcia prawnego.

- **Trauma kobiet:** Ofiary przemocy domowej cierpią na depresję, niską samoocenę i brak poczucia bezpieczeństwa.
- **Przemoc wobec dzieci:** Świadkowie przemocy w rodzinie często rozwijają negatywne wzorce zachowań, które mogą prowadzić do agresji.

4. Korupcja

Korupcja w sektorze publicznym osłabia instytucje państwowe i blokuje dostęp obywateli do zasobów. Marnotrawstwo środków publicznych skutkuje brakiem podstawowych usług, takich jak edukacja czy opieka zdrowotna.

- **Frustracja społeczna:** Obywatele tracą zaufanie do państwa, co zwiększa poczucie beznadziei.
- **Alienacja społeczna:** Brak przejrzystości w działaniach władzy prowadzi do wycofania się ludzi z życia publicznego.

5. Kradzieże i przestępstwa uliczne

Kradzieże, rozboje i przemoc uliczna są szczególnie częste w miastach takich jak Bagdad. Ubóstwo i brak zatrudnienia są głównymi czynnikami napędzającymi tę formę przestępczości.

- **Poczucie zagrożenia:** Codzienne życie staje się trudne w warunkach powszechnego braku bezpieczeństwa.
- **Zmiana stylu życia:** Ludzie unikają publicznych miejsc, co ogranicza ich aktywność społeczną.

Psychologiczne skutki przestępczości

Chroniczny stres i lęk: Przystępczość, zwłaszcza o charakterze zorganizowanym i terrorystycznym, prowadzi do poczucia ciągłego zagrożenia. Wielu mieszkańców Iraku doświadcza problemów zdrowia psychicznego, takich jak zaburzenia lękowe i depresja.

Osoby, które były świadkami przemocy lub same stały się ofiarami, cierpią na PTSD. Długotrwała ekspozycja na stres wojenny i przestępczość prowadzi do problemów z funkcjonowaniem społecznym i emocjonalnym. Zaufanie między obywatelami maleje, co prowadzi do izolacji i dezintegracji społecznej oraz generuje wzrost przemocy i frustracji w relacjach rodzinnych i sąsiedzkich.

Bezkarny charakter przestępczości i korupcji podważa wiarę w sprawiedliwość i państwo prawa. Obywatele stają się bardziej podatni na manipulację przez grupy ekstremistyczne, które obiecują rozwiązania poza systemem państwowym.

Psychologiczne koszty przestępczości dla dzieci

Dzieci dorastające w atmosferze przemocy często wykazują objawy depresji, lęku i problemów w szkole. Wysoki poziom agresji i brak odpowiednich wzorców zachowań prowadzą do powielania negatywnych schematów. Młodzież z ubogich i zagrożonych przestępczością środowisk jest łatwym celem dla grup terrorystycznych i przestępczych. Brak edukacji i perspektyw życiowych sprawia, że część młodych ludzi widzi przestępczość jako jedyną drogę do przetrwania.

Przestępczość w Iraku ma głęboki wpływ na wrażliwość psychologiczną jego mieszkańców, prowadząc do chronicznego stresu, traumy i dezintegracji społecznej. Aby ograniczyć te skutki, konieczne są zintegrowane działania obejmujące reformy polityczne, wsparcie psychologiczne i inicjatywy edukacyjne. Tylko w ten sposób Irak może odbudować poczucie bezpieczeństwa i zaufania społecznego, które są fundamentem stabilnego społeczeństwa.

4.7 Postrzeganie administracji oraz struktur bezpieczeństwa Iraku a wrażliwości psychologiczne

Historyczny kontekst administracji Iraku: Irak przeszedł przez kilka dramatycznych etapów, w tym rządy dyktatorskie, inwazję koalicji międzynarodowej, okres wojny domowej oraz walki z Państwem Islamskim. Te doświadczenia wpłynęły na percepcję administracji jako niejednoznacznej i często obciążonej brakiem zaufania.

Zaufanie społeczne: Zaufanie do administracji i struktur bezpieczeństwa w Iraku jest niskie, co wynika z korupcji, niekompetencji i nieefektywności systemu. Dla wielu obywateli struktury bezpieczeństwa są symbolem represji, zamiast gwarantem stabilności. Podziały etniczne i religijne, takie jak te między sunnitami, szyitami i Kurdami, znacząco wpływają na postrzeganie administracji. Struktury bezpieczeństwa są często postrzegane jako narzędzie dominacji określonych grup politycznych nad innymi.

Percepcja bezpieczeństwa odnosi się do subiektywnego poczucia ochrony przed zagrożeniami ze strony czynników wewnętrznych i zewnętrznych. W Iraku jest ona szczególnie złożona, biorąc pod uwagę długą historię destabilizacji.

Główne źródła zagrożeń

- **Terroryzm:** Ataki organizacji takich jak Al-Kaida czy Państwo Islamskie wywołały powszechne poczucie zagrożenia.
- **Konflikty etniczne i religijne:** Podziały między sunnitami, szyitami i Kurdami wzmacniają napięcia i poczucie niepewności.
- **Korupcja i nieefektywność struktur bezpieczeństwa:** Brak profesjonalizmu w służbach ochrony potęguje brak zaufania.
- **Wpływ mediów na percepcję bezpieczeństwa:** Częste relacje medialne o aktach przemocy i braku stabilności przyczyniają się do utrwalania negatywnego obrazu sytuacji bezpieczeństwa.

Percepcja bezpieczeństwa a stres zbiorowy

Stres zbiorowy to zjawisko psychologiczne, które dotyka całe społeczeństwo, będące pod wpływem przedłużających się kryzysów, takich jak wojny, klęski żywiołowe lub kryzysy polityczne. W Iraku jest on efektem kumulacji traumatycznych doświadczeń. Ciągły brak poczucia bezpieczeństwa, spowodowany atakami terrorystycznymi czy niestabilnością polityczną i przestępczością, prowadzi do chronicznego stresu. Wrażliwości te oddziałują na sposób, w jaki obywatele postrzegają administrację i jej zdolność do ochrony obywateli. Liczne konflikty wzmocniły poczucie fragmentacji społecznej, co utrudnia budowę jednolitej tożsamości narodowej. Wrażliwości psychologiczne wpływają na to, jak różne grupy społeczne oceniają działania administracji oraz ich zdolność do podejmowania samodzielnych działań bez oglądania się na system bezpieczeństwa państwa. Strach o własne życie oraz

bezpieczeństwo bliskich prowadzi do izolacji społecznej, niechęci do współpracy z administracją i pogłębiającej się polaryzacji społecznej.

Psychologiczne mechanizmy postrzegania administracji

- **Mechanizm „my kontra oni”**
Podziały społeczne wzmacniają tendencje do kategoryzacji administracji jako obcej lub wrożej, szczególnie w regionach, które czują się marginalizowane.
- **Efekt traumy zbiorowej**
Długotrwałe konflikty, represje, przestępczość sprawiają, że społeczeństwo ma tendencję do projektowania negatywnych emocji na instytucje państwowe, niezależnie od rzeczywistej skuteczności ich działania.
- **Rola dezinformacji i propagandy**
Częste użycie propagandy przez różne grupy polityczne i militarne wpłynęło na polaryzację percepcji struktur bezpieczeństwa, co potęguje nieufność wobec administracji oraz tworzy warunki sprzyjające do dezorientacji.

Percepcja bezpieczeństwa i stres zbiorowy w Iraku są ze sobą ściśle powiązane. Brak poczucia bezpieczeństwa generuje stres, który z kolei wpływa na postrzeganie struktur bezpieczeństwa jako nieefektywnych.

Postrzeganie sił zbrojnych w Iraku i ich wpływ na wrażliwości psychologiczne

Siły zbrojne Iraku odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa narodowego i zwalczaniu zagrożeń, takich jak terroryzm i konflikty wewnętrzne. Jednak ich percepcja w społeczeństwie jest podzielona i często zależy od doświadczeń historycznych, przynależności etnicznej oraz regionu zamieszkania. W tym kontekście analiza postrzegania sił zbrojnych Iraku oraz ich wpływu na wrażliwości psychologiczne obywateli staje się szczególnie istotna

Zróżnicowane postrzeganie w zależności od regionu i grup etnicznych

- **Szyici:** W wielu przypadkach siły zbrojne są postrzegane przez szyicką większość jako narzędzie ochrony ich interesów, zwłaszcza od czasu obalenia reżimu Saddama Husajna.
- **Sunnici:** Dla sunnitów armia jest często postrzegana jako instrument represji, szczególnie po marginalizacji ich roli w życiu politycznym kraju po 2003 roku.
- **Kurdowie:** Dla Kurdów siły zbrojne rządu centralnego są nierzadko symbolem historycznej opresji, co zwiększa nieufność w regionie autonomicznym Kurdystanu.

Irackie siły zbrojne zostały zdyskredytowane w wyniku konfliktów wewnętrznych, porażek w wojnach zewnętrznych oraz udziału w represjach przeciwko własnemu społeczeństwu w czasach dyktatury Saddama Husajna. Po 2003 roku ich odbudowa była trudna, a liczne oskarżenia o korupcję, nepotyzm i niekompetencję dodatkowo podważyły ich autorytet. Sukcesy w zwalczaniu Państwa Islamskiego (ISIS) poprawiły wizerunek sił zbrojnych, szczególnie wśród osób, które doświadczyły bezpośrednich zagrożeń ze strony terroryzmu. Niemniej jednak, brutalne działania niektórych jednostek wojskowych, takie jak przemoc wobec ludności cywilnej, pozostają źródłem krytyki.

Mechanizmy postrzegania sił zbrojnych

- **Stereotypy i propaganda**

Polaryzacja społeczna oraz wykorzystanie propagandy przez różne grupy polityczne wpłynęły na sposób, w jaki społeczeństwo postrzega siły zbrojne. W niektórych regionach armia jest przedstawiana jako bohaterowie, w innych jako okupanci.

- **Rola liderów lokalnych i mediów**

Przekonania obywateli dotyczące sił zbrojnych są często kształtowane przez narracje promowane przez liderów religijnych, etnicznych oraz media. Negatywne relacje z jednostek wojskowych mogą wpływać na długotrwałe uprzedzenia.

- **Efekt osobistych doświadczeń**

Osoby, które bezpośrednio zetknęły się z pomocą ze strony wojska, mają tendencję do bardziej pozytywnej oceny. Z kolei ci, którzy doświadczyli przemocy lub strat z ich powodu, postrzegają siły zbrojne jako zagrożenie.

Wrażliwości psychologiczne generowane przez negatywne działania sił zbrojnych

- **Zespół stresu pourazowego (PTSD) u cywilów**

Częste starcia między siłami zbrojnymi a różnymi grupami zbrojnymi, zwłaszcza w miastach takich jak Mosul czy Bagdad, pozostawiły trwałe piętno psychologiczne na ludności cywilnej. Wielu obywateli, szczególnie dzieci, cierpi na PTSD z powodu doświadczeń wojennych.

- **Poczucie niepewności i strachu**

W regionach, gdzie siły zbrojne są obecne, mieszkańcy często czują się zagrożeni, zamiast chronieni. Szczególnie osoby z mniejszości etnicznych i religijnych obawiają się nadużyć władzy oraz represji.

- **Brak zaufania do instytucji państwowych**

Postrzeganie armii jako instytucji skorumpowanej i upolitycznionej prowadzi do alienacji społecznej i braku zaufania do państwa. To z kolei wpływa na poczucie bezsilności i wzrost stresu w społeczeństwie.

- **Wpływ traumy zbiorowej**

Przemoc związana z interwencjami wojskowymi, zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi, przyczyniła się do utrwalenia traumy zbiorowej, zwłaszcza wśród osób, które przeżyły brutalne operacje wojskowe lub były świadkami przestępstw wojennych.

Postrzeżanie Policji

Policja w Iraku pełni kluczową rolę w utrzymaniu porządku publicznego oraz zwalczaniu przestępczości, jednak jej wizerunek w społeczeństwie jest bardzo zróżnicowany i naznaczony wieloma wrażliwościami.

W Iraku policja jest postrzegana w różny sposób w zależności od regionu, grupy społecznej i doświadczeń lokalnych mieszkańców.

- **Mieszkańcy obszarów miejskich**

W miastach takich jak Bagdad, Mosul czy Basra policja jest często krytykowana za brak skuteczności, korupcję i niską zdolność do reagowania na przestępczość. Jednocześnie mieszkańcy oczekują od niej zapewnienia podstawowego bezpieczeństwa w warunkach niestabilności politycznej i społecznej.

- **Mieszkańcy regionów wiejskich**

Na terenach wiejskich, gdzie struktury państwowe są słabsze, policja jest często postrzegana jako marginalna instytucja. Ludzie częściej polegają na lokalnych liderach lub milicjach w rozwiązywaniu sporów.

- **Mniejszości etniczne i religijne**

Dla niektórych grup, takich jak sunnici czy Kurdowie, policja jest postrzegana jako narzędzie represji, szczególnie w regionach o napiętych relacjach z rządem centralnym. Wiele osób uważa, że funkcjonariusze działają w interesie dominujących grup politycznych.

Policja w Iraku boryka się z licznymi problemami, które utrudniają jej skuteczne działanie oraz budowanie pozytywnego wizerunku w społeczeństwie. Korupcja na różnych szczeblach jest powszechna i prowadzi do braku zaufania do funkcjonariuszy. Łapówki za unikanie odpowiedzialności są powszechne, co osłabia wizerunek policji jako uczciwej instytucji. Brak odpowiedniego szkolenia i wyposażenia sprawia, że wielu funkcjonariuszy nie radzi sobie z wyzwaniem, jakie niesie codzienna praca w niestabilnym kraju.

Policja w wielu przypadkach działa pod wpływem lokalnych liderów politycznych lub grup zbrojnych, co osłabia jej niezależność i zdolność do działania zgodnie z prawem. Niedobory sprzętu, słaba infrastruktura oraz ograniczone fundusze sprawiają, że wiele komisariatów nie jest w stanie zapewnić podstawowych usług.

Negatywne doświadczenia z policją mają poważne konsekwencje dla postrzegania tej instytucji i bezpieczeństwa w kraju.

- **Brak zaufania**

Dla wielu obywateli policja jest symbolem opresji, a nie ochrony. To sprawia, że mieszkańcy nie zgłaszają przestępstw ani nie współpracują z funkcjonariuszami.

- **Stres i niepewność**

Częste oskarżenia o brutalność policji oraz nadużycia władzy generują strach wśród obywateli, szczególnie w społecznościach marginalizowanych.

- **Fragmentacja społeczna**

Policja, która działa w interesie określonych grup etnicznych lub religijnych, przyczynia się do pogłębiania podziałów społecznych i etnicznych w Iraku.

Wrażliwości psychologiczne

1. Między traumą, wiarą a poszukiwaniem stabilizacji

Irak – kraj o bogatej historii, kolebka dawnych cywilizacji, dziś wciąż dźwiga brzemie długoletnich konfliktów, niestabilności gospodarczej oraz napięć etniczno-religijnych. Te trudne doświadczenia znajdują odzwierciedlenie nie tylko w infrastrukturze kraju czy kondycji politycznej, ale przede wszystkim w psychice jego mieszkańców. Irakijczycy mierzą się z wielowymiarowymi wrażliwościami psychologicznymi, które kształtują codzienne życie, relacje rodzinne i funkcjonowanie społeczeństwa. Punktem wyjścia do zrozumienia psychologicznych obciążeń Irakijczyków jest historia pełna brutalnych konfliktów – od wojny iracko-irańskiej, przez inwazję na Irak w 2003 roku, po walkę z Państwem Islamskim. Wieloletnie bombardowania, przesiedlenia, utrata bliskich oraz zagrożenie terrorystyczne sprawiły, że wiele osób zmagają się z zespołem stresu pourazowego (PTSD), depresją i chronicznym lękiem. Najmłodszy, dorastający w atmosferze niepewności i przemocy, noszą w sobie ślady traum, które przekładają się na trudności w nauce, zaburzenia komunikacyjne i problemy z nawiązywaniem relacji. Ta sytuacja generuje podatność na poczucie izolacji, agresję i wycofanie, a brak dostępu do profesjonalnego wsparcia psychologicznego potęguje kryzys zdrowia psychicznego.

2. Rodzina jako ostoja, ale i źródło napięć

W tradycyjnym społeczeństwie irackim rodzina stanowiła zawsze kluczowy punkt odniesienia – źródło wsparcia materialnego i emocjonalnego, gwarant stabilizacji w warunkach ciągłego zagrożenia. Dziś jednak migracje wewnętrzne oraz zewnętrzne rozbijają struktury rodzinne, osłabiając więzi i potęgując samotność oraz poczucie wyobcowania. Mimo to, wciąż wiele rodzin stara się pielęgnować tradycyjną wspólnotowość, przekazując sobie siłę do przetrwania. Rodzina bywa jednak również przestrzenią napięć – konflikty międzypokoleniowe, przemoc domowa i rozpad ról społecznych rodzą kolejne psychologiczne wrażliwości, szczególnie gdy presja ze strony starszych pokoleń czy brak perspektyw prowadzą do frustracji i konfliktów wewnątrz domów.

3. W cieniu religii i sektaryzmu

Religia, będąca ważnym filarem irackiej tożsamości, pełni rolę duchowego wsparcia i nadziei. Modlitwy, święta, pielgrzymki do miejsc kultu i wspólne obrzędy mogą łagodzić skutki traum, scalając wspólnotę i wzmacniając poczucie przynależności. Niestety, różnorodność wyznań – szyitów, sunnitów, chrześcijan czy Jazydów – w warunkach ciągłych napięć politycznych i ekonomicznych często staje się źródłem podziałów i konfliktów. Sektarianizm wzmacnia nieufność, poczucie zagrożenia, a tym samym potęguje wrażliwości psychologiczne, szczególnie tam, gdzie religia miesza się z polityką i walką o wpływy.

4. Cień niestabilnej gospodarki i korupcji

Niskie perspektywy ekonomiczne, wysokie bezrobocie oraz ubóstwo to kolejne czynniki kształtujące emocjonalną kondycję Irakijczyków. Młodzi ludzie, bez szans na stabilną pracę, tracą wiarę w przyszłość. Chroniczny brak bezpieczeństwa socjalnego prowadzi do frustracji i poczucia bezradności. Wielu marzy o emigracji, wierząc, że tylko poza granicami Iraku jest szansa na spokój i rozwój. Korupcja i nieskuteczność administracji sprawiają, że obywatele nie ufają władzom, a to dodatkowo pogłębia psychologiczne napięcia – ludzie czują się opuszczeni, zaniedbani i niezdolni do wpływania na własny los.

5. Między przestępczością a poszukiwaniem sprawiedliwości

Codziennie życie w Iraku często naznaczone jest przemocą – od terroru grup ekstremistycznych, przez działalność przestępczości zorganizowanej, po kradzieże i napady. Lęk przed zagrożeniem, poczucie niesprawiedliwości i bezkarności przestępców niszczą zaufanie społeczne. W takim klimacie o normalne funkcjonowanie trudno – ludzie reagują nieufnością, obawą, a nierzadko agresją, która sama staje się formą mechanizmu obronnego.

ROZDZIAŁ 5. Kluczowe obszary wpływu zewnętrznego

5.1 Ekonomiczny

Gospodarka Iraku opiera się na przemyśle naftowym i ropa jest w zasadzie jedynym towarem eksportowym Iraku. Przemysłu naftowego, ale również eksploracji złóż gazu ziemnego, dotyczą najważniejsze inwestycje zagraniczne, przy czym głównymi podmiotami są firmy amerykańskie, rosyjskie i chińskie. Znaczące inwestycje zagraniczne dotyczą również branży budowlanej (Irak ma w tym zakresie ogromne potrzeby ze względu na zniszczenia wojenne, kilka dekad stagnacji i bardzo słabą sieć komunikacyjną: brak znaczącej sieci kolejowej, brak metra w Bagdadzie, słaba i przestarzała sieć drogową), a czynnikami ekonomicznymi kształtującymi obszary wpływu zewnętrznego są również: turystyka (w szczególności religijna) oraz zinstytucjonalizowany przemysł (Turcja i Iran). Znaczącym czynnikiem jest również import żywności, gdyż około połowę żywności Irak importuje. Jest to paradoks, gdyż to w Iraku narodziła się cywilizacja ludzka ze względu na żyzne ziemie Mezopotamii. Jednak znaczący odpływ ludności z terenów wiejskich do miast, zaniedbanie modernizacji rolnictwa, salinacja gleb spowodowana kryzysem wodnym, a także bezprecedensowy przyrost naturalny, spowodowały utratę samowystarczalności żywnościowej Iraku. W tym kontekście dwie najważniejsze konsekwencje wybuchu wojny w Ukrainie dla Iraku dotyczą cen żywności oraz cen ropy.

Rosja

Obecność rosyjskich firm w Iraku dotyczy przede wszystkim branży naftowo-gazowej i Rosjanie są jednym z głównych podmiotów w tym zakresie, w szczególności na terenie irackiego Kurdystanu. Rosyjskimi podmiotami w Iraku są w szczególności: Łukoil (od 2014 r.), Gazprom Nieft (od 2010 r.) i Rosnieft (od 2017 r.). Łukoil eksploatuje przede wszystkim złoża West Qurna-2 znajdujące się w szyickiej muhafazie Basra (500 tys. baryłek dziennie), a także „Blok 10” na pograniczu muhafaz Dhi Qar i Muthana. Gazprom Nieft eksploatuje złoża Badrah w szyickiej muhafazie Wasit, a także w Regionie Kurdystanu na podstawie umów z KRG zawartych w 2012 r. (w lutym 2022 r. iracki sąd federalny, zdominowany przez szyickie siły proirańskie, uznał wszystkie umowy zawarte przez KRG w tym zakresie za nielegalne, a niedługo potem eksport ropy z Kurdystanu został w dużym stopniu wstrzymany). Inwestycje w Kurdystanie dotyczą złóż Garmian (będących częścią złoża Sarqala) - 40 % udziałów oraz Shakal i Halabdza (80 %), przy czym wszystkie znajdują się w południowej części Regionu, czyli na terenach kontrolowanych przez PUK. Na terenach federalnych aktywny jest jeszcze Baszneft („Blok 12” znajdujący się niedaleko Nasiriji). Najbardziej aktywny w Regionie Kurdystanu jest natomiast Rosnieft, nie prowadzący działalności na terenach federalnych. W 2017 roku Rosnieft podpisał umowę z Regionalnym Rządem Kurdystanu w Iraku dotyczącą

rozwoju infrastruktury energetycznej i rozszerzenia współpracy w obszarach ropy i gazu. Rosyjska spółka okazała się wówczas kołem ratunkowym dla rządzącej w Kurdystanie PDK i rodziny Barzanich wpompowując 3,2 mld USD na rzecz przyszłych dostaw ropy, z czego 1,2 mld USD poszło na pokrycie deficytu budżetowego KRG. W 2019 r. 1,8 mld USD zobowiązania KRG wobec Rosnieftu zostało skonwertowane na 60 % udziału w rurociągu łączącym Kurdystan z Turcją (w którym przesył został wstrzymany w 2023 r., po wyroku arbitrażu międzynarodowego między Turcją i Irakiem, niekorzystnym dla Turcji). Pozostałe 40 % należą do KAR Group – spółki kontrolowanej przez rodzinę Barzani i kierowanej przez lojalnego wobec niej Szeikha Baza Karima. Ponadto w 2020 r. ujawniono, że Rosneft zapłacił 250 mln USD „konsultantowi” w celu zapewnienia sobie kontraktów w Kurdystanie (istnieją podejrzenia, iż była to łapówka przekazana rodzinie Barzanich). Tworzy to zatem wspólnotę interesów między PDK, Rosją i Turcją w kwestii wznowienia operacyjności tego rurociągu, a ambasador Kutraszew wielokrotnie wypowiadał się na temat konieczności wznowienia eksportu z Kurdystanu. Związki Rosji z jednej strony z grupami proirańskimi, a z drugiej strony z rodziną Barzanich nie determinują jednak dobrych relacji między grupami proirańskimi a Barzaniami, między którymi konflikt jest bardzo głęboki.

Rosyjską inwestycją jest też dom handlowy MALI NEW CENTER w Erbilu, realizowany przez Mali New Company, o wartość 2 mln USD, niemniej Rosja nie jest czołowym inwestorem w Regionie Kurdystanu (wyprzedzają ją Chiny, ZEA, Turcja i Liban).

Według raportu Rudaw łączny kapitał w inwestycjach jaki w Iraku i Kurdystanie posiadają Rosneft, Gazprom i Łukoil to 14 mld USD. Widać też plany ekspansji aktywności Rosji w Iraku w dziedzinie ropy i gazu (np. w lutym 2024 roku, Gazprom dostał od rządu Iraku zgodę na eksploatację gigantycznego złoża ropy naftowej w Nasiriji, pojemność którego szacowana jest na 4,36 miliarda baryłek) i tendencję wypierania USA w tym zakresie przez zarówno Rosję jak i Chiny.

Natomiast wymiana handlowa rosyjsko-iracka jest znikoma i w 2022 r. import z Rosji wyniósł zaledwie 283 mln USD, a eksport do Rosji praktycznie nie istniał. Rosjanie nie są również zbyt obecni w innych branżach inwestycyjnych poza ropą naftową i gazem, choć w 2022 roku odbyły się rozmowy dot. ewentualnej współpracy w zakresie budowy nowego, irackiego reaktora jądrowego oraz współpracy żywnościowej (w 2022 roku Irak miał zacząć kupować od Rosji więcej oleju słonecznikowego, mąki pszennej i paszy dla zwierząt).

Po wojnie z ISIS Rosjanie weszli na tereny sunnickie (gdzie nie ma ropy) z inwestycjami budowlanymi i przemysłowymi: modernizacja dużego zakładu produkcji szkła i ceramiki w mieście Ramadi, w irackiej prowincji Anbar (ma stworzyć ponad tysiąc miejsc pracy); w 2017 r. Rosja wyraziła też gotowość wsparcia Iraku w odbudowie Mosulu, choć brak informacji o konkretnych działaniach w tym zakresie.

Chiny

Chińskie inwestycje obecne są przede wszystkim na terenach federalnych, choć ostatnio rośnie też zainteresowanie Chin Kurdystanem (zarówno w wymiarze inwestycyjnym, handlowym, jak i dyplomatycznym, informacyjnym i kulturalnym). Chiny są bardzo istotnym partnerem Iraku, gdyż to z tym krajem Irak ma największe obroty handlowe (48 mld USD), przy czym Chiny, obok Indii, są głównym odbiorcą irackiej ropy (wartość irackiego eksportu to 34 mld USD), natomiast struktura importu jest złożona z różnych towarów. Wartość inwestycji bezpośrednich osiągnęła w 2023 r. wartość 34 mld USD, co oznacza, że Chiny są największym inwestorem w Iraku. Chiny inwestują przede wszystkim w branżę naftową ale nie ograniczają się do niej i w Iraku, w tym w Kurdystanie, obecne są również firmy z branży telekomunikacyjnej, high-tech oraz budowlanej i to chińskie firmy są uznawane za największe wyzwanie oraz konkurenta dla Amerykanów (przy czym politycznie Chiny zachowują low profile oraz są zdecydowanie bardziej agresywne w zakresie tworzenia wpływów poprzez korupcję). Do najważniejszych chińskich firm działających na irackich polach naftowych należą: China National Petroleum Corporation (CNPC), zaangażowane w zagospodarowanie kilku pól naftowych, w tym złoża Al-Ahdab (szyicka muhafaza Wasit), którego wydobycie rozpoczęło się w 2011 r., i stanowi duży projekt realizowany we współpracy z rządem iracki, a także złoża Rumaila (Basra); Sinopec działa głównie poprzez partnerstwo z innymi firmami w celu zagospodarowania pól naftowych, a także odgrywa rolę w projektach infrastruktury naftowej w kraju; PetroChina - spółka zależna Grupy CNPC i uczestniczy w zagospodarowaniu pola Halfaya w szyickiej muhafazie Maysan, a także jest obecna na złożach West Qurna I (Basra); CPECC - spółka zależna Grupy CNPC, specjalizująca się w świadczeniu usług inżynierskich i budowlanych w sektorze ropy i gazu, która zajmuje się projektami rozwoju infrastruktury dla irackiego sektora naftowego, w tym budową obiektów naftowych i rurociągów; ZB Oil Company (ZPEC)- chińska firma zajmująca się usługami wiertniczymi oraz uczestnicząca w dostarczaniu usług i sprzętu wiertniczego dla koncernów naftowych działających w Iraku.

Chiny działają też bardzo intensywnie w innych obszarach i obecnie w Iraku na terenach federalnych planowanych jest ok. 200 projektów inwestycyjnych o łącznej wartości 5 mld USD. Bardzo agresywnie w Irak weszło też Huawei, które stało się głównym partnerem AsiaCell i innych telefonii w Iraku. Huawei planuje również budowę elektrowni słonecznej w Karbali, podpisało w 2024 r. umowę z Ministerstwem Szkolnictwa Wyższego na „smart education”, uczestniczy w transformacji cyfrowej oraz e-governance irackich ministerstw, w grudniu 2023 podpisało z irackim Communications and Media Commission memorandum na współpracę w zakresie cyberbezpieczeństwa i budowy odporności, a także organizuje różne projekty szkoleniowe i kulturalne.

Jednakże warto zwrócić uwagę na to, że ostatnia wizyta irackiego premiera w Chinach miała miejsce w 2019 r. gdy premierem był proirański Adel Abdul Mahdi (delegacja obejmowała dużą liczbę ministrów oraz gubernatorów muhafaz). Ponieważ wkrótce potem wybuchły antyrządowe protesty to w Iraku powstała teoria spiskowa, że był to odwet USA w celu zablokowania rozwoju relacji chińsko-irackich. Ani następny premier, proamerykański Mustafa al Kadhimi ani obecny Mohammad Szia al Sudani (wspierany przez grupy proirańskie ale starający się utrzymać równowagę w relacjach z USA) nie pojechali póki co do Chin. Mimo to widać dalsze wypieranie USA przez chińskie firmy. Np. w maju 2024 chińskie firmy Zhongman Petroleum, Natural Gas

Group, UEG, i Geo-Jade wygrały 10 z 13 kontraktów na eksplorację i eksploatację nowych pól naftowych i gazowych.

W 2022 r. Sudani podpisał z Chinami umowę „ropa za odbudowę” (100 tys. baryłek dziennie), na mocy której Chiny miały realizować kontrakty budowlane w zamian za ropę (wcześniej była ona negocjowana przez premiera Abdel Mahdiego w 2019). W ramach umowy, Chińczycy mają brać udział w budowie 600 szkół, lotniska Nasiriyah (370 mln USD, realizować go będzie firma China State Construction Engineering Corporation, lotnisko ma być gotowe w 2025 roku), kanału Al-Badaa, a także innych projektów związanych z wodociągami i kanalizacją. Ponadto Chiny planują budowę 90 000 domów w bagdadzkim Sadr City (dzielnica szyickiej biedoty znana z poparcia dla Muqtady as-Sadra) i miasteczka naukowego Science City w ramach rozbudowy Uniwersytetu Hamdaniya, ok. 30 km od Mosulu. Deal „ropa za odbudowę” przewiduje też uruchomienie przez Chiny linii kredytowej o wartości maksymalnie 10 mld dolarów na 20 lat - wydatki z niej mają być przeznaczone m.in. na inwestycje związane z energią elektryczną. Deal ten budzi kontrowersje ze względu na brak transparentności m.in. ze względu na wątpliwości czy nie ustalono stałej ceny, co byłoby dla Iraku niekorzystne przy wzroście cen.

Na uwagę zasługuje również memorandum, które w marcu 2024 roku zostało podpisane przez Haszed Szaabi (działające jako oficjalna struktura rządowa) w sprawie porozumienia między spółką Al-Muhandis (stworzoną przez rząd Sudaniego w 2022 r. w ramach struktur organizacyjnych Haszed Szaabi) a chińskim CMEC. Porozumienie przewiduje wspólne projekty w takich dziedzinach jak budownictwo, inżynieria, handel, usługi i energetyka.

Chińskie zainteresowanie Kurdystanem zaczęło się od otwarcia w grudniu 2014 r. chińskiego konsulatu w Erbilu, choć już wcześniej pewną aktywność w Kurdystanie wykazywały chińskie firmy naftowe takie jak CNPC oraz Sinopec (od 2009 r.). W 2022 r. KRG podpisało z firmą Power China International Group umowę na budowę 4 tam w Kurdystanie. Power China International Group podpisała też w 2023 r. umowę z kurdyjską firmą Dabin Group (powiązaną z klanem Barzanich) na budowę cementowni i elektrowni w prowincji Erbil (1000 miejsc pracy) – rozpoczęcie budowy odbyło się z udziałem Masrura Barzaniego i szefa Dabin Arasa Husseina Mirkhana (polityka PDK blisko związanego z Barzanimi). Inni ważni partnerzy Chin w Kurdystanie to Mellat Holding oraz Khoshnaw Group (w zakresie handlu pszenicą). Z kolei w 2024 r. firma telekomunikacyjna Korek, kierowana przez Sirwana Barzaniego (kuzyna premiera i prezydenta Kurdystanu), zastąpiła Ericssona Huaweiem, jako partnerem strategicznym. We wrześniu 2024 roku, w Erbilu otworzono też pierwszą w Iraku fabrykę smartfonów. Miała ona zostać założona przez niezidentyfikowanego kurdyjskiego biznesmena przy asyście chińskiej. Fabryka będzie produkowała smartfony pochodzącej z Hong-Kongu marki Infinix, a w komunikatach o jej otwarciu podkreślano, że mają w niej pracować jacydzi ocaleli z ludobójstwa ISIS.

Ponadto w 2020 r. Chińczycy zawarli umowę z KRG (w praktyce z Barzanimi) na budowę miasteczka turystycznego „Happy City” o wartości 5 mld USD, powierzchni 2000 mkw., dającego pracę 8 tys. osób. Pierwsze wzmianki o tym projekcie, na którym zależy Barzanim, pojawiły się w 2020 r. ale zdjęcia satelitarne nie potwierdzają rozpoczęcia budowy. Były doniesienia, że powodowało to jakieś tarcia między Chinami i Barzanimi ze względu na nie wywiązywanie się Chin z zobowiązań ale prawdopodobnie nie miały one poważniejszych

konsekwencji dla wpływów Chin. Inną, znacznie mniejszą inwestycją chińską jest SSAVELA MALL w Erbilu, wspólna inwestycja Didara Abdulqadera i Jingo Chen, o wartość 13 mln USD.

Są też informacje o aktywności chińskiego wywiadu Guonbu w Kurdystanie – oficjalnie ma się zajmować prowadzeniem wydawnictwa i tłumaczeniem chińskich książek na kurdyjski ale jego rola z całą pewnością jest większa i obejmuje co najmniej kontrolę chińskich obywateli w Iraku. Istnieją też doniesienia, że w Iraku dla chińskiego wywiadu pracują hakerzy kradnący informacje od USA, co ma służyć wypieraniu wpływów amerykańskich na rzecz chińskich.

W Regionie Kurdystanu za 49,06% wszystkich inwestycji odpowiedzialne są Chiny.

W listopadzie 2020 roku, przedstawiciele irackich partii politycznych (m.in. sadryści, przedstawiciele organizacji Badr, KDP i PUK) spotkali się online z przedstawicielem KC KPCh, deklarując chęć promowania programu Pasa i Szlaku i roli Chin w odbudowie Iraku.

Iran

Wpływ Iranu na iracką gospodarkę jest ogromny, przy czym wynika to zarówno z oficjalnych relacji gospodarczych jak i nieformalnych, w tym z przemytu (w tym zinstytucjonalizowanego). Najważniejszym narzędziem wpływu ekonomicznego jest eksport irańskiego gazu i elektryczności, od czego Irak jest uzależniony. Pozwala to Iranowi weaponizować te dostawy ale z drugiej strony, ze względu na sankcje, Iran potrzebuje dochodów z tej sprzedaży. Ponadto Iran jest też znaczącym partnerem handlowym (obroty ok. 11 mln USD), a irańskie firmy budowlane są aktywne na szyickim południu. Kluczowe znaczenie dla irackiej gospodarki ma też turystyka religijna z Iranu – jest to praktycznie główne źródło dochodu w takich prowincjach jak Karbala czy Nadżaf. Dochody państwa z turystyki religijnej w Iraku szacuje się na ok. 3-5 mld USD ale wpływ na gospodarkę jest znacznie większy – w 2019 wydatki pielgrzymów w Iraku (nie są to wyłącznie Irańczycy ale ci stanowią największą grupę) wyniosły prawie 11 mld USD tj. ponad 6 % irackiego PKB, a tylko w Arbain do Iraku przybyło 16 mln pielgrzymów.

Bardzo duże znaczenie ma też przemyt, przy czym na terenach kontrolowanych przez iracką „muqawamę” jest on praktycznie zinstytucjonalizowany i zajmują się nim milicje szyickie (w szczególności Kataib Hezbollah, Asaib Ahl al-Haq oraz Harakat al-Nujaba), które jednocześnie kontrolują instytucje państwa, w tym urzędy celne. Przemycane są również dolary do Iranu. Kanały zinstytucjonalizowanego przemytu funkcjonują również między kontrolowaną przez PUK częścią Kurdystanu a Iranem (kontrolowane przez rodzinę Talabanich) i obejmują m.in. ropę przewożoną cysternami do portów irańskich. Według różnych szacunków ocenia się, że dzienny przemyt ropy z Iraku do Iranu to od 60 tys. do nawet 200 tys. baryłek i jest ona sprzedawana za połowę ceny rynkowej.

Turcja

Turcja jest kluczowym partnerem handlowym irackiego Kurdystanu, a w szczególności części kontrolowanej przez PDK. Jest też aktywna na terenach federalnych, głównie w branży budowlanej, ale raczej nie na terenach szyickich ze względu na negatywny stosunek ugrupowań proirańskich do Turcji. Jeśli chodzi o import do Iraku to Turcja zajmuje oficjalnie trzecie miejsce po ZEA i Chinach (13,7 mld), natomiast eksport do Turcji jest oficjalnie na poziomie 1,3 mld USD ale nie uwzględnia to zinstytucjonalizowanego przemytu, głównie ropy (ocenia się, że jest to na poziomie 200 tys. baryłek dziennie generując ok 200 mln USD miesięcznie), prowadzonego w uzgodnieniu między klanem Barzanich a władzami Turcji. Turcja była głównym odbiorcą (lub miejscem tranzytu) kurdyjskiej ropy do czasu zatrzymania eksportu w wyniku działań Bagdadu. Relacje gospodarcze dają Turcji przede wszystkim wpływ na rodzinę Barzanich. Na szczeblu federalnym, w kwietniu 2024 r. po spotkaniu Erdogan-Sudani, mowa była o zwiększeniu obrotów handlowych do 24 mld USD. Poza Kurdystanem i Bagdadem Turcja jest też mocno aktywna w Niniwie i Kirkuku, a także w Basrze. Turcja jest trzecim największym inwestorem w Regionie Kurdystanu, realizując 15 projektów tj. 12,3 % wszystkich inwestycji zagranicznych.

Państwa arabskie

Na relacje między Irakiem a sunnickimi państwami arabskimi po 2003 r. wpłynęło niezadowolenie tych państw z powodu dojścia do władzy szyitów. Niemniej obecnie ZEA, Arabia Saudyjska oraz Katar są ważnymi partnerami gospodarczymi Iraku, przy czym ich działania nie są koordynowane między sobą i państwa te budują konkurencyjne obszary wpływów. ZEA najwcześniej znormalizowały swoje relacje z Irakiem (2009) i prowadzą bardzo intensywne działania, a także lobbying. Szczególnie bliskie relacje Emiraty miały zawsze z PDK w Kurdystanie. W Kurdystanie Emiraty są drugim największym inwestorem odpowiedzialnym za 25 % FDI (pięć firm emirackich zainwestowało 2,5 mld USD, a wymiana handlowa to ok. 3 mld USD rocznie), a dodatkowo na czwartym miejscu jest Liban (10 %). Jednym z kluczowych podmiotów emirackich inwestujących w Kurdystanie jest Dana Gas Company, która eksploatuje złoża gazowe Khor Mor (głównie na użytek wewnętrzny Kurdystanu) w rejonie Czamczamal (tereny kontrolowane przez PUK). Emiraty inwestują też w nieruchomości (Emaar Properties) oraz rolnictwo w Kurdystanie i są importerem produktów rolnych z Kurdystanu (w szczególności ziemniaków). Kurdystan prowadzi też rozmowy w sprawie inwestycji emirackich w energię odnawialną (firma Masdar). Emiraty są też ważnym partnerem na poziomie federalnym, choć ich inwestycje dotyczą tam głównie Bagdadu (sporo inwestycji budowlanych i infrastrukturalnych), natomiast raczej nie wchodzi na tereny szyickie. W strukturze importu Iraku Emiraty są największym partnerem i odpowiadają za 31,5 %, a z obrotami handlowymi na poziomie ok. 25 mld USD są jednym z najważniejszych partnerów Iraku. Przychylny Emiratom był w szczególności poprzedni premier Mustafa al-Kadhimi, natomiast ugrupowania proirańskie mają do ZEA negatywny stosunek. Poza ambasadą w Bagdadzie ZEA mają też konsulat w Erbilu.

Znacznie mniejszą rolę odgrywa w Iraku Arabia Saudyjska, co m.in. spowodowane jest tym, że normalizacja relacji nastąpiła dopiero w 2017 r. (a otwarcie konsulatu w Kurdystanie dopiero w 2019), a ugrupowania proirańskie mają negatywny stosunek do tego państwa co ogranicza jego możliwości działania. W 2023 r. saudyjski eksport do Iraku wyniósł 1,3 mld USD, a import praktycznie nie istniał. Jednakże za rządów Sudaniego inwestycje saudyjskie zaczęły się zwiększać i w 2023 r. kraj ten zainwestował 5 mld USD w budownictwo i rynek nieruchomości. Dalsze inwestycje mogą napłynąć jeśli zrealizowany zostanie projekt „Suchego Kanału” z Zatoki Perskiej do Turcji.

Jeszcze mniejsze znaczenie ma Katar w Iraku, gdyż kraj ten był negatywnie postrzegany przez irackich szyitów, jako odpowiedzialny za wspieranie antyszyickich dżihadystów. Obecnie jednak sytuacja uległa znacznej zmianie, gdyż Katar bardzo mocno popiera Hamas, który jest też wspierany przez Iran. Ambasadę w Bagdadzie Katar otworzył dopiero w 2015 r. a konsulat w Erbilu w 2024 r., wymiana handlowa jest wciąż znikoma. Niemniej sytuacja zaczęła się zmieniać od wizyty emira Kataru w Bagdadzie w czerwcu 2023 r., gdy podpisano umowy inwestycyjne na 9 mld USD.

Zachód

Amerykańskie, brytyjskie, francuskie i włoskie firmy mają swój udział w branży naftowej, a także innych projektach inwestycyjnych. Niemniej na początku 2024 r. Irak opuścił najważniejszy amerykański podmiot tj. Exxon. W branży naftowej aktywne są wciąż m.in. BP, Eni i Total, a także Halliburton, Schlumberger, Baker Hughes, Occidental Petroleum. Ponadto USA stara się doprowadzić do uzyskania przez Irak samodzielności energetycznej (a zatem uniezależnienia od importu gazu i elektryczności z Iranu) i w tym zakresie ogromną rolę odgrywa General Electric. USA są też trzecim największym importerem irackiej ropy (10,3 mld USD) ale import z USA jest poniżej 1 mld. Również państwa europejskie nie mają dużej wymiany handlowej z Irakiem (największy import z Europy jest z Niemiec – wartość 1,1 mld USD, natomiast państwa UE są łącznie odbiorcą ok. 17 % irackiego eksportu ropy).

5.2 Humanitarny

Największą aktywność w obszarze humanitarnym w Iraku wykazują instytucje europejskie, w tym w szczególności Niemcy, których organizacje są bardzo widoczne, a także USA, które wydały na projekty humanitarne w Iraku 3,5 mld USD od 2014 r. Zachodnie instytucje prowadziły przy tym działania przede wszystkim na terenie Kurdystanu, w Bagdadzie, w prowincji Niniwa oraz w innych terenach sunnickich, natomiast w znacznie mniejszym stopniu na terenach szyickich, gdzie aktywny był głównie Iran i instytucje z nim związane. Jedną z kluczowych instytucji humanitarnych w Kurdystanie jest Fundacja Charytatywna Barzanich, która jako swoich partnerów wskazuje Francję, ZEA i Kuwejt, a także instytucje amerykańskie, niemieckie, emirackie, kuwejckie i szwajcarskie. Poza instytucjami zachodnimi najbardziej widoczna w Iraku jest pomoc humanitarna ZEA.

Chiny i Rosja nie były zbyt aktywne w pomocy humanitarnej dla IDPsów w czasie i po wojnie z ISIS. W 2014 r. pojawiła się informacja o przesłaniu 40 ton pomocy przez Rosję ale nie jest to znaczna pomoc jak na ówczesne potrzeby i w porównaniu z zaangażowaniem zachodnich i arabskich organizacji. Niemniej oba kraje starają się rozwijać swoje wpływy za pośrednictwem innych projektów. Np. Chiny dostarczyły pomoc w czasie Covid-19 (maski, środki dezynfekcji itp.). Chińska firma naftowa HBP dostarczyła 5400 zestawów testowych i 30 000 masek jednej z głównych organizacji charytatywnych Kurdystanu, Barzani Charity Foundation. Chiny bardzo dużo inwestują w soft power w Iraku w tym w szczególności w Kurdystanie, gdzie m.in. 7 uniwersytetów (prywatnych i publicznych) podpisało umowy o partnerstwie z Chinami. Ponadto finansują lokalne NGOsy, zapraszają dziennikarzy na wyjazdy studyjne i szkolenia w Chinach etc., jednocześnie blokując jakiegokolwiek próby kontaktów między Kurdystanem a Tajwanem. Akademe Information and Communication Technology Huawei oferują kursy i certyfikaty na Uniwersytecie Libańsko-Francuskim (LFU), Uniwersytecie Garmyan, Uniwersytecie Dohuk, Politechnice Sulaymaniyah i Uniwersytecie Salaheddin. Oprócz oferowania szkoleń i przyznawania certyfikatów firma jest gospodarzem konkursu Huawei ICT Competition. Chińczycy są również bardzo aktywni w obszarze mediów w Kurdystanie, współpracując m.in. z telewizjami Rudaw i Kurdistan24, finansując szkolenia i wyjazdy w Chinach dla dziennikarzy, a konsul Chin odwiedza redakcje tych mediów. Chiny finansują też Chawi Kurd Center, które przedstawiane jest jako „organizacja społeczeństwa obywatelskiego” i jest dość ważną instytucją w Kurdystanie. Chiński konsul w Erbilu sfinansował kurdyjskie tłumaczenie książki prezydenta Xi Jinpinga *The Governance of China*, która została wydana przez Chawi Kurd. Wpływy chińskie w Chawi przekładają się w szczególności na ideologiczny charakter publikacji np. atakujących „neoliberalizm w USA i Europie”. Chiński konsul w Erbilu prowadzi też stronę na Facebooku „Chiny w języku kurdyjskim”. Współpraca z Chinami koreluje z coraz bardziej pogarszającą się sytuacją w Kurdystanie jeśli chodzi o demokrację i prawa człowieka, w tym wolność prasy, ze względu na autorytarne zapędy rodzin Barzanich i Talabanich.

Również Rosjanie oferują Irakijczykom, w tym Kurdom, projekty edukacyjne, w tym stypendia w Rosji (np. we wrześniu Kutraszew informował o ufundowaniu 70 stypendiów dla kurdyjskich studentów na studia w Rosji). Pewną aktywność prowadzi też w Iraku Regionalny Fundusz Społeczny imienia Bohatera Rosji Achmata-Chadży Kadyrowa, kierowany przez matkę Ramzana Kadyrowa, ale sprowadzała się ona do pomocy czeceńskim więźniom w Iraku (uwięzionym za wspieranie ISIS). Ponadto w lipcu 2024 rosyjskie Ministerstwo Zdrowia

zaoferowało pomoc w tworzeniu sieci centrów diagnostycznych, które mają służyć szybkiej diagnostyce i leczeniu nowotworów, wzorując się na efektywnym rosyjskim modelu. Dodatkowo, Rosja proponuje organizację szkoleń oraz transfer technologii, jak terapia protonowa, co wspiera rozwój irackiej infrastruktury medycznej i kadry specjalistycznej. Jednakże działania Rosji w tym obszarze, w przeciwieństwie do działań europejskich i amerykańskich, mają bardziej wymiar propagandowy niż realnej pomocy.

5.3 Religijny

Irak jest państwem muzułmańskim ale mieszkają w nim również mniejszości religijne, w tym przede wszystkim chrześcijanie. Kluczowe znaczenie ma podział na sunnitów i szyitów, a także aktywność bractwa sufickiego Kadirija. Kwestia tożsamości szyickiej jest omówiona odrębnie, natomiast z drugiej strony Arabia Saudyjska, inne państwa arabskie, a także do pewnego stopnia Turcja wykorzystują instytucje religijne do oddziaływania na sunnitów. Niemniej idea jedności muzułmańskiej w postaci jakiegoś panislamistycznego projektu nie cieszy się popularnością nawet wśród sunnitów. Antyszyicki dżihadyzm, charakterystyczny dla ISIS, został skompromitowany przez wojnę 2014-2017 z ISIS i granie na tych nastrojach zostało porzucone przez takie państwa jak Katar czy Arabia Saudyjska.

Rosja stara się przedstawiać siebie jako przyjaciela muzułmanów i państwo, w którym islam jest częścią tożsamości, a Zachód jako islamofobiczny - wykorzystując narrację dot. migrantów (przykładem takiego działania była dezinformacja białoruska podana w głównych wydaniach wiadomości w Iraku w 2022 r. jakoby Białoruś przekazała „dowody” na zabijanie irackich migrantów przez polskie wojsko – później zostało to zdementowane przez władze Iraku ale dementi miało mniejsze zasięgi) oraz tworząc wrażenie, że „kolektywny Zachód” popiera Izrael. W tym kontekście na uwagę zasługują dobrze rozpowszechnione legendy np. o tym, że Putin pochodzi z Iraku i tak naprawdę nazywa się Abdul Amir Abu Tin, a jego ojciec był szyickim sprzedawcą fig (po arabsku figa to tin). Ponadto Rosja może wykorzystywać związki między rodziną Kadyrowów a bractwem sufickim kadirija (Kadyrowowie należą do nurtu sufickiego powstałego w wyniku zaszczepienia kadiriji na Kaukazie w XIX w., a Ahmed Kadyrow co najmniej raz odwiedził Irak, ponadto nauki lidera irackiego nurtu kadiriji rozpropagowane były w Czeczenii przez Adama Denijewa, który został „przyjacielem” Ahmata Kadyrowa i przeciwnikiem Dżochara Dudajewa) W 2016 r. w Groznm zorganizowana została muzułmańska konferencja, podczas której wydano kontrowersyjną fatwę, która wskazuje, że „salafici i wahabici to nieprawowierni”. Wywołało to dużą dyskusję w świecie sunnickim i poparcie ze strony szyitów, którzy w tym czasie oskarżali nurt wahabicko-salaficki o wspieranie ISIS i odpowiedzialność za masakry szyitów. W konferencji tej brali również przedstawiciele Iraku. Niemniej w 2017 roku Ramzan Kadyrow publicznie potępił czeczeńskich zwolenników lidera głównego irackiego bractwa kadiriji Kasnazaniego i skrytykował jej przedstawiciela w Rosji - Aslanbeka Zubarayewa. Powodem było wideo, w którym młodzi, czeczeńscy wyznawcy tego odłamu sufizmu okaleczali się nożami, które wbijali sobie w głowy. Zubarayew został publicznie nazwany szarlatanem przez głównego czeczeńskiego muftiego, niemniej wpływy zakonu Kasnazaniego w Czeczenii przetrwały. Ponadto po 2003 r. w irackim nurcie sufickim pojawił się zakon Nakszabandi związany z b. bliskim współpracownikiem

Saddama Husajna (z którym Rosja miała do końca dobre relacje) Izzatem ad-Durim, który wsparł ISIS przeciwko rządowi w Bagdadzie ale później stał się celem prześladowań ISIS z przyczyn doktrynalnych. Jest tu pewien potencjał dla aktywności Rosji, gdyż środowiska sympatyzujące z Saddamem postrzegają jej rolę pozytywnie ale brak danych potwierdzających wykorzystanie tego przez Rosję. Po wojnie z ISIS Kadyrow skutecznie negocjował z władzami irackimi zwrot uwięzionych żon i dzieci terrorystów ISIS, którzy do Iraku i Syrii przybyli z Rosji. Od 2021 r. ambasadorem Rosji w Iraku jest bardzo sprawny dyplomata Elbrus Kutraszew, który pochodzi z Czeczenii, jest muzułmaninem i jak wyrażał się sam Ramzan Kadyrow „w bardzo szanowanej rodzinie”. Nie wydaje się jednak by kadriję można by określić jako rosyjskie aktywa w Iraku (ani też by mogła się nimi stać w przyszłości), choć potencjalnie Rosja może, poprzez ludzi Kadyrowa (w szczególności Kutraszewa), mieć tam jakieś wpływy. Obecny lider Kasnazani szejk Nehro ma dobre kontakty w Europie i USA (w tym z środowiskiem Trumpa), gdzie, wg doniesień irackich, ma ulokowane znaczne środki finansowe. Niemniej zakon dywersyfikuje swoje kontakty i np. jego lokalny oddział w Sulejmani ma dobre relacje z Iranem.

Rosja może również oddziaływać na muzułmanów w Iraku poprzez swój projekt „Group of Strategic Vision 'Russia – Islamic World'”, którego celem jest wzmacnianie współpracy ze światem muzułmańskim w tym poprzez Organizację Współpracy Islamskiej.

Rosja może również oddziaływać na środowiska chrześcijańskie w Iraku, wykorzystując to, że stworzyła ona wrażenie, iż w czasie wojny domowej w Syrii wspierała chrześcijan. Rosja oddziałuje m.in. na Asyryjski Kościół Wschodu, którego patriarcha Mar Awa III, choć nie ma nic wspólnego z prawosławiem, utrzymuje dobre relacje z patriarchą rosyjskim Cyrylem, dwukrotnie odwiedzał Rosję, a w 2023 otrzymał order od Putina. Jest to tym bardziej ciekawe, że Mar Awa III urodził się w USA, niemniej jego kontakty z Rosjanami i wspieranie rosyjskiej narracji, w tym dotyczącej Ukrainy, jest bardzo wyraźne.

5.4 Geopolityczny i bezpieczeństwa

Proirańska „muqawama”, zwana również Islamskim Oporem w Iraku, to z jednej strony część Haszed Szaabi, funkcjonującego w ramach struktur bezpieczeństwa Iraku, a z drugiej strony część proirańskiej „osi oporu”, w skład której wchodzi też Hamas, libański Hezbollah, jemeńscy Huti oraz (do niedawna) Syria. W 2024 r. w Bagdadzie Huti oraz Hamas utworzyli swoje oficjalne przedstawicielstwa, a „muqawama” prowadzi coraz częstsze ataki na bazy USA oraz na Izrael. Choć wcześniej dochodziło do taktycznych sojuszy muqawamy z PKK, z aprobatą Iranu, to obecnie coraz częściej Kataib Hezbollah atakuje Syryjskie Siły Demokratyczne. Nie można przy tym wykluczyć, że doszło, lub może dojść, do taktycznego sojuszu PKK i SDF z Izraelem. „Muqawama” jest mocno zbrojona przez Iran i jest jego głównym instrumentem w Iraku, choć nie jest to ścisła zależność, a raczej wspólnota interesów, ideologii, celów, tożsamości szyickiej etc. Niemniej iracka „muqawama” często wykazuje się mniejszym pragmatyzmem od Iranu. Z drugiej strony takie osoby jak Kais al-Chazali mają zbyt dużo do stracenia, gdyż są beneficjentami obecnego układu rządzącego Irakiem. Iranowi to też odpowiada bo dzięki relacjom Iraku z USA i swoim wpływom w Iraku ma kanały na obchodzenie sankcji. Iran jest też w tym kontekście zainteresowany intensyfikacją komunikacji między Irakiem a Iranem, a szerzej między Iranem a Morzem Śródziemnym via Irak i Syria. Obecnie budowana jest kolej z irańskiego Salamchek do Basry, co pozwoli na połączenie linii kolejowej Bagdad – Basra z mocno rozbudowaną linią kolejową w Iranie (poprzez Abadan). Iranowi zależy przy tym by stworzyć połączenie kolejowo-drogowe (a także przesyłu energetycznego oraz transportu broni), które szłoby przez Basrę i Bagdad do Al Bukamal i dalej przez Deir az-Zaur do Latakii, Aleppo i Damaszku i dalej do Trypolis i Bejrutu (po upadku Assada przestało być to realne, a geopolityczne plany Iranu póki co runęły w gruzach). O projekcie tym mówił m.in. prezydent Rouhani w 2021 r., a także szef irańskich kolei Sajed Rasuli w 2018 r. Trasa ta wymaga jednak lobbowania irańskiego wśród sunnickich plemion irackiego Anbaru oraz syryjskiego Deir az-Zaur, co Iran zresztą robi. Projekt ten jest również w interesie Chin jako część projektu Pasa i Szlaku jednakże póki co brak działań Chin wspierających ten projekt. Istnieje też alternatywna wersja, która prowadziłaby przez Kirkuk i Mosul do Aleppo ale ta trasa jest póki co zablokowana przez SDF (Kurdów syryjskich, będących w sojuszu z USA).

Coraz większa aktywność chińska w Iraku może również spowodować wejście Iraku do BRICS. Agencja INA cytowała 11.10.2024 r. wypowiedź premiera Sudaniego o gotowości Iraku wstąpienia do BRICS ale ostatecznie nie uczestniczył on w ostatnim szczycie BRICS w Kazaniu, a ambasador Kutraszew twierdził, że Irak jest zainteresowany wejściem do BRICS ale USA stara się zablokować wejście Iraku do BRICS. Siły proirańskie w Iraku są przy tym otwarcie za wstąpieniem do BRICS ale można przypuszczać, że Chiny zwiększając swoje wpływy w Kurdystanie, przekonują do tego również Kurdów, w szczególności PDK. Można się jednak spodziewać, że upadek Assada w Syrii i zwiększenie presji na znajdujący się obecnie w defensywie Iran zadziałają hamująco na pogłębianie się udziału Iraku w chińskich projektach w tym BRICS.

Głównym konkurencyjnym projektem jest projekt „Dry Canal”, który jest forsowany przez Turcję i wspierany przez państwa arabskie, a także UE. Miałby on połączyć Zatokę Perską z Europą przez Irak i Turcję. Projekt przewiduje budowę nowego przejścia granicznego poza kontrolą Kurdystanu (obecne, jedyne przejście w Ibrahim Khalil jest na terenach kurdyjskich i droga prowadzi przez Kurdystan, co związane jest ze sporami o opłaty celne. Korytarz, który obejmowałby drogę, linię kolejową oraz nowy rurociąg, omijałby Region Kurdystanu i szedłby przez Mosul do Bagdadu (z połączeniem rurociągiem do Kirkuku) i dalej przez Nadżaf do Basry i nowego portu Al Faw. Projekt ten ma zostać zrealizowany do 2038 r. i kosztować ok. 20 mld USD. Jednocześnie USA starają się zwiększyć współpracę Iraku z państwami arabskimi w zakresie produkcji elektryczności (dotyczy to w szczególności Jordanii) oraz importu gazu (zamiast z Iranu).

Kwestia kurdyjska odgrywa kluczową rolę w geopolitycznych projektach dotyczących Iraku ale Kurdowie w Iraku są podzieleni na co najmniej trzy grupy interesów: PDK (orientacja proturecka), PUK (lawirujące ale mające złe relacje z Turcją i obecnie trzymające z Iranem i Bagdadem) oraz PKK (Kandil) prowadzące wojnę z Turcją i otwarte na taktyczne sojusze. Obecność PKK w Iraku (na terenie Kurdystanu oraz w Niniwie w rejonie Sindżaru) powoduje naloty tureckie i obecność wojskową Turcji na terenach kontrolowanych przez PKK, co wywołuje niezadowolenie części proirańskich ugrupowań szyickich, w szczególności związanych z Kaisem al-Chazalim, który jest bardzo antyturecki. Z drugiej strony na terenie Kurdystanu są też obecne ugrupowania Kurdów irańskich, które Iran oskarża o terroryzm i dokonywał na nie nalotów. Kwestia ta spowodowała też dwukrotny ostrzał Irbilu przez Sepah co okazało się skutecznym instrumentem nacisku na PDK, która, widząc, że USA nie są w stanie powstrzymać tych ataków i nie będą atakować z tego powodu Iranu, postanowiła podporządkować się żądaniom Iranu. Groźba ostrzału Irbilu jest zatem skutecznym narzędziem nacisku Iranu na Irbil, a poza tym Peszmerga nie ma zdolności obrony przed ewentualnym atakiem muqawamy, która jest znacznie silniejsza.

W Iraku działają liczne PMC, głównie amerykańskie i brytyjskie, ale obecne są również rosyjskie, przy czym nie były one angażowane do działań bojowych. Jedną z takich rosyjskich PMC jest CzWK Jastreb, o której działalności w Iraku jednak niewiele wiadomo ale prawdopodobnie sprostada się do ochrony. Inna firma to Antiterror-Orięł, która zajmuje się m.in. ochroną niektórych irackich elektrowni, a w Iraku obecna była jeszcze za Saddama Husajna i wróciła do niego w 2014 r. po ataku ISIS na Irak. Obecnie jednak została prawdopodobnie wchłonięta przez CzWK Redut, którą założył Siergiej Isakow – w latach 90. zaangażowany w nielegalny handel iracką ropą oraz kontakty między Saddamem Husajnem i rosyjskimi politykami . Brak jednak dokładnych informacji na ile rosyjskie PMC są nadal aktywne w Iraku, a na ile przeczuciły swe siły do Ukrainy. Z kolei jedna z największych firm ochroniarskich w Rosji Agencja ŁUKOM-A zajmuje się ochroną infrastruktury naftowej, prawdopodobnie pola naftowego West Qurna-2. Inną grupą która działała w Iraku jest Moran Security Group, ale brak potwierdzenia czy nadal jest tam aktywna.

Ponadto w Kurdystanie aktywne są chińskie służby bezpieczeństwa Guoanbu, które w ramach rozszerzania swojej roli i zabiegania o względy lokalnej inteligencji oraz uzyskiwania dostępu do decydentów regionu planują założenie firmy medialnej, która będzie tłumaczyła chińskie książki na kurdyjski, aby dotrzeć do szerszej publiczności.

Rosja coraz mocniej wchodzi do Iraku jeśli chodzi o współpracę w zakresie militarnym i bezpieczeństwa. Początki tej współpracy sięgają wizyty premiera Malikiego w Moskwie w październiku 2012, gdzie podpisał umowę o współpracy militarno-technicznej, obejmującej m.in. dostawę pocisków przeciwlotniczych, helikopterów i innej broni. W 2014 Rosja dostarczyła do Iraku Su-25, co wiązało się z szkoleniami irackich pilotów w Moskwie. Kolejnym wzmocnieniem rosyjskich wpływów było stworzenie centrum antyterrorystycznego w Bagdadzie, koordynującego w tym zakresie współpracę między Irakiem, Iranem, Syrią i Rosją. Wprawdzie w czasie wojny z ISIS rola tego centrum była ograniczona ale w kolejnych latach zaczęła rosnąć. W 2018 r. Rosjanie odegrali pewną rolę w otwarciu przejścia granicznego w Al-Qaim.

Ponadto Irak i Rosja niedawno podpisały w 2024 r. umowę o współpracy w dziedzinie transportu morskiego, mającą na celu ułatwienie przepływu towarów i pasażerów przez porty morskie. Trwają też rozmowy między Irakiem a Rosją dotyczące współpracy wielostronnej w ramach korytarza transportowego Północ-Południe. W 2024 r. podpisano również porozumienie o usługach lotniczych między tymi krajami, które ma na celu wzmocnienie współpracy w sektorze transportu i rozwój komunikacji lotniczej między oboma państwami (może to wpłynąć stymulująco na szlak migracyjny, zwłaszcza że toczą się też rozmowy w sprawie ruchu bezwizowego).

Ekspansję na rynek iracki rozpoczęła też rosyjska zbrojeniówka - począwszy od otwarcia linii serwisowych, co ma docelowo prowadzić do uruchomienia wspólnych linii produkcyjnych w niedalekiej przyszłości.

Znacznie bardziej dynamicznie rozwijają się jednak związki nieformalne między Rosją a muqawamą, co jest w dużym stopniu zasługą intensywnej działalności amb. Kutraszewa. W 2024 r. proponował on Irakowi, że Rosja wniesie na forum Rady Bezpieczeństwa projekt rezolucji potępiającej amerykańskie naloty na Haszed Szaabi, co było wyrazem pogłębiających się relacji między Rosją a muqawamą. Kutraszew regularnie odwiedza liderów milicji (w tym takich polityków jak Kais al-Chazali), a w ramach tych spotkań koordynowany jest wpływ wojskowy w zamian za udogodnienia zapewniane tym frakcjom w zakresie kontraktów zbrojeniowych oraz nieformalnego importu sprzętu i pocisków z Rosji. Na niektórych terenach wyzwolonych od ISIS i kontrolowanych przez Haszed Szaabi pojawiły się rosyjskie fabryki produkujące pociski (przy czym należy pamiętać, że Haszed Szaabi jest finansowana z budżetu irackiego państwa). Współpraca rozwija się też na gruncie propagandowym np. w kwietniu 2023 r. kanał w mediach społecznościowych o nazwie Sabereen News opublikował piosenkę wspierającą rosyjską grupę najemników „Wagner”, używając terminologii i symboliki bliskiej irackim szyitom. Niezdolność Rosji do obrony Assada przed upadkiem w Syrii oraz pojawienie się informacji wskazujących na sabotowanie przez Rosję aktywności irańskiej w Syrii (a zatem również irackiej muqawamy) może jednak negatywnie wpłynąć na jej wiarygodność w oczach muqawamy, a co za tym idzie doprowadzić do rozluźnienia relacji.

5.5 Ideologiczny

Kluczowym narzędziem oddziaływania ideologicznego Iranu w Iraku jest ideologia rewolucji islamskiej i systemu „welajate faqih”. W 1982 r. na emigracji w Iranie powstała Najwyższa Rada Rewolucji Islamskiej w Iraku pod przywództwem Mohammeda Bakira al Hakima, która chciała wprowadzić w Iraku podobny system do tego, który funkcjonuje w Iranie, z al Hakimem jako Najwyższym Przywódcą. Jednakże po zamordowaniu al Hakima przez Al Kaidę (lub wg innej wersji – przez Sadra) w 2006 r. organizacja ta zmieniła nazwę na Najwyższa Rada Islamska w Iraku, odstąpiła od planu wprowadzenia w Iraku „republiki islamskiej” i straciła dominującą pozycję w szyickim spektrum politycznym w Iraku. Jednakże część ugrupowań szyickich, zwłaszcza polityczna reprezentacja tzw. „muqawamy” czyli proirańskich komponentów Haszed Szaabi, wciąż pozostaje pod wpływem tej ideologii i jako swój autorytet religijny uznaje raczej Chomeiniego i Chameneia, a nie mardżów irackich. Dotyczy to w szczególności następujących grup: Asaib Ahl al Haq i jej reprezentacji politycznej tj. bloku Al Sadiqoun, mającego 17 miejsc w parlamencie i kierowanego przez szejka Kaisa al Chazali; Kataib Hezbollah, mającego bardziej rozproszoną strukturę (lider Ali al Hamidawi); Harakat Hezbollah al Nudżaba (lider Akram al Kaabi), Kataib Sajid al Szuada, Harakat Ansar Allah al-Awfiyah; w mniejszym stopniu dotyczy to Organizacji Badr związanej z blokiem Fatah, pod przywództwem Hadiego al-Ameriego, która ma spore wpływy w irackim MSW.

Panarabizm i panislamizm straciły swoją popularność i panarabizm może być narzędziem wpływu arabskich państw sunnickich tylko w bardzo ograniczonym zakresie w odniesieniu do części sunnitów (jednakże odwoływanie się do tożsamości arabskiej jest odrębną kwestią i zostanie omówione w dalszej części). Historycznie panarabizm występował w dwóch wersjach naserystowskiej (która zniknęła wraz ze śmiercią Nassera) i baasistowskiej, która w Iraku kojarzona jest z Saddamem Husajnem i oficjalnie potępiona. Upadek Assada w Syrii oznacza też ostateczny koniec baasizmu, choć już wcześniej fakt, iż Assad opierał się na Iranie powodował, że Syria pod jego rządami nie mogła grać na panarabizmie. Pewne sentymenty w tym zakresie może jednak wykorzystywać Rosja w swych działaniach FIMI, odwołując się do tego, że do końca wspierała Saddama, a Zachód go obalił. Rosja musi jednak robić to z wyczuciem tego do kogo się zwraca, gdyż taka narracja może zrazić do niej szyitów i Kurdów. Pewną popularność zachowała natomiast ideologia Bractwa Muzułmańskiego, z którą związane są dwie grupy: arabska Islamska Partia Iraku oraz Kurdyjska Unia Islamska. Warto przy tym podkreślić, że gdy w latach 60. narodził się w Iraku nurt islamistyczny to relacje między szyickimi islamistami z Partii Dawa (z której wywodzi się też premier Sudani oraz b. premier Nuri al Maliki) oraz sunnickimi islamistami z Bractwa Muzułmańskiego i Islamskiej Partii Iraku były bardzo dobre (co pozostawia pewną furtkę Iranowi na oddziaływanie na te środowisko sunnickie i kurdyjskie – faktycznie Kurdyjska Unia Islamska nie jest antyirańska, natomiast choć Islamska Partia Iraku straciła znaczenie to Iran ma przełożenie na sunnicki blok Al Azem Khamisa al Khanjara za pośrednictwem Kataru, który jest głównym sojusznikiem Khanjara, a jednocześnie ma bliskie relacje z Bractwem Muzułmańskim).

Irak jest podatny na narrację antydemokratyczną, szerzoną przez takie ośrodki jak Rosja, Iran, a potencjalnie także Chiny i inne. Opiera się ona na kojarzeniu demokracji z inwazją USA na Irak oraz późniejszą okupacją, co dla wielu Irakijczyków kojarzy się z kolei ze „zniszczeniem Iraku”. Ponadto Rosja oraz Iran starają się obrzydzić „zachodnią demokrację” przypisując jej odpowiedzialność za działania Izraela, które dla przytłaczającej większości Irakijczyków są nieakceptowalne. Jednakże w propagandzie ugrupowań proirańskich w Iraku ataki dotyczą głównie USA i ewentualnie Wielkiej Brytanii, podczas gdy w odniesieniu do innych państw Europy stosunek nie jest jednoznacznie negatywny. Ponadto krytykują one raczej „amerykańskie wprowadzanie demokracji”, a nie demokrację jako taką, gdyż ugrupowania szyckie są beneficjentami wprowadzenia demokracji, a wprowadzenie republiki islamskiej według irańskiego wzoru jest obecnie nierealne. Rosja, a za nią nurty islamskie, w szczególności (ale nie tylko) szycko-proirańskie, wykorzystuje też narrację o „degeneracji moralnej” Zachodu, prezentując siebie jako broniącej tych samych wartości, które są również bliskie islamowi, a które jakoby są zagrożone przez Zachód (np. kwestia LGBT itp.)

Pewną popularność ma komunizm w Iraku. Iracka Partia Komunistyczna była historycznie bardzo silna, a w 2018 r. zawarła sojusz z Muktadą as-Sadrem. Dysponuje też sporym zapleczem medialnym. Iracka Partia Komunistyczna utrzymuje pewne kontakty z rosyjskimi komunistami, a także posiada oddział w Moskwie działający tam w irackiej diasporze. Niemniej brak podstaw by stwierdzić, że iraccy komuniści stanowią narzędzie rosyjskie, choć ich związki z globalną, radykalną lewicą mogą sprzyjać szerzeniu się w tych środowiskach prorosyjskich narracji. Z kolei ideologia apoistowska (odwołująca się do lidera PKK Odżalana) ma wprawdzie pewną popularność w Kurdystanie ale ideologia ta nie jest trwale powiązana z żadnym zewnętrznym aktorem państwowym, choć PKK wchodzi w taktyczne sojusze. Nie ma też żadnego wpływu wśród niekurdyjskich, w szczególności arabskich, mieszkańców Iraku.

5.6 Tożsamościowy

W Iraku występuje nakładanie się na siebie różnych tożsamości, co prowadzi do hybrydyzacji tożsamości irackiej, wypełniając ją różnymi treściami. Można powiedzieć, że istnieje sektariańska rywalizacja o narodową tożsamość iracką między sunnitami a szyitami, natomiast dla wszystkich Irakijczyków, z wyjątkiem Kurdów, ma ona kluczowe znaczenie, bez względu na różne jej rozumienie. Należy przy tym pamiętać, że niektóre pojęcia są w świecie arabsko-muzułmańskim w ogóle, a w Iraku w szczególności, rozumiane odmiennie niż w Europie. Po pierwsze istnieje dwojakie rozumienie nacjonalizmu – al kaumija (odnosi się do etnonacjonalizmu, a zatem nacjonalizmu panarabskiego ale również nacjonalizmu kurdyjskiego – Wielki Kurdystan) oraz al watanija (odnosi się do nacjonalizmu państwowego, irackiego, bez zważania na podziały etniczne czy religijne). Po drugie, religia w znacznie większym stopniu kształtuje tożsamość. Dotyczy to w szczególności endogamicznych grup etnoreligijnych takich jak np. jezyci, u których trudno rozdzielić tożsamość religijną i etniczną, co zresztą powoduje spory o to kim są (np. Kurdowie uważają jezyców za mniejszość religijną ale etnicznych Kurdów, co jednak jest kwestią sporną). Ponadto, choć pojęcie sektarianizmu budzi emocje, to tożsamość sektariańska (czy też szerzej – etnosektariańska) jest faktem, przy czym nie stoi ona w opozycji do tożsamości narodowej (watanija), natomiast nacjonalizm al kaumija ma znacznie mniejsze przełożenie na szyitów. Również tożsamość plemienna nie stoi w opozycji do innych form tożsamości tj zarówno sektariańskiej jak i narodowej, przy czym tożsamość plemienna odgrywa znacznie większą rolę wśród sunnitów.

Tożsamość szyicka jest kluczowym czynnikiem tworzenia obszaru wpływu irańskiego, Choć wśród szyitów jest znacząca część, która nastawiona jest antyirańsko (w szczególności młodzież, która uczestniczyła w protestach antyrządowych tzw. tishreen, a także komuniści) lub przynajmniej sprzeciwia się nadmiernym wpływom politycznym Iranu w Iraku (np. sadryści), to Iran ma bardzo dużo narzędzi oddziaływania soft power na szyitów. Wynika to w szczególności z faktu, że zarówno w Iraku jak i w Iranie znajdują się miejsca pielgrzymek szyickich tj. w szczególności mauzolea w Karbali (imam Husajn), Nadżafie (imam Ali i siedziba hawzy), Bagdadzie (Kazimija) i Samarze (Al Askari), a w Iranie mauzoleum imama Rezy w Meshhedzie. Oznacza to sporą turystykę pielgrzymkową między obydwojoma krajami (w obu kierunkach, choć dotyczy to jednak przede wszystkim milionów irańskich pielgrzymów rocznie przybywających do Iraku, w szczególności w okresie świąt Aszury i Arbain). Pomijając aspekt religijny i ekonomiczny tych pielgrzymek, prowadzą one również do intensywnych kontaktów międzyludzkich, co sprzyja również oddziaływaniu kognitywnemu i tożsamościowemu. Pielgrzymkom tym towarzyszą też specjalne obrzędy, w tym zbiorowe inscenizacje (elegia) prowadzone przez specjalnych piewców, którzy w komponowanych przez siebie utworach poetyckich często odnoszą się również do wydarzeń bieżących. W tym kontekście warto zwrócić uwagę, że może być to wykorzystywane nie tylko przez Iran ale również przez Rosję. Choć w Rosji nie ma sporej społeczności szyickiej to i tak jest tu spore pole do manipulacji. Np. w jednej z ceremonii na cześć imama Husajna, prowadzonej przez Bassama al-Karbalai w Karbali, wziął udział rosyjski ambasador Kutraszew. Paradoksem jest to, że ZSRR, a następnie Rosja wspierały Saddama Husajna, co bardzo słabo jest wykorzystywane do demontażu rosyjskich wpływów wśród szyitów. W kontekście wpływów Iranu to warto też pamiętać, że instytucja mardżów (najwyższych duchownych szyickich) nie jest odniesiona do jakiegokolwiek administracji terytorialnej i szyici w Iraku mogą uznawać autorytet mardżów w Iranie

(w szczególności Chomeiniego i Chameneia), a z kolei Irańczycy mogą uznawać autorytet mardżów irackich, przy czym obecnie żaden z trzech irackich mardżów nie jest rodowitym Irakijczykiem. Dotyczy to w szczególności najważniejszego autorytetu tj. Alego Sistaniego, który jest Irańczykiem, co jednak nie oznacza, że jest narzędziem Iranu (wręcz przeciwnie, gdyż Sistani odrzuca doktrynę welajate faqih w takiej formie w jakiej funkcjonuje w Iranie). Taki stan rzeczy jest konsekwencją faktu, że hawza w Nadżafie jest kluczowym ośrodkiem szyickiej edukacji religijnej. To powoduje też, że w przypadku wielu kluczowych rodów szyickich trudno jest określić ich pochodzenie etniczne. Np. Sadrowie pochodzą z Libanu ale w XX w. różne gałęzie tej rodziny krążyły między Libanem, Irakiem i Iranem. Również rodzina Al Hakim pochodzi z Iranu, skąd przybyła do Iraku w XVII w.. Ponadto niektóre rodziny mają mieszane irańsko-irackie pochodzenie (np. zabity w 2020 r. dowódca połowy Al Haszed asz Szaabi Abu Mahdi al Muhandis). Po rewolucji 1920 r., a także w czasach rządów Saddama Husajna z Iraku wygnano sporo rodzin szyickich, którym przypisywano irańskie pochodzenie i niektóre z nich np. rodzina Laridżanich, stały się potem wpływowe w Iranie, co również stanowi obszar oddziaływania. Należy też pamiętać, że szyici w Iraku to nie tylko Arabowie ale też ok. 40% irackich Turkmenów oraz pewien odsetek Kurdów, co daje Iranowi możliwość oddziaływania również na nich (zwłaszcza, że Iran wsparł ich w wojnie z ISIS, które dokonywało ludobójstwa szyitów).

Tożsamość arabska jest kluczowym instrumentem oddziaływania sunnickich państw arabskich na Irakijczyków w ogóle, a na szyitów w szczególności (oddziaływanie na sunnitów odbywa się innymi kanałami, tj. w szczególności w kontrze do tożsamości szyickiej jako narzędzia irańskiego oraz poprzez więzi plemienne). Warto przypomnieć, że odwoływanie się do tożsamości arabskiej (w konfrontacji z irańską) spowodowało, że choć większość żołnierzy w czasie wojny iracko-irańskiej stanowili szyici to nie doszło do masowych dezercji. Po upadku Saddama Husajna w 2003 r. państwa sunnickie początkowo negatywnie odnosiły się do kontaktów z Irakiem, próbując destabilizować sytuację i licząc na upadek szyickich rządów i powrót sunnickiej dominacji. Doświadczenia z ISIS spowodowały jednak zmianę podejścia i od ok. 2017 r. zarówno ZEA jak i Arabia Saudyjska zaczęły starać się oddziaływać na środowiska szyickie odwołując się do jedności arabskiej, co było polityką znacznie skuteczniejszą. Kluczowym narzędziem tej polityki jest Muktada as-Sadr, skłócony z ugrupowaniami proirańskimi. Ojciec Sadra, Muhamad Sadik as-Sadr, na początku lat 90., został wyznaczony przez Saddama Husajna jako przeciwwaga dla irackich liderów szyickich przebywających na emigracji. Ostatecznie okazało się, że był niekontrolowalny i w końcu Saddam kazał go zamordować, ale zanim do tego doszło był celem ataków ze strony środowisk emigracji szyickiej, a poza tym promował szyizm połączony z nacjonalizmem irackim i arabskim, w opozycji do Iranu. Sam Muktada w 2017 r. złożył wizytę w Arabii Saudyjskiej, co uznane było za przełom w relacjach między Saudami a irackimi szyitami. Z tożsamością arabską kojarzy się też Saddam Husajn, do którego wciąż odwołuje się część Irakijczyków i pozwala to Rosji na budowę wpływów w tym segmencie (w oparciu o narrację, że sprzeciwiała się ona wojnie w 2003 r.).

Tożsamość kurdyjska nie stanowi zbyt szerokiego pola dla wpływów zewnętrznych ze względu na brak kurdyjskiego podmiotu państwowego. Niemniej należy pamiętać, że zarówno w Iranie jak i w Turcji są grupy zasymilowanych Kurdów wspierających politykę państwa. W szczególności pochodzenia kurdyjskiego jest Hakan Fidan, b. szef służb specjalnych MIT, a obecnie szef tureckiego MSZ. Ponadto również Rosja wykorzystuje stosunkowo liczną diasporę kurdyjską w Rosji do oddziaływania na Kurdystan iracki, a w szczególności do działań o charakterze wywiadowczym i tworzenia wpływów. W tym kontekście Rosja wykorzystuje też pobyt Mustafy Barzaniego w ZSRR w latach 1946-1958.

Tożsamość plemienna – choć większość plemion ma wymiar transgraniczny to plemiona jako takie nie są platformą oddziaływania politycznego z zewnątrz. Ponadto rola polityczna plemion mocno osłabła w ostatnich latach (na rzecz dysponujących milicjami partii).

Wpływy Turcji – głównym obszarem tożsamościowego oddziaływania Turcji są Turkmeni w Iraku, a w szczególności iracki Front Turkmeński (Irak Türkmen Cephesi) i związane z mniejszością turkmeńską instytucje oraz media. Wojna z ISIS spowodowała jednak głębokie podziały między szyickimi Turkmenami (którzy zasilili oddziały proirańskie Haszed Szabi) oraz sunnickimi Turkmenami (zwłaszcza w Tel Afar w Niniwie, gdzie wielu z nich mordowało swoich szyickich sąsiadów, a niektórzy doszli do wysokich stanowisk w ISIS). Turcja wspierała wówczas przede wszystkim sunnickich Turkmenów, co spowodowało, że część Turkmenów szyickich, zwłaszcza z terenów zajętych przez ISIS, przestała w niej widzieć swojego patrona. Turcja, ma również potencjał tożsamościowego oddziaływania na Kurdów, choć zależy to od aktualnej polityki Turcji w kwestii kurdyjskiej (Erdogan i AKP wykazuje w tym zakresie zmienność i elastyczność, a w szeregach AKP jest wielu zasymilowanych Kurdów).

Wpływy Izraela w Kurdystanie – mimo, że formalnie jakiegokolwiek związki z Izraelem są w Iraku zakazane, a za nawoływanie do normalizacji relacji z Izraelem grozi dożywocie to istnieją pewne relacje kurdyjsko-izraelskie oparte na podstawie tożsamościowej. W Izraelu mieszka około 150 – 300 tys. żydowskich Kurdów, których tożsamość żydowska jest bardzo mocno powiązana z kurdyjską. W dodatku znaczna ich część wywodzi się z terenów plemiennych Barzanich (istnieje w Izraelu żydowska gałąź tego plemienia), co dodatkowo wpływa na relacje Izraela i rządzącej w Kurdystanie PDK, a przez to stwarza platformę oddziaływania izraelskiego na Kurdystan.

ROZDZIAŁ 6. Kluczowe zasoby FIMI (obce) w Iraku oraz ich atrybucja

6.1 Firmy

Z Chinami w Iraku są powiązane:

- **Iracko-Chińska Rada Biznesu** (Haidar al-Rubaie)

Z Chinami w Kurdystanie powiązane są:

- **SSAVELA MALL** w Erbilu, wspólna inwestycja Didara Abdulqadera i Jingo Chen, o wartość 13 mln USD.
- **Dabin Group** (Aras Husejn Mirchan, Izzedine Berwari);
- **Mellat Holding** (Prezes Zarządu - Haji Idrees Surchi, CEO - Luqman Surchi oraz General Manager - Jegr Surchi: mellatholding.com. Firma posiada własną instytucję charytatywną - Idrees Charity (idreescharity.org), założoną w 2014 roku, zajmującą się między innymi zdrowiem, edukacją i wspieraniem osób z niepełnosprawnościami. Twarzą Fundacji jest mieszkający w Londynie Haji Idrees Surchi, filantrop, prowadzący szeroko zakrojone działania charytatywne, blisko związany z Barzaniami;
- **Khoshnaw Group**, założona w 1983 roku przez Ghafoora Majida Khoshnawa, jednego z najbogatszych ludzi w Kurdystanie (w 2024 r. pozwany w USA przez grupę 5000 osób, reprezentowanych przez amerykański NGO - Fundusz Ofiar Kurdystanu o morderstwa, tortury, podpalenia, kradzieże, handel narkotykami itd.). Przeglądając rejestry importowo-eksportowe można natknąć się na dane, które sugerują, że Khoshnaw Company sprowadza do Iraku i innego niezidentyfikowanego kraju papierosy poprzez spółki „Ltd Jti Donskoy Tabak” / „Jsc Don's Tobacco” , należące do JT International i usytuowane w Rosji. Niemniej jednak nie jest to samo w sobie nielegalne, poza tym jest to marginalny procent listów przewozowych Khoshnaw, który głównie sprowadza elektronikę z Azji Południowo-Wschodniej. Pokazuje jednak, że Khoshnaw robi także interesy z Rosjanami. Na pierwszym miejscu wśród marek Khoshnaw Group znajduje się założona w 2020 roku firma „od pszenicy”, czyli DAS Food - Mają posiadać największe silosy w Iraku, które są też wśród TOP4 silosów na Bliskim Wschodzie. Fundatorem i CEO DAS Food jest Mohammed Ghafoor Majid Khoshnaw, syn założyciela Khoshnaw Group. To właśnie w zakresie handlu zbożem Khoshnaw współpracuje z Chińczykami.

Rosyjskie

- Rosyjsko-Iracka Rada Biznesu, współpracuje z Iracką Federacją Izb Handlowych (częste spotkania ale głównie celem zachęty przedsiębiorców z Rosji do inwestowania w Iraku). W październiku 2022 r. odbyło się Rosyjsko-Irackie Forum Biznesowe w Moskwie, w którym udział wzięło ponad 100 firm z Iraku i Rosji. Z Iraku m.in.: Abdurazzak Al-Zuheiri – Prezes Federacji Irackich Izb Handlowych, Ali Warid – Dyrektor Departamentu Technicznego Ministerstwa Ropy Naftowej Iraku, Abbas Salim Hussein – Dyrektor Departamentu Rozwoju Hodowli Ministerstwa Rolnictwa: Aziz Nadim Al-Isa – Dyrektor Departamentu Rozwoju Przemysłowego Ministerstwa Przemysłu

6.2 NGO

Dom Rosyjski w Iraku - dyrektor Alak Ali Mohammed al-Chalidi, póki co instytucja ta nie zorganizowała żadnego większego wydarzenia i nie ma własnej strony internetowej ale jest zaangażowana w wiele mniejszych inicjatyw, w tym organizuje spotkania różnych rosyjskich delegacji z instytucjami naukowymi, kulturalnymi i religijnymi w Iraku np. wizyta delegacji uniwersyteckiej w Rosji w sanktuarium Alego w Nadżafie (<https://holyfakwa.com/news/read/7316>); takie działania mogą jednak bardzo skutecznie i w miękki sposób wpływać na przyjmowanie rosyjskiej percepcji przez ważne instytucje i osoby.

Dom Rosyjski nawiązał też współpracę z działem wydawniczym „Al-Mamun” przy Ministerstwie Kultury, Turystyki i Starożytności Iraku. W ostatnim czasie wydawnictwo przetłumaczyło na język arabski i wydało drukiem kilka rosyjskich książek, m.in. o Władimirze Putinie, o chrześcijańskich wartościach, a nawet kodeks prawny. Równoległe z tym projektem opublikowano w języku rosyjskim „zbiór historycznych faktów o Iraku oraz o działaczach kulturalnych tego kraju”.

Ali Mohammed Al Barghash, prezes Association for International Cooperation and Preservation of the Arabic Language, brał udział w otwarciu Domu Rosyjskiego i wyraził tam poparcie dla Rosji w konfrontacji z Zachodem. Jest również właścicielem w Rosji firmy Studenci bez Granic.

W marcu 2024 r. miała miejsce wizyta w Moskwie (na Russian Multipolarity and Russophile Forum) delegacji Rudaw Research Center (w tym dyrektora Zirjana Rojheliti)– ośrodka analitycznego powiązanego z telewizją Rudaw, która obejmowała m.in. spotkania z Duginem i Zacharową. Po tej wizycie pojawiło się szereg życzliwych Rosji artykułów napisanych przez Rojhelatiego.

Pod bardzo silnym wpływem Chin (zarówno jeśli chodzi o instytucjonalną współpracę, jak i propagowanie chińskiej ideologii) pozostaje działająca w irackim Kurdystanie organizacja Chawi Kurd Center, na której czele stoi Maszchal Kaulusy, kurdyjski pisarz i badacz, znany z analizy i komentarzy na temat polityki oraz spraw narodowych w Kurdystanie. Z organizacją tą związani są też: Kazhan Abdullah, kurdyjska pisarka i badaczka polityczna, aktywnie publikująca analizy dotyczące kwestii politycznych, społecznych i gospodarczych związanych

z regionem Kurdystanu. Jest autorem licznych artykułów na platformach takich jak Chawy Kurd Center for Political Development oraz Kurdish Globe; a także Mohsen Ali Razayee, Ismail Abdullah, Hogir Nerwayi, dziennikarz i redaktor związany z portalem Kurdistan Press oraz Khalil Jangi, kurdyjski pisarz zajmujący się tematyką polityczną, społeczną i historyczną.

6.3 Przywódcy religijni

Iracka hawza w Nadżafie (przywództwo szyickie) nie jest podatna na zewnętrzne wpływy polityczne. Ponadto panuje w niej zasada kwietyzmu, tj. nieangażowania się bezpośredniego w politykę. Poza tym bardzo wpływowa w hawzie rodzina al-Chojów prowadzi bardzo aktywną działalność religijną i finansową w Londynie, gdzie założona została Fundacja al-Choj. Są wprawdzie wpływowi duchowni prowadzący proirańską politykę, bliscy również Rosji i Chinom, jak Kais al-Chazali, ale funkcjonują oni poza hawzą, co zamyka im drogę awansu religijnego w Iraku i sprowadza do roli polityków. Nadżafska hawza jest poza tym krytyczna wobec Iranu, co wynika z rywalizacji i odmiennej percepcji relacji religii i polityki, niemniej nazwanie jej antyirańską byłoby nadużyciem. Niepokojące jest to, że Rosja, wykorzystując fakt iż jej ambasador jest muzułmaninem, stara się wkręcać go na religijne wydarzenia szyickie (np. iftar u Ameriego czy też modły prowadzone przez Karbalaiego). Brak wyraźnych dowodów na silniejsze związki sunnickich przywódców religijnych, w tym w szczególności przywódców sufickiego zakonu kadiriji, do którego należy też Kadyrow, z Rosją, niemniej istnieje w tym zakresie spory potencjał, a Rosja jest postrzegana w Iraku jako kraj wspierający muzułmanów. Do rosyjskich aktywów w Iraku można natomiast zdecydowanie zaliczyć patriarchę Asyryjskiego Kościoła Wschodu Mar Awę III, który wielokrotnie gościł w Rosji i ma ścisłe relacje z przywódcą Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej, potępiał Zachód oraz Ukrainę za rzekome „prześladowanie chrześcijan” (związane z działaniami podjętymi wobec Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Patriarchatu Moskiewskiego), a w październiku 2024 został odznaczony „Orderem Przyjaźni” przez Konsulat Generalny Rosji w Erbilu „za wkład patriarchy w budowanie współpracy między Asyryjskim Kościołem Wschodu a Rosją oraz wspieranie relacji międzykulturowych i międzyreligijnych”. Mar Awa III co prawda urodził się w USA ale jest prawnikiem oficera armii carskiej.

6.4 Przywódcy polityczni

Największe, bezpośrednie wpływy na scenę polityczną Irak ma Iran oraz Turcja, natomiast inne państwa, w szczególności Chiny, Rosja, a także państwa arabskie (w szczególności Katar, ZEA i Arabia Saudyjska), budują swoje wpływy bardziej pośrednio. Rosyjskie wpływy budowane są poprzez wykorzystanie nastrojów niektórych środowisk w celu wzmacniania swojej pozycji, propagowania swojej narracji na temat wojny w Ukrainie i negatywnego wizerunku Zachodu, w tym w szczególności USA. W tych działaniach Rosja stara się również tworzyć interpersonalne więzi, zapraszając irackich polityków do Rosji. Duże znaczenie w budowaniu tych relacji ma również bardzo silna aktywność ambasadora Elbrusa Kutraszewa. Chiny mają mniej narzędzi do oddziaływania ideologicznego, więc koncentrują się na budowaniu wpływów poprzez narzędzia ekonomiczne, w szczególności korupcję. Niemniej jednocześnie Chiny są dobrze postrzegane przez większość ugrupowań politycznych w Iraku (wyjątkiem są środowiska Tishreen tj. ruchu antyrządowych protestów z 2019 r., a także b. premier Mustafa al-Kadhimi, który zablokował pogłębianie współpracy z Chinami – niemniej środowiska te nie odgrywają obecnie większej roli i wątpliwe jest by odniosły sukces w wyborach w 2025 r.).

1. **Najwyższe przywództwo polityczne Iraku** opiera się na trzech osobach sprawujących następujące funkcje (wg kolejności ich ważności): premier, przewodniczący parlamentu oraz prezydent. Obecnie piastują je osoby, które nie można uznać za liderów odpowiednio szyitów, sunnitów i Kurdów. Premier Mohammad Szia al-Sudani prowadzi politykę utrzymywania równowagi w relacjach zagranicznych Iraku. Faktem jest jednak to, że Iran wzmocnił swoją pozycję w Iraku po stworzeniu jego rządu. Wynika to jednak z faktu, że rząd Sudaniego opiera się na poparciu proirańskich frakcji, co wzmacnia irańskie wpływy, a pośrednio również rosyjskie i chińskie i Sudani nie byłby w stanie tego powstrzymać nawet jeśli by chciał. Próby utrzymywania równowagi przez Sudaniego i jego dobre relacje z ambasadorem USA w Iraku Aliną Romanowski doprowadziły zresztą do ruchów wewnątrz szyickiego obozu proirańskiego by go usunąć ze stanowiska. Tendencje te nasiliły się po wybuchu afery podsłuchowej tj. pojawieniu się oskarżeń, że najbliższe otoczenie premiera podsłuchiwało czołowych polityków, w tym liderów proirańskich frakcji, a niektórzy politycy proirańscy sugerowali, że było to na zlecenie USA. Sudani w czasie swojego urzędowania odwiedził zarówno USA (dwukrotnie: kwiecień i wrzesień 2024) jak i Rosję (październik 2023), nie odwiedził natomiast Chin (mimo otrzymanego zaproszenia) i nie pojechał na szczyt BRICS do Kazania mimo spekulacji, że Irak złoży również wniosek o członkostwo. Ponadto w lutym 2023 r. na mocy decyzji Sudaniego Irak głosował za rezolucją w ZO ONZ potępiającą agresję Rosji na Ukrainę i wzywającą ją do wycofania się z Ukrainy.

Prezydent Abdul Latif Raszyd, Kurd z Patriotycznej Unii Kurdystanu, również nie jest podatny na obce wpływy określonego państwa. Raszyd wiele lat spędził w Wielkiej Brytanii, gdzie studiował, a także pracował w agendach ONZ przy projektach realizowanych w m.in. Arabii Saudyjskiej. Jest jednak blisko związany z rodziną Talabanich (Hero Ibrahim, wdowa po Dżalalu Talabanim, jest jego szwagierką), która obecnie utrzymuje dobre relacje z Iranem.

Natomiast 76-letni przewodniczący irackiego parlamentu, Mahmud al-Maszhadani, wybrany na to stanowisko w listopadzie 2024 r. po rocznym wakacie po usunięciu z tego stanowiska Mohammada al-Halbusiego, jest podatny na oddziaływanie rosyjskie oraz chińskie, a także (mimo, iż jest sunnitą) irańskie. Maszhadani urodził się w szyickiej dzielnicy Bagdadu (al-Kadimiji). Do 1980 r. był oficerem (major) w armii Saddama, po czym został aresztowany pod zarzutem działalności ekstremistycznej w związku z założeniem stowarzyszenia o nazwie al-Muwahid (choć mało jest na ten temat informacji to prawdopodobnie było to ugrupowanie radykalnie islamistyczne). Choć później był znów więziony przez Saddama, to już po inwazji USA pojawiły się pod jego adresem oskarżenia o związki z partią Baas (w środowiskach tych Rosja miała i nadal może mieć wpływy). Mimo to został uznany za przedstawiciela opozycji antysaddamowej i w latach 2006-2008 pełnił funkcję przewodniczącego parlamentu. Nie stworzył jednak na tej podstawie żadnego silnego ugrupowania politycznego, a w 2004 r. był aresztowany przez USA za kierowanie organizacjami ekstremistycznymi. W 2009 r. ponownie pojawiły się informacje, że kieruje milicją pro-baasistowską w dzielnicy Fadel w Bagdadzie. We wrześniu 2024 r. na stronie internetowej telewizji al-Ahad (należącej do Kaisa al Chazaliego, kluczowego polityka proirańskiego), ukazał się artykuł Maszhadaniego, w którym sugerował, że wpływy Zachodu prowadzą do cywilizacyjnej klęski i są szerzone w Iraku poprzez masonerię i żydowskich kabalistów. Pokazuje to dużą podatność na antyzachodnie narracje rosyjskie oparte na rzekomej degeneracji Zachodu i konieczności walki z nią. Znamienna jest też różnica w komunikatach wydanych po jego wyborze ze spotkań z ambasador USA Aliną Romanowski z jednej strony (wg komunikatu biura Maszhadaniego podkreślił on znaczenie rozwiązania kwestii porozumienia ws. bezpieczeństwa tj. wycofania się sił USA, przed końcem 2025, bez słów o znaczeniu współpracy, przyjaźni etc.) oraz ambasadora Rosji Elbrusa Kutraszewa (w informacjach prasowych pojawiły się m.in. stwierdzenia o tym, że Maszhadani podkreślił znaczenie roli Rosji we wspieraniu Iraku na szczeblu regionalnym i międzynarodowym, a także odniesienia do wojny w Ukrainie oparte na rosyjskiej percepcji). Z kolei komunikat po spotkaniu z ambasadorem Chin mówił o „strategicznym partnerstwie” między obydwojma krajami, a Al-Mashhadani powiedział, że „stosunki iracko-chińskie charakteryzują się siłą i stabilnością, co zachęca obie strony do ich utrzymywania i rozwijania”. Również ton komunikatu ze spotkania z ambasadorem Iranu wskazywał na pozytywny stosunek Maszhadaniego do tego państwa. Podatność na wpływy zewnętrzne zwiększa fakt, że Maszhadani nie ma żadnego własnego zaplecza politycznego.

2. **Szyickie Ramy Koordynacyjne** – mimo bliskich relacji większości szyickich polityków z Iranem zachowują oni pewien stopień niezależności. Dotyczy to w szczególności b. premiera Nuriego al-Malikiego oraz zaplecza Mohammada Szii al-Sudaniego czy też polityków takich jak Ammar al-Hakim, Ijad Alawi, Hajdar al-Abadi, którzy utrzymują również relacje z USA, Turcją oraz sunnickimi państwami arabskimi. Rosja i Chiny skorzystały jednak na ogólnym kursie proirańskim (zakładającym jednak utrzymanie pewnej równowagi w relacjach z Zachodem i USA) i starają się, zwłaszcza Rosja, intensyfikować swoje relacje z tymi politykami poprzez regularne spotkania i zaproszenia do odwiedzenia Rosji. Na uwagę zasługuje m.in to, że Kutraszew brał udział w modłach w Karbali z Amarem al-Hakimem, prowadzonych przez najbardziej wpływowego eulegistę Bassama al-Karbalai, co wykraczało poza zwykłe relacje. Z kolei

środoowisko Malikiego w swej narracji dot. wojny w Ukrainie obarcza całą winą USA, przyjmując narrację o „ataku na Rosję przy użyciu Ukrainy”. Sam Maliki trzykrotnie odwiedzał Rosję, dwukrotnie jako premier - w 2009 r. i w 2012 r., a także w 2017 r. Moskwę w październiku 2023 r. odwiedził też Sudani.

Wśród polityków, którzy odwiedzali Rosję są ponadto m.in. Doradca ds. Bezpieczeństwa Narodowego stojący jednocześnie na czele komisji nadzorującej ze strony rządu Haszed Szaabi) Falih al-Fayadh (kilkukrotnie m.in. 2016, 2019, 2021 i 2022), który w szczególności czynił starania o zakup przez Irak systemu S-400. W październiku 2024 r. na czele dużej delegacji do Moskwy poleciał przewodniczący irackiej Najwyższej Rady Sądownictwa Faiq Zaidan (szyita z silnymi powiązaniem z Iranem i wsparciem ze strony muqawamy).

Inaczej należy scharakteryzować polityków związanych z muqawamą i innymi proirańskimi milicjami szyickimi, w tym Kaisa al Chazali oraz Hadiego al-Ameriego, którzy są najważniejszymi sojusznikami Iranu w Iraku. Kais al-Chazali, lider Asaib Ahl al-Hak i jednocześnie frakcji al-Sadiqoun w irackim parlamencie, jest uznawany za terrorystę przez USA co wyklucza wszelkie kontakty, a zarazem jest wrogo nastawiony do Turcji, a jego relacje z Rosją i Chinami są coraz bardziej intensywne. Kataib Hezbollah, najbardziej aktywny komponent muqawamy, jeszcze w 2015 r. publicznie odcięła się od kontaktów nawiązywanych wówczas przez Abu Husejna al-Hamidawiego (obecnie Sekretarza Generalnego KH) z ambasadą rosyjską, podkreślając, że nie zamierza realizować rosyjskich interesów. Sam Hamadawi, po rozpoczęciu inwazji rosyjskiej na Ukrainę, skrytykował to i choć powiełał narrację o sprowokowaniu Rosji przez Zachód to dodawał, że Rosja też jest winna rozlewowi krwi. Większość innych liderów proirańskich milicji, takich jak Asaib Ahl al-Hak czy Kataib Said al-Szuhada, bezkrytycznie powiełała jednak narrację rosyjską. Lider Ruchu Huquq (reprezentacji politycznej Kataib Hezbollah) w irackim parlamencie Husejn Munis ostro skrytykował Sudaniego za głosowanie w lutym 2023 za rezolucją potępiającą Rosję. Podobne oświadczenie na twitterze opublikował przedstawiciel Sadiqoun (Asaib Ahl al-Hak) w parlamencie Hasan Salem. Rozwój relacji między muqawamą a Rosją nabrał dynamiki w 2022 r. dzięki Kutraszewowi. W listopadzie 2022 r. Kutraszew spotkał się z Chazalim, a lider Harekat al-Nudżaba Akram al-Kaabi złożył wizytę w Moskwie (ugrupowanie to ma obecnie najsilniejsze relacje z Rosją ale Chazali ma silniejszą pozycję w Iraku i dlatego jest z perspektywy Moskwy cenniejszy). W trakcie wizyty al-Kaabi odbył rozmowy z rosyjskimi urzędnikami, w tym z wiceministrem spraw zagranicznych Michaiłem Bogdanowem. Spotkał się ponadto z Witalijem Naumkinem, arabistą, obecnie jest jednym z doradców Putina w Klubie Wałdaj i dyrektorem Instytutu Orientalistyki Rosyjskiej Akademii Nauk. Trzecie spotkanie odbyło się z Albertem Karaganowem, imamem tatarskim, muftim Moskwy i przewodniczącym Zgromadzenia Duchowego Muzułmanów Rosji.

Do szyickich osobistości objętych oddziaływaniem rosyjskim można też zaliczyć przewodniczącego Komisji ds. Mediów i Komunikacji Alego Al-Muayyada, który w październiku 2024 rozmawiał z Kutraszewem o „wzmocnieniu współpracy medialnej między Irakiem a Rosją oraz przeciwdziałaniu wprowadzającym w błąd doniesieniom”.

Do rzeczników interesów chińskich, a pośrednio również rosyjskich, należy również zaliczyć Adila Abd al-Mahdiego, który jako premier odbył wizytę w Chinach w towarzystwie licznej delegacji polityczno-ekonomicznej i próbował podpisać z Chinami korzystne dla tego państwa porozumienie „ropa za odbudowę”.

3. **Muktada as-Sadr** – mimo swojego zdecydowanie wrogiego stosunku do USA i Wielkiej Brytanii oraz co najmniej chłodnego do innych państw zachodnich, Sadr nie jest ani prorosyjski ani prochiński. Dotyczy to również jego zwolenników z uwagi na ściśle podporządkowanie i fanatyczne uwielbienie dla Sadra. Sadr nie spotykał się w ostatnich latach z ambasadorem Rosji, choć faktem jest, że doszło do spotkania Kutraszewa z osobami z jego otoczenia, co nie mogło mieć miejsca bez przyzwolenia Sadra (ponadto w 2005 r. doszło do spotkania Sadra z ówczesnym ambasadorem Rosji Władimirem Gamowem – z inicjatywy Sadra). Nie były to jednak intensywne kontakty. Ponadto w lutym 2022 Sadr skrytykował rosyjski atak na Ukrainę i choć jednocześnie obarczył winą również USA to porównał też oficjalne powody podawane przez Rosję do powodów podawanych przez USA w 2003 r. w związku z inwazją na Irak, tj. odrzucił je jako fałszywe. Destabilizująca Irak działalność Sadra, jego skrajny antyamerykanizm, naciski na zmuszenie USA do opuszczenia Iraku, a także podatność na narrację o „demoralizacji Zachodu” (w 2022 r. Sadr organizował kampanię anty-LGBT) sprzyja interesom rosyjskim w Iraku ale nie oznacza, że należy on do rosyjskich aktywów. Jeżeli jednak Sadr uzna Rosję za sojusznika w zwalczaniu wpływów USA oraz działań przeciwko Izraelowi to wpływ Rosji na niego może się zwiększyć. Póki co Rosja nie zabiega o bliższe relacje z Sadrem (w kwietniu 2024 Sadr narzekał, że Putin nie odpisał na jego list) w związku z jego oficjalnym wycofaniem się z polityki i stawianiem przez Rosję na szyickich rywali Sadra, ale jednocześnie stara się nie zamykać sobie drzwi (pozytywne wypowiedzi Kutraszewa o Sadrze). Sadr jest skonfliktowany z frakcjami proirańskimi co jednak nie oznacza, że ma negatywny stosunek do Iranu, choć również i tutaj nie można uznać Sadra za narzędzie wpływów irańskich (ale również nie antyirańskich). Również relacje Sadra z Chinami nie są zbyt intensywne.
4. **Rajan al Kaldani** – lider chrześcijańskiej milicji Babiljun jest bardzo mocno związany z Iranem oraz ugrupowaniami proirańskimi w Iraku, w szczególności Kataib Hezbollah, znajduje się na liście sankcyjnej USA i jest zdecydowanie wrogo nastawiony do USA i Zachodu. To powoduje, że stanowi również potencjalny instrument promocji interesów Rosji i Chin. W maju 2023 r. Kutraszew złożył wizytę u Kaldaniego.

5. **Przywództwo polityczne wśród sunnitów** podlegało największym przeobrażeniom po 2003 r. Do niedawna przywódcami sunnitów byli przede wszystkim Mohammad al-Halbusi (związany z Arabią Saudyjską) oraz Khamis Khanjar (związany z Turcją, Katarom oraz do pewnego stopnia – Iranem). Halbusi wielokrotnie spotykał się z ambasadorem Rosji oraz przedstawicielami rosyjskiego rządu: 23.10.2017 – spotkanie z ambasadorem Rosji, listopad 2018 i kwiecień 2019 – spotkanie z wiceministrem SZ Rosji Michailem Bogdanowem, luty 2023 – spotkanie z Ławrowem w czasie jego wizyty w Bagdadzie, 23.06.2024 – spotkanie z ambasadorem Rosji. Jednakże takie spotkania nie mogą dziwić zważywszy, że przez 5 lat sprawował funkcję przewodniczącego parlamentu. Halbusi został usunięty z tej funkcji w listopadzie 2023 ale wciąż utrzymuje bardzo silne wpływy wśród sunnitów. Po rozpoczęciu rosyjskiej agresji na Ukrainę Halbusi spotkał się z ukraińskim chargé d'affaires, Aleksandrem Borwżinkowem i wyraził ubolewanie nad trudną sytuacją humanitarną na Ukrainie, jednak, wg Kurdistan24, unikał jednoznacznego potępienia Rosji. Halbusi dał się również poznać jako orędownik zacieśniania współpracy z Chinami. Mimo zaproszenia na Międzynarodowe Forum Ekonomiczne w Petersburgu w 2019 r. brak potwierdzenia by tam był i by w ogóle kiedykolwiek odwiedzał Rosję.

Z kolei w przypadku Khanjara, który znajduje się na liście sankcyjnej USA i jest oskarżany o to, że przed 2003 r. miał bliskie relacje z reżimem Saddama Husajna, brak informacji o spotkaniach z Kutraszewem. W listopadzie 2024 Khanjar został zmuszony do ustąpienia ze stanowiska szefa swojej partii ze względu na oskarżenia dotyczące związków z reżimem partii Baas, niemniej niekoniecznie oznacza to koniec jego kariery. Do zasobów tureckich można zaliczyć też Abdullaha al-Nudzajfięgo, lidera arabskich sunnitów w Mosulu i syna b. gubernatora Athila al-Nudzajfięgo, który pozostawał w ostrym konflikcie z siłami proirańskimi.

6. **Kurdowie** – zarówno Rosja jak i Chiny ograniczają się do inwestowania w kontakty z rządzącymi PDK (Barzaniami) i PUK (Talabaniami), gdyż ugrupowania te (i kierujące nimi rodziny) mają de facto pełnię władzy nad odpowiednio „żółtym Kurdystanem” (Dohuk, Erbil) i „zielonym Kurdystanem” (Sulejmani, Halabdża), kontrolując siły zbrojne, siły bezpieczeństwa, gospodarkę, inwestycje etc. Relacje Kutraszewa z rodziną Barzanich i jej otoczeniem są przy tym bardzo silne (intensywność spotkań, podkreślanie związków kurdyjsko-rosyjskich itp.) jednakże trudno uznać czołowych polityków PDK za zasób FIMI Rosji (jak również Chin). Podobnie jest zresztą z rodziną Talabanich i PUK. Widać to choćby na przykładzie narracji dot. wojny w Ukrainie czy też ogólnego obrazu USA i Zachodu, który w kontrolowanych przez rodziny Talabanich i Barzanich mediach daleki jest od przyjmowania narracji forsowanej przez Rosję. Barzani starają się też demonstrować swoje dobre relacje z Zachodem czego przykładem był udział prezydenta Nechirwana Barzaniego w otwarciu odremontowanej katedry Notre Dame w Paryżu (był tam jednym z nielicznych niechrześcijańskich gości). Ponadto Rosja ma potencjał oddziaływania na ugrupowania islamistyczne (w oparciu o narrację o zdegenerowanym Zachodzie) jednakże z uwagi na małą rolę tych ugrupowań z punktu widzenia interesów Rosji (a także Chin) nie ma to póki co większego znaczenia. Obie rodziny i kierowane przez nie ugrupowania kierują się przede wszystkim własnymi interesami i w związku z tym cechuje je duża elastyczność. Faktem są bardzo bliskie relacje PDK z Turcją ale wynikają one wyłącznie z interesów,

a Barzani utrzymują obecnie także dobre relacje z Iranem (z przyczyn pragmatycznych), USA (chcą jak najdłuższej obecności sił USA, gdyż osłabia to presję ze strony Haszed Szaabi), a do niedawna utrzymywali potajemne relacje z Izraelem. Talabani i PUK utrzymują bardzo dobre relacje z Iranem ale wyłącznie z przyczyn pragmatycznych i ekonomicznych, a jednocześnie starają się mieć jak najlepsze relacje z USA i innymi państwami Zachodu. PUK znajduje się natomiast w ostrym konflikcie z Turcją. Niemniej na uwagę zasługuje fakt, że Bafel Talabani odwiedził Moskwę w marcu 2024, gdzie spotkał się z Ławrowem i Bogdanowem.

6.5 Przywódcy wojskowi, współpraca militarna i wojskowe formacje niepaństwowe

Struktura sił bezpieczeństwa Iraku jest bardzo złożona i wchodzi w jej skład formacje, które jednocześnie funkcjonują jako milicje (jest to hybrydowy charakter wymykający się z ścisłego rozdziału na instytucje państwowe i niepaństwowe). Siły bezpieczeństwa tworzą przede wszystkim: siły zbrojne podległe ministerstwu obrony; zmilitaryzowane siły policyjne podległe MSW; Haszed Szaabi, w tym muqawama; siły antyterrorystyczne (CTS); peszmerga.

- **Siły zbrojne** – od października 2022 ministrem obrony narodowej jest Thabet al-Abbasi, sunnita z Niniwy, reprezentujący partię Hasm, która w radzie prowincji Niniwy wspierana jest przez Turcję; jego aktywność jako ministra wskazuje, że ma dobre relacje z Turcją i tym należy tłumaczyć rozmowy delegacji obu krajów w sierpniu 2024 r., których efektem było uznanie PKK za „nielegalną organizację w Iraku”. Nie należy jednak wyciągać z tego zbyt daleko idących wniosków na temat wpływu Turcji na armię iracką. Jest ona w dużym stopniu apolityczna, a wyższe dowództwo składa się z oficerów, którzy służyli jeszcze w armii Saddama, a od lat współpracują z USA. Szefem Sztabu jest gen. Abdul Amir Raszid Yarallah, który ma duże doświadczenie we współpracy z USA i NATO i nic nie wskazuje na jakieś wpływy rosyjskie, chińskie czy irańskie. Yarallah jest szyitą, który do wojska wstąpił za Saddama. W kwietniu 2022 r. w Centrum Studiów i Badań przy Defence University for Higher Military Studies odbyła się konferencja z jego udziałem i licznych oficerów irackich nt. wojny rosyjsko-ukraińskiej, w której uczestniczył amerykański generał Michael Lollsgaard.
- **Zmilitaryzowana policja** – ministrem spraw wewnętrznych jest obecnie gen. Abdul Amir al-Szamarai, szyita urodzony w Diwaniji, który wcześniej służył w siłach zbrojnych – irackie ministerstwo spraw wewnętrznych od lat opanowane jest przez ludzi z organizacji Badr Hadiego al-Ameri, co potencjalnie otwiera je na wpływy irańskie, a pośrednio również rosyjskie i chińskie. Brak jednak podstaw by uznawać samego Szamaraiego za narzędzie wpływu Rosji, Iranu czy Chin. Spotykał się wprawdzie z Kutraszewem ale również z ambasadorem USA Aliną Romanowski.

- **CTS** – siły antyterrorystyczne są najbardziej apolityczne i są szkolone przez USA oraz inne państwa NATO. Wprawdzie gen. Abdel Wahad al-Saadi, do którego siły proirańskie w Iraku zawsze miały negatywny stosunek, został odwołany po objęciu urzędu premiera przez Sudaniego ale na jego miejsce awansował jego dotychczasowy zastępca gen. Karim Abboud Muhammad.
- **Haszed Szaabi** – od początku swego istnienia Haszed Szaabi, a zwłaszcza jej komponent określany jako muqawama, jest silnie związana z Iranem. Muqawama składa się z: Kataib Hezbollah (Ahmad Abu Husein Al Hamidawi), Harakat Hezbollah al-Nujaba (Akram al-Kaabi), Kataib Said al-Szuhada (Abu Ala al-Walai) i Ashab al-Kahf. Luźniej związana jest z tą strukturą Asaib Ahl al-Hak Kaisa al-Chazaliego co wynika z pozycji politycznej jaką on zajmuje w zapleczu rządu. Proirański charakter ma też Organizacja Badr, największy komponent Haszed Szaabi, kierowana przez Hadiego al-Ameri. Badr oraz AAH są jednak zbyt mocno związane z rządem i dysponują w związku z tym silnymi wpływami w strukturach państwa, co powoduje, że są znacznie bardziej ostrożne w zakresie bezpośrednich konfrontacji z USA. Adwokatem współpracy Haszed Szaabi z Rosją był już od 2016 Falih al-Fayadh, Doradca ds. Bezpieczeństwa Narodowego, który jednocześnie nadzoruje Haszed Szaabi ze strony rządu, jednakże coraz większe wpływy w tych formacjach Rosja zaczęła uzyskiwać od 2022 r. Rosja w szczególności uzyskała wpływy w Harakat Hezbollah al-Nujaba, którego lider Akram al-Kaabi odwiedził Rosję w 2022 r. Kutraszew stara się również nawiązać silną współpracę z Kaisem al-Chazalim ale choć w jego telewizji al-Ahad prezentowana jest pozytywna narracja o Rosji w kontekście wojny w Ukrainie to trudno go jednoznacznie określić jako rosyjskie narzędzie wpływów. Chazali z całą pewnością sympatyzuje z Rosją ale jego centralna pozycja w zapleczu rządu Sudaniego oraz ambicje polityczne powoduje, że otwarty jest też na kontakty z Zachodem (ale nie USA) – w lutym 2023 r. spotkał się np. z ambasadorem Australii (choć generalnie ambasady zachodnie nie utrzymują z nim kontaktu to odbywa się on z jego ludźmi usytuowanymi w urzędach państwowych). Kutraszew spotyka się też z innymi liderami muqawamy np. z Abu Ala al-Walai. Bardzo silne wpływy w Haszed Szaabi mają też Chiny. Ataki muqawamy na pozycję USA w Iraku służą interesom chińskim, gdyż wypychają USA z Iraku. To, że jest to świadoma wspólnota interesów świadczy umowa zawarta w marcu 2024 r. między spółką Al Muhandis, stworzoną przez rząd Sudaniego jako gospodarcze ramię Al Haszed, a chińskim CMEC.
- **Peszmerga** – kurdyjskie oddziały peszmergi są formalnie częścią irackich sił lądowych ale de facto większość peszmergi jest podzielona na część PDK i PUK i lojalna wobec rodzin Barzanich i Talabanich. W peszmerdze PDK i w siłach bezpieczeństwa podległych PDK pewne wpływy ma Turcja ale nie należy ich przeceniać.

6.6 Media tradycyjne i nietradycyjne, liderzy opinii

Największym przekąźnikiem rosyjskiej narracji są związane z muqawamą kanały w mediach społecznościowych takie jak Sabereen News (m.in. nadawał prorosyjskie korespondencje z okupowanego Krymu, a także opublikował piosenkę wspierającą wagnerowców, używając terminologii i symboliki bliskiej irackim szyitom.) czy też Tura News, a także stacje telewizyjne powiązane z muqawamą takie jak w szczególności TV Al Ahad, Al Etejah i Al Qadeer. W mediach kurdyjskich, zwłaszcza kluczowych stacjach telewizyjnych, dbających o swoją renomę, narracja dot. wojny w Ukrainie jest przeważnie neutralna (brak powielania rosyjskiej propagandy w tym zakresie), widoczne są natomiast wpływy chińskie (szczególnie dotyczy to Kurdistan24 i Rudaw). Do znaczących kont w mediach społecznościowych powielających narrację prorosyjską należą: - Sufian Sammarai - <https://x.com/SufianSamarrai>, Sabah al-Khozai- <https://x.com/sabahalkhozai>. Kutraszew obecny jest (śledzi ale nie wrzuca wpisów) na kanale Whatsapp Rafidain Center for Dialogue (RCD), przy czym w 2022 r. wystąpił na Forum RCD (było to międzynarodowe wydarzenie zorganizowane z dużym rozmachem) w panelu poświęconym Ukrainie, gdzie zadbał o to by była obecna flaga Ukrainy (sugerująca, że przedstawiciele Ukrainy są też na Forum co nie było prawdą) by mógł się do niej odnieść z narracją o „braciach Ukraińcach” którzy giną bo Zachód zaatakował Rosję przez nielegalny „reżim Zelenskigo”. Ta manipulacja świadczy o tym, że Kutraszew ma ludzi w środowisku RCD (organizacja ta jest jednak obecnie nieaktywna po aferze z udziałem jej szefa Zaida al-Talaqani; kanał na Whatsapp działa jednak nadal).

6.7 Współpraca akademicka i naukowa

- W tym zakresie najszerzą aktywność prowadzą Chiny, które w Kurdystanie, poprzez Akademię Information and Communication Technology Huawei oferują kursy i certyfikaty na Uniwersytecie Libańsko-Francuskim (LFU), Uniwersytecie Garmyan, Uniwersytecie Dohuk, Politechnice Sulaymaniyah i Uniwersytecie Salaheddin.
- Rosja z kolei oferuje Irakijczykom, w tym Kurdom, stypendia – jest to podstawowa forma współpracy realizowana na dużą skalę i mocno nagłaśniana. Przykłady współpracy:
- W sierpniu 2012 r. Uniwersytet Bagdadzki ogłosił współpracę z rosyjskimi uczelniami, szczególnie w zakresie nauk dot. wydobycia ropy, gazu i innych surowców;
- W maju 2023 roku - petersburska Politechnika Piotra Wielkiego, iracki Uniwersytet Mashreq oraz Irackie Stowarzyszenie Mechaniki Gleby i Projektowania Fundamentów zorganizowali w Bagdadzie konferencję naukową “dla dobra międzynarodowej społeczności”. Ze strony irackiej brali w niej udział: dr Mohanad Muayad Sabri, prof. Kifaya Alsafar i prof. Mahadi Karkoush.
- W listopadzie 2023 roku - rosyjska i iracka delegacja podpisała memorandum o współpracy z przedstawicielami Iranu w zakresie “chęci utworzenia nowej kultury, nauki i cywilizacji islamskiej służącej wszystkim ludziom i społeczeństwom”.

- W kwietniu 2024 roku - rosyjski konsul generalny w Kurdystanie, Maxim Robin, ogłosił, że Rosja szykuje 300 stypendiów naukowych dla irackich studentów, w tym 70 specjalnie dla mieszkańców Kurdystanu.
- W maju 2024 roku amb. Kutraszew odwiedził Uniwersytet Bagdadzki, na zaproszenie uczelni, by świętować festiwal wydziału języka rosyjskiego.
- W czerwcu 2024 roku - Białgorodzki Uniwersytet Państwowy otworzył oddział "Wydziału Przygotowawczego" w bagdadzkim Uniwersytecie Al-Mamoun. Osiągnięto również porozumienie w sprawie otwarcia filii wydziału przygotowawczego BelSU na bazie Centrum Języków Nowożytnych, którego dyrektorem jest dr Faris Youssef Hassan Awad. W przygotowaniu tego porozumienia dużą rolę odegrał „ambasador BelSU na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej, student studiów podyplomowych BelSU Medical Institute Ahmed Mansour”.
- W czerwcu 2023 delegacja rosyjskiego Narodowego Uniwersytetu Kaukazu Północnego spotkała się w Irbilu z dr. Aramem Mohammadem Qadirem – ministrem edukacji wyższej i badań naukowych Kurdystanu, dr. Kamaranem Younisem Mohammadamim, prezydentem Salahaddin University-Erbil, dr. Kawa Abdulkarim Sherwan, prezydentem Erbil Polytechnic University, dr. Abdul Samad Salahuddin, prezydentem Tishk International University, dr. Sherwan Sharif Qurtas, prezydentem Soran University. Tematem rozmów były nowe formy współpracy, w tym nauka języka rosyjskiego, studia humanistyczne ale także te dot. inżynierii i badania nad wydobywaniem ropy i gazu.
- We wrześniu 2024 roku, trakcie 68 konferencji IAEA Irakijczycy podpisali z Rosatomem memorandum o współpracy w zakresie rozwijaniu energetyki atomowej do celów pokojowych. Przedstawicielem Iraku był dr Naeem Al-Aboudi, szef Irackiej Komisji Energii Atomowej i minister edukacji wyższej i badań naukowych, który podziękował Rosjanom za stypendia dla irakijskich studentów, które mają pomóc im w rozwijaniu umiejętności technicznych.
- We wrześniu 2024 r. Krymski Uniwersytet Federalny ogłosił zacieśnienie współpracy z uniwersytetami z Iraku, Iranu, Chin, Indii i Sudanu;
- We wrześniu 2024 r. amb. Kutraszew potwierdził, że Rosstrudnichestwo zapewni studentom z Kurdystanu 70 w pełni dofinansowanych stypendiów w Rosji na rok akademicki 2025-2026
- W listopadzie 2024 roku Minister Szkolnictwa Wyższego Iraku ogłosił, że liczba stypendiów w Rosji będzie wynosiła 260;
- W grudniu 2024 roku - iracka delegacja odwiedziła rosyjski Narodowy Nuklearny Uniwersytet Badawczy MEPhi. Dyskutowano o współpracy w zakresie atomu. Wyrażono nadzieję, że MEPhi wyszkoli iracki personel.
- Ponadto Uniwersytet w Zacho, Uniwersytet w Tikricie i Uniwersytet w Faludży należą do Federacji Uczelni Rosyjskich i Arabskich. Na IV Forum Rektorów tej Federacji, które odbyło się na Uniwersytecie Łomonosowa w Moskwie w październiku 2024, Irak reprezentował Thmer Hassan Najafi z Al-Karkh University of Science w Bagdadzie.

ROZDZIAŁ 7. Wybrane techniki i taktyki manipulacji, językowe mechanizmy perswazji, działania i efekty psychologiczne — identyfikacja i analiza

Rosyjskie operacje wpływu w Iraku są oparte na rozbudowanym katalogu technik i taktyk działań psychologicznych. Fundamentem jest konsekwentne modelowanie przestrzeni informacyjnej w celu uzyskania i zarządzania pożądanymi efektami informacyjnymi. Obserwacja irackiego środowiska informacyjnego ujawnia złożony model oddziaływania przez Rosję przy użyciu klasycznych technik i taktyk działań psychoogicznych realizowanych wielodomenowo. Operacje Rosji w Iraku to elementem szerszej strategii Moskwy w regionie Bliskiego Wschodu i Lewantu, polegającej na umacnianiu własnej pozycji strategicznej, osłabieniu roli Zachodu oraz wspieraniu takich rozwiązań politycznych, które sprzyjałyby długoterminowym interesom Kremla. Techniki i taktyki wykorzystywane przez Rosję są wielowarstwowe, połączone i uzupełniają się wzajemnie, obejmując sfery informacyjną, medialną, polityczno-dyplomatyczną, gospodarczą, energetyczną, wojskową oraz społeczną.

7.1 Oddziaływanie informacyjne i propagandowe

Narracje prorosyjskie i antyzachodnie

Rosja, wykorzystując swoje kanały "medialne" powszechnie dostępne w języku arabskim (takie jak RT Arabic i Sputnik Arabic) oraz współpracujące z nią portale i agencje informacyjne, konsekwentnie buduje obraz siebie jako alternatywnego, stabilizującego gracza, który w przeciwieństwie do Zachodu nie dąży do hegemonii, lecz wspiera suwerenność i niezależność krajów regionu. W ten sposób rosyjskie operacje wpływu wpisują się precyzyjnie we wrażliwości psychologiczne Irakijczyków, szczególnie poprzez zestawianie wizerunku Zachodu jako destrukcyjnego i Rosji jako gwaranta stabilizacji.

- **Wielowektorowe przekazy:** Rosja prowadzi wielowektorowe działania informacyjne, które są obliczone na precyzyjne efekty psychologiczne. Dobrym przykładem są narracje wymierzone w poszczególne kraje Zachodu, które w sposób jednolity przedstawiają je w negatywnym kontekście państw zagrażających pokojowi i bezpieczeństwu regionu. W ten sposób efekty psychologiczne tych działań korespondują z wrażliwością wielopokoleniowej traumy irackiego społeczeństwa, które dotknięte licznymi konfliktami reaguje pozytywnie na wyobrażenia pokoju i stabilizacji, które w propagowanie eksponuje Rosja.

Przykład: W psychologicznych eksponuje się rolę Rosji w pokonaniu tzw. Państwa Islamskiego w Syrii oraz podkreśla, że bez jej pomocy cały region byłby bardziej niestabilny. Równocześnie oczernianie są działania Zachodu, przedstawiając je jako destabilizujące i służące wyłącznie interesom amerykańskim.

- **Dystrybucja dezinformacji:** Rosja i Chiny dysponują rozbudowanym aparatem wpływu na dyskurs prowadzony poprzez serwisy społecznościowe. Poprzez anonimowe lub fałszywe konta w mediach społecznościowych, a także za pośrednictwem powiązanych z Kremlm portali informacyjnych i sieci blogów Rosjanie, wraz z Chińczykami rozprzestrzeniają perswazje, które realizują cele strategiczne obu państw w regionie.

Taktyki:

- Zatrudnianie (korumpowanie) lokalnych dziennikarzy, aktywistów czy liderów opinii.
- Celowe sianie zamętu wokół dyskusji publicznych, np. na temat obecności wojsk amerykańskich, negocjacji rządowych z Zachodem, kwestii podziału zasobów ropy naftowej czy problemów etnicznych i religijnych.
- Budowanie alternatywnych, spiskowych wyjaśnień wydarzeń, aby zmniejszyć zaufanie do oficjalnych komunikatów rządu irackiego czy informacji podawanych przez zachodnie agencje prasowe w celu „legitymizacji” przekazu własnego i popularyzację źródeł rosyjskich i chińskich.
- Wtórna masowa dystrybucja treści propagandowych i manipulacyjnych, które odnoszą się do wcześniej wprowadzonych treści dezinformacyjnych w celu ich legitymizacji i tworzenia wrażenia wiarygodności. Proces manipulacji wtórnej jest realizowany przy użyciu kontrolowanych lokalnych dziennikarzy, portali informacyjnych, stacji radiowych, wysoką aktywność personelu, w tym politycznego w mediach ogólnokrajowych.

Dyplomacja, kontakty polityczne i lobbowanie elit

- **Personalne relacje z kluczowymi decydentami:**

Rosja stara się utrzymywać bezpośredni kontakt z wpływowymi osobami na różnych poziomach oddziaływania. Taktyka obejmuje korumpowanie liderów opinii o różnym potencjale. Od poziomu lokalnego po strategiczny w celu wypracowania korzystnych dla siebie relacji w celu zrealizowania za ich pośrednictwem aktywności w sferze bezpieczeństwa, gospodarki i współpracy wojskowej. Rosyjski personel dyplomatyczny, ataszaty wojskowe, a także wysłannicy specjalni spotykają się z liderami lokalnymi, aktywistami, członkami partii politycznych, liderami milicji, kluczowymi figurami w parlamencie irackim oraz osobami z kręgów wojskowych i wywiadowczych. Efekt: Tworzenie nieformalnych sieci wpływów i zależności, w których rosyjskie interesy są brane pod uwagę w procesie decyzyjnym irackiego rządu.

- **Wykorzystywanie napięć etniczno-religijnych:**

Kreml wspiera i inspirowa działania grup, które sprzyjają ograniczeniu wpływów USA, grając na wewnętrznych podziałach w Iraku (np. pomiędzy szyitami, sunnitami, Kurdami, Turkmenami). Przykład: Utrzymywanie i finansowanie kontaktów z szyickimi milicjami

lub politykami, którzy są sceptyczni wobec Zachodu. Działania te nie muszą polegać jedynie na bezpośrednim wsparciu – często wystarczy sygnalizacja gotowości do współpracy czy promocja narracji sprzyjającej prorosyjskim środowiskom.

7.2 Wpływy gospodarcze, szczególnie w sektorze energetycznym: Taktyka zakulisowego finansowania działań aktywnych, korupcji, infiltracji

Inwestycje w ropę i gaz

Rosyjskie firmy, takie jak Lukoil, Gazprom Neft i Rosneft, od lat inwestują w irackie pola naftowe i gazowe. Kluczowym projektem jest pole naftowe West Qurna-2, zarządzane przez Lukoil, jedno z największych na świecie. Gazprom Neft rozwija z kolei pole Badra, a Rosneft zacieśnia współpracę z władzami Regionu Kurdystanu, inwestując w budowę rurociągów do Turcji. Jednak za inwestycjami stoi coś więcej niż tylko zysk gospodarczy. Rosja wykorzystuje swoją obecność w Iraku jako narzędzie do zwiększania geopolitycznych wpływów na Bliskim Wschodzie. Rosyjski model operacyjny w Iraku często opiera się na nieprzejrzystych umowach, które są wynikiem negocjacji poza standardowymi procedurami. Ekspert ostrzegają, że korupcja stała się nieodłącznym elementem tych działań. Przykładem jest polityka Rosnieftu w Regionie Kurdystanu – współpraca z władzami Regionu osłabia pozycję centralnego rządu w Bagdadzie, tworząc napięcia między regionami Iraku. Rosja, w zamian za inwestycje, zyskuje strategiczne aktywa, takie jak kontrola nad przesyłem ropy do Turcji. To nie tylko wzmocnienie gospodarcze, ale również instrument politycznej presji, korupcji zwłaszcza w kontekście amerykańskiej obecności w regionie. Moskwa buduje w Iraku strefy wpływów, które są wykorzystywane na innych polach do osłabiania zachodnich sojuszy i promowania rosyjskich interesów geopolitycznych.

Chiny, największy odbiorca irackiej ropy, realizują w tym kraju swoją strategię „ropa za inwestycje”. Firmy takie jak China National Petroleum Corporation (CNPC), Sinopec i CNOOC rozwijają pola naftowe i gazowe w Basrze oraz Al-Ahdab. Chińczycy finansują również budowę dróg, portów i elektrowni w ramach globalnej inicjatywy Nowego Jedwabnego Szlaku. Na pierwszy rzut oka chińska obecność w Iraku wydaje się korzystna. Pekin wspiera odbudowę infrastruktury kraju i modernizuje sektor energetyczny. Jednak za tymi działaniami kryją się głębsze cele. Irak staje się kolejnym elementem w globalnej układance chińskich wpływów. Długoterminowe kontrakty na dostawy ropy wiążą Bagdad z Pekinem, ograniczając przestrzeń do współpracy z innymi partnerami. Chińska strategia opiera się również na nieprzejrzystości i korupcji. Umowy często są negocjowane bez przejrzystych procedur przetargowych, co umożliwia przepływ środków do lokalnych elit politycznych w zamian za korzystne warunki dla chińskich firm. Taka polityka cementuje chińskie wpływy w irackiej administracji i gospodarce, a jednocześnie podkopuje próby budowy transparentnych instytucji w kraju.

7.3 Wojskowe i bezpieczeństwa formy zaangażowania

Dostawy uzbrojenia i szkolenia: Taktyka penetracji sektora bezpieczeństwa Iraku na użytek kontroli i wpływu.

Rosja i Chiny angażują się nie tylko w sektor energetyczny, ale także w sferę wojskową i bezpieczeństwa, aby zabezpieczyć swoje interesy, wpływać na politykę Iraku i zwiększać swoją obecność na Bliskim Wschodzie. Działania te są elementem szerszej taktyki budowy wpływów, działań psychologicznych i wiąże się również z korupcją, infiltracją struktur państwowych i wywieraniem presji politycznej. Rosja oferuje irackim siłom bezpieczeństwa sprzęt wojskowy (śmigłowce, systemy obronne, broń lekką, amunicję) oraz wsparcie w postaci szkoleń, doradztwa wojskowego i współpracy wywiadowczej. Te relacje militarne wzmacniają znaczenie Rosji jako niezastąpionego partnera w walce z terroryzmem oraz mogą stopniowo zmniejszać uzależnienie Iraku od amerykańskiego sprzętu i technologii. Rosyjscy doradcy i instruktorzy wojskowi oferują szeroko zakrojone programy szkoleniowe dla irackich żołnierzy, obejmujące obsługę sprzętu, planowanie strategiczne i prowadzenie operacji bojowych. Dzięki temu Moskwa zyskuje wpływy w irackich strukturach wojskowych i politycznych. Rosyjskie zaangażowanie wojskowe w Iraku nie jest jedynie kwestią handlową. Działania te mają szerszy wymiar psychologiczny. Kształtowanie postawy sektora bezpieczeństwa Iraku ma na celu zabezpieczenie interesów Rosji, ograniczenie i blokowanie wpływu Zachodu.

Współpraca z Iranem: Poprzez koordynację działań w Iraku, Rosja zacieśnia sojusz z Teheranem, tworząc alternatywną oś wpływów na Bliskim Wschodzie i zwiększając w ten sposób potencjał oddziaływania i nacisku psychologicznego na Irak. Efekt: Pogłębianie relacji wojskowych i tworzenie kanałów wpływu na instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo państwa, co umożliwi również dostęp do informacji o wewnętrznej sytuacji w Iraku.

Poprzez pośrednie kontakty, np. za pośrednictwem Iranu, Rosja infiltruje milicje i ugrupowania, które sprzeciwiają się obecności USA w regionie. W ten sposób zwiększa potencjał działań informacyjno psychologicznych przenosząc aktywność na lokalne struktury w sferze działań informacyjnych i technicznych. Lokalne aktywności są stosunkowo subtelne. Obejmują oferty udzielenia wsparcia w sferze szkoleń, doradztwa czy kierowanie narracją o wspólnej walce z „obcą ingerencją”. Rosja konsekwentnie utrzymuje retorykę stabilizatora i gwaranta pokoju w regionie skąd czerpie efektywności tego typu działań w domenie informacyjno - psychologicznej.

Rosja i Chiny wykorzystują brak przejrzystości w irackich instytucjach, aby wzmacniać swoje wpływy polityczne i gospodarcze. Główne konsekwencje ich działań to korupcja na wysokim szczeblu. Umowy na dostawy broni i technologie często są negocjowane poza oficjalnymi procedurami przetargowymi, co sprzyja przepływowi środków do kieszeni lokalnych elit politycznych.

Infiltracja struktur państwowych: Rosyjscy i chińscy doradcy oraz kontraktorzy stają się integralną częścią irackich sił zbrojnych i instytucji, co zwiększa ich zdolność do wpływania na decyzje i rozpraszania aktorów poprzez których realizują własne interesy. Długoterminowe kontrakty i zależność od technologii to strategia poprzez którą Irak ma się stać zależny od Rosji i Chin, co znacząco podniesie efektywność sterowania i kontroli procesów decyzyjnych Iraku.

7.4 Społeczno-kulturowe taktyki wpływu

Wpływ na edukację i kulturę

Rosja i Chiny, oprócz działań gospodarczych, wojskowych i infrastrukturalnych, coraz bardziej koncentrują się na budowaniu swoich wpływów w Iraku za pomocą działań społeczno-kulturowych. Te subtelne, ale strategiczne kroki obejmują promocję języka i kultury, rozwój relacji akademickich, wsparcie projektów edukacyjnych oraz wykorzystanie mediów i technologii do kształtowania opinii publicznej przy użyciu technik i taktyk specpropagandy. Zarówno Moskwa, jak i Pekin starają się stworzyć obraz siebie jako kluczowych partnerów Iraku, jednocześnie umacniając swoje pozycje w społeczeństwie i polityce kraju. Rosja organizuje programy stypendialne dla irackich studentów, konferencje naukowe, wystawy kulturalne, inicjować współpracę uniwersytetów i think-tanków. W ten sposób kreuje wizerunek kraju otwartego na wymianę kulturalną i intelektualną, sprzyjające budowaniu prorosyjskich elit intelektualnych. Chiny kładą duży nacisk na promocję języka chińskiego i rozwój relacji akademickich w Iraku. Chiny otworzyły centra edukacyjne, które oferują kursy języka chińskiego i organizują wydarzenia promujące chińską kulturę, takie jak festiwale herbaty, pokazy kaligrafii i tradycyjnej muzyki. Irakijczycy są zapraszani na studia w Chinach w ramach programu stypendialnego „Belt and Road”. Wspierane są dziedziny takie jak inżynieria, medycyna i zarządzanie, które są kluczowe dla chińskiego zaangażowania gospodarczego w regionie.

Taktyka wpływu za pośrednictwem „dyplomacji technologicznej”

Technologie stanowią jedno z istotnych narzędzi Chin w budowaniu wpływów społeczno-kulturowych w Iraku. Chińskie firmy, takie jak Huawei i ZTE, uczestniczą w modernizacji irackiej infrastruktury telekomunikacyjnej. Projekty te nie tylko budują zależność technologiczną Iraku od Chin, ale również pozwalają Pekinowi na zbieranie danych i wpływanie na przepływ informacji. Chińskie aplikacje, takie jak TikTok, zdobywają coraz większą popularność w Iraku, co daje Pekinowi subtelny wpływ na młodsze pokolenie Irakijczyków.

Działania rosyjskie w Iraku nie są odosobnione, lecz stanowią element większej układanki obejmującej Syrię, Iran, Turcję, a także państwa Zatoki. Poprzez umiejętne żonglowanie relacjami z tymi aktorami, Rosja może wzmocnić swoją pozycję negocjacyjną, a w konsekwencji łatwiej wpływać na decyzje Bagdadu.

Każde działanie Rosji i Chin w Iraku, które pogarsza stosunki Bagdadu z Zachodem, wzmocnia strategiczną pozycję Pekini i Kremla. W praktyce oznacza to wspieranie tych aktorów i narracji, które sprzyjają wycofaniu lub ograniczeniu zaangażowania sił zachodnich, a także przedstawianie USA jako agresora, który nigdy nie doprowadził do realnej stabilizacji. Rosja

i Chiny skutecznie wykorzystują taktyki społeczno-kulturowe, aby budować swoje wpływy w Iraku. Moskwa koncentruje się na promowaniu języka, kultury i relacji religijnych, podczas gdy Pekin wykorzystuje edukację, technologie i projekty rozwojowe. Obie strategie są częścią szerszych działań geopolitycznych, które mają na celu wzmocnienie pozycji tych państw w regionie i ograniczenie wpływów Zachodu. W obliczu tego wyzwania Irak musi znaleźć sposób na zachowanie równowagi między korzyściami współpracy z Rosją i Chinami a ochroną swojej suwerenności i tożsamości kulturowej. Rosja nie działa w Iraku w sposób jednoznaczny i jednorazowy. Raczej stopniowo i cierpliwie buduje swoją pozycję, łącząc narzędzia „twardej” i „miękkiej” siły, aby stworzyć sobie stałe miejsce w wewnętrznej i zewnętrznej polityce tego kraju. Jej strategia zakłada elastyczne reagowanie na zmieniające się warunki i wyszukiwanie nisz, w których można rozszerzyć wpływy – czy to poprzez media, kontakty polityczne, współpracę gospodarczą czy poprzez mniej jawne formy oddziaływania na lokalne społeczeństwo i struktury bezpieczeństwa.

Techniki i taktyki wpływu i działań psychologicznych są ściśle skorelowane z spektrum narzędzi perswazji stosowanej w Iraku oraz mają zachowane związki przyczynowo skutkowe (błędne) z techniką oddziaływania psychologicznego poprzez wielosektorowe i wielodomenowe wpływu Rosji w Iraku.

7.5 Techniki propagandy w irackiej przestrzeni informacyjnej

Monitoring środowiska informacyjnego Iraku w okresie od września do grudnia 2024 wykazuje ścisłą i zaplanowaną korelację perswazji realizowanej za pomocą tradycyjnych taktyk działań psychologicznych realizowanych za pośrednictwem operacji wpływu z perswazją obecną w działaniach informacyjnych. Zidentyfikowaliśmy szerokie spektrum narracji i przekazów propagandowych pojawiających się w irackiej infosferze, skierowanych przeciwko Zachodowi, wartościom demokratycznym, a niekiedy także przeciwko Polsce. Działania informacyjno-psychologiczne są oparte na wielu mechanizmach perswazji językowej.

Demonizacja „innego” i kreowanie wroga zewnętrznego: Perswazje podkreślają rzekomą agresywność, imperializm, kolonializm i destabilizującą rolę Zachodu, w szczególności Stanów Zjednoczonych. Dzięki temu odbiorca jest nakłaniany do postrzegania Zachodu w kategoriach wrogiego, moralnie upadłego i niebezpiecznego agresora. Przedstawianie USA/Zachodu jako sprawców wszelkiego zła, inicjujących wojny i prowokujących konflikty, co pozwala skupić niechęć i strach odbiorców na jednym ośrodku „winy”. Tego typu perswazja koreluje ściśle z taktyką dostosowaną do wrażliwości psychologicznych Irakijczyków, zwłaszcza wielopokoleniowej traumy wojennej oraz PTSD.

Stosowanie silnych epitetów i ocen wartościujących: Perswazja używa nacechowanego emocjonalnie języka: określeń w rodzaju „zdemoralizowany”, „upadły”, „rasistowski”, „islamofobiczny”. Takie epitety nie tylko wywołują negatywne emocje, ale także budują obraz Zachodu jako całościowo zepsutego moralnie. Wartościujące, pejoratywne określenia wzmacniają negatywny wydźwięk przekazu, wzbudzają odrazę i niechęć, bez potrzeby prezentowania racjonalnych argumentów.

Redukcja przeciwnika do jednego wymiaru (stereotypizacja i uogólnienia): Narracje propagandowe sprowadzają Zachód do jednorodnego bloku o negatywnych cechach, ignorując jego wewnętrzną różnorodność. Podobnie w przypadku Polski, przedstawianej jako marionetka USA lub jako kraj rasistowski i islamofobiczny. Upraszczenie obrazu i powtarzanie stereotypów ułatwia kształtowanie jednoznacznie negatywnego wizerunku, który jest łatwo przyswajany przez odbiorcę.

Teorie spiskowe i konstruowanie fałszywych zależności przyczynowo-skutkowych: W perswazjach systematycznie pojawiają się fałszywe wątki o tym, że NATO napadło na Rosję przy użyciu Ukrainy, USA kontrolują ISIS, Zachód prowokuje Rosję do wojny nuklearnej itp. Tworzenie spiskowych konstrukcji umacnia wyobrażenie świata jako areny tajnych intryg, w których Zachód jest głównym manipulatorem i wrogiem. Teorie spiskowe i perswazja eksponowana przez Rosję w Iraku odwołuje się do emocji i potrzeby rozumienia skomplikowanej rzeczywistości w prosty, choć fałszywy, sposób. Budują poczucie zagrożenia i wrażenie ukrytej prawdy, którą propaganda „ujawnia” eksponując jednocześnie wyobrażenie o Rosji jako bezinteresownym gwarancie bezpieczeństwa i stabilizacji.

Odwracanie ról ofiary i kata (projekcja): Podkreślanie, że to Zachód jest agresorem i faktycznym sprawcą wojen, a Rosja czy inne wrogi Zachodowi państwa jedynie „reagują” na prowokacje. W ten sposób demontuje się oficjalne, powszechnie uznawane interpretacje zdarzeń. Projekcja polega na przypisywaniu innym własnych cech lub działań przeciwnikowi, co pozwala sprawcy budować narrację o swojej moralnej wyższości.

Odwoływanie się do autorytetów i fałszywych źródeł wiarygodności: Częste cytowanie ambasadora Rosji, powoływanie się na rosyjskie i chińskie media, kreowanie przekazu tak, by wyglądał na wsparty dowodami (np. rzekome dokumenty o egzekucjach uchodźców, czy wypowiedzi „niezależnych” ekspertów). Wykorzystywanie źródeł, które mają w oczach odbiorców uchodzić za wiarygodne, by uwiarygodnić dezinformację i manipulację.

Perswazja oparta na emocjach, kwestiach moralnych i religijnych: Perswazja oparta na emocjach, kwestiach moralnych i religijnych w irackiej infosferze stanowi istotny filar propagandy antyzachodniej oraz antydemokratycznej. Wzbudza silne negatywne emocje, konsoliduje grupy przeciwko wyznaczonym wrogom i podważa atrakcyjność wartości demokratycznych. Wykorzystanie wątków religijnych (np. islamofobia Zachodu, profanacja Koranu) czy obyczajowych (rzekome szerzenie LGBT, demoralizacja seksualna), aby zjednoczyć odbiorców przeciwko „zepsutemu” Zachodowi. Odwoływanie się do wartości uznawanych za święte lub nienaruszalne wzbudza oburzenie i potrzebę obrony przed zagrożeniem z zewnątrz.

Na obszarze Iraku, podobnie jak w innych częściach Bliskiego Wschodu, propaganda skierowana przeciwko Zachodowi bazuje nie tylko na argumentach politycznych czy geopolitycznych, ale także na emocjach, wartościach moralnych i wątkach religijnych. Celem takiej strategii jest:

- **Mobilizacja emocjonalna i moralna:** Wzbudzanie gniewu, oburzenia, poczucia niesprawiedliwości i zagrożenia, co skłania społeczeństwo do silniejszej identyfikacji z postawą antyzachodnią.
- **Wzmacnianie własnej tożsamości i spójności grupowej:** Prezentowanie Zachodu jako „obcego” i moralnie zdegenerowanego tworu, pozwala zjednoczyć odbiorców wokół wartości uznanych za tradycyjne, moralne i religijne.
- **Zdyskredytowanie wartości demokratycznych:** Atak na systemy polityczne Zachodu, przedstawianie demokracji jako fałszu i narzędzia kolonializmu, mają na celu podważenie atrakcyjności modelu liberalnego i odstraszenie odbiorców od wzorowania się na nim.

Taktyki działań psychologicznych obejmują szeroki wachlarz prostych ale skutecznych narzędzi manipulacji.

Selektywna prezentacja faktów i kontekstów, pomijanie dementi: Propaganda eksponuje informacje sensacyjne i negatywne, pomija ich późniejsze sprostowania. W efekcie utrwała się w świadomości odbiorców negatywny obraz Zachodu, nawet jeśli pojawiają się dementi. Efekt pierwszego wrażenia – odbiorcy zapamiętują najbardziej drastyczne i emocjonalne komunikaty, natomiast sprostowania często nie docierają z równą siłą.

Mieszanie faktów z fikcją i treściami sensacyjnymi: Wykorzystywanie sensacyjnych nagłówków, nietypowych wydarzeń (np. „dzieci w Polsce pijące wódkę”), by zaszokować odbiorcę i podtrzymać wrażenie chaosu, degeneracji i zagrożenia. Szokujące doniesienia odwracają uwagę od braku źródeł i uzasadnień, wywołując silne emocje i utrudniając racjonalną analizę.

Operowanie kontrastem „my–oni” i budowanie przeciwstawnych wizerunków: Przedstawianie Rosji czy Iranu jako sił pozytywnych, chroniących wartości i stabilność, w kontrze do destrukcyjnego i niemoralnego Zachodu. Wzmacnianie tożsamości własnej grupy i jednocześnie wzbudzanie niechęci do grupy obcej, co ułatwia kreowanie jednoznacznych postaw w społeczeństwie.

Mechanizmy perswazji językowej w irackiej infosferze opierają się przede wszystkim na wywoływaniu silnych emocji (strachu, gniewu, oburzenia moralnego), prezentowaniu uproszczonych i stronniczych wizji świata (demonizacja przeciwnika, teorie spiskowe), stosowaniu jaskrawego i wartościującego języka, wykorzystywaniu autorytetów pozornie wiarygodnych (ambasadorowie, oficjalne media), a także na włączaniu w przekaz treści sensacyjnych, manipulowanych i często niezweryfikowanych. W ten sposób propaganda wpływa na percepcję odbiorców, kształtując negatywny obraz Zachodu i wartości demokratycznych.

7.6 Emocjonalne mechanizmy perswazji

Rosyjska propaganda w irackiej infosferze sprawnie wykorzystuje emocjonalne mechanizmy perswazji. Strach przed wojną i niestabilnością, gniew i moralne oburzenie wobec zachodnich działań, pogarda i niechęć do „zdegenerowanego” Zachodu, współczucie dla ofiar jego polityki oraz nadzieja na lepszy ład światowy pod przewodnictwem Rosji składają się na złożony, wielowymiarowy przekaz. Taka strategia sprawia, że odbiorcy nie tylko odrzucają zachodnie wartości i demokratyczne ideały, ale również poszukują alternatywy w rosyjskiej wizji świata, która jawi się w tej narracji jako moralnie wyższa, bardziej sprawiedliwa i zgodna z tradycyjnymi wartościami Iraku.

Monitoring środowiska informacyjnego Iraku ukazał, w jaki sposób rosyjska propaganda w irackiej infosferze wykorzystuje szeroką gamę emocji, by wpływać na odbiorców i kształtować ich negatywną percepcję Zachodu oraz wartości demokratycznych. W przekazach tych kluczową rolę odgrywają emocje takie jak strach, gniew, oburzenie moralne, poczucie upokorzenia, pogarda oraz współczucie, a także – choć w mniejszym stopniu – nadzieja i poczucie ulgi, wiążące się z alternatywą oferowaną przez Rosję i jej sojuszników.

Rosyjska propaganda nie ogranicza się do jednego uczucia. Łączy strach (przed wojną, terrorem), gniew (na niesprawiedliwości i hipokryzję Zachodu), współczucie (dla ofiar zachodnich praktyk), pogardę (dla „zepsutej” Europy i USA) oraz nadzieję (w postaci silnej i sprawiedliwej Rosji). Ta mieszanka jest silniejsza niż użycie pojedynczej emocji, ponieważ dociera do różnych aspektów psychiki odbiorcy. W efekcie tworzy trudną do rozbrowienia sieć uprzedzeń, resentymentów i pozytywnych skojarzeń z Rosją.

Strach i poczucie zagrożenia: Rosyjska propaganda przedstawia Zachód (w szczególności USA i NATO) jako siłę, która prowokuje konflikty o globalnym zasięgu. W narracjach pojawiają się ostrzeżenia przed kolejną wielką wojną, potencjalnie nawet nuklearną, inspirowaną przez zachodnie ambicje imperialne. „Media” oraz wypowiedzi ambasadora Rosji w Iraku często podkreślają, że to Zachód sprowokował wojnę na Ukrainie i dąży do osłabienia Rosji, co w konsekwencji może zagrozić bezpieczeństwu całego świata, w tym Iraku. Takie przekazy wywołują lęk i poczucie zagrożenia, kreując obraz świata, w którym Zachód jest niebezpiecznym, nieprzewidywalnym agresorem. Lęk mobilizuje odbiorców do poszukiwania alternatywnego, stabilizującego partnera, którym w przekazach jawi się Rosja.

Gniew i moralne oburzenie: Propaganda eksponuje rzekomą hipokryzję Zachodu, który – w narracji Kremla – używa demokracji jako parawanu do popełniania zbrodni, mordowania niewinnych, wspierania terroryzmu czy destabilizowania innych państw.

Szczególnie silne oburzenie moralne wzbudza przedstawianie Zachodu jako promotora demoralizacji społecznej, np. popieranie „rozwiązłości kobiet” czy niszczenie tradycyjnych wartości. Irakijczykom sugeruje się, że Zachód celowo rozbija tkankę społeczną i religijną państw Bliskiego Wschodu. Gniew i moralne oburzenie zachęcają odbiorców do odrzucenia wartości zachodnich i szukania ideowych punktów oparcia w aktorach przeciwstawnych Zachodowi (Rosja, Iran, Chiny), których propaganda ukazuje jako moralnie czystych i broniących tradycyjnego ładu.

Pogarda i niechęć: W przekazach propagandowych Zachód jest często przedstawiany jako „upadły”, „zdegenerowany” i „kłamlivy”. Wprowadzenie kategorii rasizmu i islamofobii ma wywołać w irackim odbiorcy głęboką niechęć. Media proirańskie czy sunnickie, podatne na antyamerykański sentyment, wykorzystują rosyjskie narracje, by ukazywać Zachód jako moralnie niższy i godny pogardy. Pogarda wobec Zachodu pogłębia dystans kulturowy i ideowy, co utrudnia racjonalne spojrzenie na komunikaty pochodzące z USA czy Europy. Buduje długotrwałe uprzedzenia i opór przed współpracą z Zachodem.

Współczucie i solidarność z ofiarami: Rosyjska propaganda przytacza informacje o rzekomych egzekucjach irackich migrantów na granicy polsko-białoruskiej czy wspieraniu przez USA ugrupowań terrorystycznych (ISIS, Al Kaida). Wzbudza to współczucie wobec ofiar i służy emocjonalnemu nakierowaniu uwagi na „okrucieństwo” Zachodu. W połączeniu z narracjami o ludobójstwach i kolonialnych praktykach USA i jego sojuszników, współczucie dla poszkodowanych społeczności zamienia się w moralny imperatyw potępienia i odrzucenia Zachodu. **Współczucie łączy się z gniewem, tworząc silne emocjonalne przekonanie, że Zachód jest niesprawiedliwy i nieludzki. To ułatwia akceptację rosyjskiej perspektywy, wedle której Rosja występuje w roli obrońcy uciśnionych.**

Poczucie upokorzenia i chęć odwetu: Propaganda akcentuje historyczne krzywdy wyrządzone przez Zachód w regionie (interwencje militarne, kolonializm, rabunek zasobów, poniżenie Iraku i innych państw). Takie przekazy podsycają poczucie upokorzenia i niesprawiedliwości doznanej w przeszłości. **Poczucie upokorzenia przeradza się w gniew i dążenie do odwetu lub przynajmniej do odrzucenia wpływów Zachodu.** W efekcie Rosja, prezentująca się jako „równorzędny” gracz, może być postrzegana jako siła przywracająca równowagę i dumę poszkodowanym regionom.

Nadzieja, ulga i zaufanie do alternatywy (Rosji i jej sojuszników): Rosja próbuje budować swój wizerunek jako państwa zapewniającego stabilność i szacunek dla religii i tradycji. Przedstawianie Rosji, Chin czy Iranu jako przeciwwagi dla agresywnego, upadającego Zachodu budzi nadzieję na lepsze, bardziej sprawiedliwe relacje międzynarodowe. **Wśród negatywnych emocji pojawia się element ulgi: oto istnieje alternatywa dla zachodniej dominacji. To uczucie nadziei i zaufania do nowego ładu pozwala Rosji zyskać sympatię i przychyłność społeczeństwa.**

Dynamiczna kombinacja emocji w narracjach propagandowych: Rosyjska propaganda w irackiej infosferze sprawnie wykorzystuje emocjonalne mechanizmy perswazji. Strach przed wojną i niestabilnością, gniew i moralne oburzenie wobec zachodnich działań, pogarda i niechęć do „zdegenerowanego” Zachodu, współczucie dla ofiar jego polityki oraz nadzieja na lepszy ład światowy pod przewodnictwem Rosji składają się na złożony, wielowymiarowy przekaz. Taka strategia sprawia, że odbiorcy nie tylko odrzucają zachodnie wartości i demokratyczne ideały, ale również poszukują alternatywy w rosyjskiej wizji świata, która jawi się w tej narracji jako moralnie wyższa, bardziej sprawiedliwa i zgodna z tradycyjnymi wartościami Iraku.

Pogłębiona analiza emocji

Poniżej przedstawiono pogłębioną analizę emocji, które Rosja próbuje wywołać wśród irackiej opinii publicznej, aby ukazać się w pozytywnym świetle. Są one ściśle powiązane z kreowanym wizerunkiem Moskwy jako przeciwwagi wobec Zachodu oraz jako wiarygodnego, bliskiego i rozumiejącego partnera.

Rosja, chcąc zaprezentować się w pozytywnym świetle w irackiej infosferze, odwołuje się do szeregu emocji pozytywnych i budujących: nadziei (na alternatywę wobec Zachodu), zaufania (dzięki wsparciu w trudnych chwilach), podziwu i szacunku (dla siły i osiągnięć Moskwy), empatii (pokazując zrozumienie lokalnych problemów), poczucia bezpieczeństwa (wobec niestabilnego świata) oraz wdzięczności (za konkretną pomoc). W sumie te emocje mają stworzyć obraz Rosji jako bliskiego partnera, który nie tylko nie zagraża irackim interesom, ale wręcz je wspiera, zapewniając stabilność, szacunek i nadzieję na pomyślną przyszłość.

Nadzieja i poczucie alternatywy: Rosja stara się przedstawić samą siebie jako alternatywę wobec dominacji Zachodu – głównie USA – i ich „jednobiegunowej” polityki. Narracje podkreślają multipolarny charakter światowego ładu, w którym Moskwa odgrywa rolę siły równoważącej. Dając do zrozumienia, że Zachód jest w odwrocie i traci znaczenie, Rosja kreuje wrażenie, że istnieje nowe, obiecujące rozdzienie międzynarodowe. Irakijczycy mogą poczuć nadzieję, że nie są skazani na zależność od zachodnich wpływów, i że istnieje inna rzekoma droga rozwoju – z udziałem Rosji – wolna od imperialnych nacisków i wykorzystywania zasobów.

Zaufanie i wiarygodność: Rosja eksponuje swoją rolę we wspieraniu Iraku w walce z ISIS, przypominając o dostawach uzbrojenia i pomocy wojskowej, jakie nadeszły w momencie, gdy – według rosyjskiej dezinformacji – USA zawiodły lub wręcz szantażowały Irak. Moskwa przedstawia się tu jako rzetelny sojusznik, który nie porzuca partnerów i nie działa w sposób cyniczny. U odbiorców kształtuje się przekonanie, że Rosja jest godnym zaufania partnerem; uczucie zaufania potęguje gotowość do współpracy i przyjmowania rosyjskiej perspektywy.

Podziw i szacunek: Poprzez pokazywanie własnej potęgi militarnej, naukowej, technologicznej czy energetycznej, Rosja stara się budować wizerunek państwa silnego, niezależnego i innowacyjnego. Ukazując sukcesy na polu walki (np. z ISIS w Syrii) oraz sugerując znaczący wkład w rozwój światowej nauki czy technologii, Moskwa dąży do wzbudzenia podziwu dla swojej pozycji międzynarodowej. Iraccy odbiorcy wystawieni na tego typu perswazję mogą zacząć postrzegać Rosję jako wielowymiarową potęgę, której sukcesy wywołują szacunek. Emocja ta może przekładać się na większą podatność na rosyjskie inicjatywy gospodarcze, polityczne czy kulturalne.

Empatia i zrozumienie: Rosyjskie perswazje starają się pokazać, że Moskwa rozumie irackie problemy – traumę po interwencji amerykańskiej w 2003 r., trudności z odbudową państwa, zagrożenia płynące z terroryzmu czy kryzysy gospodarcze. Rosja podkreśla wspólnotę doświadczeń w walce z ekstremizmem, sugeruje również, że szanuje religię, kulturę i obyczajowość krajów regionu. Wywołanie empatii i poczucia, że Rosja rzeczywiście rozumie lokalny kontekst, buduje ciepłe emocje i skłania do postrzegania jej jako „kraju-przyjaciela”, a nie odległego, wyrachowanego aktora.

Poczucie stabilności i bezpieczeństwa: W opozycji do rzekomego chaosu i agresywnych interwencji Zachodu, Rosja przedstawia się jako siła stabilizująca. Narracje wskazują, że Moskwa pragnie pokoju i przewidywalności, szanuje suwerenność państw i stoi na straży ładu, w którym nie ma miejsca na terror i niesprawiedliwe ingerencje. Irakijczycy, doświadczający skutków wojen i ingerencji zewnętrznych, mogą odczuwać ulgę i poczucie bezpieczeństwa. Czując, że Rosja opowiada się po stronie stabilizacji i ładu, odbiorcy będą bardziej skłonni akceptować rosyjską obecność i propozycje współpracy.

Wdzięczność i lojalność: Podkreślając swoją pomoc i wsparcie w perswazjach, a także odcinając się od polityki wykorzystywania Iraku (co jest przypisywane Ameryce), Rosja dąży do tego, by Irakijczycy odczuwali wdzięczność za rosyjskie działania. Mogą to być dostawy broni w trudnych chwilach, oferowanie korzystnych umów energetycznych czy dyplomatyczne wsparcie w konfliktach regionalnych. Wdzięczność za pomoc i realne korzyści może przekładać się na zwiększoną lojalność wobec Moskwy. Odbiorcy stają się bardziej otwarci na rosyjską narrację, a przy tym mniej krytyczni wobec polityki Kremla.

Rosyjska propaganda w irackiej infosferze opiera się na skomplikowanej grze perswazji i emocji. Z jednej strony wzmacnia negatywne uczucia wobec Zachodu – strach, gniew, oburzenie moralne i pogardę – aby ukazać go jako siłę destabilizującą, upadłą moralnie i odpowiedzialną za konflikty zbrojne oraz nadużycia wobec ludności. Z drugiej strony, Rosja stara się przedstawić w pozytywnym świetle, wywołując emocje takie jak nadzieja, zaufanie, podziw, empatia oraz poczucie bezpieczeństwa i wdzięczności. Kreuje wizerunek niezawodnego sojusznika, rozumiejącego problemy Iraku i gotowego do wsparcia w trudnych momentach. W efekcie propaganda rosyjska w irackiej przestrzeni medialnej ma na celu nie tylko zdyskredytowanie Zachodu, ale przede wszystkim umocnienie pozytywnego obrazu Rosji jako moralnej, wiarygodnej i stabilizującej alternatywy.

ROZDZIAŁ 8. Działania propagandowe wymierzone w postrzeganie Zachodu i wartości demokratycznych w Iraku

Propaganda wymierzona w Zachód jest zróżnicowana w zależności od źródła narracji oraz obiektu będącego celem działań propagandowych (np. Zachód jako całość; poszczególne państwa; USA vs. Europa itp.), a także kontekstu (wojna na Bliskim Wschodzie, wojna w Ukrainie, migracja itp.). Media kurdyjskie w zasadzie nie biorą świadomego udziału w działaniach propagandowych bezpośrednio wymierzonych w postrzeganie Zachodu, choć nie dotyczy to już takich działań w infosferze kurdyjskiej jak publikowanie komentarzy w mediach społecznościowych. Media kurdyjskie mogą jednak również wpływać na negatywne postrzeganie Zachodu poprzez publikowanie „sensacyjnych” informacji powielanych w ramach oddziaływania kognitywnego, w szczególności rysowania obrazu Zachodu jako zdemoralizowanego, chylącego się ku upadkowi etc. Duże znaczenie w tym kontekście ma niedojrzałość tych mediów, co czyni je podatnymi na manipulacje poprzez bezkrytyczne czerpanie newsów ze źródeł rosyjskich czy chińskich. Poza tym pośrednio do złego postrzegania Zachodu może się również przyczyniać pozytywna narracja wobec Rosji czy Chin, gdyż uwiarygadnia ona później działania propagandowe tych państw, w tym podejmowane przez ich dyplomatów (w szczególności ambasadora Rosji Elbrusa Kutraszewa). Problem z mediami sunnickimi jest podobny do problemu z mediami kurdyjskimi ale często wykazują one większe uprzedzenia zwłaszcza do USA w związku z interwencją w 2003 r. (za niektórymi z tych mediów stoją pieniądze osób związanych z obalonym reżimem Saddama Husajna). To wiąże się również z przychylnością wobec Rosji i podatnością na narrację antydemokratyczną oraz demonizowanie „kolorowych rewolucji”. Z kolei proirańskie media szyckie mocno demonizują Zachód i są bardzo podatne na narrację rosyjską ale jednocześnie widać rozróżnianie między USA a Europą, która w niektórych kontekstach bywa przedstawiana pozytywnie.

8.1 Działania motywowane zewnątrznie

- NATO (Zachód) napadł na Rosję przy użyciu Ukrainy, odpowiedzialny jest za trwającą tam wojnę, a prowokując potężną Rosję może spowodować na świat katastrofę nuklearną;
- USA (ew. Zachód) jest odpowiedzialny za destabilizację świata i liczne wojny, imperializm oraz kolonializm;
- USA i Zachód traci na znaczeniu międzynarodowym na rzecz BRICS, Rosji, Chin i Iranu i dlatego prowadzi agresywną politykę (wywołuje wojny) by zachować swoją pozycję;

- USA/Zachód wspiera Izrael i jest odpowiedzialny za ludobójstwo Palestyńczyków i masakry w Libanie;
- Zachodnia demokracja to kłamstwo, które ma uzasadniać mordowanie niewinnych osób i imperialistyczną politykę USA oraz mieszanie się w wewnętrzne sprawy innych państw;
- Zachód fałszuje historię, zwłaszcza w odniesieniu do Rosji, i prowadzi wojnę informacyjną.

8.2 Działania motywowane wewnątrznie

- Zachód szerzy demoralizację, promuje LGBT i rozwiązłość kobiet i jako taki stanowi zagrożenie dla cywilizacji, a w szczególności dla systemu tradycyjnych wartości w Iraku;
- Zachód jest rasistowski i islamofobiczny i prześladowuje uchodźców jeśli nie są biali;
- Zachód potrzebuje migrantów do pracy, więc warto emigrować do Europy;
- USA/Zachód odpowiedzialny jest za problemy ekonomiczne Iraku, gdyż zniszczył ten kraj w 2003 po to by zagarnąć iracką ropę, a współpraca gospodarcza z USA/Zachodem jest szkodliwa dla Iraku, w przeciwieństwie od współpracy z Iranem, Rosją i Chinami;
- USA/Zachód wspiera dżihadystycznych terrorystów w Iraku i Syrii, w tym odpowiada za powstanie ISIS oraz Al Kaidy, które są narzędziami USA/NATO. USA/NATO wymyśla terrorystów bo chce mieć pretekst do inwazji. USA, wraz z Turcją, Izraelem i Katarrem, wsparły dżihadystów w Syrii, gdyż chcą w ten sposób osłabić „antysyjonistyczną oś oporu”.

8.3 Przykłady działań

A. Narracja ambasadora Elbrusa Kutraszewa – przykłady

1. Wywiad dla telewizji al-Sharqiyah z 24.10.2024:
(<https://www.youtube.com/watch?v=0yAmBlxiYN4>):
 - To nie USA, lecz Rosja pomogła pokonać ISIS w Iraku. USA wyłącznie szantażowało Irak zagrożeniem ISIS.
 - Zachód, który wywołał dwie wojny światowe, dąży obecnie do ataku na Rosję.
 - Ukraina dąży do eskalacji wojny bo na niej korzysta finansowo.
 - Te same kraje, które wywołały II wojnę światową, zaplanowały teraz wojnę przeciwko Rosji.

2. Wywiad dla telewizji Al Ahad, 13.11.2024

<https://alahad.iq/?page=article&itemId=206544>

- USA chcą za wszelką cenę zablokować przystąpienie Iraku do BRICS i dlatego szantażują Irak atakiem na niego, a także reaktywacją ISIS. W tym kontekście Kutraszew twierdził, że to USA, a nie syryjscy Kurdowie, kontrolują więzienia w Syrii Północno-Wschodniej, w których przebywają terroryści ISIS i Amerykanie użyją ich jeśli uznają, że ich interesy są zagrożone. Przekaz ten pojawił się w wywiadzie w Al Ahad ale był powielany przez inne media np. almasalah.com.
- Putin dostarczał Irakowi samoloty i czołgi podczas wojny z ISIS, po tym jak Ameryka odmówiła.
- Ameryka chce kontrolować iracką przestrzeń powietrzną, aby wykorzystać ją dla dobra swoich sojuszników, a samoloty izraelskie przeniknęły iracką przestrzeń powietrzną przy wsparciu USA; amerykańskie interwencje utrudniają rosyjskie uzbrojenie Iraku i uniemożliwiają jego zaopatrzenie w system S-400.
- Rosja wątpi w zamiary amerykańskiego prezydenta-elekta Donalda Trumpa dotyczące zakończenia wojny ukraińsko-rosyjskiej bo choć Trump chce coś zmienić w regionie, to Ameryka jest państwem potężnych lobby, które narzuca swoją wolę prezydentowi. Wewnętrzne naciski zmusiły Trumpa do podjęcia wrogich kroków przeciwko Rosji; Trump chce powstrzymać wojnę rosyjsko-ukraińską ale amerykańskie lobby sprzedające broń i gaz czerpią korzyści z osłabienia gospodarczego Europy niektóre amerykańskie grupy lobbingowe chcą zniszczyć stosunki rosyjsko-europejskie.
- Klucze do Ukrainy są w rękach Ameryki, a wojna rosyjsko-ukraińska nie miałyby miejsca bez złej polityki Ameryki.
- Wcześniej istniały pragmatyczne relacje między Rosją a USA, które pozwalały na rozwiązywanie sytuacji kryzysowych, m.in. w relacjach izraelsko-palestyńskich ale USA zaatakowało Rosję na Ukrainie i to spowodowało zakończenie tych mechanizmów, a w efekcie wojnę Izraela z Palestyną i Libanem.

B. Zachód jest zdegenerowany (w tej narracji celują media szyickie; w zasadzie nie występuje ona w mediach kurdyjskich, zwłaszcza takich jak Rudaw, Kurdistan24, NRT czy Xendan)

- Al Ghadeer, 16.06.2023, <https://www.youtube.com/watch?v=t87igMcooq4>, Ameryka wspiera homoseksualizm w Iraku.
- Al Ssaa, <https://alssaa.com/post/show/18614>, 22.06.2023, Po ogłoszeniu Ameryki „państwem gejowskim”... Irakijczycy obawiają się nowej inwazji z nienormalnymi ideami.
- Al Nujaba, 28.04.2024, <https://alnujaba.co/cartoon/20484>, „zachodnie instytucje oraz ambasadorzy amerykańscy i europejscy a także niektórzy najemnicy mediów politycznych uznali promowanie korupcji seksualnej w społeczeństwie irackim za jeden ze swoich priorytetów i negatywnie reagują na wszelkie środki mające na celu walkę z dewiacjami moralnymi i homoseksualizmem”.

- Al Ahad, 19.09.2024, Cywilizacyjna porażka narodu i system korupcji rządzących – wizja przyszłości - o tym, że Europejczycy, Amerykanie i Żydzi rozwinęli w Iraku sieć łóż masońskich i żydowskiej kabały, które doprowadziły do cywilizacyjnego upadku. <https://www.alahad.iq/?page=article&itemId=201702>.
- Al Ahad, 29.07.2024, „Pastor chaldejskiego kościoła Martoma do Al-Ahed: To, co wydarzyło się podczas otwarcia igrzysk olimpijskich w Paryżu, uraziło cały świat”, <https://alahad.iq/?page=article&itemId=198301>.
- Al Ahad, 28.11.2024, Europa upadnie bez rosyjskich naukowców, <https://alahad.iq/?page=article&itemId=208023> materiał, w którym szef rosyjskiego think tanku Kurtatovsky Michaił Kowalczyk stwierdził, że „cała Europa «upada» oprócz rosyjskich naukowców, którym zakazano wspólnych projektów”. oraz, że „swego czasu program naukowy Europy praktycznie powstał dzięki wkładowi Rosji”.

C. Islamofobiczny Zachód – prowokacja z paleniem Koranu – informacja o spaleniu Koranu w Szwecji przez irackiego uchodźcę Salwana Momikę odbiła się szerokim echem w irackiej infosferze i była wykorzystywana do budowania obrazu islamofobicznego Zachodu oraz pokazywania, że wolność słowa w Europie jest wykorzystywana w celach islamofobicznych; przykłady informacji:

- TV Al Ghad, 29.09 2023, w wiadomości (której źródłem był Sputnik), podkreślono, że „władze szwedzkie wydały pozwolenie na spalenie kopii Koranu przed meczetem w stolicy, Sztokholmie, pierwszego dnia Id al-Adha”, <https://alghad.com/Section-106/1353419-العراق-يتلقى-رسالة-من-السويد-بعد-واقعة-حرق-القرآن>
- Kurdistan24, Spalenie świętego Koranu po raz kolejny w Szwecji niepokoi muzułmanów, <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/238723>; w materiale tym podkreślono, że sąd wydał zgodę na prowokację ale zacytowano też szwedzkich muzułmanów skarżących się, że Szwecja chce zakazać noszenia chust, a pozwala na palenie Koranu; zacytowano też Władimira Putina, podkreślającego, że „w Rosji brak szacunku dla Koranu jest przestępstwem”, a w „innych krajach nie szanuje się uczuć religijnych”. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=801831171731720&id=100057145342502&set=a.697210055527166>

Iraqi cartoon, „International and Islamic condemnation of the burning of the Holy Quran and iraqi flag in Sweden”, Facebook, 23.07.2023,
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=801831171731720&id=100057145342502&set=a.69721005527166>

Materiały o „islamofobii” w Europie ukazało się też w telewizji Al Jazeera, np.:

<https://www.aljazeera.net/news/2024/10/24/ارتفاع-كبير-في-الكرهية-ضد-المسلمين-في>

„Islamofobia – cierpienia muzułmanów w zachodnich demokracjach”

<https://www.aljazeera.net/encyclopedia/2016/4/19/الإسلاموفوبيا-معاناة-المسلمين-في>

Narrację dotyczącą islamofobii Zachodu propagują arabskojęzyczne media rosyjskie, przeciwstawiając obraz Rosji jako walczącej z islamofobią:

Sputnik Arabic, Putin: roszące przejawy islamofobii na świecie są wynikiem polityki niektórych elit”, 14.12.2023,

<https://sarabic.ae/20241212/1095738536-البيت-الأبيض-يعلق-على-تحليق-مسيرات-غامضة-فوق-نيو-جيرسي.html>

Inny materiał na temat islamofobii w Europie:

Irackie Centrum Dokumentowania Zbrodni Ekstremistycznych (związane z sanktuarium Al Abbasa);

<https://iraqicenter-fdec.org/من-نحن>

Analiza ta nie jest jednak nacechowana wrogością do Zachodu i jego wartości tj. demokracji, wolności i tolerancji; wręcz przeciwnie, wskazuje na to, że za islamofobię odpowiadają też ekstremiści muzułmańscy, którzy tworzą negatywny obraz islamu.

Tymczasem Rosja przedstawiana jest jako sojuszniczka w walce z islamofobią:

Agencja WAA, Rosja wychodzi z inicjatywą oświadczenia przeciwko islamofobii, 5.12.2023, <https://al-iraqinews.com/archives/447460>

D. Obraz Zachodu i USA w kontekście toczących konfliktów (wojna na Bliskim Wschodzie oraz wojna w Ukrainie): w szczególności w mediach szyickich-proirańskich (ale nie tylko) występuje tendencja do przedstawiania Rosji jako silnej i niezwycięzonej; Ukrainy jako przegrywającej i wykorzystywanej przez Zachód; Zachodu jako agresywnego i prowokującego wybuch nuklearnego konfliktu; w kontekście wojny na Bliskim Wschodzie występuje łączenie Zachodu z działaniami Izraela, które są jednoznacznie negatywnie przedstawiane jako zbrodnicze (czasem jednak obraz Europy w tym kontekście jest nieco bardziej pozytywny, podczas gdy główny atak kierowany jest na USA).

ROZDZIAŁ 9. Działania propagandowe wymierzone w postrzeganie Polski

Polska nie jest postrzegana w Iraku jako kraj wrogi. Na postrzeganie Polski nie wpływa też jej udział w okupacji Iraku w latach 2003-2010, gdyż środowiska antyamerykańskie nie interesowały się rolą odgrywaną w tym okresie przez inne kraje niż USA (i ewentualnie Wielka Brytania), więc w swych resentymentach pomijają inne podmioty, jako nieistotne. Niewielkie znaczenie na postrzeganie Polski ma również historia współpracy gospodarczej w latach 70. i 80., ze względu na wymianę pokoleniową (ponad 70 % Irakijczyków nie ma ukończonych 35 lat), choć mogłoby to wpływać na budowanie pozytywnego wizerunku.

Negatywne przedstawianie Polski w irackich mediach wynika przede wszystkim z dwóch kwestii. Po pierwsze jest elementem działań rosyjskich, w ramach których wykorzystywane są resentymenty w stosunku do USA by poprzez wiązanie Polski z USA inspirować negatywną narrację na temat Polski. Nie chodzi przy tym o narrację dotyczącą relacji polsko-amerykańskich, lecz o oddziaływanie kognitywne: kojarzenie Polski z USA ma budzić niechęć do niej u określonych grup, podważać jej wiarygodność i przenosić na nią stereotypy dotyczące USA (agresywność, podżeganie do wojny, etc). Po drugie, jest to efekt niedojrzałości mediów irackich, w tym kurdyjskich, które często bezwiednie publikują „sensacyjne” wiadomości, które mogą przedstawiać Polskę w złym świetle. Ponadto irackie, w tym kurdyjskie, serwisy korzystają z rosyjskich i chińskich źródeł (RT, Sputnik, CGTN, Xinhua) bez dostatecznej świadomości ich dezinformacyjnego charakteru. Ta wtórna dezinformacja wynika bardziej z braku odporności niż ze świadomej polityki.

9.1 Narracje motywowane zewnętrznie

Większość negatywnych narracji motywowanych zewnętrznie dotyczy roli Polski w wojnie w Ukrainie, relacji polsko-rosyjskich i częściowo jest refleksem negatywnego postrzegania USA, z którym Polska jest kojarzona. Wynikają one przede wszystkim z aktywności rosyjskiej propagandy, w tym w szczególności medialnej aktywności ambasadora Rosji Elbrusa Kutraszewa oraz ściąganiu newsów z agencji rosyjskich.

1. Polska jest krajem agresywnym, podżegającym do wojny w Ukrainie, prowokującym Rosję i narażającym świat na konflikt nuklearny.
2. Polska nie jest samodzielnym państwem, lecz marionetką w rękach USA, które prowadzą agresywną politykę i rozpętują na świecie wojny.
3. Polska jest państwem rewizjonistycznym, dążącym do zajęcia zachodniej Ukrainy.

4. Szlakiem migracyjnym prowadzącym przez Białoruś i Polskę łatwo jest się dostać do Niemiec (jest to narracja pozornie sprzeczna z narracją mówiącą o mordach dokonywanych przez Polskę na migrantach ale jej celem jest stymulowanie strumienia migracyjnego, a celem narracji o egzekucjach – wzniecanie nienawiści do Polski; ponadto ta narracja jest głównie rozprowadzana w mediach nietradycyjnych, choć wyjątkowo można ją też znaleźć w mediach tradycyjnych np. Rudaw – Europa czeka na migrantów - <https://www.rudaw.net/sorani/world/291120246>.

9.2 Narracje motywowane wewnętrznie

Narracje motywowane wewnętrznie są podobne jak w przypadku narracji dotyczących całego Zachodu tj. koncentrują się na kwestii migracji i aksjologii. Informacje wpisujące się w te narracje częściej pojawiają się w mediach społecznościowych niż w mainstreamowych ale te również czasem po nie sięgają.

1. Polska jest państwem rasistowskim i islamofobicznym, które przyjęło ukraińskich uchodźców bo są biali, a uchodźców z Iraku, zwłaszcza irackich Kurdów, traktuje brutalnie i jest odpowiedzialna za ich śmierć, w tym za dokonywanie mordów na nich.
2. Polska jest krajem zdemoralizowanym, podobnie jak cały Zachód.

9.3 Przykłady działań

1. Polska dokonuje masowych egzekucji irackich uchodźców – styczeń i czerwiec 2022

Przeprowadzona w dwóch etapach – po dezercji Czeczki pojawiły się doniesienia o tym, że „przyznał się” do zabicia 240 imigrantów, w tym wielu z Iraku; w czerwcu po manipulacji polegającej na wypuszczeniu przez białoruską propagandę fałszywej informacji o rzekomym przekazaniu Irakowi przez Białoruś „dowodów” na przeprowadzanie masowych egzekucji przez polskie służby graniczne odbiło się to szerokim echem w irackiej infosferze. Informacja ta została nagłośniona zarówno przez media irackie jak i ogólnoarabskie, a dementi było słabe i nieprzekonujące. W mediach irackich brak było reakcji Polski, a cała manipulacja wpisywała się w konflikt wewnętrzny w Iraku (atak na rząd, że nie reaguje). W mediach kurdyjskich informacji na ten temat było paradoksalnie (sprawa dotyczyła głównie Kurdów) mniej (a te, które się pojawiały były bardziej stonowane niż w przypadku mediów arabskich), co związane było z tym, że temat migracji z Kurdystanu był dla władz Regionu niewygodny. Po przejściu władzy w Iraku przez Mohammada al-Sudaniego w ważniejszych mediach zmniejszyła się ilość dezinformacji związanej z migracją i raczej zaczęto podkreślać niebezpieczeństwo z nią związane .

- Al-Alam, 22.06.2022, Białoruś dostarcza Irakowi dowody dotyczące egzekucji uchodźców, a Ministerstwo Spraw Zagranicznych żąda międzynarodowego śledztwa,
<https://www.alalam.ir/news/6235488/%D8%A8%D9%8A%D9%84%D8%A7%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A%D8%A7-%D8%AA%D9%82%D8%AF%D9%85-%D8%A3%D8%AF%D9%84%D8%A9-%D9%84%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82-%D8%B9%D9%86-%D8%A5%D8%B9%D8%AF%D8%A7%D9%85-%D9%84%D8%A7%D8%AC%D8%A6%D9%8A%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%A7%D8%B1%D8%AC%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%8A%D8%A7%D8%A8%D9%8A%D8%A9-%D8%AA%D8%B7%D8%A7>
- Shafaq, 22.06.2022, Parlament żąda zbadania sprawy egzekucji przez Polskę uchodźców irackich oraz umiędzynarodowienia tej kwestii,
<https://shafaq.com/ar/سياسة/البرلمان-يطالب-بالتحقيق-في-عدم-بولندا-للاج-بين-عراقيين-وتدويل-القضية>
- Irfaasawtak.com, 14.01.2022, informacja o pobiciach uchodźców jazydzkich przez polskie służby,
<https://www.irfaasawtak.com/iraq/2022/01/14/بين-بيلاروسيا-وبولندا-مهاجرون-ايزيديون-يواجهون-البرد-والجوع-ويعودن-خالي-الوفاض>
- Al-Awla, 24.06.2022, Zbrodnie na irackich uchodźcach, a irackie władze milczą,
<https://www.awla.news/poland-iraq/>
- Al Jazeera, 24.06.2022, Szok po doniesieniach o rzekomych egzekucjach irackich uchodźców w Polsce, <https://www.youtube.com/watch?v=pROx90FXOjY>
- Al Sumaria, 21.06.2022, Białoruś ujawnia masowe egzekucje arabskich uchodźców, wśród nich sa Irakijczycy,
https://www.facebook.com/alsumariatv/posts/5564862806905229/?locale=ms_MY&_rdr
- Al Afaq, 22.06.2022, <https://afaq.iq/contents/view/details?id=169968>, Białoruś dostarcza Irakowi dowody dotyczące egzekucji uchodźców, a Ministerstwo Spraw Zagranicznych żąda międzynarodowego śledztwa
- Al Rafidain, 22.06.2022, Ministerstwo Spraw Zagranicznych uchyla się od odpowiedzialności po ujawnieniu egzekucji irackich uchodźców w Polsce,
<https://alrafidain.tv/42103/الخارجية-تتهرب-من-المسؤولية-بعد-كشف-عم>
- Al Sabah, 23.06.2022, dementi MSZ, w którym jednak podkreślono, że nie można zweryfikować informacji, więc pozostawiono możliwość, że są prawdziwe i dodano też, że „Polska i Białoruś dopuściły się wielu niesprawiedliwości” wobec obywateli Iraku;
- Al Ahad (telewizja związana z liderem milicji szyickiej AAH al-Chazalim) również informowała o dementi - <https://alahad.iq/?page=article&itemId=128172>; niemniej w 20.12.2021 Al Ahad powoływała się na Amnesty International twierdząc, że polskie wojsko bije i wrzuca do rzeki uchodźców

- Facebookowe konto Ishtarforimmigrationandasylum, <https://www.facebook.com/watch/?v=496653018942852>, - o grobie Czeckiej na Białorusi (17.09.2022)
- Rased Iraqi (za al maalomah) Polski żołnierz przyznaje się do zabicia 240 migrantów na granicy z Białorusią, <https://rasediraqi.com/148998/جندى-بولندي-يعترف-بقتل-240-مهاجرا-على-الحدود-مع-بلاروسيا/>
- Rudaw, 22.06.2022, MSZ bada czy iraccy migranci byli narażeni na ryzyko zagrażające ich życiu
- Zarzut rasizmu (przyjmowanie Ukraińców i odsyłanie Irakijczyków); <https://www.facebook.com/watch/?v=2757227841240040>
- Kurdistan CT (konto służby antyterrorystycznej Kurdystanu, 7,2 mln obserwujących) – informacja o „raporcie Białorusi” dot. egzekucji; <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2269629739868862&id=399110903587431&set=a.429709253860929>
- Iraqi Media Network Magazine, 30.06.2022, Okropności związane z aktami irackich migrantów obnażają zachowanie Polski - artykuł w agresywny sposób atakuje Polskę w kontekście przyjęcia uchodźców z Ukrainy, zarzucając rasizm i stosowanie podwójnych standardów praw człowieka, w związku z „okrutnym” traktowaniem migrantów z Iraku; brak jakiegokolwiek wzmianki, że różnica polega na tym, że Irakijczycy nie uciekają przed wojną jest tym bardziej rażąca, że jest to opublikowane w irackim medium państwowym; <https://magazine.imn.iq/منوعة/فضائح-ملف-المهاجرين-العراقيين-تعري-سل/>
- Powtórzenie dezinformacji mimo dementi MSZ: „Warto wspomnieć, że zima 2021 roku miała miejsce bezprecedensowa fala migracji na Białoruś, a następnie do Polski, podczas której migranci byli narażeni na różnego rodzaju głód, pragnienie, zimno, a nawet akty przemocy ze strony funkcjonariuszy polskiej Straży Granicznej. Ponadto delegacja iracka omówiła niedawno z władzami białoruskimi dowody dostarczone przez te ostatnie dotyczące narażenia irackich imigrantów na przemoc oraz zabicia wielu z nich na polskiej granicy. Ze swojej strony Polacy milczeli na temat udokumentowanych raportów o atakach przeprowadzonych przez polskie służby bezpieczeństwa na Irakijczyków i uchylali się nawet od komentowania udokumentowanych oficjalnych i nieoficjalnych śledztw, oświadczeń i komisji potwierdzających, że Irakijczycy zostali zaatakowani i pozostawieni na śmierć bez udzielenia pomocy, która w wyznaczonym terminie przyczyniłaby się do uratowania kilkudziesięciu z nich.”
- Baghdad Today, 8.11.2021 – Rosja oskarża Polskę o udział w zniszczeniu Iraku, powołanie się na Zacharową, która powiązała pojawienie się migrantów na granicy białorusko-polskiej z interwencją w 2003 r., <https://baghdadtoday.news/170684-.html>

2. Różne informacje, często o charakterze sensacyjnym, kreujące negatywny obraz Polski.

Często pochodzą one z rosyjskich źródeł. Czasem są prawdziwe jednakże problemem jest to, że się nie gubią w innych wiadomościach o Polsce (gdyż jest ich ograniczona ilość i pewna nadreprezentacja negatywnych „sensacji”:

- Al Maalomah, 28.08.2022, Czy Polskę dotknie głód?, <https://almaalomah.me/news/global/هل-ستتعرض-بولندا-الى-مجاعة-صحيفة-تحذر/>
- RT Arabic, 20.11.2024, ośmieszanie Polski, <https://x.com/rtarabiciraq/status/1859197499640356924>
- Chaw o „polskich dzieciach pijących wódkę”, 9.10.2024 r., https://www.youtube.com/watch?v=O_x2dePufpY,

3. Przykłady działań ambasadora Elbrusa Kutraszewa:

- W wywiadzie dla telewizji Al Sharqiyah (24.10.2024) mówił o Polsce i państwach bałtyckich jako o małych, rusofobicznych państwach i narzędziu osłabiania Europy przez USA; tylko Rosja wzywa do uspokojenia sytuacji zarówno w Europie jak i na Bliskim Wschodzie, <https://www.youtube.com/watch?v=0yAmBlxiYN4>;

4. Polska jako podżegacz wojenny i przeszkoda dla porozumienia Zachodu z Rosją

- Al Ahad - w materiale o rozmowie Putina z Scholtzem „Próby zrzucania winy za problemy europejskich dostaw energii na Rosję są śmieszne, biorąc pod uwagę utrudnianie dostaw gazu przez władze Ukrainy i Polski oraz odmowę uruchomienia Nord Stream-2”
- Sky News Arabia, listopad 2022, Aneksja zachodniej Ukrainy, czy Polska zaczęła dzielić swojego sąsiada?, w materiale, który odwoływał się do rzekomego materiału gazety „Dziennik”, mowa była o „polskim planie” aneksji, najemnikach polskich na Ukrainie i planie wprowadzenia polskiego „batalionu kobiecego”. <https://www.skynewsarabia.com/world/1572182-ضم-غربي-أوكرانيا-بدأت-بولندا-تقسيم-جارتها-؟>
- Shafaq, 21.07.2023, Putin ostrzega Polskę przed zajmowaniem ziem ukraińskich i przypomina o Stalinie, <https://www.shafaq.com/ar/عربي-ودولي/بوتين-يحذر-بولندا-من-اقتطاع-راض-وكرانيا-ويذكر-ها-بستالين>
- W kontekście otwarcia amerykańskiej bazy w Redzikowie pojawiło się szereg relacji, które sugerowały, „że nowa baza obrony przeciwrakietowej utworzona przez Stany Zjednoczone w północnej Polsce zwiększy ogólny poziom zagrożenia nuklearnego”; np. aliraqnews.com; <https://www.ishtartv.com/>; <https://baghdadtoday.news/>

- INA, 8.11.2024, <https://www.ina.iq/220943--.html>, narracja o „najemnikach na Ukrainie” pochodzących m.in. z Polski: „bojownicy z Polski, Bułgarii, Niemiec i Kanady stacjonują na drugiej linii ukraińskiej obrony w obwodzie charkowskim i działają w grupach, które uniemożliwiają ukraińskim żołnierzom ucieczkę lub poddanie się armii rosyjskiej”.

TV Al Awla, „Zbrodnie na irackich uchodźcach”, 24.06.2022, <https://www.awla.news/poland-iraq/>.

Polska armia traktuje irackich imigrantów pałkami i celowo ich topi

15:40:00 12-21-20 🕒

TV Al Ahad, „Polska armia bije irackich imigrantów pałkami i celowo ich topi”, 20.12.2021, <https://alahad.iq/?page=article&itemId=110013>.

@RRRRRRR273 2 lata temu

Mamy nadzieję, że rząd iracki prześle te akta właściwym sądom międzynarodowym i nie będzie przyjmował łapówek od Polski ani innych krajów w celu zamknięcia tej sprawy w przyszłości!!

Przetłumacz na angielski

208 **Odpowiedz**

✓ [23 odpowiedzi](#)

@abrahamadam8945 2 lata temu

Kraje Europy Wschodniej i Polska znane są z rasizmu wobec uchodźców i czarnowłosych Polaków. Nienawidzą nawet samych siebie. To ludzie największej podłości i nienawiści do muzułmanów. O Boże, zemścij się na nich.

Przetłumacz na angielski

129 **Odpowiedz**

✓ [7 odpowiedzi](#)

@atr4468 2 lata temu

Gdzie jest społeczność międzynarodowa i prawa człowieka, gdzie są wolni Irakijczycy, którzy nie zapominają o krzywdzie bez względu na to, jak długo to zajmie?

Przetłumacz na angielski

64 **Odpowiedz**

✓ [10 odpowiedzi](#)

<https://www.facebook.com/watch/?v=496653018942852>

międzynarodowy

Czy Polska dotknie głód? .. Gazeta ostrzega

sierpnia 2022 21:57 28

...Informacje/Kontynuuj

Gazeta Politico ostrzegała przed śmiertelnym głodem, na jaki narażona będzie Polska w ciągu najbliższych dwóch tygodni, związanym ze wzrostem cen gazu i

Al Maalomah, „Czy Polskę dotknie głód”, 28.08.2022,
<https://almaalomah.me/news/global/هل-ستتعرض-بولندا-الى-مجاعة-صحيفة-تحذر>.

: Cechy planu polskiego

W ciągu ostatnich kilku dni zachodnie i polskie media donosiły, że Warszawa . uruchomiła plan odzyskania „historycznych ziem” z Ukrainy

Jak podaje polska gazeta „Zenik”, w niedawnym raporcie Warszawa rozpoczęła : realizację pierwszej fazy planu, która obejmuje

- . Wprowadzenie batalionu Polek na Ukrainę jako najemników
- . Na Ukrainie walczy obecnie około 1800 polskich ochotników
- . Warszawa podzieli część terytorium ze swoimi sąsiadami
- . Polscy najemnicy stacjonują na całej linii frontu
- Polscy bojownicy są obecni niemal we wszystkich głównych jednostkach armii . ukraińskiej

Sky News Arabia, „Aneksja zachodniej Ukrainy. Czy Polska zaczęła dzielić swojego sąsiada?”, 17.11.2022,

<https://www.skynewsarabia.com/world/1572182-ضم-غربي-أوكرانيا-بدأت-بولندا-تقسيم-جارتها؟>

ROZDZIAŁ 10. Case Study — analiza narracji wymierzonej w Polskę w oparciu o model DISARM

10.1 Framework DISARM RED — próba ujednoczenia sposobu opisu i wymiany informacji dotyczących działań w przestrzeni informacyjnej

Historia frameworku DISARM RED

DISARM RED (DISinformation Analysis & Risk Management RED) jest modelem analitycznym służącym opisowi ofensywnych działań w przestrzeni informacyjnej (infosferze). Jednym z głównych wyzwań towarzyszących ich analizie jest duża niejednorodność pojęciowa. Podmioty zajmujące się badaniem i przeciwdziałaniem zagrożeniom w tej domenie wykształciły swoje własne słowniki i semantykę służącą do opisywania tego typu aktywności. Wraz ze stale rosnącą od połowy lat 10-tych XXI wieku intensywnością działań informacyjnych o charakterze wielodomenowym, których składnikiem są także operacje wpływu, pojawiła się potrzeba rzetelnej wymiany informacji między podmiotami zajmującymi się identyfikacją i zwalczaniem tego typu zagrożeń.

Na przełomie 2017 i 2018 roku, Sara-Jayne „SJ” Terp, wraz z grupą specjalistów zajmujących się cyberbezpieczeństwem, rozpoczęła prace nad adaptacją istniejących narzędzi opisujących zagrożenia stricte cyfrowe do rzeczywistości działań hybrydowych. Niedługo później powstał pierwowzór DISARM - framework AMITT (Adversarial Misinformation Influence Tactics & Techniques), który zaczął być wykorzystywany przez NATO, UE, WHO oraz ONZ. Obecna wersja DISARM RED jest efektem połączenia AMITT oraz stworzonego przez MITRE Corporation modelu SP!CE - wzorowanego na klasycznym frameworku cybersecurity MITRE ATT&CK (służącemu do identyfikacji i opisu taktyk i technik używanych przy ofensywnych działaniach w cyberprzestrzeni).

DISARM to projekt w pełni otwartoźródłowy, prowadzony przez Fundację DISARM, kompatybilny z językiem STIX oraz platformą MISP, regularnie aktualizowany, aby coraz lepiej opisywać rzeczywistość i stawać się coraz bardziej kompatybilnym z innymi modelami, takimi jak np. Meta Kill Chain.

Podstawowa charakterystyka frameworku DISARM RED

Framework DISARM RED dzieli się na kilka części, ułożonych w określonej hierarchii, które opisują poszczególne etapy i narzędzia używane w operacjach wpływu. Model otwierają „fazy”, oznaczone tagami zaczynającymi się od litery „P”. Są do nich przyporządkowane taktyki (tagi zaczynające się od liter „TA”), w których skład wchodzi różnorodne techniki (tagi zaczynające się literą „T”).

Tagi „P” opisują 4 główne fazy działań informacyjnych - planowanie, przygotowanie, wykonanie i ewaluację. Wchodzące w ich skład taktyki „TA” wskazują cele wchodzące w skład poszczególnych faz, które osiągnąć są dzięki wykorzystaniu różnorodnych narzędzi, czyli technik „T”. Opis faz, technik i taktyk jest ogólnodostępny na stronie projektu.

Przykładowy wykorzystania frameworku DISARM RED

Framework DISARM RED jest narzędziem przydatnym w szczególności do wymiany informacji o incydentach. Pozwala on w łatwy i ujednolicony sposób opisywać zjawiska rzeczywistości, nie pozostawiając przestrzeni na niedomówienia. Świetnie sprawdza się na pierwszym etapie rozpoznania, czyli identyfikacji działań w przestrzeni informacyjnej jak i w trakcie analizy atrybucji, gdzie służy jako narzędzie do opisywania charakterystycznych i powtarzalnych technik, które mogą być przydatne w identyfikacji autora operacji wpływu. Jego korzyścią jest wspomniana kompatybilność ze składnią STIX, która umożliwia zastosowanie go na platformach takich jak Open CTI.

Przykładowe wykorzystanie DISARM to np. sytuacja, w której analityk identyfikuje sieć nieautentycznych kont w serwisie społecznościowym, które rozpowszechniają ten sam mem, który ma legitymizować narrację, która wcześniej była obecna w innym medium, np. portalu internetowym. Dzięki frameworkowi można doprecyzować, nazwać i sklasyfikować wykorzystane techniki, przyporządkować je do taktyk a następnie przekazać swoje informacje do innego analityka, który może dalej wzbogacać produkt w ramach cyklu wywiadowczego.

Ograniczenia frameworku DISARM RED

Framework DISARM RED jest precyzyjnym i przydatnym narzędziem, jednak należy być świadomym jego ograniczeń. O ile sprawdza się w sytuacji opisywania i raportowania poszczególnych incydentów w przestrzeni informacyjnej, a także klasyfikacji dowodów cyfrowych zdobytych w trakcie śledztw OSINT, brakuje mu jednak elementów bardziej precyzyjnie opisujących efekty psychologiczne, które wywołała dana aktywność i jest zbyt odległy od modeli analiz stosowanych w ocenie operacji psychologicznych.

DISARM RED ogranicza opis oddziaływania psychologicznego do kilkunastu technik w fazie 1 - planowania. Framework opisuje je jako sposoby osiągnięcia danego celu na poziomie taktycznym, kiedy w rzeczywistości wspomniane wyżej techniki są zarówno narzędziem, jak i celem samym w sobie - zawartym w dużo większym wachlarzu oddziaływania psychologicznego stosowanego przez podmioty będące stroną atakującą w operacjach wpływu.

10.2 Rosyjska operacja wpływu prowadzona w przestrzeni informacyjnej Iraku: Kreowanie fałszywego obrazu Polski i Zachodu jako agresora dążącego do aneksji terytoriów Ukrainy.

Analiza rosyjskiej operacji wpływu prowadzonej w przestrzeni informacyjnej Iraku wg. frameworku DISARM RED v 1.6

Monitorowany okres: październik - grudzień 2024 roku

Monitorowane media: portale internetowe, platformy społecznościowe (Facebook, Instagram, X), komunikatory (Telegram)

Wprowadzenie

Od początku rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2014 roku Kreml konsekwentnie wykorzystuje dezinformację jako jedno z kluczowych narzędzi „legitymizacji” polityki agresji.

Rosyjska propaganda, szczególnie w kontekście wojny w Ukrainie, opiera się na przemyślanej strukturze narracyjnej, której celem jest manipulowanie odbiorcami poprzez mieszanie faktów z fikcją, emocjonalne odwołania oraz tworzenie fałszywego tła historycznego.

Analiza ujawnia bieżące techniki dezinformacyjne oraz mechanizmy narracyjne użytkowane w tej konkretnej infosferze. Jednym z najnowszych przykładów jest szeroko rozpowszechniana narracja o rzekomych planach Zachodu dotyczących podziału Ukrainy.

Rosyjski aparat propagandowy kontynuuje operację dezinformacyjną, której wiodące narracje opierają się na tezach o planach aneksji Zachodniej Ukrainy przez Polskę, Węgry i Rumunię. W trakcie monitoringu mediów obecnych w infosferze Iraku, napotkano treści wpisujące się w narrację, jakoby „Polska miałyby szykować się do aneksji, okupacji części Ukrainy”. Wspomniane materiały są spójne z trwającą od długiego czasu, atrybuowaną do Rosji operacją wpływu, mającą dyskredytować Polskę w Ukrainie oraz na arenie międzynarodowej i przedstawiać ją jako kraj agresywny, dążący do „odbudowy II Rzeczypospolitej”.

WYKORZYSTYWANE TAKTYKI I TECHNIKI WG. DISARM v1.6:

FAZA	TAKTYKA	TECHNIKA	OPIS
P01 - Plan	TA02 - Plan Objectives	T0066 - Degrade Adversary	Rosja wykorzystuje narracje, które przedstawiają Polskę w złym świetle i nadszarpują jej reputację.
		T0138 - Motivate to act	Polska przedstawiana jest jako agresor i kraj chcący zagarnąć ziemie ukraińskie. Ma to zniekształcić obraz Polski w oczach irakijczyków i obywateli innych państw oraz wzbudzić w nich niechęć do RP.
		T0135 - Undermine	Polska przedstawiona jest jako kraj, który „zawdzięcza coś Rosji”, która de facto jest od wielu wieków jednym z głównych zagrożeń dla polskiej państwowości - od czasów carskich, przez sowieckie aż po obecne, putinowskie.
P02 - Prepare	TA07 - Select Channels and Affordances	T0152.004 - Website Asset	Strony internetowe o afiliacji rosyjskiej lub prorosyjskiej (RT, Sputnik Arabic). Media ogólnoarabskie, takie jak SkyNews, Erem News oraz irackie.
	TA14 - Develop Narratives	T0003 - Leverage Existing Narratives	Sugerowanie, że Polska ma w planach atak na Ukrainę i okupację części jej ziem.
		T0022 - Leverage Conspiracy Theory Narratives	Propagowanie tezy, jakoby Polska miała dokonać „miękkiej aneksji” zachodniej Ukrainy. Kolportowanie fałszywych „dowodów” na nastawioną na ofensywę militaryzację Polski oraz wysyłanie sił pokojowych, by przejąć część ukraińskiego terytorium.
TA06 - Develop Content	T0023 - Distort Facts	Umieszczanie w mediach artykułów cytujących rosyjskich i arabskich „ekspertów i analityków” przytaczających	

		T0085 - Develop Text-Based Content	<p>„dowody” na nieczne plany Polski.</p> <p>Publikacja map przedstawiających tereny II Rzeczypospolitej w odpowiednim kontekście, co ma dodatkowo wzmacniać przekaz o „agresywnych zamiarach Polski”.</p> <p>Zniekształcanie rzeczywistości, poprzez wrywkowe, wyrwane z kontekstu przedstawianie faktów i przytaczanie ich w sposób, który uprawdopodobnia antypolską narrację.</p>
		T0086 - Develop Image-Based Content	
	TA15 - Establish Assets	T0095 - Develop Owned Media Assets	Wykorzystywanie rosyjskich platform propagandowych o zasięgu międzynarodowym i panarabskim, takich jak RT czy Sputnik Arabic.
	TA16 - Establish Legitimacy	T0100 - Co-Opt Trusted Sources	<p>Włączanie w przekaz znanych mediów, takich jak Sky News Arabia:</p> <p>https://www.skynewsarabia.com/world/1572182-ضم-غربي-أوكرانيا-بدأت-بولندا-تقسيم-جارتها؟</p> <p>czy Shafaq:</p> <p>https://www.shafaq.com/ar/ولي/يوتين-يحذر-بولندا-من-اقتطاع-راض-وكرانيا-نية-ويذكر-ها-بستالين</p>
		T0097.105 Military Personnel Persona	
		T0097.108 - Expert Persona	Cytowanie wypowiedzi Putina i podkreślanie roli Siergieja Naryszkina (szefa rosyjskiego wywiadu zagranicznego SWR).
		T0097.111 - Government Official Persona	Używanie „autorytetu ekspertów i analityków” w celu zwiększenia wiarygodności „analiz”.
		T0097.202 News Outlet Persona	
P03 - Execute	TA09 - Deliver Content	T0115 - Post Content	Rozpowszechnianie fałszywych narracji w formie artykułów na portalach o afiliacji rosyjskiej lub prorosyjskiej ale także irackiej i panarabskiej.

Podsumowanie

Bieżąca odsłona tej kampanii sugeruje, że Polska, Węgry, Rumunia oraz inne kraje zachodnie już „planują” podział Ukrainy na konkretne terytoria. Poprzez przypisanie rzekomych przygotowań do aneksji realizowanych przez NATO, propaganda próbuje zdyskredytować wsparcie Zachodu dla Ukrainy i wpisać te tezy w dezinformację o ofensywnych planach NATO.

Przekazy te są równolegle wykorzystywane do działań propagandowych, które przedstawiają Rosję w fałszywym świetle państwa broniącego się, a nie atakującego zbrojnie Ukrainę (strategia odwróconej logiki).

Rosja konsekwentnie wykorzystuje retorykę porównującą Ukrainę i Zachód do nazizmu. Tego rodzaju odwołania mają wywołać emocjonalną reakcję i „legitymizować” rosyjską dezinformację o agresji na Ukrainę jako operacji „denazyfikacji” lub szerzej – jako operacji obronnej przed Zachodem – sugerując, że działania Zachodu mają charakter prowokacyjny i ofensywny oraz prowadzą do konfliktu.

Zrozumienie tych mechanizmów pozwala nie tylko lepiej analizować propagandę, ale również skuteczniej się przed nią bronić. Dlatego rekomendujemy ten model analizy również irackim instytucjom i NGO.

REKOMENDACJE

1. Podsumowanie środowiska informacyjnego wraz z wrażliwościami psychologicznymi

Środowisko informacyjne w Iraku jest bardzo złożone ze względu na etnosektariańską strukturę społeczną i polityczną. Większość mediów jest ściśle powiązana nie tylko z określonymi grupami etnosektariańskimi (przede wszystkim szyitami, sunnitami i Kurdami) ale również z konkretnymi partiami/liderami politycznymi i realizuje ich interesy w swojej narracji. Oznacza to, że mamy w Iraku do czynienia z pluralizmem mediów (nie są one podporządkowane jednej linii politycznej i narracyjnej) ale nie pełną wolnością (określone media zależne są od ich politycznych patronów, a funkcjonowanie całkowicie niezależne jest utrudnione zarówno z przyczyn bezpieczeństwa jak i finansowych). Liczba mediów (w szczególności stacji telewizyjnych oraz portali internetowych) jest bardzo duża i w ostatnich latach wzrosła. Zwiększa się również ich profesjonalizm (w warstwie wizualnej ale nie zawsze warsztatowej), w szczególności w odniesieniu do mediów kurdyjskich.

Pod względem warsztatowym występuje kilka kluczowych problemów wpływających na wiarygodność przekazu i zwiększających podatność na wpływ zewnętrzny. Chodzi w szczególności o bezkrytyczne korzystanie z agencji źródeł rosyjskich i chińskich i podawanie na ich podstawie informacji bez uwzględnienia, że są one często elementem dezinformacji (np. w odniesieniu do wojny w Ukrainie). Problemem jest również negatywna selekcja informacji tj. skłonność do podawania „sensacyjnych” informacji na temat Zachodu, tworzących jego negatywny wizerunek. Jest to efekt pewnego kompleksu wobec Zachodu, w którym media przez lata podawały głównie złe informacje o Iraku (terroryzm, wojna, ekstremizm etc.), a zatem teraz Irak (jego media) pokazują, że skłonny do pouczenia innych Zachód wcale nie jest idealny. Problemem jest również brak zwyczaju wskazywania na sponsorowany charakter niektórych publikacji (dotyczy to w szczególności Chin), a także brak zwyczaju kontrowania rozmówcy w niektórych wywiadach (dotyczy w szczególności wywiadów z ambasadorem Rosji, gdzie jego monologi oparte na absurdalnych manipulacjach, spotykają się wyłącznie z potakiwaniem ze strony prowadzących wywiad).

Na przekaz ogromny wpływ mają wrażliwości psychologiczne oraz zakorzenione przez pamięć historyczną stereotypy. Dotyczy to w szczególności wielopokoleniowej traumy spowodowanej dekadami wojny i izolacji Iraku oraz poczuciem krzywdy opartej na kontraście między wspaniałą historią Iraku jako kolebki cywilizacji, centrum kalifatu abbasydzkiego, miejsca pochodzenia proroków i imamów, a także najbardziej rozwiniętego państwa regionu w połowie XX w. etc. a obecną rzeczywistością związaną z licznymi problemami ekonomicznymi, politycznymi i społecznymi. Ten problem dotyczy przy tym głównie części arabskiej, podczas gdy w przypadku Kurdystanu kluczowe znaczenie psychologiczne ma czynnik związany z niespełnionymi aspiracjami narodowymi. W obu przypadkach prowadzi to do poczucia krzywdy i poszukiwania winnych poza Irakiem, w szczególności na Zachodzie. Podatność na rosyjskie i chińskie działania eksploatujące to poczucie krzywdy wynika z braku historycznych doświadczeń z rosyjskim i chińskim imperializmem i kolonializmem, zwłaszcza w historii najnowszej. Utrudnia to budowanie odporności na operacje wpływu ze strony tych państw, gdyż

brak jest świadomości ich szkodliwości dla Iraku. Ponadto wykorzystują one historyczne obciążenia dotyczące części państw Zachodu (w szczególności USA i w drugiej kolejności Wielkiej Brytanii) w percepcji Irakijczyków do ekstrapolacji negatywnych sentymentów na cały Zachód (w oparciu o konstrukt „kolektywnego Zachodu”) i podważania wiarygodności działań instytucji zachodnich, również w obszarze demaskowania rosyjskich i chińskich operacji wpływu.

Ogromny wpływ na środowisko informacyjne mają rosyjskie i chińskie działania, których celem jest uzyskiwanie wpływu w określonych środowiskach lub na określone osoby poprzez kontakty osobiste, korupcję, stypendia naukowe, wspólne projekty biznesowe etc. Zważywszy na brak niezależności mediów od ich politycznych patronów, zbudowanie takich więzi na poziomie politycznym, prowadzi do narzucenia określonych narracji dziennikarzom. Chiny starają się przy tym oddziaływać również bezpośrednio na środowisko dziennikarskie organizując różnego rodzaju spotkania, a także zapraszając ich do odwiedzania Chin. Chiny są również znacznie bardziej subtelne w swym przekazie, niż Rosja, a świadomość Irakijczyków, w tym Kurdów, prowadzenia przez nie operacji wpływów jest znacznie niższa niż w przypadku Rosji.

2. Analiza strategiczna

Geopolityczne znaczenie Iraku jest trudne do przecenienia. Przecinają się tam kluczowe projekty tranzytowe, takie jak szlak prowadzący z Zatoki Perskiej przez Turcję do Europy oraz z Iranu przez Syrię do Morza Śródziemnego, mające znaczenie zarówno ekonomiczne jak i polityczne. Rola Iraku daleko wykracza poza jego pozycję na rynku naftowym, a potencjalnie również gazowym, choć ta ma również ogromne znaczenie. Historia najnowsza pokazała, że sytuacja w Iraku, a w szczególności kwestia stabilności tego państwa, ma ogromny wpływ na bezpieczeństwo Europy, w tym Polski. Chodzi zarówno o zagrożenie terrorystyczne, które wzrosło w Europie w czasie wojny Iraku z ISIS, jak i o niekontrolowaną migrację, instrumentalizowaną przez Rosję i Białoruś w ramach ataku hybrydowego na Europę, w tym w szczególności Polskę. Irak jest państwem z ogromnym potencjałem nie tylko ze względu na zasoby naturalne oraz położenie ale również demografię. Bardzo młoda, licząca 45,5 mln populacja, a także prognozy jej wzrostu do 72 mln do roku 2050, powodują, że przy umiejętnym wykorzystaniu tego potencjału Irak może w krótkim czasie odzyskać istotną rolę w stosunkach międzynarodowych jako regionalna potęga, a w przeciwnym razie może być ośrodkiem destabilizacji nie tylko regionu ale również sąsiadującej z nim Europy, źródłem potężnych strumieni migracyjnych, a także siedliskiem ugrupowań ekstremistycznych i terrorystycznych. Niezagospodarowane nadwyżki demograficzne oznaczają bowiem miliony młodych bezrobotnych, a także rzesze młodych mężczyzn żyjących w napięciu seksualnym ze względu na brak środków finansowych na założenie rodziny. To zaś prowadzi do agresji: zamieszek, aktywności terrorystycznej lub militarystycznej młodych mężczyzn i zaangażowania ich w jakieś działania zbrojne (to zaś zwiększa prawdopodobieństwo regionalnego konfliktu w perspektywie kilku – kilkunastu lat).

Polska nie może pozwolić sobie na ignorowanie zarówno zagrożeń jak i szans związanych z Irakiem. Dotyczy to również negatywnych skutków propagandy rosyjskiej i chińskiej w postaci kreowania negatywnego obrazu Zachodu jako wroga islamu, w celu szerzenia nienawiści irackich muzułmanów (jest to zresztą część szerszej operacji w świecie

arabsko-muzułmańskim) do Zachodu. Budowa takich sentymentów nie zniechęca do migracji jeśli nie ustąpią jej ekonomiczne i polityczne przyczyny, natomiast negatywnie wpływa na relacje między Europą a Irakiem (czy szerzej Bliskim Wschodem) oraz zwiększa zagrożenie ekstremizmu muzułmańskiego w Europie, w tym w Polsce. Relację między irackimi problemami wewnętrznymi a rosyjskimi operacjami w Europie widać wyraźnie na przykładzie palenia Koranu w Szwecji przez irackiego migranta Salwana Momikę czy też próby wywołania antypolskich nastrojów w Iraku poprzez sprawę Emila Czeckki i rzekomych egzekucji Irakijczyków przez polskich żołnierzy.

Mimo działań wymierzonych w wizerunek Polski ma ona wciąż spory potencjał do rozwoju współpracy z Irakiem, w tym z Regionem Kurdystanu. Działania Polski nie powinny być jednak ograniczane do terenów kurdyjskich, a polska obecność dyplomatyczna w Iraku powinna zostać rozbudowana. Znaczna poprawa bezpieczeństwa w całym Iraku powoduje, że wiele z przyczyn ograniczenia tej obecności przestało być aktualnych. Ponadto w percepcji Irakijczyków brak jest obciążeń historycznych dotyczących Polski (udział w interwencji w 2003 r. i późniejszej okupacji jest w tym kontekście bez znaczenia). Polska może utrzymywać relacje ze wszystkimi podmiotami szerokiego spektrum politycznego Iraku, wpływając również na zmniejszanie napięć między nimi. Brak obciążeń w percepcji powoduje też większą wiarygodność w reagowaniu na rosyjskie i chińskie operacje wpływu. Innym aspektem jest też rozwój współpracy gospodarczej, zwłaszcza w obszarze budownictwa, co jednak nie jest możliwe bez rozbudowy obecności dyplomatycznej oraz wiarygodnych instytucji pozarządowych aktywnych w tym obszarze. Istotne znaczenie ma też współpraca w zakresie zwalczania nielegalnej migracji, która jest również negatywnym zjawiskiem z punktu widzenia interesów Iraku. Irak traci bowiem w ten sposób swój kapitał ludzki, a Irakijczycy, mamieni dobrobytem na Zachodzie, po zderzeniu z rzeczywistością, często żałują migracji i starają się dostać z powrotem do Iraku, co utrudnia fakt, iż często stracili na takie przedsięwzięcie środki całego swojego życia.

3. Podsumowanie przekazu rosyjskiego w regionie

Rosyjski przekaz koncentruje się na demonizowaniu Zachodu i utrwalaniu negatywnych stereotypów z tym związanych, przy wykorzystaniu wrażliwości psychologicznych i resentymentów historycznych, a także lęków tożsamościowo-kulturowo-religijnych. W oparciu o te czynniki budowany jest obraz Zachodu jako po pierwsze agresywnego i destruktywnego, szerzącego chaos i destabilizację, po drugie zdemoralizowanego, rasistowskiego i islamofobicznego, stanowiącego zagrożenie dla tradycyjnych wartości islamskich, rodziny, honoru i religii oraz po trzecie chciwego, dążącego do przejęcia kontroli nad zasobami naturalnymi Iraku bez korzyści dla tego kraju i jego społeczeństwa, według modelu kolonialnego.

Obecnie cele te realizowane są głównie w oparciu o narrację dotyczącą takich tematów jak wojna w Ukrainie, wojna na Bliskim Wschodzie, rzekome związki Zachodu z dżihadyzmem, straszenie takimi tematami jak LGBT, bombardowanie newsami dotyczącymi incydentów rasistowskich i islamofobicznych w Europie oraz rozprzestrzenianie dezinformacji na temat rzekomych egzekucji irackich migrantów. Rosyjska narracja często jest szokująco absurdalna i nie znajduje pełnego odzwierciedlenia nawet w najbardziej na nią podatnych mediach

szyckich, niemniej nie oznacza to, że działania te powinny być lekceważone, gdyż są one prowadzone na tyle konsekwentnie i intensywnie, że stopniowo oddziałują na podświadomość odbiorców. W tym kontekście wyróżnia się nadzwyczajna aktywność (w postaci wywiadów, występów na konferencjach oraz spotkań z wpływowymi osobami) rosyjskiego ambasadora Elbrusa Kutraszewa. Wojna w Ukrainie, według tej narracji, przedstawiana jest jako element agresywnych działań Zachodu przeciwko Rosji, a Ukraina jest sprowadzona wyłącznie do bezwolnego narzędzia ataku. Narracja ta wykorzystuje często antyamerykańskie (a w pewnym sensie antyzachodnie) stereotypy związane z okupacją Iraku, a także kolonialną rolę Wielkiej Brytanii w I połowie XX w. W odniesieniu do wojny na Bliskim Wschodzie Rosja stara się wiązać „kolektywny Zachód” z działaniami zbrojnymi Izraela i w ten sposób przypisywać mu odpowiedzialność za „ludobójstwo”, a także kreować na wroga islamu. Rosja przeciwstawia temu swój wizerunek jako rzekomo patronki sprawy palestyńskiej i przyjaciółki świata islamskiego. Związane z tym jest też budowanie kontrastu opartego na fałszywym obrazie Europy prześladowanej mieszkających w niej muzułmanów i Rosji, w której islam rzekomo jest integralną częścią tożsamości. Ponadto propaganda rosyjska stara się przypisywać Zachodowi odpowiedzialność za aktywność ISIS, sugerując, że zostało ono stworzone przez USA by zastraszać i kontrolować Irak.

Skuteczność rosyjskiej propagandy jest różna w różnych komponentach etnosektariańskich Iraku. Ponadto wizerunek Europy, zwłaszcza takich państw jak Polska, jest znacząco lepszy niż USA, również w komponentach najbardziej uprzedzonych do Zachodu (np. proirańskich grup szyickich). Daje to możliwość podejmowania skutecznych działań demaskujących rosyjskie manipulacje i ujawniających imperialno-kolonialną naturę Rosji, a także zakorzeniony i tolerowany przez jej władze i służby rasizm oraz islamofobię. Wzmocnienie irackiej odporności na rosyjskie działania dezinformacyjne jest również w interesie Iraku. Wzmacnianie uprzedzeń wobec Zachodu nie sprzyja bowiem rozwojowi wzajemnych relacji polityczno-gospodarczych, a w tym zakresie Rosja ma zdecydowanie mniej do zaoferowania niż Zachód, w tym w szczególności Europa. Wbrew wytwarzanej przez siebie propagandzie Rosja nie jest też wiarygodnym partnerem w zakresie bezpieczeństwa: nie zapewniła żadnego realnego wsparcia w wojnie z ISIS, jej wsparcie dla Assada doprowadziło Syrię do ruiny, a Assada do upadku, któremu Rosja ani nie chciała ani nie była w stanie zapobiec. Ponadto współpraca rosyjsko-izraelska, dzięki której Izrael mógł bombardować pozycje irańskie w Syrii (a także wspierających tam Iran irackich milicji szyickich), radykalnie kontrastuje z narracją propagowaną wśród irackich szyitów przez ambasadora Elbrusa Kutraszewa. Powinno to uświadamiać partnerów Rosji w regionie, że współpraca z nią jest nieopłacalna.

4. Wdrożenie

Wskazane są następujące działania, których podjęcie uzasadnione jest obserwacjami i wnioskami zawartymi w raporcie:

- 1) Wyjazd ekspercki do Iraku, którego celem będzie zacieśnienie współpracy z partnerami lokalnymi oraz przygotowanie warunków dla utworzenia stałych ośrodków partnerskich kontynuujących monitoring środowiska informacyjnego, przeciwdziałających manipulacjom oraz zwiększających odporność na nie. Wyjazd obejmować będzie zarówno Region Kurdystanu jak i Bagdad oraz inne tereny arabskie (szyickie i sunnickie) Iraku.
- 2) Zorganizowanie międzynarodowej konferencji, podczas której będzie prezentowany niniejszy raport. W konferencji wezmą udział eksperci, przedstawiciele nauki, działacze pozarządowi oraz przedstawiciele administracji z Polski, Iraku, innych państw objętych raportem (Liban, Egipt), a także innych państw regionu.
- 3) Opracowanie (wraz z partnerami lokalnymi) wytycznych implementacyjnych oraz dotyczących najlepszych praktyk;
- 4) Opracowanie (wraz z partnerami lokalnymi) materiałów do zajęć ze studentami oraz przeprowadzenie tych zajęć;
- 5) Stworzenie kanału komunikacji z lokalnymi uczestnikami (z którymi zostanie nawiązana współpraca w wyniku działań wdrożeniowych) w celu stworzenia wspólnego środowiska pracy i mentoringu;
- 6) Opracowanie, wdrożenie i ewaluacja działań i narzędzi w zakresie edukacji obywatelskiej i medialnej na temat dezinformacji międzynarodowej oraz niebezpiecznego wykorzystywania technik sztucznej inteligencji (narzędzia: materiały informacyjne, np. ulotki, kodeks dobrych praktyk, white paper jak powinno się podchodzić do wykorzystywania sztucznej inteligencji w mediach społecznościowych), dzięki którym lokalna społeczność będzie mogła np. formułować propozycje / oczekiwania dotyczące ustaw, prawodawstwa w zakresie przeciwdziałania dezinformacji;
- 7) Opracowanie dalszych kroków utrzymujących aktywność po zakończeniu projektu grantowego, służących długofalowym utrzymaniu efektów zadania.

5. Szkolenia

Wskazane są następujące działania, których podjęcie uzasadnione jest obserwacjami i wnioskami zawartymi w raporcie. Działania te powinny zostać podjęte w kilku miejscach w Iraku, w tym zarówno na terenach Regionu Kurdystanu jak i w Bagdadzie i innych miejscach pozostających pod administracją federalną Iraku, tak by ich odbiorcami były różne komponenty etnosektariańskie Iraku.

- 1) Cykl szkoleń z bezpieczeństwa środowiska informacyjnego, w tym: szkolenie z modelu DISARM, detekcji operacji ingerencji zewnętrznej FIMI, fact checkingu, edukacji medialnej;
- 2) Uruchomienie projektu medialnego, który będzie promował dobre praktyki z dziedziny bezpieczeństwa środowiska informacyjnego oraz ostrzegał o najważniejszych kampaniach dezinformacyjnych i propagandowych zidentyfikowanych w Iraku;
- 3) Zwiększenie skuteczności wykrywania i neutralizowania dezinformacji oraz podniesienie jakości edukacji obywatelskiej w tym zakresie.
- 4) Dzięki szkoleniom projekt podniesie kompetencje środowisk akademickich, badawczych oraz mediów w zakresie identyfikacji i przeciwdziałania kampaniom dezinformacyjnym (w tym wykorzystującym techniki sztucznej inteligencji), a także odsłoni narracje dezinformacyjne obcych aktorów wymierzone w wizerunek Polski, Zachodu i wartości demokratycznych.
- 5) Opracowanie, wdrożenie i ewaluacja narzędzi w zakresie edukacji obywatelskiej i medialnej na temat dezinformacji — Projekt dostarczy wysokiej jakości raporty i materiały zawierające zestawienie rekomendacji, które będą promować rzetelną wiedzę i najlepsze praktyki przeciwdziałania dezinformacji.
- 6) Projekt przewiduje opracowanie strategii długofalowej, która zapewni trwałość osiągniętych rezultatów i dalszy rozwój inicjatyw przeciwdziałających dezinfo.

6. Działania Informacyjne i edukacyjne

Wskazane są następujące działania, których podjęcie uzasadnione jest obserwacjami i wnioskami zawartymi w raporcie: aktywność informacyjna w mediach, uruchomienie projektu medialnego, cykl seminariów i warsztatów. Działania te mają na celu możliwie szerokie dotarcie z informacją o realizacji projektu, poinformowanie o jego założeniach, harmonogramie i planowanych efektach, a także dzielenie się doświadczeniem z innymi podmiotami w różnych krajach, zaangażowanymi w walkę z rosyjskimi operacjami wpływu. Beneficjentami tych działań będą odbiorcy oraz twórcy środowiska informacyjnego i komunikatów medialnych, w tym decydenci, eksperci, dziennikarze, influencerzy, liderzy opinii, środowiska akademickie i badawcze (instytuty naukowe, think tanki), NGOs. Chodzi przy tym zarówno o wskazane podmioty w Polsce jak i w państwach sojuszniczych, a także w tych, które są szczególnie narażone na rosyjskie operacje wpływu.

Projekt medialny będzie promował dobre praktyki z dziedziny bezpieczeństwa środowiska informacyjnego oraz ostrzegał o najważniejszych kampaniach dezinformacyjnych i propagandowych zidentyfikowanych w kraju docelowym. Jego rezultatem będzie też wzmocnienie odporności społecznej na dezinformację oraz budowanie świadomości publicznej na temat wpływu kampanii dezinformacyjnych na różne regiony, w tym Irak. poszczególne regiony. Cykliczne raporty oraz kampanie informacyjne przyczynią się do zwiększenia wiedzy społeczeństwa (zarówno w Europie i Polsce jak i w Iraku i innych państwach narażonych na rosyjskie operacje wpływu na Bliskim Wschodzie) na temat wpływu dezinformacji na bezpieczeństwo i stabilność państwa i regionu.

Ponadto aktywność medialna w postaci wywiadów telewizyjnych, radiowych, a także do prasy, portali internetowych oraz w ramach podcastów, służyć będzie docieraniu do szeroko rozumianej opinii publicznej, zwiększaniu jej wiedzy i odporności, a także służyć będzie wzmocnianiu wartości demokratycznych w Iraku, rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego oraz dobrym stosunkom polsko-irackim.

7. Przeciwdziałanie polaryzacji społecznej

Jednym z głównych celów rosyjskich operacji wpływu jest destabilizacja kraju objętego operacją poprzez wywoływanie i pogłębianie polaryzacji społecznej. W kontekście działań podejmowanych w Iraku odnosi się to zarówno do Polski jak i Iraku. Np. prowadzona w Iraku dezinformacja dotycząca migracji połączona z instrumentalizacją strumienia migracyjnego prowadzi do rozwoju radykalnych postaw w Polsce i Europie. Podobny skutek w Iraku ma radykalizacja postaw wobec wartości demokratycznych oraz szerzenie fałszywych informacji dotyczących rasizmu, islamofobii i moralnego upadku Zachodu.

Przeciwdziałania tym zjawiskom powinno obejmować w szczególności dialog z lokalnymi społecznościami, w tym religijnymi oraz aktywne zwalczanie manipulacji i dezinformacji.

8. Rozwój R&D w obszarze przeciwdziałania dezinformacji i FIMI

- 1) Prowadzenie dalszych badań empirycznych nad metodami oraz działaniami podejmowanymi przez Rosję i inne podmioty w zakresie dezinformacji, manipulacji i innych operacji wpływu uderzających w wizerunek Polski, Zachodu i wartości demokratyczne, w tym analiza treści przekazów w irackiej infosferze;
- 2) Zwiększanie know-how irackich dziennikarzy w zakresie dobrych praktyk i odporności na manipulację podczas korzystania z zagranicznych źródeł informacyjnych, a także wyraźnego oznaczania treści sponsorowanych;
- 3) Rozwój narzędzi analitycznych opartych na sztucznej inteligencji, w tym w zakresie automatycznego wykrywania fałszywych treści, analizy wzorców rozpowszechniania oraz tworzenia algorytmów do analizy języka naturalnego w celu identyfikacji fake newsów na podstawie struktury języka, tonu i kontekstu.

- 4) Rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania FIMI w Iraku poprzez ustanowienie partnerstw z innymi organizacjami pozarządowymi prowadzącymi podobną działalność.
- 5) Opracowanie propozycji nowych unormowań prawa medialnego służących wolności mediów i odporności na dezinformację w Iraku.
- 6) Rozwijanie w Iraku programów medialnych, które uczą użytkowników, jak rozpoznawać dezinformację i weryfikować źródła, a także prowadzenie kampanii społecznych zwiększających świadomość na temat zagrożeń płynących z dezinformacji.
- 7) Wsparcie merytoryczne dla rozwoju platform fact-checkingowych w Iraku.
- 8) Prowadzenie dalszych badań nad psychologią odbioru informacji, w tym mechanizmami wpływu na odbiorców oraz wpływem apriorycznych przekonań i uprzedzeń na podatność na dezinformację.

9. Inne

- 1) Szkodliwa aktywność ambasadora Federacji Rosyjskiej w Iraku Elbrusa Kutraszewa w obszarze FIMI, w szczególności jego konsekwentne i intensywne działania kreujące negatywny obraz Zachodu oraz absurdalna narracja dotycząca wojny w Ukrainie, powodują, iż konieczny jest stały monitoring jego aktywności połączony z szybkim reagowaniem na kolejne jego manipulacje. Reagowanie to powinno obejmować stosowne publikacje w ramach projektu Szaffafija tj. na stronie internetowej i w mediach społecznościowych, w których następowalaby dekonstrukcja manipulacji Kutraszewa.
- 2) Ze względu na znaczenie instrumentalizacji migracji jako zagrożenia bezpieczeństwa Polski konieczne jest prowadzenie stałego monitoringu sposobu informowania na ten temat w irackiej infosferze i szybkiego reagowania na dezinformację, w tym zarówno zachęcającą do migracji jak i sugerującą popełnianie przez Polskę zbrodni przeciwko obywatelom Iraku i innym migrantom. Pozostawianie takich manipulacji bez odpowiedzi nie ma charakteru odstraszającego od nielegalnej migracji, lecz tworzy negatywny obraz Polski i sprzyja budowaniu wrogości wobec Polski, co, zwłaszcza w dłuższej perspektywie, przynieść może poważne szkody.
- 3) Wobec ograniczeń związanych z liczebnością obsady dyplomatycznej w Iraku, zwłaszcza w ambasadzie w Bagdadzie, wskazane byłoby uruchomienie stałego biura monitorującego iracką infosferę i reagującego na operacje FIMI wymierzone w Unię Europejską, Polskę, stosunki polsko-irackie oraz wartości demokratyczne. Biuro takie funkcjonowałoby w ramach aktywności pozarządowej co zredukowało jego koszty w porównaniu do rozbudowy placówki dyplomatycznej.

Shaffafiya | shafafiyat.com

Badanie środowiska informacyjnego Iraku

INFO OPS
POLSKA

www.infoops.pl | www.pulaski.pl

